

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ŞÎA'NIN KUR'AN İMÂMET ve TAKİYYE ANLAYIŞI

Prof. İhsan İlâhî Zahîr

**Tercüme Edenler
Yrd. Doç. Dr. Sabri Hizmetli
Ar. Gör. Hasan Onat**

Tercümede «eş-Şîa ve's-Sünne» adıyla 1973 yılında yapılan
Lahor baskısı esas alınmıştır.

AFŞAROĞLU MATBAASI
1984 — ANKARA
Tel 25 41 67 - 25 22 44

TAKRÎZ

Yaklaşık bir milyarı bulan dünya müslümanlarının, Ehl-i Sünnet'ten (930 milyon) sonra, sayıca en kalabalık (60 milyon) olan kısmını Şîa teşkil eder.

Şîa, yalnız sayı bakımından değil, temsîl ettiği ve savunduğu fikirler ve görüşler itibariyle de, İslâm kültür tarihinde geniş akisler uyandırmış ve uyandırmakta olan bir mezheptir.

Şîa'nın fikhî konulardaki görüşleri, Sünnî İslâm'da benimsenmiş görüşlerden çok önemli ayrılıklar göstermez. Ancak Şîa, usûl-i dîn'den inancın esasları ile ilgili hususlarda dikkate değer farklılıklar ve özellikler taşır. Gerçi **Tevhîd**, **Nübüvvet** ve **Âhiret** gibi üç temel usûlde birleşmiş olmakla birlikte, **İmâmet**'in usûl-i dîn içine sokulması ve dolayısıyla Hz. Muhammed (s.a.s.)'den sonra belli kişilere üstünlük sağlanması ve bu kişilerin, Peygamber gibi **ismet** sâhibi, yani günahlardan korunmuş oldukları ve başkalarında bulunmayan «özel bilgi»ye sâhip bulundukları hususunun kabul edilmesi, İslâm dîninin, Kur'an-ı Kerim'in özüne ve ruhuna ters düşmektedir; çünkü üstünlük, ancak **takva**'ya bağlıdır.

Öte yandan Şîa'nın, özellikle Ehl-i Beyt adına var olduğu iddiası, bütün müslümanların dikkatini ve alakasını çeken ve ya çekebilecek olan bir husustur. Maamafih müslümanların pek büyük çoğunluğu, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in soyunu, Ehl-i Beytini, dolayısıyla Hz. Ali ve oğullarını sonsuz bir hürmet ve muhabbetle bağrına basar ve onlara azamî bağlılık ve dostluğu (tevellâ) gösterir. Nitekim, memleketimizde, Ehl-i Sünnet'e mensup topluluklar ile bizim kendilerini görüşleri itibariyle Ehl-i Sünnet içinde mütalea ettiğimiz, ama kendilerine Alevî

denen zümreler de, sadece bu hususta, Şîa ile aynı kanaati paylaşırlar.

Ancak, hürmet, muhabbet ve bağlılık ötesinde, müslümanların idaresinin, Şîa'nın inandığı biçimde olması gerektiği şeklindeki anlayışın siyâsî tezahürlerine gelince, iş değişir ve bu hususta ayrılıklar başgösterir; çünkü siyâsî bir fırka hüviyetinde olan «Şîa», baştan beri, ister Sünnî ister Alevî olsun, özellikle Türkler arasında itibar görmemiş ve hemen hemen hiç taraftar bulamamıştır. O kadar ki, meselâ Yavuz Sultan Selim ve Kanunî, siyâsî noktadan Şîa'ya karşı çıkmış olmakla beraber, hayatlarının her safhasında Hz. Ali ve Ehl-i Beyt sevgisi içinde olmuşlardır. Bu durum Anadolu'daki sünnî tasavvuf ve tarikat geleneğinde de bütün canlılık ve renkliliği ile müşahade olunmaktadır.

Bu bakımdan Şîa'nın siyâsî anlamda düşündüğü ve dinî bir hüviyet kazandırmak için te'vîlin her türlüünü kullanmakta tereddüt göstermediği imâmet mes'elesi üzerinde titizlikle durmak lâzımdır. Elbette gerek imâmet gerek Şîa'nın gayr-i tabîî bir şekle soktuğu takiyye, yani gerçek inancı gizleme konuları, esas itibariyle Kur'an-ı Kerîm'i anlayış ve anlatışa göre şekillenen hususlardır. Onun içindir ki, tâ baştan beri, İslâm dünyasında îtizâl'in, yani ayrılığın başını çeken Şîa'nın, İslâmîyet'in temel esası olan Kur'an-ı Kerîm hakkındaki görüş ve düşüncelerinin bilinmesi iktiza eder.

İşte genç meslekdaşlarım Yard. Doç. Dr. Sabri Hizmetli ile Hasan Onat'ın çevirdikleri elinizdeki eser, Şîa'nın Kur'an-ı Kerîm, İmâmet ve Takiyye hakkındaki görüşlerini, doğrudan Şîî eserlerden derlemek suretiyle ortaya koymaktadır. Bu vasfıyla değerli sayılabilecek bir çalışmadır. Ancak eserdeki mütecâviz bazı ifâdelerin mevcudiyeti -her ne kadar mütercimler tarafından kısmen çıkarılmış veya hafifletilmiş ise de- eserin değerini

düşürmekte ve onu ciddî bir çalışma olmaktan çıkarıp, «polemik» hüviyetine büründürmektedir.

Bu menfî vasfına rağmen eser, Türkiye’de ve Türkçemizde, konu ile ilgili eserlerin fevkalâde az oluşu sebebiyle, tercüme ve tedkîke değer bir çalışmadır. Bu bakımdan, bundan sonra daha ciddîlerine yönelmeleri dileğiyle, genç mütercimleri tebrik ederim.

İzmir 14.4.1984

Prof. Dr. Ethem Ruhi Fiğlalı

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
TAKRİZ	V
İÇİNDEKİLER	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİİLİK VE SÜNNİLİK	11
Abdullah b. Sebe	23
Abdullah b. Sebe'nin Fitne ve Fesat Çıkarmaya Çalışması	24
Şia'nın Ashâbla İlgili Görüşleri	25
Hz. Ebû Bekir	25
Hz. Ömer	26
Hz. Osman	30
Şia'nın, Peygamberimizin Diğer Ashâbı ve Mü'minlerin Anneleri Olan Zevcelerine Karşı Tutumu	35
Hz. Peygamber'in Amcası Abbas ve Oğulları	35
Hâlid b. Velîd	38
Abdullah b. Ömer ve Muhammed b. Mesleme	39
Talha ve Zübeyr	40
Enes b. Mâlik ve el-Berâe b. Âzib	40
Hz. Peygamber'in Zevceleri	40
Şiilerin Ashâbın Tamamını Tekfir Etmeleri	42
Ehl-i Sünnet'e Göre Sahâbiler	44
Şiiliğin İran'da Yayılmasının ve Şiilerin Sahâbeye Buğzetmelerinin Sebebi	48
Velâyet ve Vesâyet Meselesi	50
Şeriatın İptâli	53
Beda' Meselesi	55
Rec'at Akidesi	56
Şia'nın İmamları Hakkındaki İnançları	57
Şiilerin İmamları Hakkındaki Aşırılıkları	58

İKİNCİ BÖLÜM

	Sayfa
ŞİA'NIN KUR'AN ANLAYIŞI	68
Kur'an'ı Kim Tahrîf Etti ve Bozdu	74
Mushaf Kimdedir	77
Şia'nın Kur'an'da Tahrîf Olduğuna İnanıldığına Dâir Misâller	83
Şîîlerin Kur'an'da Tahrîf Olduğunu İddia Etmelerinin Sebepleri	88
Kur'an'da Tahrîf Olmadığına Dair Deliller ve Şia'nın Konuyla İlgili Görüşleri	109
Bazı Şîîler Kur'an'da Tahrîf Olduğuna İnanıklarını Niçin İnkâr Ederler	113
Ehl-i Sünnet'in Kur'an Anlayışı	129
Kur'an'da Tahrîf Olduğunu İleri Süren Şîî Kitaplar	135

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİA ve YALAN	140
Takiyye Din ve Şeriatıdır	143
Takiyye Düpedüz Yalandan Başka Birşey Değildir	148
Şîî Râvîler	159
Şîîler Niçin Takiyyeye İnanırlar	163
Sahâbenin Medhi	171
Üç Râşid Halîfenin Hilâfetine Kabulü	173
Ümmü Kulsûm'un Hz. Ömerle Evlendirilmesi	176
Şia'nın Zemmi ve Tenkidi	178
Diğer Şîî İmamlara Göre Şîîlik	182
Takiyye İnancına Reddiye	185
BİBLİYOGRAFYA	193
İ N D E K S	197

G İ R İ Ş

Hamd, Allah'a mahsustur. Salât ve selâm, hidâyet ve rahmet nebisi Hz. Muhammed Mustafâ (s.a.s)'ya, temiz ve pâk olan âl'ine ve ashâbına olsun.

Günümüzde, «birlik-beraberlik» (el-ittihad ve'l-vahde) kelimeleri, İslâm'ı bölme ve parçalama gayesini güden herkes tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Öyle ki, bu sözlerin arkasındaki hile farkedilmemiş olsaydı, inancı güçlü olmayan müslümanlar, aldanabilirlerdi.

Birlik ve beraberlik iddiası ile ortaya çıkan Kâdiyânîlik¹, Hind - Pakistan kıtasındaki, Haçlı sömürgeciliğinin âleti, Şark müslümanları yönünden de utanç vesilesidir. Kâdiyânîler, «birlik-beraberlik» sözünü, müslümanların inançlarını bozacak zehiri kolayca akıtmak için kullanmışlardır.

Rusların ve İngilizlerin oyunları ile ortaya çıkmış olan Bahâîlik² de, bizzat bu kelimelerle Şîîliğin, İran ve Irak'ta hâkimiyetini kastetmektedir.

Şîîler de, bu sözleri, mezheplerinin iç yüzü ortaya çıktığı zaman kullandılar.

Bu «birlik-beraberlik» sözü, hak olan, fakat kendisiyle batıl kastedilen bir sözdür. Nitekim Hz. Ali (r.a), Hâri-

1. Bu fırka hakkında bilgi sâhibi olmak için, müellifin «el-Kâdiyâniyye, Dırâsât ve Tahlîl» isimli kitâbına mürâcaat edilmelidir.

2. Müellif bu fırka hakkında da, «el-Bahâiyye -Emâme'l-Hakâik ve'l-Vekâi'» isimli müstakil bir eser yazmıştır.

cîlerin «Lâ hukme illâ lillah» (Hüküm ancak Allah'a ait tir,) dediklerini işitince, «Bu kelime kendisiyle bâtil kastedilen hak bir kelimedir; evet hüküm ancak Allah'a aittir» demiştir³. Yine o şöyle der : «Benden sonra öyle bir zaman gelecektir ki, o devirde haktan daha gizli ve bâtildan daha açık, hiçbir şey bulunmayacaktır»⁴.

Hz. Ali'nin, sözüyle işâret ettiği zaman işte bu zamandır; yalan ne kadar çoğalmış ve ne kadar da çirkinleşmiştir.

Şîa, yakın zamandan beri İslâm ülkelerinde ilgi çekici kitaplar neşretmeye başlamıştır. Onlar, bu kitaplarında Ehl-i Sünnet'e yakınlaşma çağrısında bulunmaktadırlar. Aslında Şîiler, daha doğru bir ifâde ile, Sünnîlerin, inançlarını ve Allah'a, Resûlullah'a, onun sancağı altında cihad eden ashâbına, temiz zevcelerine, Allah'ın Levh-i Mahfûz'dan ona indirdiği Kitâb'a bağlılıklarını terkederrek, kendilerine yaklaşmalarını istemektedirler. Evet onlar, Müslümanların bütün bunları terketmelerini ve günahkâr Yahudilerin uydurdukları hurâfeleri ve saçmalıkları benimsemelerini istemektedirler. Şöyle ki; onlar, Allah'a beda' isnâdında bulunuyorlar; Allah'ın Kitâb'ı tahrif edilmiştir ve değişmiştir; Hz. Ali ve evlâdı Resûlullah'tan daha faziletlidir, diyorlar. Aynı şekilde, aralarında Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman'ın da bulunduğu, İslâm dininin bayraktarları olan ashâbın, hâinler ve mürtedler olduklarını iddia etmektedirler. Yine onlar, Allah'ın Kitâb'ında temiz olduklarını bildirdiği Mü'minlerin anneleri Hz. Peygamber'in zevcelerinin, Allah'a ve Resûlü'ne ihânet ettiklerini söylerler. Nihâyet İmâm Mâlik, Ebû

3. Nehcu'l-Belâğa, s. 72, Dâru'l-Kütüb el-Lübânî, Beyrut, 1387/1967.

4. Nehcu'l-Belâğa, s. 204.

Hanîfe, Şâfiî, Ahmed b.Hanbel ve Buhârî gibi imamların da lânetlenmiş kâfirler olduklarını ileri sürmektedirler.

Onlar, bu gerçekleri bilen, onlara karşı çıkan herkesin aleyhinde bulunurlar ve şu âyeti sık sık tekrarlayarak birlik ve beraberlikten, dem vururlar : «Çekişmeyin, yoksa korkar başarısızlığa düşersiniz ve kuvvetiniz gider»^{5, 6}.

İslâm'a düşmanlık üzerine kurulan birlik hiç olmasın! Hz. Muhammed'den, ashâbından ve zevcelerinden yüz çevirme esasına dayanan beraberlik de şöyle dursun! Yüce Allah, bir harfinin bile değişip bozulmadığına, ona ne bir kelime ilâve edildiğine ne de eksiltildiğine inandığımız Kur'an'da, bize, Mekke kâfirlerinin, el-Emîn ve Sâdık sıfatına mazhar olan Resulullah'tan, Bir tek Allah'a ibâdeti, dini yalnız O'na mahsus kılmaya çağırmayı ve müşriklerin ilâhlarını kötülemeyi ve onları reddetmeyi bırakmak suretiyle ihtilâfın ve parçalanmanın ortadan kaldı-

5. Enfâl : 8/46.

6. İranlı Şîî âlimlerden es-Seyyid Lutfullah es-Safi, çirkin mak-satlarını gizlemek için yalan zırhına bürünen seleflerinin âdetine uyarak bu âyet-i kerîmenin adını taşıyan yalan ve nifak dolu bir kitâp yazmıştır. O da atalarının karakterini taşımaktadır; çünkü eğer kitâbın kapağını açarsanız, vahdet'e ve ittihâda çağırıldığı basit bir mukaddime görürsünüz. Fakat birkaç sahife sonra es-Seyyid Muhibbuddîn el-Hatîb'e reddiye olarak kaleme alınmış «Me'a'l-Hatîb fî Hututihi el-Arîda» isimli bir başka kitap karşınıza çıkar. O, kitabın başlangıcında, olduğundan daha başka türlü görünerek şöyle der : «Filistinde Allah'ın haramlarının çiğnendiği mübarek Mescid-i Aksâ'nın yakıldığı bir zamanda böyle kitaplar ve reddiye-ler yazmak uygun bir iş değildir...». Öyleyse, seni böyle bir iş yap-maya kim zorladı ey Sâfi! Onun yazdığı o kitapta yüce İslâm'ın bayraktarı olan ve Şûlerin mâsum imam kabul ettikleri Hz. Ali (r.a) tarafından Arabların aslı ve kutbu olarak telâkki edilen bir insana saldırılır. Bu husus, «Şîa ve Yalan» bölümünde mufasssal olarak zikredilecektir. Ey Sâfi, sen «Vahdet ve ittihad» (Birlik ve beraberlik) gibi kelimelerle Müslümanları kandırabileceğini mi sa-nıyorsun?.....

rılmasını istediklerini bildirir. Hz. Peygamber, onlara, Allah'ın şu âyetleriyle cevap vermiştir

«Ey inkârcılar! Ben sizin taptıklarınıza tapmam. Benim taptığıma da sizler tapmazsınız. Ben de sizin taptığınıza tapacak değilim. Benim taptığıma da sizler tapmıyorsunuz. Sizin dininiz size, benim dinim banadır»⁷.

«Benim yolum budur; ben ve bana uyanlar bilerek insanları Allah'a çağırırız. Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ben asla Allah'a eş koşanlardan değilim»⁸.

«Bizim yaptıklarımız kendimize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Biz O'na karşı samimiyiz»⁹.

«Kör ile gören, karanlıklar ile ışık ve gölgelikle sıcaklık bir değildir. Dirilerle ölümler de bir değildir. Doğru su Allah, dilediği kimseye işittirir. Ey Muhammed sen, kabirlerde olanlara işittiremezsin»¹⁰.

Evet, gerçekten istiyorlarsa, birlik ve beraberlik mümkündür. Birlik ve beraberlik, Kitâb'a ve Sünnet'e dönmek ve onlara sımsıkı sarılmaktır. Nitekim Allah şöyle buyurur : «Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Peygamberlere ve sizden buyruk sâhibi olanlara itaat edin. Eğer bir şeyde çekişirseniz —Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsanız— onun hallini Allah'a ve Peygambere bırakın»¹¹.

Evet, eğer «Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsanız» bu söze, birlik ve beraberlik kelimelerine geliniz. Yüce Allah'ın ve Resûlü'nün sözüne uyunuz.

Geliniz, ihtilâfı ortadan kaldıralım, çekişmeye son verelim ve aramızda birliği tesis edelim.

7. Kâfirûn : 109/1-6.

8. Yûsuf : 12/108.

9. Bakara : 2/139.

10. Fatır : 35/19-22.

11. Nisâ : 4/59

Bunun için önce, Yüce Allah'ın Kitâb'ında cennetle müjdelediği ve hayırlı kulları kıldığı Resûlullah'ın ashâbına küfretmeyi terkediniz. Nitekim Allah sahâbe hakkın-da şöyle buyuruyor : «İyilik yarışında önceliği kazanan Muhâcirler ve Ensâr ile, onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnud olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnuddurlar. Allah onlara, içinde temelli ve ebedî kalacakları, içlerinden ır-maklar akan cennetler hazırlamıştır; işte büyük kurtuluş budur»¹².

«Ey Muhammed! Allah inananlardan, ağaç altında sana baş eğerek el verirlerken, and olsun ki hoşnud ol-muştur»¹³.

Hz. Peygamber de şöyle buyurur : «Beni gören veya beni göreni gören bir müslümana, cehennem ateşi dokun-mayacaktır»¹⁴.

Yine o, şöyle buyurur : «Ashâbım hakkında Allah'tan sakınınız. Benden sonra onlara haksızlık etmeyiniz. Onları seven, aslında beni sevdiğinden dolayı onları sevmiş olur. Onlara düşmanlık besleyen de, bana buğzettiğinden do-layı onlara düşmanlık etmiş olur. Onlara eziyet eden bana eziyet etmiştir. Bana eziyet eden ise Allah'a eziyet eder. Allah'a eziyet eden ise cehennemi hakeder»¹⁵.

Birlik, ancak, Allah kelâmında ne önce, ne de sonra, kesinlikle bâtil bulunmadığını ve onun Allah'tan nâzil olduğunu kabul etmekle mümkündür. Onda bir tahrîfin veya değişmenin olduğunu söyleyen, şüphesiz İslâm dâi-resi dışına çıkmış sapık bir kimsedir. Gelin, işte bu ze-min üzerinde anlaşalım ve birleşelim.

12. Tevbe 9/100

13. Fetih : 48/18

14. Tirmizî, Kitâbu'l-Menâkib, 5/694

15. » » , 5/696

Yalanı ve takıyyeyi tamamen terkettiğinize ve yalanı, insanı cehenneme sokan büyük günahlardan saydığınıza mutlak söz vermek şartıyla, birliğe gelin. Nitekim Resûlullah (s.a.s) şöyle buyurur : «Doğruluk, iyiliktir; iyilik ise cennete götürür. Yalan günahdır; günah, insanı cehenneme götürür»¹⁶.

İslâm dışı, yabancı kaynaklı inançlarınızdan tövbe etmediğiniz sürece birlik ve beraberlik, şüphesiz gerçekleşemez. Aynı şekilde, imamların gaybı, ne zaman öleceklerini bildikleri, istediklerini yaptıkları, yaptıklarından mesul olmadıkları fakat başkalarını sorumlu tutabilecekleri ve bir beşer olmadıkları hakkındaki inancınızdan vazgeçmedikçe, birlik ve beraberlik söz konusu olmayacaktır.

Evet, müslümanlara karşı dürüst olmak şartıyla, birlik ve beraberlik mümkündür.

Evet, müslümanları aldatma ve tuzağa düşürmeyi terketmek şartıyla, birlik ve beraberlik mümkündür.

İşte, İbn Alkamî'nin suçu ve kana boyanan Bağdat... İşte Şiîlerden bir gurubun saldırısından dolayı yaralı olan Kâbe!..

İşte, sizin müslümanlara karşı işlediğiniz günahlarla ve size muhtaç oldukları bir hâdise zuhûr ettiği zaman onları yardımsız bıraktığınızın örnekleri ile dolu İslâm tarihi!

Geliniz, Allah'ın adının yüceltilmesi (İlâhı Kelimetullah) için yardımlaşalım, anlaşalım ve birleşelim. Unutmayınız ki, Hasan el-Askerî'nin, bir gün gelip ortaya çıkacak, zorlukları ortadan kaldıracak ve bizleri sıkıntıdan kurtaracak bir çocuğu yoktur.

16. Buhârî, Kitâbu'l-Edeb, c. 7, s. 95.

Biz, ancak Rabbimizin Kitâb'ına ve Peygamberimizin Sünnet'ine sımsıkı sarıldığımız takdirde, musibetlerden uzaklaşabiliriz ve düşmanlarımızın tuzaklarından kurtulabiliriz. Nitekim Yüce Allah da, aşağıdaki âyetlerde bizi buna çağırmaktadır :

«Doğrusu Biz, peygamberlerimize ve inananlara dünya hayatında ve şahitlerin şahitlik edecekleri günde yardım ederiz»¹⁷.

«...İnananlara yardım etmek bize hak olmuştur.»¹⁸

«...Gevşemeyin, üzülmeyin. İnanmışsanız mutlaka en üstünsünüzdür.»¹⁹

Biz, Allah'ın vâdettiği bu yardımı, Sıddîku'l-Ekber Hz. Ebû Bekir, Fâruku'l-Âzam Hz. Ömer ve Zinnûreyn Hz. Osman zamanlarında müşâhede ettik. Onlar, küfrü ocağında hezîmete uğrattılar; zafer sancaklarını öncekilerin tasavvur edemedikleri ufuklara yükselttiler. Ne var ki Yahudilik, Emîru'l-Mü'minîn Hz. Ali zamanında ekeceği tohumu ekti ve elde edebileceği mahsülü de elde etti. Öyle ki, işler karıştı, düzen bozuldu ve Hz. Ali şöyle demek zorunda kaldı : «Ehl-i Kible ile savaşmak zorunda kaldım».

Yine Hz. Ali üzümlere şunları söyledi : «Ey Allah'ın kulları! Size Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Şüphesiz takvâ, insanlara tavsiye edilen ve neticesi Allah katında en hayırlı olan iştir; ama maalesef sizinle Ehl-i Kible arasında harp kapısı açılmıştır.»²⁰

Hz. Ali şunu da söylemiştir : «Dikkat edin! Ben sizi, gece ve gündüz, gizli ve açık şu insanlarla harbe çağırmış

17. Mü'min : 40/51.

18. Rûm : 30/48.

19. Âl-i İmrân : 3/139.

20. Nehcu'l-Belâğâ, 248. (Hz. Ali'nin hutbesi)

ve şöyle demiştim : Onlar size saldırmadan önce, siz onlara saldırınız. Vallahi bir toplum, ancak zelim olduğu zaman kendi yurdunda yenilgiye uğrar. Ne zaman ki siz, birbirinize bağılılığınızı ve dayanışmayı terk ederseniz, üzerinize baskınlar düzenlenir ve sizin topraklarınızda başka vatanlar kurulur... Sonra düşmanlar, hiçbirini yaralanmadan ve burunları bile kanamadan kalabalık bir halde dönerek size saldırırlar. Bu vaziyetten sonra müslüman bir kimse üzüntüsünden ölse, ona, bir ayıplama gerekmez. Aksine bana göre o, bunu hak etmiştir. Ne kadar tuhaf! Allah'a yemin ederim ki, o toplulukların bâtıl üzerinde birleştiklerini, sizin de haktan uzaklaştığınızı gören kalb ölür ve üzüntüye gark olur. Onların oklarına hedef olduğunuz için size yazıklar olsun. Onlar size saldırıyorlar, siz onlara saldırmıyorsunuz. Onlar sizi öldürüyor, siz onları öldürmüyorsunuz. Allah'a isyân ediliyor, siz buna razı oluyorsunuz. Ne yazık!.. Sıcak günlerde onlara saldırmanızı emrettiğim zaman : «Bu günler çok sıcak, şiddetli hararet geçinceye kadar bize müsâde et», dediniz. Kış günlerinde onlara saldırmanızı söylediğimde, «hava çok soğuk, şiddetli soğuk geçinceye kadar bize mühlet ver», dediniz. Bütün bu söyledikleriniz, sıcak ve soğuk bahânesinden ibârettir. Aslında siz, sıcaktan ve soğuktan değil, Allah'a yemin olsun ki, kılıçtan kaçuyorsunuz.» «Allah canınızı alsın; benim kalbimi irinle, göğsümü kinle doldurdunuz Beni, tamamen üzüntüye gark ettiniz.²¹ Görüşüme karşı çıkarak ve beni yalnız bırakarak kararımı değiştirttiniz. Öyle ki, Kureyş benim için, Ali b.Ebî Tâlib cesur bir insandır; fakat harp bilgisi yoktur, dediler. Allah'a yemin olsun ki, babaları ve onlar içerisinde benden daha kahraman ve makam bakımından daha yüksek birisi yoktur. Ben, daha

21. Bunun manası, beni, lokma gibi, lokma lokma yuttun, demektir.

yirmi yaşına basmadan onlara reis oldum. Şu anda altmış yaşına merdiven dayamış bulunmaktayım. Ne var ki, itâat edilmeyen bir kimsenin hükmü yürümez.»²²

İşte bu sözler, bize göre Hulefâ-i Râşidîn'in dördüncüsü, size göre de mâsum imamların ilki olan Hz. Ali'nin, yanında yer aldığınız günde, sizin hakkınızdaki şikâyetleridir. Bu şikâyetler bize, sizce kitapların en doğrusu, en iyisi olan ve sizin büyüklerinizden eş-Şerîf Ebûl-Hasen Muhammed er-Radî'nin (Hz. Ali'nin sözlerini) topladığı kitaptan (Nehcu'l-Belâğa) aktarılmıştır.

Biz bu kitabı ve delillerini, sâdece Ehl-i Sünnet'in kendileri, düşünceleri, inançları ve kalpleriyle Yahudi ve Mecûsî çocuklarının, oynamalarına müsâde edecek kadar câhil olmadıklarını anlamak gerektiğini hatırlatmak için yazdık.

Biz, bu kısa ve özlü kitabımızda İran Şiîliğinin, başta bu dinin bayraktarları olan Ashâb-ı Kirâm, sonra tâbiûn ve kıyamete kadar onların yolunda yürüyenler olmak üzere bütün Müslümanlara kin beslediğini göstermeye çalıştık. Daha sonra onların, İslâm'ın aslı ve esası olan Kur'an-ı Kerîm ve Hz. Muhammed (s.a.s)'in Allah katından bütün insanlığa getirdiği risâlet hakkındaki akîdelerini apaçık, isnâdlı ve genişçe belirttik. Bu işte sâdece Allah'ın rızasını gözettik.

Aynı şekilde biz, yalanın (takiyye ismiyle) bütün Şîa'nın mümeyyiz bir vasfı olduğunu ve onu amellerin en güzeli ve Allah'a yaklaşmanın en yücresi saydıklarını da açıkladık.

Bu üç başlık altında, onların Allah, Resûlullah, Resûlullah'ın ashâbı ve mü'minlerin anneleri olan zevceleri; imamları hakkındaki akîdeleri, imamlarının bu konular-

22. Nehcu'l-Belâğa, 69,70,71.

daki görüşü, bu mezhebin esasları, dayandığı temelleri ve onlarla Ehl-i Sünnet arasındaki ihtilâfın sebebi gibi başka bir çok konu ve mesele de ele alınmıştır.

Yazdığımız bu kısa kitap, Şiîliğin ve inançlarının iç-yüzünü öğrenmek istedikleri takdirde Şîîlerden Ehl-i Beyt sevgisi ve onların velâyetiyle aldanmış olan saf kimseler için, yeterlidir. Şîîlerin çoğu, mâsum imamları inancı gizlemeyi emrettiğinden, Şiîliğin içyüzünü bilmezler. Nitekim bu gizlilik hususu, Câfer es-Sâdık'ın, taraftarlarından birisine söylediği şu sözüyle de teyid edilir : «Ey Süleyman, siz öyle bir inanca sâhipsiniz ki, onu gizleyeni Allah yüceltir; açığa vurana da zelil eder.»²³

Biz bu kitabımızda, Allah'ın inâyetiyle, Şiîlikle ilgili zikrettiğimiz her şeyi, bizzat ibâreleriyle, kitâbın ismini, cilt ve sahifesini, basıldığı yeri göstermek suretiyle kendi kitaplarından aldık. Zikrettiğimiz bütün Şiî kaynaklar, Şiîlerce başvurulmuş meşhur ve güvenilir kitaplardır.

Bu muhtasar kitabın yanı sıra aynı hacimde, önemli mevzuları ve meseleleri ihtiva edebilecek bir başka kitap daha yazmayı düşünüyoruz. Böylece bu kitap I. cilt, yazılacak kitap da II. cilt olacaktır. Muvaffakiyet Allah'tandır. O'na dayanır ve O'na güvenirim.

Prof. İhsan İlähî Zahîr

Lahor, 22 Mayıs 1973/18 Rebiu's-Sânî 1393

23. Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl. Bu konu Şîa ve Yalan bölümünde geniş olarak ele alınacaktır.

24. ey sâfî ve ey «es-Sehmu'l-Musîb Fîr-Redd Alâ'l-Hatib» isimli kitâbın yazarı..., ve sen.... ve sen.... el-Hatib'in Allah'ın rahmetine kavuşmuş olması sizi, «el-Hatib ölmüştür, artık kimse bize ta'n etmeye muktedir değildir» diye bir düşünceye sevketmesin. Ehl-i Sünnet içerisinde, el-Hatib'in savunduğu hakkı savunan başka pek çok kimse vardır. Ne yazık ki biz, sizin bu türlü kitâplarınızı, ancak geçen yıl hacca gittiğimiz zaman görebildik. O yüzden cevap vermekte biraz geciktiklerimiz için de üzülüyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİİLİK ve SÜNNİLİK

İslâm güneşinin doğması ve Şark - İslâm Tarihi'nin tarihte yeni bir sayfa açmasıyla birlikte, kâfirlerin ve müşriklerin, özellikle Arap Yarımadası'nda, Arap ülkelerine komşu yerlerde yaşayan Yahudilerin, İran'daki Mecûsilerin, Hind - Pakistan kıt'asındaki Hindûların kalpleri ve gönülleri yandı tutuştu. Bunun üzerine onlar, İslâm güneşinin nûrunu söndürmek ve bu kutsal dâveti ortadan kaldırmak maksadıyla, bütün güçleriyle İslâm'a tuzak kurmaya ve müslümanları aldatabildiklerince aldatmaya çalıştılar. Halbuki Allah, nûrunu tamamlayıcıdır. Nitekim O, Kur'an'da şöyle buyurur : «Ağızlarıyla Allah'ın nûrunu söndürmek isterler. İnkarcılar ne kadar istemeseler de,

Allah nûrunu, dînini tamamlayacaktır.»¹ Onlar, hezîmete ve bozguna uğramalarına rağmen, kin ve nefretlerini sürdürdüler; hîle ve aldatmalarına devam ettiler.

Kindarlıkları sebebiyle Allah'ın rahmetinden kovulmuş olan Yahudiler, İslâm'ın güçlenip yayıldığını görünce, bu hareketi içinden yıkabilmek ve İslâm'ın temiz, sâf inançlarından habersiz olan Müslüman çocuklarını aldatabilmek için, Müslüman görünme yolunu tercih ettiler ve böylece ona en ağır darbeyi vuracaklarını sandılar. Zâ-

1. Saf : 61/8

hiren Müslüman görünen; fakat içlerinde küfür ve nifakın en şiddetlisini gizleyen ve İslâm'a karşı cephe alan bu sahtekâr münâfıkların başında Abdullah b. Sebe' gelir. O, İslâm'ı güç durumda bırakmak, ihtilâf çıkarmak ve İslâm yerine bir başka düzen kurmak, böylece onun ilerlemesine ve yayılmasına engel olmak istiyordu. Buna rağmen Arap Yarımadası'nın tamamı Hz. Peygamber zamanında İslâm dâiresine girmiş; daha sonra İslâmiyet yeryüzünün her tarafında yayılmaya başlamış, bir taraftan Diyâr-ı Rûm'u diğer yönden İran saltanatını zorlamış; fetihler Kuzey Afrika'dan tâ Uzak Doğu'ya kadar ulaşmış ve İslâm sancağı Avrupa sahillerinde dalgalanmaya başlamıştır. Böylece Allah'ın şu vaadi gerçekleşmiştir : «Allah içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir.»²

Hız. Ali, İslâm'ın süratle yayılmasını ve güçlenmesini şu sözleriyle açıklar : «Bu din, Allah'ın izhâr ettiğı dîndir; başarıya ulaşır ulaşmaması da sayıca çokluğa veya azlığa bağılı değildir. Bu ordu, Allah'ın yardım ettiğı ve güçlendirdiğı ordusudur; varabileceğı yere varmış, ulaşabileceğı yere ulaşmıştır. Bizler de, Allah'ın kendilerine zafer vâdettiğı insanlarız; Allah vaadini yerine getirici ve ordusuna yardım edicidir.»³

Hız. Ali, hakkın zafere, ulaşacağını da şöyle ifâde eder : Doğruluğumuzu gören Allah, düşmanlarımızı zelil etti; bizi de muzaffer kıldı. Neticede İslâmiyet civar ülkelere yayıldı ve oralara yerleşti.»⁴

2. Nûr : 24/55.

3. Nehcu'l-Belâğa, 203

4. Nehcu'l-Belâğa, 92.

Zâhiren Müslüman görünen İbn Sebe', İslâm'ın içine nifak sokarak, onu içten yıkmaya çalıştı. Zira o ve onun gibiler, Müslümanlarla yüzyüze muhârebe ederek, göğüs göğüse çarpışarak ve cepheden cepheye koşarak İslâm'ın yayılmasının durdurulamıyacağını çok iyi biliyorlardı. Nitekim onların ecdâdı olan Kurayza, Nadîr ve Kaynuka Yahudileri, daha önce bu yolu denemişler; fakat hüsrana uğramışlar ve mağlup olmuşlardı. İbn Sebe ve San'a Yahudileri, Hz. Peygamber'in damadı, arkadaşı ve sevdiği bir kimse olan Osman b. Affan (r.a)'ın hilâfeti zamanında öyle bir fitne tezgâhladılar ki, tesirleri, İbn Sebe ve yakınları vâsıtasıyla, Peygamber şehri ve hilâfet merkezi olan Medîne'ye kadar ulaştı. Onlar, gayelerinin tahakkuku için müsâid olan zaman ve zemini kollayarak, fitnelerini yaymaya ve güçlerini arttırmaya başladılar. Hz. Ali'yi kendilerine lider seçtiler; onun tarafını tuttular; onu sevdiklerini söylediler ve ona bağlandılar. (Hz. Ali onlardan berîdir.) Onlar, Resûlullah'ın halifesi olan ve hiç bir kimse'nin ulaşamayacağı bir şekilde malı ile Müslümanlara ve İslâm'a hizmet eden, Resûlullah'ın, Usre ordusunu techîz etmesi üzerine kendisi hakkında «Osman'a artık hiç bir şey zarar veremez; onun bugün yaptığı amelden daha büyük bir amel yoktur»⁵ dediği Hz. Osman'a karşı kışkırttıkları Müslümanların kalplerine fitne ve fesat tohumları ektiler.

Resûlullah (s.a.s), Hz. Osman'ı defalarca cennetle müjdelemiş, halîfeliğini ve şehid olacağını da bildirmiştir.

İbn Sebe' ve onun gibiler, aslı ve prensipleri itibâriyle İslâm akâidine ters düşen, Hz. Muhammed'in getirdiği dinle hiçbir hususta uyuşamayan inançları, Müslümanlar arasında yaymaya devam ettiler.

5. Tirmizî, Menâkıb, c. 5. 626.

Neticede Müslümanlar arasında, İslâm'a zarar veren, öğretisini bozmak ve ondan intikam almak isteyen bir topluluk, bir fırka türedi. Bunlar kendilerine «Şîatu Ali» (Ali taraftarları) adını verdiler. Ashında Hz. Ali ile onlar arasında hiçbir alâka olmadığı gibi, Ali sağlığında onlardan yaka silkmış ve onları şiddetle cezâlandırmıştı. Hz. Ali'nin evlâdı ve soyundan gelenler de onlara buğzettiler, lânet ettiler ve onlardan uzaklaştılar. Ne var ki, zamanla hakikat örtbas edildiğinden Müslümanlar gerçeği göremediler. Bir taraftan Mecûsîlik, diğer taraftan Hindûluk'la uyuşan Yahudilik, Müslümanları Hz. Muhammed'in Allah'tan getirdiği risâletten uzaklaştırmak esasına dayanan çirkin emellerinde başarılı oldular.⁶

Şîa'nın tanınmış bilginleri ve tarihçileri de, bu gerçeği itiraf ederler. Şîîlerin büyük tarihçisi ve ilk bilginlerinden olan el-Keşşî, bunlardan birisidir.⁷ Şîîler el-Keşşî hakkında şöyle derler : «O, haber ve rical ilminde sika (güvenilir), sağlam fikirlidir ve geniş ilim sâhibidir; sağlam inançlı ve doğru görüşlüdür».

Onlar, el-Keşşî'nin «er-Ricâl» adlı hâl tercemesi kitâbı için de şöyle derler : «Doğrulukları hakkında tam bir güven mevcut olan temel ricâl kitapları dört tanedir. Bunların en önemlisi ve önde geleni el-Keşşî'nin 'Ma'rifetu'n-Nâkılîn an-i'l-Eimmeti's-Sâdıkîn' adlı eseri olup, Ricâlu'l-Keşşî, adıyla tanınmıştır.»⁸

el-Keşşî, söz konusu kitâbında, Abdullah b. Sebe' hakkında şunları yazar : «Bazı bilginler, Abdullah b. Sebe'nin

6. Bunun neticesi olarak Şîîler, mevcut olan Kur'an'a inanmazlar; daha sonra geniş olarak göreceğimiz gibi, onun tahrif edilmiş ve değiştirilmiş olduğuna inanırlar.

7. O, dördüncü/onuncu asır Şîî ulemâsından Ebû Amr Muhammed b. Ömer b. Abdilaziz el-Keşşî'dir.

8. Kitâbu'r-Ricâl'in mukaddimesine bakınız.

Yahudi iken Müslüman olduğunu ve Hz. Ali'yi kendisine dost edindiğini söylerler. Yine onlar, Abdullah b. Sebe'nin, Yahudi iken aşırı giderek Yûşa' b. Nûn'un, Hz. Mûsâ'nın vasisi olduğunu; Müslüman olduktan sonra da, Hz. Peygamber'in vefâtını müteakip Hz. Ali hakkında aynı şeyi iddia ettiğini söylerler. O, Hz. Ali'nin imâmetinin farz olduğunu ileri süren ilk kişi olup, onun düşmanlarından berâeti ve muhâliflerinden uzaklaşmayı ortaya atmış ve onları tekfîr etmiştir. Şîa'ya karşı olanlar, İbn Sebe'nin Yahudi olması ve bu fikirleri ileri sürmesi sebebiyle, Şîiliğin ve Râfiziliğin Yahudilikten kaynaklandığını iddia ederler.»⁹

Cerh ve tadîl âlimi olan el-Mâmekânî, el-Keşşî'nin kitabında zikrettiklerini aynen «Tenkîhu'l-Makâl» adlı kitabında nakleder.¹⁰

Yukarıda zikrettiğimiz husustan bahseden Şîî âlimlerden birisi de en-Nevbahtî'dir.¹¹ en-Necâşî adıyla meşhur olan Şîî ricâl âlimi, onun hakkında şöyle der : «el-Hasan b. Musâ Ebû Muhammed en-Nevbahtî, bir mütekellim ve devrinde -üçyüz yılları dolaylarında-, yaptığı münâzarlarda üstün gelen bir âlimdir.»¹²

Tûsî de, en-Nevbahtî için şöyle der : «Ebû Muhammed, bir müttekellim ve feylesof; sahîh inançlı ve güvenilir bir Şîî imâmı idi. O, ulemânın en seçkinlerinden idi.»¹³ Nûrullah et-Tusterî ise : «el-Hasan b. Mûsâ, Şîa'nın en büyüklerinden ve bu sülâlenin âlimlerindendir. O, İmâ-

9. Ricâlu'l-Keşşî, s. 101. Müessesetu'l-A'lemî Kerbelâ, Irak.

10. Mâmekânî, Tenkîhu'l-Makâl, c. 2, s. 184. Tahran bs.

11. O, üçüncü/dokuzuncu asrın Şîî ulemlerinden Ebû Muhammed el-Hasan b. Mûsâ en-Nevbahtî'dir. Bütün Şîî cerh ve ta'dîl kitaplarında hal tercümesi vardır ve kendisinden sika (güvenilir) diye övgüyle bahsedilir.

12. en-Necâşî, el-Fihrist, 47. Hint. bs. 1317/1901-1902.

13. et-Tûsî, el-Fihrist, 98, Hind bs. 1354/1935.

miyye mezhebine mensup bir mütekellim ve feylesof-tu»¹⁴, der.

Şîu ulemasının bu şekilde tanıttığı en-Nevbahtî, Fıraku's-Şîa adlı kitabında şöyle yazar : «Abdullah b. Sebe, Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve sahâbeyi açıkça kötöleyen (ta'n) ve onlardan teberrî eden ilk kişidir. O, böyle yapmasını Hz. Ali'nin emrettiğini söyledi. Bunun üzerine Hz. Ali onu huzuruna çağırdı ve böyle bir şey söyleyip söylemediğini sordu. İbn Sebe'nin söylediğini ikrâr etmesi üzerine, Hz. Ali, onun öldürülmesini emretti.¹⁵ Bu haberi işiten halk : 'Ey Mü'minlerin Emîri! İnsanları sizin yani Ehl-i Beyt'in sevgisine ve dostluğuna çağıran, düşmanlarınızdan uzaklaşmaya dâvet eden birisini mi öldürüyorsunuz?' diyerek Hz. Ali'ye karşı çıktılar. Bunun üzerine Hz. Ali, İbn Sebe'yi (o zamanlar İran'ın merkezi olan) Medâin'e sürgün etti. Hz. Ali'nin ashâbından bir grup ulemâ da şunu nakleder : Abdullah b. Sebe, Yahudi iken Müslüman olmuş; Ali'yi kendisine dost edinmiştir. Yahudi iken, Yûşâ b. Nûn'un Hz. Mûsâ'nın vasîsi olduğunu iddia etmiştir. Müslüman olduktan sonra, Hz. Peygamber'in vefâtını müteâkib aynı şeyin (vasîlik) Hz. Ali için de vâki

14. et-Tüsterî, Mecâlisu'l-Müminîn, 177, İran bs. (Kitâbın mukaddimesinden nakledilmiştir).

15. Ey Sâfî, Hz. Ali'nin ashâb-ı kirâm ve üç yakın arkadaşı Ebû Bekir es-Siddîk, Ömer el-Fâruk ve Osman Zinnüreyn hakkındaki sevgisinin nasıl olduğunu görüyorsunuz! Öyle ki o, onları kötöleyenleri öldürtmek istemiştir. Bütün bunlardan sonra, bir kimse-nin «Şîa'dan, bazı sahâbîlere hücum eden ve kendi ictihâdınca bunda bir sakınca görmeyenler vardır, bu bizim birlik-berâberlik çağrımıza mâni teşkil eder mi?» demesi mümkün müdür? Evet ey Sâfî, böyle bir anlayış yakınlaşmaya, birlik-berâberlik çağrısına engeldir. Meselâ siz, Ali'yi ve evlâdını tekfir eden, onları kötöleyen bir kimseye, yakınlaşma ve birlik-berâberlik çarısında bulunur musunuz? Dürüst ol ey Sâfî..... Siz Ali ve Hüseyin'e muhâlefet ettiklerinden dolayı Muâviye ve oğlu Yezid'i tekfir ediyorsunuz. Burada tekfiri ve fâsıklığı gerektiren ne vardır?

olduğunu söylemiştir. O, Hz. Ali'nin imâmeti fikrini ileri sürerek meşhûr olan ilk kimsedir; Hz. Ali'nin düşmanlarından teberri etme ve muhâliflerine karşı tavır alma fikrini de o ortaya atmıştır. Bundan dolayı Şîa'ya karşı olanlar, Şîiliğin aslı Yahudilikten gelmektedir, demişlerdir. Abdullah b. Sebe'ye, Medâin'de iken, Hz. Ali'nin ölüm haberi ulaştığı zaman, haberi getiren kimseye şöyle demiştir : «Yalan söylüyorsun! Eğer onun beynini yetmiş bohçaya sarılı olarak bize getirsen ve onun öldürüldüğüne dâir yetmiş şâhit bulsan bile, biz biliyoruz ki, o ölmemiştir ve öldürülmez. Yeryüzünü adâletle dolduruncaya kadar da ölmeyecektir.»¹⁶

Bir Şîi tarihçi, Ravzatu's-Safâ isimli kitapta, aynı şekilde şöyle der : Abdullah b. Sebe, Hz. Osman'ın muhâliflerinin çok olduğunu öğrendiği Mısır'a gitti. Orada kendisini, âlim ve müttakî bir kimse olarak tanıttı. Öyle ki, o, bu hâliyle insanları fitneye düşürdü. İnsanlar arasında âlim ve müttakî bir kimse olarak tanınması üzerine, mezhebi ve mesleki (yolu) tutunmaya başladı. Onun benimsemiş görüşlerinden birisi, «Her nebînin bir vasîsi ve halîfesi vardır; Resûlullah'ın vasîsi ve halîfesi de, ancak, ilim ve fetvâlarıyla temâyüz eden, kerem ve şecaatla mütezeyyin, emînliği ve takvâsi ile tanınmış olan Hz. Ali'dir», şeklindedir. O, şunu da söyler : «Ümmet, Ali'ye zulmetmiş ve onun hilâfet ve velâyet hakkını gasbetmiştir. Şu anda herkesin Ali'ye yardım etmesi ,onu desteklemesi ve Osman'a itâatı ve bey'atı terketmesi gerekir». Neticede pek çok Mısırlı, onun bu sözlerinden ve görüşlerinden etkilendi ve halîfe Hz. Osman'a karşı baş kaldırdı.»¹⁷

16. en-Nevbahtî, Fıraku's-Şîa, s. 43. Matbaatu'l-Haydariyye, Necef, Irak 1378/1959.

17. Şîa Tarihi Ravzatu's-Safâ, farsça, c. 2. s. 292. İran bs.

Bütün bu yukarıda zikrettiklerimiz, bizzat Şiîlerin, kendi aleyhlerine olan delilleridir. Bunlardan şu neticeler ortaya çıkmıştır

Birincisi : Yahudilerin, Abdullah b. Sebe'nin başkanlığında, zâhiren Müslüman gözüken; fakat kalblerinde küfrü gizleyen, Müslümanlar arasında Yahudi inanç ve fikirlerini yayan İslâm kisvesi altında bir topluluk oluşturmaktadır.

İkincisi : Müslümanlar arasında fitne tohumlarının ekilmesi, mazlum imam, Mü'minlerin Emîri, Râşid Halifelerin üçüncüsü Hz. Osman'ın halifeliğine karşı çıkılması, ona itâatı terkederek isyan edilmesidir. Böylece herşey hercümerc olmuş, İslâm futuhatı durmuş, Şarkta, Mecûsi, Yahudi gibi küfür ülkelerinin burçlarında dalgalanan bayraklar, dalgalanmaz olmuştur. Artık Müslümanların kılıçları kendilerine dönmüş ve neredeyse bir daha kâfirlerin ve mülhidler başlarında parlamaz hale gelmiştir.

İşte bütün bunlar, Yahudilerin tertipleri neticesinde, fiilen -maalesef- gerçekleşti. Neticede Müslümanlar birbirleriyle savaştılar, birbirlerine kılıç çektiler. İmam Osman b. Affan ve onbinlerce seçkin Müslüman bu işin kurbanı oldular. Ve iki büyük zümreye bölünen Müslümanlar arasındaki ayrılık doruk noktasına ulaştı. Bu ayrılığın tesirleri, üzerinden onüç asır geçmesine rağmen, günümüzde bile devam etmektedir. İslâm nûru, bütün yeryüzüne yayıldıktan sonra, bu ihtilâflar ve fitneler neticesinde yavaş yavaş zayıflamaya yüz tutmuştur.

Üçüncüsü : Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer'in yanısıra Aşere-i Mübeşşere ve diğer ashâba karşı Müslümanların kalblerine kin ve nefret tohumlarının ekilmesidir. Halbuki büyüğü ve küçüğü ile bütün ashâb, İslâmın yayıcıları, Hz. Peygamber'in vârisleri, onun risâletinin tebliğcileri, dâveti-

nin nâşirleri, bayraktarları, Allah yolunda cihad edenler ve Kur'an'da methedilen kimselerdir. Onları saymazsak, Müslümanlar için övünebilecekleri bir târih, ıftihar edebilecekleri insanlar, tâbi olabilecekleri ve yolundan gidebilecekleri yüce şahsiyetler kalmaz. Ashâba karşı Müslümanları kıskırtan bu kimseler, ümmetin seçkinlerine düşmanlıkta, Resûlullah'ın yakınlarına dil uzatacak kadar ileri gittiler. Onlar, Allah'ın Nebîsi Hz. Muhammed'e indirdiği ve içerisinde ashâbı övdüğü ve onlardan râzı ve memnûn olduğunu bildirdiği Kur'an'dan uzaklaştılar ve onun doğruluğundan şüphe ettiler.

Dördüncüsü : Ashâbın tamamının —kendilerinden sayılanlar müstesnâ— tekfîr edilmesidir. Ashâbın tamamı tekfîr edilince, artık Müslümanlar için itimad edilecek ve bağlanılacak hiçbir kimse kalmamaktadır. Şöyle ki, Resûlullah'tan Kur'an-ı Kerîm'i işitenler ve onu yayanlar, Resûlullah'ın Kur'an'ı sözüyle ve fiiliyle açıklamasını ve tefsir etmesini görenler sahâbelerdir. Şâyet ashâb mürted-kâfirler ise, Kur'an'ı ve onun mânasının Sünnetle tefsirini kim rivâyet edecektir?

Şâyet ashâb dînden çıkmışsa, Resûlullah'ın risâletinin ve dâvetinin mânası ve neticesi ne olacaktır? Aynı şekilde, eğer ashâb dinden çıkmışsa, Allah'ın dinine girenler hangi topluluk olacaktır? Nitekim Yüce Allah, onların İslâm'a girişlerini şöyle açıklar : «Ey Muhammed! Allah'ın yardımını ve zafer gününü gelip, insanların Allah'ın dinine akın akın girdiklerini görünce, Rabbini överek tesbîh et; O'ndan başıslama dile, çünkü O, tevbeleri dâima kabul edendir»¹⁸.

Onların böyle davranmaktaki asıl gayeleri, varlık âleminde akseden ve en yüksek şerefi hâiz olan nûr ve rahmet

18. Nasr : 110/1-3.

alayını; dünyada mutlak huzur ve güveni sağlayan İslâm hareketini durdurmaktadır. Müslümanların ellerinde bulunan mevcut Kur'an-ı Kerîm'e iman etmemek; Hz. Peygamber'e inzâl edilen Kur'an-ı Kerîm'in Mehdî el-Muntazar'ın yanında olduğunu ve ona vahiy yoluyla ulaştığını söylemek, buradan kaynaklanmaktadır. Zira onlara göre, Ashâb-ı Kirâm, hıyânet ederek (Allah korusun), Kur'an'ı değiştirmiş ve bozmuşlardır. Yani Kur'an'ın bazı kısımlarını çıkarmışlar ve ona bazı şeyler ilâve etmişlerdir. Bu hususu ileride geniş olarak ele alacağız.

Eğer risâlet mevcut değilse, hangi şeye dâvet edilmiş ve hangi şey üzerine amel edilmiştir?

Şâyet risâlet gerçek ise, aslâ gelmeyecek olan Kâimu'z-Zaman'ın hurûcunu beklemek niye?

Beşincisi : Yahudi akîdelerinin Müslümanlar arasında yayılmasıdır. Bu akîdelerin başında vesâyet ve velâyet inancı gelmektedir. Bu akîdeler kesinlikle Kur'an'da ve sahih Sünnet'te mevcut değildir. Ancak Yahudiler, Yûşâ b. Nûn'un Hz. Musâ'nın vasîsi olduğu inancına dayanarak, Hz. Ali'nin de Hz. Muhammed'in vasîsi olduğu fikrini Müslümanlar arasında yaymışlardır. Böyle yapmalarının sebebi, Yahudi ve Mecûsi müşrikleri ile kâfirlere karşı Allah yolunda cihad hareketlerinin, bizzat Müslümanların kendi aralarında savaşa dönüşmesini sağlamak, onların arasına fitne fesat tohumları ekerek onları birbirine düşürmektir. Bu konuda el-Keşşî'nin şu ibâresi ilgi çekicidir : «İbn Sebe, Hz. Ali'nin imâmeti fikrini ve onun düşmanlarından berâeti ileri sürerek meşhur olan ilk kimsedir».

Nevbahtî de şöyle der : «Abdullah b. Sebe, Yahudi iken Müslüman olmuş birisidir; Hz. Ali'yi dost edinmiştir. O, Yahudi iken, Musâ'dan sonra Yûşâ b. Nûn için ileri sürdüğü görüşün aynısını, Müslüman olduktan sonra, Hz.

Peygamber'in vefat etmesi ile birlikte, Hz. Ali için söylemiştir».

Altıncısı : Ric'at, ölümsüzlük, yeryüzüne hâkim olmak, yaratılmışlardan hiçbir varlığın, eşyâ üzerine kâdir olamayacağı bir kudret, hiçbir kimsenin bilmediği ilim, Yüce ve Ulu Allah hakkında beda' ve nisyan iddiaları gibi birtakım hurâfelerden ve saçmalıklardan müteşekkil olan Yahudi fikirlerinin Müslümanlar arasında yayılmasıdır.

Yahudiliğin ektiği tohum ve topladığı mahsul işte budur. Hz. Ali ve onun temiz Ehl-i Beyt'i bundan uzaktırlar. Nitekim Hz. Ali, Nevbahtî'nin de söylediği gibi, onların görüşlerini reddetmiş ve onlardan uzaklaşmıştır. Yahyâ b. Hamza ez-Zeydînin, «Tûku'l-Hamâme fî Mebâhisi'l-İmâme» adlı kitapta Suveyd b. Ğafele'den naklettiği şu rivâyet de bunu teyid etmektedir : «Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'i kötüleyen bir topluluğa rastladım; durumu Hz. Ali'ye haber verdim ve ona dedim ki, 'Eğer onlar iddia ettikleri şeyi senin gizlediğini bilmemiş olsalardı, bunu yapmaya cesâret edemezlerdi. Abdullah b. Sebe, bunlardan birisidir.' Bunun üzerine Hz. Ali şöyle dedi : Allah'a sığınırız, Allah bize merhamet etsin! Sonra kalktı, elimi tuttu ve beni mescide götürdü. Minbere çıktı, sonra bembeyaz sakalını tuttu; göz yaşları beyaz sakalından aşağı dökülmeye başladı. Bir müddet bekledikten sonra cemâatin toplanması üzerine onlara şu hitâbede bulundu : İnsanlara ne oluyor da, Resûlullah'ın kardeşleri, yardımcıları, dostları; Kureyş'in efendileri, Müslümanların ataları olan Ebû Bekir ve Ömer hakkında böyle konuşuyorlar. Ben onların söylediklerinden uzağım; bu sözler cezâyı gerektirir. Ebû Bekir ve Ömer Resûlullah'a muhabbetle ve vefâ ile dostluk ettiler. Allah'ın emirlerine samîmiyetle bağlıydılar; iyiliği emreder, kötülüğü yasaklardı; Allah için buğzeder, yine Allah için cezâlandırırlardı. Resûlullah

için onların görüşlerinden daha geçerli bir görüş, onların sevgilerinden daha üstün bir sevgi yoktu. Onların Allah'ın emrine riâyetteki kararlılıklarını gören Resûlullah, onlardan razı olarak vefat etti; Müslümanlar da onlardan razıdılar. Hz. Ebû Bekir ve Ömer, işlerinde ve davranışlarında, gerek Resûlullah hayatta iken, gerekse vefat ettikten sonra, onun görüş ve emri dışına çıkmadılar. Onlar bu hâl üzere idiler, Allah rahmet eylesin. Tohumu çatlatan ve ruha can veren Allah'a yemin olsun ki, onları ancak fazîletli mü'min sever, şakî ve âsi olan ise onlara buğzeder. Onları sevmek, Peygamber'e yakınlık; buğzetmek ise, (peygamber'den) uzaklaşmadır. —Başka bir rivâyette— Onlar hakkında iyilikten başka bir şey düşünene Allah lânet etsin, denmektedir.¹⁹

Bizce sahih hadîs kaynakları olarak kabul edilen Kü-tüb-ü Sitte'de ve onlarca makbul olan Nehcu'l-Belâğa ve benzeri eserlerde, bunun gibi rivâyetler mevcuttur.

İmâmiye-İsnâ-âşeriyye inancı, umumiyetle, San'alı, Yahudi asıllı Abdullah b. Sebe tarafından ortaya atılan yukarıda zikrettiğimiz görüşlere dayanmaktadır. İbn Sebe' Yemenli olup (annesinin adı es-Sevdâ olduğundan) İbn es-Sevdâ adıyla da meşhur olmuştur. Ne var ki, İmâmiyye-İsnââşeriyye, Yahudiliğe ve bu İbn es-Sevdâ'ya dayandırılmayı kabul etmezler. Fakat bu mücerred bir inkârdan ibârettir; çünkü onların bu inkârları, kendilerinin söz konusu zümreden uzaklaşmaları, bu âsi, zâlim ve kötü topluluğun dışında kalmaları için yeterli değildir. Kendilerinin, Yahudilerin uydurdıkları fikirlere, İslâm'a ve Müslümanlar arasına soktukları sapık inançlara, muhâlif ve karşı olduklarını ispat etmeleri gerekir.

19. «Tûku'l-Hamâme Fî Mebâhisi'l-İmâme», Şeyh Mahmûd Alûsî'nin Muhtasaru't-Tuhfe'sinden naklen, s. 16. Mısır 1387/1967.

Bununla birlikte, meseleye dikkatli bir şekilde baktığımızda, Şîî topluluğunun, söz konusu münâfıkların, ki onlar zâhiren Müslüman gözükmekle birlikte içlerinde küfürün ve lânetin en şiddetlisini taşırlar, ortaya attıkları lokmayı çiğnediklerini görürüz. Buraya bir nokta koyarak şimdiye kadar söylediklerimizi tek tek ele alalım.

Abdullah b. Sebe'

Biz daha önce, Abdullah b. Sebe'nin zâhiren Müslüman görünen Yahudi asıllı bir münâfık olduğunu söylemiştik. el-Keşşî, en-Nevbahtî ve bu ikisinin dışındaki bazı Şîî bilginlerin, onunla ilgili görüşlerini zikretmiştik. Aslında bu mesele her ne kadar, söylediklerimizin dışında fazla bir açıklamayı gerektirmiyorsa da, okuyucunun yeteri kadar faydalanabilmesi ve bilgi sâhibi olabilmesi için, yine el-Keşşî'nin —Şîîlerce dördüncü mâsum imam kabul edilen— Zeynu'l-Âbidîn Ali b. el-Hüseyin'den naklettiği bazı rivâyetleri zikretmekte fayda mülâhaza ediyoruz. Zeynu'l-Âbidîn şöyle der : «Bizim hakkımızda yalan söyleyene Allah lânet etsin. Ne zaman Abdullah b. Sebe'yi hatırlasam, vücûdumdaki bütün tüyler ayağa kalkar. O, Allah'ın lânetini mûcib olan büyük bir iddiada bulundu. Allah'a yemin olsun ki, Ali (a.s) Allah'ın sâlih bir kulu ve Resûlullah'ın kardeşi idi. Onun Allah katındaki büyüklüğü, ancak, Alah'a ve O'nun Resûlüne itâatı sebebiyledir. Resûlullah'ın Allah katındaki yüceliği de Allah'a itâatleri sebebiyledir.»²⁰

Aynı şekilde el-Keşşî, Abdullah b. Sinan'dan, Ebû Abdillâh (Câfer)'in şöyle dediğini nakleder : «Biz, sâdık Ehl-i Beyt'iz; hakkımızda yalan söyleyenlerden ve insanlar yanında, doğruluğumuza yalan ile hâlel getirmek isteyenler-

20. el-Keşşî, er-Ricâl, 100.

den hâli değiliz. Resûlullah (s.a.s), insanların en doğru sözlüsü ve yaradılış bakımından en mükemmeli idi; Mül seyleme onun hakkında yalan söyledi. Mü'minlerin Emîri Hz. Ali de, Resûlullah'tan sonra, Allah'ın kullarının en doğrusu idi; Abdullah b. Sebe onun hakkında yalan söyledi, doğruluğunu yalanlamaya çalıştı ve Allah'a yalan isnadında bulundu.»²¹

Taberî de târihinde şunları yazar : «Abdullah b. Sebe, Şam'a vardığında Ebû Zer ile karşılaştı ve onu Muâviye'ye karşı şu sözleriyle kışkırttı : Muâviye, 'Mal Allah'ın malıdır, herşey Allah'ındır' diyerek malı tek elde toplamayı ve Müslümanların faydası dışında biriktirmeyi istiyor, sen buna ne dersin?» Daha sonra Abdullah b. Sebe, Ebû'd-Derdâ'nın yanına gelip aynı şeyleri söylediğinde, Ebû'd-Derdâ ona, «Sen kimsin? Allah'a yemin ederim ki sen bir Yahudisin» dedi.²²

Abdullah b. Sebe'nin Fitne ve Fesat Çıkarmaya Çalışması

Gerek Sünnî, gerek Şîî bütün tarihçiler, İbn Sebe'nin İslâm'da fitne ve fesat ateşini yakan ve şehirden şehire, köyden köye dolaşarak Müslümanları III. Halife Hz. Osman aleyhine kışkırtan biri olduğu görüşünde birleşirler. İbn Sebe ve Yahudi yandaşları, Müslümanlar arasında isyân ateşini yaktılar ve onu bütün güçleriyle körüklediler. O, bu fitne ve fesat ateşini alevlendirmek için, bir bölgeden diğer bölgeye koşuyor, bir köyden diğer bir köye geçiyordu. Taberî ve diğer tarihçiler, onun Medîne'den Mısır'a ve Basra'ya geçtiğini, orada Hakîm b. Cebele'ye misâfir olduğunu; buradan çıkarılması üzerine de Kûfe'ye vardığını, Fustat'a giderek oradaki Müslümanlar arasın-

21. el-Keşşî, er-Ricâl, 101.

22. et-Taberî, Tarihu'l-Mulûk ve'l-Umem, c. 5. s. 90. Mısır bs.

da zehirini akıttığını ve fitne tohumları ektiğini zikrederler».²³

Bölge bölge, şehir şehir dolaşarak Müslümanlar arasında fesat çıkaran, sapık fikirler yayan, aralarına ayrılıklar sokan işte bu Yahudi çocuğudur. Böylece Ali taraf-tarlığı maskesi altında Müslümanların birliğini bozan ve bütünlüğünü parçalayan İbn Sebe, neticede Müslümanla-rın gidişatını değiştirmeye, kendisinin ve öteki Yahudile-rin çizdiği yola göre yönlendirmeye çalışmıştır.

Abdullah b. Sebe'nin Hz. Peygamber'in Ashâbına Ta'n Etmesi

en-Nevbâhtî, Resûlullah'ın hısım ve akrabaları olan Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'a ilk defa ta'n eden kim-senin Abdullah b. Sebe olduğunu zikreder. Ne var ki Şîa, o günden bu yana bu çirkin akîdeyi benimsemiş ve ona sımsıkı sarılmıştır. Hiç bir Şîî yoktur ki, Resûlullah'ın ilk üç halifesine, yardımcılara ve dostlarına buğz ve ta'n etmemiş olsun. Bu cümleden olarak, Şîa'nın ilk üç halife ve bazı sahabe hakkındaki görüşlerini burada kısaca ele almayı faydalı görüyoruz.

Hz. Ebû Bekir :

Şîî cerh ve tâdil âlimlerinin en büyüklerinden biri olan el-Keşşî, Şîa'nın Hz. Peygamber'in «Siddîk» lâkabını verdiği Hz. Ebû Bekir hakkındaki görüşlerini Hamza b. Muhammed et-Tayyâr'dan naklettiği şu rivâyetle açıklar «Ebû Abdillâh'ın yanında Muhammed b.Ebî Bekir'den bahsettiğimizde Ebû Abdillâh, Allah'ın rahmeti ve selâmı onun üzerine olsun, dedi. Muhammed b. Ebî Bekir de, bir gün Mü'minlerin Emîri Hz. Ali'ye gelerek ona, uzat eli-

23. Taberî, c. 5. s. 66. Bu vâkıayı, başka müellifler de zikrederler.

ni sana bey'at edeyim, dedi. Bunun üzerine Hz. Ali, gerçekten bey'at edecek misin?, dedi. O da, evet dedi ve Hz. Ali'nin elini tutarak : Ben şahâdet ederim ki, sen, itâat edilme-si gereken bir imamsın; babam ise cehennemliktir (Allah korusun), dedi. Bunun üzerine Ebû Abdillâh (a.s), onun soyluluğu babasından değil, annesi Esmâ binti Umeys'-den gelmektedir, dedi.»²⁴

Aynı şekilde el-Keşşî, Ebû Abdillâh'ın babası el-Bâ-kır'dan Zurâre b. A'yun'un naklettiği şu rivâyeti zikreder : «Muhammed b. Ebî Bekir, babasından uzaklaşarak Ali (a.s.)'ye bey'at etti»²⁵.

Şuayb da, Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini bildirir «Ben, Ehl-i Beyt'in tamamının, ancak ve ancak seçkin kimseler olduklarını; onların en necibinin de Muhammed b. Ebî Bekir'e denk sayıldığını işittim.»²⁶

Hz. Ömer :

Resûlullah (s.a.s)'ın «.....Ben, böyle (Hz. Ömer gibi) bir kimse görmedim; öyle ki, bütün insanlar onun su-yundan içtiler ve.....»²⁷ buyurduğu Hz. Ömer hakkında Şî-îlerin söylediklerine bakınız : «Selmân el-Fârisî Hz. Ömer ile görüşmek istediğinde Ömer onu reddetti; fakat sonra yaptığına pişman oldu ve Selmân'ın yanına geldi. Bu-nun üzerine Selmân ona, «Ben gerçekten senin kalbinde-ki câhiliyye hamîyyetinin hâlen mevcut olup olmadığını öğrenmek istemiştim», dedi».²⁸

24. el-Keşşî, Ricâl, 60, 61.

25. el-Keşşî, Ricâl, 61.

26. el-Keşşî, Ricâl, 61. Muhammed b. Ebî Bekir'in tercüme-i halinin altında.

27. Muttefekun aleyh. (Buhârî, Fedâilu Ashâbi'n-Nebî, c. 4. 198.)

28. el-Keşşî, Ricâl, s. 20. Selmân el-Fârisî'nin hayatı.

Yine el-Keşşî, Hişâm b. Ebî Abdillâh'ın şöyle dediğini naklelder : «Suheyb, Ömer'e ağlayan pis bir köle idi.»²⁹

O, Ebû Abdillâh'ın babası el-Bâkır'dan da şunu rivayet eder : Muhammed b. Ebî Bekir, ikinci halife Hz. Ömer'den teberrî ederek Hz. Ali'ye bey'at etti³⁰.

Şîî bilgin İbn Bâbeveyh el-Kummî, Hz. Ömer hakkında yalan söyleyerek şöyle der : Hz. Ömer ölüm döşğinde iken : «Şu üç şeyden dolayı Allah'a tövbe ediyorum : Ebû Bekir'le birlikte, diğer Müslümanlara rağmen, hilâfeti gasbetmiş olmak; Ebû Bekir'i onlara halife tâyin etmek ve Müslümanların bazılarını, bazılarına üstün tutmak», dedi.³¹

Şîîlerce hadîste «sika ve sahîhu'l-mezheb» olarak kabul edilen Ali b. İbrâhîm el-Kummî de, tefsirinde Hz. Ömer'e söver,³² ve «O gün, zâlim kimse ellerini ısırp; keşke Peygamberlerle beraber bir yol tutsaydım, vay başıma gelene» âyetiyle ilgili olarak, Ebû Hamza es-Semâlî'den Ebû Câfer'in şu tefsirini naklelder «Allah, kıyâmet gününde ellerinde (siyahımsı) ışıklar bulunan bir topluluk diriltir. Sonra onlara «toz duman olun» (Furkan : 25/23) denir ve tozduman olurlar..... Allah'a and olsun ki, ey Ebû Hamza, onlar bunu çok iyi biliyorlardı; fakat ne zaman ki onlara haram bir şey sunuldu, onu aldılar; Hz. Ali'nin faziletiyle ilgili bir şey takdîm edildiğinde ise, ona karşı çıktılar». Ebû Câfer, Allah'ın «O gün zâlim ellerini ısırp.....» âyetini de şöyle açıklar : «Birincisi (yani

29. el-Keşşî, Ricâl, 40. Bilâl'in ve Suheyb'in terceme-i halleri.

30. el-Keşşî, Ricâl, 61.

31. İbnu Bâbeveyh el-Kummî, Kitâbu'l-Hisâl, 81. Tahran bs.

32. Şîîler, bu tefsir için : «O, Ehl-i Beyt hakkında nâzil olan âyetlerden örtüyü kaldıran tefsirlerin ilkidir; pekçok tefsirin ana-sıdır; gerçekte o iki Sâdık'ın, yani Câfer ve el-Bâkır'ın tefsiridir. Onun müellifi İmam el-Askerînin zamanında yaşamıştı ve....» derler. Bk. Tefsirin mukaddimesi, s. 19.

Ebû Bekir), o gün «Ne olurdu, Resûlullah'la birlikte Ali'yi dost edinseydim de, İkinci'yi (yani Ömer'i) kendime dost yapmasaydım», der.³³

Aynı şekilde el-Kummî, «Aldatmak için birbirlerine câzip sözler fısıldayan cin ve insan şeytanlarını her peygambere düşman yaptık» (En'âm : 6/112) âyetinin altında Ebû Abdillâh'ın şu tefsirini nakleder : «Allah, peygamber olarak gönderdiği her nebî için, ümmetinde, kendisine eziyet eden ve vefat ettikten sonra da insanları sapıtan iki şeytan var etmiştir. Nuh'un şeytanları; Hz. Muhammed'in şeytanları ise, Cebter (tilki) ve Zureyk (yeşil gözlü)'dir.»³⁴

el-Hindî el-Molla, Makbûl adlı tefsir kitabında el-Cebter ve ez-Zureyk kelimelerini şöyle açıklar : «ez-Zureyk kelimesinin «ezrak»ın ism-i tasgîri olduğu, el-Cebter kelimesinin de tilki mânâsına geldiği rivâyet edilmiştir. ez-Zureyk'ten maksat, gözleri çakır olduğu için Ebû Bekir'dir; tilki'den murâd ise, dehâsına, kurnazlığına kinâye olarak, Ömer'dir».³⁵

Kummî, aynı şekilde Câfer'den şunu rivâyet etmiştir : «Resûlullah aç kalmıştı. Bunun üzerine Ensâr'dan birine gitti ve yiyecek birşeyin var mı diye sordu. Adam, evet yâ Resûlullah dedi; bir davar kesti. Pişirerek önüne getirdiğinde Resûlullah (s.a.s), Ali Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'in de, kendisi ile bu sofrada beraber olmasını temenni etti. Ne var ki, önce iki münâfık ve onların peşinden de Ali geldi. Bunun üzerine Allah'ın şu âyeti nâzil oldu : «Ey Muhammed! Senden önce gönderdiğimiz hiçbir elçi ve

33. Kummî, Tefsiru Kummî, c. 2, s. 113. Matbaatu'n-Necef, Irak 1386/1966.

34. Tefsiru Kummî, c. 1. s. 213.

35. Makbulu Kur'anî's-Şîi fi'l-Urdiyye, s. 281. Hind bs.

peygamber yoktur ki, bir şeyi arzuladığı zaman, şeytan onun arzusuna vesvese karıştırmamış olsun. Allah şeytanın karıştırdığını giderir». (Hacc : 22/52) el-Kummî, bu âyete, «velâ nebî» lafzından sonra «ve lâ muhaddesun» ibâresini ekler ve bu âyetteki «şeytan» kelimesini «iki münâfık» (Ebû Bekir ve Ömer) ve âyetin son kısmını da, «Ali. iki münâfıktan sonra geldiğinde, Allah onların verdiği vesveseyi kaldırır», şeklinde tefsir eder.³⁶

Yine Kummî, Allah'ın «Sözlerini bozdukları için onlara lânet ettik; kalplerini katılaştırdık. Onlar, sözleri yerlerinden değiştirirler» (Maide : 5/13) meâlindeki âyetini şu şekilde tefsir eder : «Mü'minlerin Emîri'ne verdikleri ahdi bozdukları için Allah onlara lânet etmiştir ve kalplerini katılaştırmıştır. Onlar, Mü'minlerin Emîrini imâmetten mahrum ettiler. Buna delil de, «O, ardından geleceklere bu sözü, devamlı kalacak bir miras olarak bıraktı» (Zuhuruf : 43/28) âyetidir. Buradaki «kelime» ile yukarıdaki âyette geçen «kelime» aynı anlamdadır ve Hz. Ali'nin imâmetini bildirir.»³⁷

O, «Böylece kıyâmet günü kendi günahlarını tam olarak, bilmeden saptırdıkları kimselerin günahlarını kısmen yüklenirler...» (Nahl : 16/25) âyetini de şöyle açıklar «Emîrül-Mü'minin'in hilâfet hakkını gasb edenler, kendi günahlarını bütünüyle ve kendilerine uyanların günahlarında kısmen yüklenirler. Câfer es-Sadık şöyle der : Yemin olsun ki, akıtılan her kanın ve yaralanmanın, haksız yere ırza geçmenin, bilgisiz olarak hüküm vermenin günahı, bu işleri yapanların günahları eksilmemekle birlikte, o iki kişinin (Ebû Bekir ve Ömer) boynunadır. Sonra Ali şöyle dedi : «Tekrar tekrar yemin ederim ki,

36. Tefsîru Kummî, c. 2. 86.

37. Tefsîru Kummî, c. 1, 164.

benden sonra Ümeyye Oğulları iktidara gelecekler ve sonra onu başka ülkelere de yayacaklardır. Onların ve kıyâmete kadar onlar gibi amel ederek günah işleyen herkesin günahı, bunu ilk başlatan kimsenin, yani Ebû Bekir'in üzerinedir.»³⁸

el-Keşşî, el-Verd b. Zeyd'den şunu nakleder : «Ebû Câfer'e, canım sana fedâ olsun, el-Kumeyt geldi, dedim. Onun içeri girmesine müsâde etti. el-Kumeyt, ona, Şeyheyne (Hz. Ebû Bekir ve Ömer) hakkındaki fikrini sordu; Ebû Câfer şöyle dedi : Akıtılan her kanın, Allah'ın Resûlü'nün, Ali'nin ve Ali'nin hükmüne muvâfık olmayarak verilen her hükmün vebâli o iki kişinin boynunadır. Bunun üzerine el-Kumeyt, Allahu Ekber, bu bana yeter, dedi.»³⁹

Dâvud b. Nu'mân'dan yapılan bir başka rivâyette el-Bâkır, Kumeyt b. Zeyd'e şöyle der : «Kıyamet gününe kadar Müslümanlar arasında haksız olarak akıtılan her kanın, haksız yolla temin edilen her kazancın, zinâ etmenin vebâli bu iki kişinin boynunadır. Biz Hâşim oğulları, büyüklerimize ve küçüklerimize, bu iki kişiye sebbetmeyi ve onlardan teberrîyi emrederiz.»⁴⁰

H. Osman :

Cömertlik ve hayâ timsâli, Resulullah'ın yakını ve iki kızının kocası «Zinnûreyne» Osman b. Affan (r.a) hakkında Şîilerin kanâatı aynen Yahudilerinki gibidir. Meselâ el-Keşşî, Ebû Abdillâh'tan, bu hususta şunu rivâyet eder : «Hz. Peygamber, Ali ve Ammâr mescid inşâ ediyorlarken Hz. Osman gururlanarak yanlarına geldi. Bunu gören

38. Tefsîru Kummî, c. 1, 383, 384.

39. el-Keşşî, Ricâl, s. 179, 180.

40. el-Keşşî, Ricâl, s. 180. el-Kumeyt b. Zeyd el-Esedî'nin hal tercümesinin altında.

Mü'minlerin Emîri Ali, Ammâr'dan onun hakkında bir şiir söylemesini istedi. Ammâr da şöyle dedi :

«Mescid inşâ eden,
Onun gölgesinde namaz namaz kılan kimse ile,
Toz toprak bulaşmasın diye uzaktan onu seyreden
Ve sonra savuşup giden, bir değildir.»

Bunun üzerine Hz. Osman, Hz. Peygamber'e gelerek, «Biz, kendimize ve nâmusumuza sövdürmek için müslüman olmadık», dedi. Resûlullah da, «Elbette sen, sana böyle denmesi için müslüman olmadın», dedi. Bu hâdise üzerine, «onlar müslüman oldular diye seni minnet altında bırakmak isterler» (Hucurât 49/17) âyeti nâzil oldu. Peygamberimiz, yanında bulunan Hz. Ali'ye, «Bu âyetin, arkadaşın (Osman) hakkında nâzil olduğunu yaz», dedi.⁴¹ O, Sâlih el-Huzâ'nin de şöyle dediğini rivâyet eder : «Hz. Peygamber, mescidin inşâsını emrettiğinde, ashâbtan kimin nerede ve kiminle çalışacağını da belirledi. Ammâr'la da, Ali'nin birlikte çalışmalarını söyledi. Biz, bu inşâ işiyle uğraşırken Hz. Osman evinden çıkarak yanımıza geldi. İnşaattan kalkan toz, Osman'ın elbisesini kirletti ve yüzüne bulaştı. Bunun üzerine Hz. Ali, Ammâr'a, eğer onunla ilgili bir şey söyleyecekse, bana söyle, dedi ve kendisi (Ali), Osman için şunları söyledi :

«Mescidler inşâ eden,
Ve orada namaz kılan bir kimse ile,
Ona uzaktan bakıp geçip giden,
Bir değildir.»

Râvî der ki, Ammâr Hz. Ali'nin söylediği şekilde hareket etti. Ancak Osman, Ali'nin söylediklerine kızmakla birlikte, bir şey söylemeye muktedir olamadığından,

41. el-Keşşî, Ricâl, 33, 34.

Ammâr'a, «Ey köle, ey ahmak», dedi. Bunun üzerine Hz. Ali, Ammâr'a, «Onun sana söylediğine razı mı olacaksın? Eğer râzî değilsen, Resûlullah geldiğinde durumu bildir.», dedi. Râvî devamla şunları söyler : Resûlullah geldiğinde, Ammâr, onu durumdan haberdar etti ve «Ey Allah'ın nebîsi, Osman bana, köle ve ahmak diyor», dedi. Hz. Peygamber, onun sana böyle söylediğini duyan var mı? deyince, o, «Ali işitti», dedi. Bunun üzerine Ali'yi çağırttı ve durumu sordu. Ali, Ammâr'ın söylediklerini doğrulayınca, Hz. Peygamber Ali'ye «Osman'a git ve onun Ammâr'a söylediklerinin aynısını sen de ona söyle», dedi. Ali gitti, emri yerine getirdi ve döndü.⁴²

el-Kummî, «Birtakım yüzlerin ağaracağı, birtakım yüzlerin kararacağı günde....» (Âl-i İmrân : 3/106) âyetinin altında, ashâbını, özellikle üç arkadaşını (Ebû Bekir, Ömer ve Osman) çok seven Hz. Peygamber'e isnâd edilen şu yalan rivâyeti zikreder : «Resûlullah, şöyle buyurmuştur : «Kıyâmet gününde ümmetim, beş bayrak altında bana gönderilir. Bir grup, bu ümmetin buzağısı (ıcl) ile beraberdir; onlara, benden sonra, iki büyük emâneti ne yaptınız? diye sorarım; onlar, büyük olanı tahrif ettik ve ona sırt çevirdik; küçük emânete de düşmanlık ettik, buğzettik ve zulmettik, cevabını verirler. Ben de onlara, susuzluktan kıvranarak, yüzleriniz simsiyah bir halde girin cehenneme, derim. Sonra bu ümmetin firavununun başkanlığında bir grup gelir, onlara, benden sonra, iki büyük emâneti ne yaptınız? diye sorarım. Onlar da, büyüğü tahrif ettik, yırttık ve ona muhâlefet ettik; küçüğe gelince, ona düşman olduk ve onunla savaştık, derler. Ben de onlara, susuzluktan kıvranarak, yüzleriniz simsiyah bir halde, girin cehenneme, derim. Sonra bu ümmetin Samîrî'sinin

42. el-Keşşî, Ricâl, 34.

başkanlığındaki grup gelir. Onlara, iki büyük emâneti ne yaptıklarını sorarım. Onlar, büyüğe karşı çıktık ve onu terkettik; küçüğe gelince, onu, yardımsız bıraktık, terket, tik, derler. Bunun üzerine onlara, susuzluktan perişan bir halde, yüzleriniz simsiyah olarak girin cehenneme, derim. Sonra, Hâricilerin önceki ve sonrakileri ile beraber, Zû Seleme'nin başkanlığında bir grup gelir. Onlara, iki büyük emânete ne yaptıklarını sorarım. Onlar, büyüğü terkettik ve ondan uzaklaştık. Küçüğe gelince, onunla savaştık ve onu öldürdük, derler. Bunun üzerine ben de onlara, susuzluktan perişan bir halde, yüzleriniz simsiyah olarak girin cehenneme, derim. Daha sonra, müttakîlerin imâmı, müslümanların efendisi, komutanların komutanı, Allah Resûlü'nün vasîsi'nin bayrağı altındaki grup gelir. Onlara, benden sonra, iki büyük emâneti ne yaptınız? diye sorarım. Onlar, büyüğüne uyduk ve itâat ettik; küçüğünü ise sevdik, kendimize dost edindik ve başkan yaptık; kanımızın son damlasına kadar ona yardım ettik, derler. Bunun üzerine ben de onlara, yüzünüz ak ve aydınlık olarak girin cennete, derim.» Daha sonra Hz. Peygamber şu âyeti okudu: «Birtakım yüzlerin ağaracağı ve birtakım yüzlerin kararacağı günde büyük azap onlaradır. Yüzleri kararanlara: 'İnanmanızdan sonra inkâr eder misiniz? İnkâr etmenizden dolayı tadın azâbı denecektir. Yüzleri ağaranlar ise, Allah'ın rahmetindedirler. Onlar orada temelli kalacaklardır.»⁴³

Bu rivâyetler, Şîîlerin, müslümanları ne şekilde mü-tâlea ettiklerini, kötülediklerini; ashâbı nasıl tavsif ettiklerini, isimlerini nasıl değiştirdiklerini, haklarında nasıl çirkin sözler sarfettiklerini ve Peygamberimize nasıl yalan isnâd etiklerini, açıkça göstermektedir.

43. Tefsîru Kummî, c. I. s. 109.

el-Keşşî, Câfer'in de, bu konuda, şu şiiri söylediğini zikreder :

İnsanlar, kıyâmet gününde,
Beş zümre hâlinde diriltilirler.
Bunlardan, Buzagı (ıcl) nın, Ümmetin Firavununun,
Sâmirinin ve Zû's-Seleme'nin bayrağı altında olan
dördü, helâk olucudur.
Haydâr'ın sancağı altındakiler,
Yeni doğmuş güneş gibidirler.
Onun dîninden çıkan da,
Ahmak köle ceddî, Mârîka'dır».

Câfer'in, bu şiiri kimin söylediğini sorması üzerine, Seyyid Muhammed el-Himyerî söyledi, dedim (Râvî). Câfer de, Allah ona rahmet etsin, dedi. Buna karşılık ben (râvî), «onu hurma suyundan yapılmış bir içki (nebiz) içerken gördüm», dediğimde, o, «yani şarab içerken mi gördün?», dedi; ben de, evet, dedim. O, yine «Allah rahmet eylesin, bu (şarab içme), Allah'ın, Ali'yi seven bir kimseyi affetmesine engel teşkil etmez», dedi.⁴⁴

Şîa'nın büyük muhadislerinden ve imamlarından biri olan ve **el-Kâfî** adlı kitabı Şîilerce «Usûl-i Erbaa» (Dört önemli kitab)'dan sayılan el-Kuleynî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini söyler : «Benden önceki halifeler. icrâatlarıyla, Resûlullah'ın arzusuna muhâlefet ederek, onun ahdini bozarak ve Sünnetini değiştirerek, Resûlullah'a ters düştüler».⁴⁵

Aynı şekilde el-Kuleynî, Ebû Abdillah'ın, «Doğrusu inanıp sonra inkâr edenleri, sonra inanıp tekrar inkâr edenleri, sonra da inkârları artmış olanları Allah bağış-

44. El-Keşşî, Ricâl, 142, 143.

45. el-Kuleynî, Kitûbu'r-Ravda, s. 59. İran bs.

lanmaz...» (Nisa : 4/137) âyetiyle ilgili olarak yaptığı şu tefsiri nakleder : «Bu âyet başlangıçta Hz. Peygamber'e imân etmekle birlikte, Resûlullah'ın, 'Ben kimin dostu isem, Ali de onun dostudur', sözü ile, Ali'nin velâyetini kendilerine arzemesi üzerine, bunu kabul etmeyerek küfre giden, sonra Mü'minlerin Emîri'ne bey'at etmek suretiyle imân eden; ancak, Resûlullah'ın vefât etmesinden sonra, Ali'ye yaptıkları bu bey'atı ıkrâr etmeyerek küfre düşen; daha sonra, ona bey'at etmiş olanları da kendilerine çekmek suretiyle günahları artan, falan, falan, falan... kimseler hakkında nâzil olmuştur; bu kimselerde, imândan hiçbir şey kalmamıştır».⁴⁶

el-Kâfî'nin şârihi, bu rivâyetteki «falan»lardan maksadın, Ebû Bekir, Ömer ve Osman olduğunu söyler.⁴⁷

Şîa'nın, Peygamberimizin Diğer Ashâbı ve Mü'minlerin Anneleri Olan Zevcelerine Karşı Tutumu :

Şîiler, sâdece Resûlullah'ın bu üç vezîrine ve akrabalarına saldırmak ve onları kötölemekle kalmaz, üstelik Resûlullah'ın zevcelerine ve arkadaşlarına, bilhassa Allah yolunda hicret eden, Allah için cihat eden, Allah'ın kendileri için seçtiği dini yayan seçkin sahâbelere de, onların bu yüce vasıflarını çekemiyerek ve kıskanarak, lânet ederler.

Hz. Peygamber'in Amcası Abbas ve Oğulları :

Şîiler, Peygamberimizin babası makâmında telâkki ettiği amcası Hz. Abbâs'a da sebbederler.

el-Keşşî, Muhammed el-Bâkır'ın şöyle dediğini rivâyet eder : «Bir adam, babama (Zeynul'-Âbidîn) gelerek

46. el-Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, Kitâbu'l-Hucce, c. 1. s. 420.

47. es-Sâfi Şerhu'l-Kâfî, Farsça. İran bs.

şöyle dedi : Falan kimse, yani Abdullah b. Abbâs, Kur'an'daki her âyetin nerede, ne zaman ve kimin hakkında nâzil olduğunu bildiğini iddia ediyor. Bunun üzerine babam (Zeynu'l-Âbidîn), 'ona sor, «Bu dünyâda kalbi kör olan, âhirette de kör ve daha şaşkındır» (İsrâ : 17/72); «Allah sizi azdırmak isterse, ben size öğüt vermek istesem de faydası olmaz» (Hûd : 11/34), «Ey inananlar! Sabredin, düşmanlarımızdan daha sabırlı olun, cihâda hazır bulunun» (Âl-i İmrân : 3/200, âyetlerinden her birisi, kimin hakkında nâzil olmuştur?' dedi. Adam Abbâs'a gitti ve 'senin bu işin hoşuma gitti, beni bu konuda aydınlat.' dedikten sonra sorularını sordu. Fakat o, bu sorulara cevap vermeyerek meseleyi, Arş nedir? ne zaman yaratılmıştır, mahiyeti nedir? gibi hususlara kaydırıldı. Daha sonra adam babamın yanına geldi ve olup bitenleri anlattı. Babam ona, âyetlere cevap verip vermediğini sorunca, hayır dedi. Bunun üzerine babam, ben bu âyetler hakkında vehbî bir ilimle ve nûrla sana cevap vereyim, «İlk iki âyet, onun babası (Hz. Peygamber'in amcası Abbâs), diğeri de benim babam ve bizim hakkımızda nâzil olmuştur».' dedi».⁴⁸

Aynı şekilde el-Keşşî, Zeynu'l-Âbidîn'in, İbni Abbâs hakkında şöyle dediğini nakleder: «Ey İbni Abbâs, «ne kötü yardımcı ve ne kötü yoldaştır» (el-Hâc : 22/13) âyeti, benim babam için mi, yoksa senin baban hakkında mı nâzil olmuştur?». Sonra şöyle devam etti : Eğer sen bilmeseydin, ben sana sonunun ne olacağını öğretirdim; sen de onu bilirdin.... Eğer bana söz hakkı verilseydi, halkın tamamının işittiklerinde yüz çevirecekleri, reddedecekleri bir şey söyledim».⁴⁹

Molla Bâkır da, Kuleynî'nin, Muhammed el-Bâkır'dan naklettiği şu rivâyeti zikreder : «Hz. Ali şöyle demiştir :

48. el-Keşşî, Ricâl, 53. Abdullah b. Abbâs'ın hal tercümesinde.

49. el-Keşşî, Ricâl, 54.

Hâşim Oğullarından iki kişinin adını zikretmek gerekseydi, bunlar, Hamza ve Câfer olurdu; fakat ikisi de öldüler, geriye henüz yeni Müslüman olmuş zayıf ve zelil iki kişi kaldı : Abbâs ve Akîl».⁵⁰

Şîîlerin, Peygamberimizin amcası Abbâs hakkındaki görüşleri böyledir. Onun oğlu Abdullah b. Abbâs hakkındaki görüşlerine gelince : Onlar, ümmetin âlimi, tercümânü'l-Kur'ân ve Peygamberimizin arkadaşı olan bu değerli sahâbîyi, hiyânet etmekle suçlarlar ve şöyle derler Hz. Ali, Abdullah b. Abbas'ı, Basra'ya zekât âmili olarak gönderdi. İbn Abbâs ise, Basra Beytu'l-Mâl'inde bulunan bütün malı aldı ve Mekke'ye geldi; Hz. Ali'yi de terketti. Onun getirdiği mallar, binlerce dirhem değerindeydi. Bu durum Hz. Ali'ye ulaşınca ağlayarak minbere çıktı ve şöyle dedi : «İşte Resûlullah'ın amcasının oğlu... O, ilmiyle irfânıyla böyle bir iş yaparsa, onun dışındakiler ne yapmaz ki... Ey Allah'ım! onların bu hâline çok üzuldüm, beni sevindir; âciz ve melûl olmadığım bir halde, beni kendine kavuştur».⁵¹

el-Keşşî, «Ricâl» isimli kitâbında, Hz. Ali'nin, Abbâs'ın oğulları Abdullah ve Ubeydullah'a bedduasını konu alan hususî bir bâb ayırır. Burada, Ebû Câfer'den naklettiği şu yalan rivâyetle Hz. Ali'nin, bu iki kişi hakkında kanâatını nakleder : «Mü'minlerin Emiri Ali şöyle der Allahım, falan kimsenin iki oğluna, yani Abbâs'ın oğulları Abdullah ve Ubeydullah'a, lânet et ve onların kalblerini körleştirdiğin gibi, gözlerini de kör et, gözlerinin körlüğünü, kalblerinin körlüğüne delil kıl».⁵²

50. Molla Bâkır el-Meclisî, Hayâtu'l-Kulûb, c. 2, s. 7456. Hind bs.

51. el-Keşşî, Ricâl, 57-58.

52. el-Keşşî, Ricâl, 52.

Bunlara benzer daha birçok yalan ve çirkin rivâyet, el-Kafî'de, el-Kummî'de, el-İyâşî'de ve es-Sâfî'de mevcuttur.

Hâlid b Velid :

Şiîler, Resûlullah'ın «Seyfullah» lâkabını verdiği İslâm dâhîsi ve onun ordularının eşsiz ve muzaffer kumandanı Hâlid b. Velid'i de, kötülerler. Meselâ el-Kummî ve benzeri Şiî bilginler, «Hâlid, Mâlik b. en-Nuveyre ile, sâdece karısı ile evlenebilmek için savaştı», derler.

Aynı şekilde onlar, birçok bâtil hikâye uydurdular. el-Kummî, bunlardan bazılarını zikreder : «Ali ile aralarında ihtilâf çıkıp kavga etmeleri üzerine, Ebû Bekir evine döndü ve Ömer'i yanına çağırarak ona şöyle dedi : Ali'nin, bugün bizimle ilgili olarak yaptığı toplantıdan haberin var mı? Eğer o, böyle bir mevkiye sâhip olursa, bizim işimizi bozar, sen ne düşünüyorsun? Bu soru üzerine Ömer, bana kalırsa, onu öldürtelim, dedi. Ebû Bekir, onu kim öldürebilir? diye sorunca, Ömer, Hâlid b. Velid, dedi. Daha sonra Hâlid'e bir haberci göndererek yanlarına çağırıldılar ve ona, sana büyük bir görev vermek istiyoruz dediler. Hâlid b. Velid de, istediğiniz vazifeyi seve seve yaparım; Ali b. Ebû Talib'in öldürülmesi bile olsa, dedi. Onlar da, bizim istediğimiz de budur, dediler. Hâlid, onu ne zaman öldüreyim, diye sordu. Ebû Bekir, o, mesade geldiğinde namaza yanına dur; ben selâm verdiğim zaman ayağa kalk ve kılıcınla onun boynunu vur, dedi. Hâlid, pekâla, dedi. Ancak Ebû Bekir'in karısı Esmâ binti Umeyys, konuşulanları işitmişti; hemen câriyesini çağırdı ve 'derhal Ali ve Fâtıma'nın evine git, onlara selâmımı ilet ve Ali'ye, bu iki kötü adamın kendisini öldürtmek istediklerini, kendisini uyardığımı haber ver', dedi. Câriye, Ali ve

Fâtıma'nın yanına geldi ve Hz. Ali'ye, Esmâ binti Umeys size selâm ediyor ve iki kötü kişinin seni öldürtmek istediklerini, bu bakımdan dikkatli olmanı söylüyor, dedi. Bunun üzerine Ali, Allah onları da maksatlarını da bilir, dedi.

Sonra kalktı ve namaz kılmak için mescide gitti; Ebû Bekir'in arkasında kendi başına namaza durdu. O sırada Hâlid b. Velîd, onun yanındaydı ve kılıcı da vardı. Ebû Bekir, tahiyyata oturduğu zaman, söylediğine pişman oldu; fitneden ve Ali'nin şiddetinden korkarak kararından vazgeçti. Bu düşünceye o kadar daldı ki, cemâat onun selâm vermeyi unuttuğunu, sandı. Sonra Ebû Bekir, Hâlid'e dönerek, söylediğim şeyi yapma dedi ve arkasından selâm verdi. Bunun üzerine Ali, ey Hâlid, o, sana, ne yapmayı emretmişti, diye sordu. Hâlid de, senin boynunu vurmayı, dedi. Ali'nin, sen de, bunu yapmayı kabul ettin öyle mi? diye sorması üzerine Hâlid, evet Allah'a yemin olsun ki, eğer o, bana, yapma demeseydi, selâmdan sonra, seni öldürecektim, dedi. Bunun üzerine Ali, onu, tuttuğu gibi yere çaldı, insanlar etraflarına toplandılar. Ömer, Kâbe'nin Rabbına andolsun ki onu öldürecek, dedi. Oradakiler de, ey Ebûl-Hasan, Ravza-ı Mutahhara'da yatanın hakkı için onu bırak, dediler. Ali, daha sonra Ömer'e döndü ve yakasını tutarak, eğer Resûlullah'tan bir ahid ve Allah'ın Kitâb'ındaki mükâfaat olmasaydı, sen hangimizin taraf-tarlarının daha zayıf ve sayıca daha az olduğunu görür-dün, dedi ve evine girdi.⁵³

Abdulah b. Ömer ve Muhammed b. Mesleme :

Şiîler, Abdulah b. Ömer ve Muhammed b. Mesleme hakkında da, «onlar, ahidlerini bozmuş olarak, öldüler» derler.⁵⁴

53. Tefsîru Kummi, c. 2, s. 158, 159.

54. el-Keşî, Ricâl 41.

Talha ve Zübeyr :

Talha, Aşere-i Mübeşşere'den olup, Peygamberimizin yakın arkadaşıydı. Resûlullah, Uhud savaşında, onun için, «Cennet Talha'ya vâcib oldu», demişti.⁵⁵

Zübeyr de, aynı şekilde cennetle müjdelenenlerdendir. Resûlullah onun hakkında da, «Her nebînin bir havârîsi vardır; Zübeyr de, benim havârîmdir» buyurmuştur.⁵⁶

el-Kummî, bu iki büyük sahâbî hakkında, Ebû Câfer'in (el-Bâkır) şöyle dediğini nakleder : «Doğrusu âyetlerimizi yalan sayıp, onlara karşı büyüklük taslayanlara, göğün kapıları açılmaz; deve iğnenin deliğinden geçmedikce cennete de giremezler» (Âraf : 7/40) âyeti, Talha, Zübeyr ve Cemel Vak'asında onlarla beraber olanlar hakkında nâzil olmuştur».⁵⁷

Enes b. Malik ve el-Berâe b. Âzib

Şîiler, Enes b. Malik ve el-Berâe b. Âzib (R.A) hakkında şöyle derler : Ali, onlara, «Bütün herkesin işittiğini siz de işittiğiniz halde, gerçeği söylemekten sizi alıkoyan nedir? dedikten sonra, şöyle beddua etti : «Allahım, eğer bu iki kişi, bile bile hakikatı gizliyorlarsa, onları bir hastalıkla mübtelâ kıl». Ali'nin bedduası kabul oldu ve el-Berâe b. Âzib kör oldu ve Enes b. Mâlik'le birlikte alaca hastalığına yakalandı».⁵⁸

Hz. Peygamberin Zevceleri

Şîiler, ayıplama ve kötölemeyi sâdece ashâba hasretmez, aynı zamanda, Peygamberimizin Ehl-i Beytine de dil

55. Tirmizî, Cihâd 17. Menâkıb 17; Ahmed b. Hanbel, 1. 165.

56. Muttefekun aleyh (Buhârî, Cihâd, 40, 41, Fedâilu's-Sahâbe, 13; Müslim, Fedâilu's-Sahâbe, 47).

57. Tefsîru Kummî, c. 1. s. 230.

58. el-Keşşî, Ricâl, 46.

uzatırlar. Meselâ Hz. Ebû Bekir'in kızı ve Mü'minlerin annesi, Peygamberimizin temiz ve sâdık zevcesi Hz. Aişe hakkında şu bâtil ve çirkin rivâyetlerde bulunurlar. el-Keşşî şöyle der : «Ali b. Ebî Tâlib, Cemel'de muhâliflerini mağlûb edince, Abdullah b. Abbâs'ı, Aişe'nin yanına gönderdi ve hemen devesine binerek savaş alanını terketmesini söyledi. İbn Abbâs bundan sonraki durumu şöyle anlatır Basra civarındaki Benû Half sarayında. onun yanına vardım. Ondan yanına girmek için izin istedim; fakat vermedi; bunun üzerine izinsiz olarak içeri girdim. Bir de ne göreyim, ev benim görmemem gereken bir haldeydi; Aişe de, iki perdenin arkasında duruyordu. Sağa sola göz attığımda, evin duvarının üzerinde örtü bulunan bir semer gördüm; örtüyü çektim üzerine oturdum. Bunun üzerine Aişe, perdenin arkasından, ey İbn Abbâs, Süneti çiğnedin, iznimiz olmadan evimize girdin; iznimiz olmadan malımızın üzerine oturdun, dedi. Buna karşılık ben (İbn Abbas) de, şu cevâbı verdi (m) : Biz Sünnete senden daha yakınız; sana Sünneti öğreten de biziz. Senin evin, Resûlullah'ın seni bıraktığı yerdir. Halbuki sen, kendine zulmederek, dininden uzaklaşarak, Allah'a âsî olarak, Peygambere ve onun âline karşı çıkarak, o evi terkettin. Eğer sen eski evine dönersen, biz, oraya ancak senin izninle gireriz ve otururuz..... Sen, Resûlullah'ın geriye bıraktığı dokuz kadının içinde, en tehlikeli olansın. Artık sen, onların en beyazı, en en güzeli, en soylusu, en asili değilsin..... İbn Abbâs sözlerini şöyle bitirir : Kalktım ve Mü'minlerin Emîrine geldim; ona, konuşmalarımızı aynen aktardım. Bunun üzerine Ali, daha seni ona gönderirken durumun böyle olacağımı biliyordum, dedi».⁵⁹

59. el-Keşşî, Ricâl, 55, 56, 57.

Bundan daha büyük bir iftira olur mu? Şîiler, bununla da kalmaz, iftiralarını, başka hiçbir fırkanın yapmadığı şekilde ileri götürürler. Onların büyüklerinden olan Tabersî, kitâbında, el-Bâkır'dan şu rivâyeti nakleder : «Cemel gününde, Aîşe'nin bulunduğu devenin üzerindeki portatif çadıra (hevdec) ok isâbet edince, Mü'minlerin Emîri Ali, Allah'a yemin olsun ki, onun kurtarılmış olmasını görmek istiyorum. Allah için, içinizde, Resûlullah'ın şöyle dediğini hatırlayan yok mu? : Ey Ali, benden sonra, hanımlarımın işi senin elinde olacaktır —Allah korusun—» dedi; kalktı ve şâhit aradı. Bunun üzerine ikisi Bedir ashâbından olan onüç kişi ayağa kalktılar ve Resûlullah'ın Ali b. Ebî Talib'e, ey Ali benden sonra zevcelerimin işi senin elindedir, dediğini işittiklerine dâir şahitlik yaptılar. Râvi der ki, Aîşe bunu işitince, etraftakilerin duyacağı şekilde yüksek sesle ağladı». ⁶⁰

Şîilerin Ashâbın Tamâmını Tekfîr Etmeleri

Yukarıdan beri saydığımız, başlangıçtan günümüze kadar, bütün Şîilerin benimsedikleri akîdelerdir. Onlar, bu inancı, bütünüyle Yahudilikten almışlar ve neredeyse bir din hâline getirmişlerdir. Böylece onların inancı, ashâbı bütünüyle tekfîr etmek ve onlara sövmekten ibâret bir hüviyete bürünmüştür. Öyleki onlar, sâdece, çok sayıda ashâba sövmek ve dil uzatmakla kalmadılar, aksine bunu bütün ashâba teşmil ettiler. Ancak kendilerinden saydıkları birkaç sahâbîyi bunun dışında tutmuşlardır. Şîa'nın önde gelen âlimlerinden olan el-Keşşî, Ebû Câfer'den şunu rivâyet eder : «Resûlullah'ın vefâtından sonra, üç kişi hariç, ashâbın tamamı mürted (Ehlu'r-Ridde) olmuşlardır». Bu üç kişinin kim olduğunu soran râvîye, Ebû Câfer şu cevâbı verir «Onlar, Mikdâd b. el-Esved, Ebû

60. et-Tabersî, el-İhticâc, s. 82, İran 1302/1884.

Zer el-Gıfârî ve Selmân el-Fârisî'dir; nitekim, «Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler geçmiştir. Ölür yeya öldürülürse geriye mi döneceksiniz» (Âl-i İmrân : 3/144) âyeti de, bu hususu belirtmektedir». ⁶¹

Ebû Câfer'in şöyle dediği de rivâyet edilir : «Muhâcir ve Ensârın tamâmı—eliyle gösterir— üç kişi hâriç, küfre düşmüştür». ⁶²

Şiîlerin yedinci mâsum imam olarak kabul ettikleri Mûsâ b. Câfer'in de, şöyle dediği rivâyet edilir : «Kıyamet gününde birisi, Muhammed b. Abdillâh'ın havârilere, yani Resûlullahı asla yalanlamayanlar, nerede, diye bağırır. Bunun üzerine Selmân, Mikdâd ve Ebû Zer ayağa kalkarlar». ⁶³

Hayret!... Ali, Hasan, Hüseyin ve Ehl-i Beyt'in diğerleri ile Ammâr, Huzeyfe, Amr b. el-Hamîk ve ötekiler neredeler ;onlardan hiç bahsedilmiyor!...

Şiîlerin ashâbı tekfîri, kendisi ile savaşıyan Şamlıları ve diğer düşmanlarını bile tekfîr etmekten ictinâb eden Hz. Ali'nin inancına ne kadar ters düşmektedir! Hz. Ali, kendisi ile Ehl-i Sıffîn arasında cereyan eden olayları anlatmak üzere Ehl-i Emsâr'a yazdığı mektubunda, bu anlayışını açıkça ortaya koyar. Ali'nin bu mektûbu, Şiî imam Muhammed Radî tarafından Nehcu'l-Belâğ'a'da nakledilir : «Bizimle Sıffîn ehli arasındaki anlaşmazlık ilk defa Şamlıların bize karşı çıkması ile başladı. Halbuki Rabbimiz birdir; İslâm'a dâvetimiz birdir. Allah'a imân ve Resûlû'nü tasdik konusunda, birbirimize söyleyeceğimiz bir şey yoktur. Ayrıldığımız tek nokta, Osman'ın kanını talep etme

61. el-Keşşî, Ricâl, s. 12, 13.

62. el-Keşşî, Ricâl, 13.

63. el-Keşşî, Ricâl, 1.

hususunda, farklı görüşlere sâhib olmamızdır. Biz, bu konuda onlar gibi düşünmüyoruz».⁶⁴

Hız. Ali, Muâviye ve onun askerlerine söven bir kimseyi reddetmiştir. er-Radî, bunu da Nehcu'l-Belâğa'da rivâyet eder. Ali şöyle demiştir : «Ben sizin sövmenize karşıyım. Ancak, eğer onların amellerini tavsif eder ve durumlarını belirtirseniz, mâzur görölürsünüz. Onlara sövmek yerine, 'Allahım, ne onların, ne de bizim kanımızı akıt; aramızı ıslah eyle, deyiniz».⁶⁵

Ehl-i Sünnet'e Göre Sahâbiler :

Buraya kadar zikrettiklerimiz, Şîa'nın, Resûlullah'ın risâletini âleme tebliğ eden, onu omuzlarında taşıyan ve işittikleri gibi nakleden seçkin sahâbiler hakkındaki inancıdır. Allah, Rûm diyârını, Şam'ı, bu lânetlenmiş kimselerin yurdu olan Yemen ve Fars beldelerini, bu güzîde ashâb vasıtasıyla İslâm topraklarına katmıştır. Eğer onlar olmasaydı, İslâm ne devlet olabilirdi, ne de tarihteki gücüne ulaşırdı. Onlar, Allah'ın âyetiyle doğrulanmış kimselerdir : «Allah, içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dair söz vermiştir».⁶⁶

Hız. Peygamber (s.a.s), ashâb hakkında şöyle buyurur : «Ashâbıma sövmeyiniz. Sizden biriniz, Allah yolunda, Uhud dağı kadar altın infâk etse, yine de, onlardan birinin değil seviyesine erişmek, yarısına bile ulaşamaz».⁶⁷

64. Nehcu'l-Belâğa, 448.

65. Nehcu'l-Belâğa, 323.

66. Nûr : 24/55.

67. Muttefekun Aleyh (Buhâri, Fedâilu Ashâbî'n-Nebî, 5; Muslim, Fedâilu's-Sahâbe, 221, 222).

Yine Hz. Peygamber (s.a.s), şöyle buyurur : «Yıldızlar semânın emniyetidir. Yıldızlar gitti mi semâyâ vâdolunan gelir. Ben ashâbım için bir emniyetim; ben gittim mi, ashâbıma vâdolunanlar gelir. Ashâbım da ümmetim için bir emniyettir. Ashâbım gitti mi, ümmetime vâdolunan şeyler gelir».⁶⁸

Hz. Peygamber (s.a.s), pekçok hadislerinde, ashâbın fazîletini ve yüksek mevkîini beyân eder. Bunlardan bazıları şöyledir

«Benim ashâbımdan vefat eden herkes, kıyâmet gününde, öldüğü yer halkı için bir önder ve nûr olarak diriltilir».⁶⁹

«Ashâbıma sövenleri gördüğünüzde, onlara Allah şerrinizden dolayı, size lânet etsin, deyiniz».⁷⁰

Resûlullah, Hz. Ebû Bekir hakkında şöyle buyurur : «Ashâbım içerisinde, bana, malı ve arkadaşlığı ile en çok destek olan, Ebû Bekir'dir».⁷¹

Hz. Peygamber (s.a.s), Hz. Ömer hakkında şöyle der : «Allah, hakkı, Ömer'in lisânı ve kalbi üzere kıldı».⁷²

O, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer hakkında : «Ebû Bekir ve Ömer, nebîler ve resûller müstesnâ, önceki ve sonraki bütün cennet ehlinin efendileridirler», buyurmuştur.⁷³

Hz. Osman hakkında da, «her peygamberin cennette bir dostu vardır; benim dostum da Osman'dır», der.⁷⁴

68. Muslîm, Fedâilu's-Sahâbe, 207; Ahmed b. Hanbel, c. 4, 399.

69. Tirmizî, Menâkıb, 58.

70. Tirmizî, Menâkıb, 59.

71. Muttefekun Aleyh (Buhârî, Salât, 60, Fedâil, 3; Tirmizî, Me, nâkıb, 15).

72. Tirmizî, Menâkıb, 17; İbnu Mâce, Mukaddime, 11.

73. Tirmizî Menâkıb, 3; İbnu Mâce, Mukaddime, 11.

74. Tirmizî, Menâkıb, 18. . .

Abdulmuttalib b. Rebîa'dan şu rivâyet nakledilir : «Abbas, kızgın bir halde Resûlullah'ın huzuruna girdi; ben de oradaydım. Hz. Peygamber, neye kızdın ey Abbâs, dedi. Abbâs, Kureyşle bizim aramızda ne var? Birbirleriyle karşılaştıklarında, birbirlerini sevinçle karşılıyorlar, bizimle karşılaştıklarında ise, böyle davranmıyorlar, dedi. Bunun üzerine, Resûlullah öyle kızdı ki, yüzü kıpkırmızı oldu ve sonra şöyle dedi : «Ey insanlar, amcama eziyet eden, bana eziyet etmiştir. Biliniz ki, insanın amcası, babası gibidir».⁷⁵

Hz. Peygamber, Abbâs ve oğlu için şöyle dâa etmiştir : «Allahım, Abbâs'ın ve oğlunun, açık-gizli bütün günahlarını bağışla. Allahım, Abbâs'ı oğlu için koru».⁷⁶

Yine Abdulmuttalib b. Rebîa'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamberimize, en çok sevdiği insan kimdir, diye sorulduğunda, «Âişe» cevabını vermiştir. Erkeklerden en çok sevdiği kimdir, denildiğinde de, «Âişe'nin babası (Ebû Bekir)'dir», demiştir.⁷⁷

Resûlullah, Hâlid b. el-Velîd hakkında şöyle buyurur : «Hâlid, Allah'ın kılıçlarından bir kılıçtır ve ne iyi bir gençtir».⁷⁸

Hz. Peygamber (s.a.s), Muhammed b. Mesleme hakkında da şöyle buyurur : «Muhammed b. Mesleme hâriç, fitne dönemine ulaşan her insanın durumundan korkarım..... Ey Muhammed b. Mesleme, fitne sana zarar vermez».⁷⁹

Muâviye hakkında şu duâda bulunur : «Allahım, onu hâdî, mehdî ve kendisi ile hidâyete erişilen kıl».⁸⁰

75. Tirmizî, Menâkıb, 38.

76. Tirmizî, Menâkıb, 38.

77. Muttefkun Aleyh

78. Buhârî, Fedâil, 35; Tirmizî, Menâkıb, 49.

79. Ebû Dâvud, Sünen, 16,

80. Tirmizî.

Berâe b. Âzib hakkında ise, «dini yaymaya çalışan nice insan vardır ki, üstü başı perişandır. Ben onların temizliği hususunda Allah'a yemin etseydim, Berâe b. Âzib de onlardan olurdu», der.⁸¹

Abdullah b. Ömer hakkında şöyle buyurur : «Abdullah b. Ömer sâlih bir kişidir».⁸²

Burada ismi zikredilen ve zikredilmeyen bütün ashâb, Allah'ın Kur'an-ı Kerîm'de methettiği, Hz. Peygamber'in de, tek tek veya topluca övdüğü ve yücelttiği, haklarından mağfiret duâsında bulunduğu kimselerdir. Ayrıca Resûlullah'ın yolunda yürüyen ve ona uyan bütün mü'minler de, onlara methü senâda bulunurlar. Ashâba, ancak, Allah yolunda ve bu yüce dinin neşri hususunda güzel ameller işlediklerinden dolayı, kalbleri buğz, kin ve nefretle dolu olan Mecûsî ve Yahudi çocukları münâfıklar, küfrederler. Aslında, bu kâfirlerin, Allah yolunda cihad eden, Allah'ın Kitâbı ve Resûlullah'ın sünneti ile amel eden ashâba, bilhassa muzaffer ordulara kumandanlık eden ve İslâm askerlerini teçhiz eden Ebû Bekir, Ömer ve Osman'a sebbetmelerinin gerçek sebebi de, budur. Aynı şekilde, Yahudîlerin, bilhassa Müslümanlara buğzetmelerinin sebebi, Müslümanların onların dedelerinin belini kırmış olmaları, köklerini kurutmaları; önce Hz. Peygamber (s.a.s)'ın sancağı altında, Medîne'de ikâmet eden selefleri Benû Kaynuka, Nadîr ve Benû Kurayza kabîlelerini Medîne'den çıkartmaları; Hz. Peygamber'in vefâtından sonra da, Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında Hz. Peygamber'in «Yahudileri Arap Yarımadasından çıkarınız»⁸³ vasi-

81. Tirmizî, Menâkıb, 54.

82. Buhârî, Menâkıbu'l-Ensâr, 38.

83. Buhârî, Cizyc, 6.

yeti üzerine tamamen Arap Yarımadasının dışına atılmalarıdır.

Böylece Arap Yarımadası onların pisliklerinden, hile ve desiselerinden kurtulmuş oldu. Öyle ki, Resûlullah'ın yukarıdaki emrine uyularak, bu bölgede hiç bir Yahudi bırakılmadı.

Şîliğin İran'da Yayılmasının ve Şîilerin Sahâbeye Buğzetmelerinin Sebebi

İranlılar, İran'ın, Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında fethedilmesi, birliğinin bozulması ve gücünün kırılması üzerine, Hz. Ömer'den, dostlarından ve askerlerinden intikâm almak cihetine gittiler. Onların, kaybettikleri iktidarlarını tekrar ele geçirme çabaları ve bu konudaki aşırı ihtirasları, İran Yahudîlerinin, bu bölgedeki Müslümanlar arasında fitne tohumları ekmek için, fevkalâde müsâit bir vasat bulmalarını sağladı. Ortak noktalardan birisi, İran melik'i Yezdcurd'un kızı Şehrbânü'nun, İranlı diğer esirlerle birlikte Medîne'ye getirilmesinden sonra, Hüseyin b. Ali ile evlenmiş olmasıdır. Yahudîlerin, mü'minlerin emîri, Müslümanların halîfesi Hz. Osman'ı şehit etmeleri ve bilgisi ve izni dışında Hz. Ali'nin arkasına sığınmaları, Ali'nin ve evlâdının velâyetlerini ve hilâfetlerini iddia etmeleri üzerine, İranlılar, Hz. Ömer'den, dostları ve İran'ı fetheden ashâbdan, hilâfeti zamanında İslâm fütulhâtını doruk noktasına ulaştıran, eğrilikleri doğrultan ve âsîleri sürgün eden Hz. Osman'dan intikâm alma konusunda, Yahudilere yardım ettiler. Böylece İranlılar, bilhassa Zeynu'l-Âbidîn lâkabıyla tanınan Ali b. el-Hüseyin'in ve onlarca mukaddes bir sülâle olan Sâsânî soyundan gelme İran meliki Yezdcurd'un kızı Şehrbânü'dan dolayı İranlı kabul edilen çocuklarının kanlarının akması üzerine, bu bozguncu ve isyânkâr Yahudilere yardımlarını artırdılar.

İranlıların çoğu, işte bu sebeplerden dolayı Şîî oldular; sahâbeye, özellikle İran fâtihi ve Mecûsî ateşini söndüren Ömer ve Osman'a sövmekle teselli buldular. Böylece onlar, Yahudilerle birleştiler; bu gâyenin tahakkuku için onlarla işbirliği yaptılar; onların yoluna uydu-lar, metodlarını benimsediler. Uzun süre İran'da ikâmet eden ve İran tarihini derinlemesine inceleyen İngiliz müs. teşriki Browne, bu konuda şöyle der : «İranlıların II. Ha-lîfe Ömer'e düşman olmalarının en önemli sebebi, Ömer'in Acem ülkesini fethetmesi ve Sâsânîlerin iktidârına son vermesidir. Her ne kadar onlar, bu düşmanlıklarına, dinî ve mezhebî bir şekil vermişlerse de, düşmanlıklarının ger-çek sebebi, dinî ve mezhebî değildir». ⁸⁴

Aynı müsteşrik, bir başka yerde, daha açık olarak şunları yazar : «İranlıların, Ömer b. el-Hattâb'a düşman olmalarının sebebi, onun Ali ve Fâtımâ'nın haklarını gasbetmiş olması değil, tersine İran'ı fethetmesi ve Sâsânî hakimiyetine son vermiş olmasıdır». Browne, daha sonra İranlı şâirin şu beyitlerini zikreder :

«Ömer, Sâsânîlerin uzun saltanatına son verdi. İran meliklerinin en büyüklerinden olan Cemşîd Oğullarının hâkimiyetini ortadan kaldırdı».

İranlıların, Ömer'e düşman olmaları, onun Ali'nin hi-lâfet hakkını gasbetmesinden değil, bilakis İran'ı fethet-mesinden kaynaklanan eski bir meseledir». ⁸⁵

Browne, devamla şöyle der : «Ali b. el-Hüseyin'in an-nesinin, melikleri «Yezdcurd»ün kızı olduğunu bilmele-ri sebebiyle, Ali b. el-Hüseyin'in evlâdına bağlanmakta te-

84. E.G. Browne, Tarihu Edebiyâtı İrân, c. s, s. 217. Orduca Hind bs.

85. Bk. E.G. Brown, aynı eser, c.4,s.49.

sellî ve itminân buldular. Meliklik haklarının, dinî haklarla birlikte, onun çocuklarında toplandığını kabul ettiler. Böylece onlar arasında, siyâsî münâsebetler hâsıl oldu. Bu sebeptendir ki, İranlılar, meliklik haklarının ancak semâdan ve Allah'tan geldiğine inandıklarından, meliklerini kutsallaştırdılar ve onlara sımsıkı bağlandılar».⁸⁶

Velâyet ve Vesâyet Meselesi

Daha önce Yahudiliğin, sâdık çocuğu Abdullah b. Sebe vâsıtasıyla, İslâm'a yeni akîdeler soktuğunu belirtmiştik. O, İslâm adına yeni bir mezhep kurmak ve yeni bir fırka oluşturmak istiyordu. Ancak onun kurmak istediği mezhep ile İslâm arasında herhangi bir alâka yoktur. Onun inanç esasları arasına sokmuş olduğu akîdelerin başında, «velâyet ve vesâyet» inancı gelir. Velâyet ve Vesâyet inancını, ilk defa Yahudi asıllı İbni Sebe'nin ortaya attığını, Şîî kaynaklarından deliller getirerek, daha önce ortaya koymuştuk. Ancak Şîa, ne bu fikirlerle, ne de Yahudilikle alâkası olduğunu kabul eder. Bununla birlikte Şîa, akîdelerini, özellikle İbni Sebe'nin görüşleri üzerine kurmuştur. İşte bunlardan bir tanesi, Şîa'nın, İbni Sebe'nin öğrettiği ve yerleştirdiği şekilde dinlerinin esâsı yaptıkları velâyet inancıdır. Kitâbı el-Kafîyi 12. imâma takdîm eden ve onun tarafından doğruluğu teyid ve tescil edilen Şîîlerin büyük muhaddisi Muhammed b. Yakûb el-Kuleynî, kitâbında şunu zikreder : «Fudayl, Ebû Câfer'in şöyle dediğini söyler : İslâm, beş esas üzerine kurulmuştur : Namaz kılmak, zekât vermek, oruç tutmak, hacca gitmek ve velâyet. Bunlardan hiç birisi, Gadîr Hum'daki Ali'nin velâyetinin ilânından daha önemli değildir».⁸⁷

86. E.G. Browne, aynı eser, c. 1, s. 215.

87. el-Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, Bâbu Deâimi 'l-İslâm, c. 2, s. 20.

Şîa, bu görüşüyle, Müslümanların çoğunluğunun inancına ters düşmektedir; zira İslâm'ın en önemli şartı, Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Hz. Muhammed'in de, Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet etmektir. Ne var ki Şîiler, Allah'ın birliğine ve Hz. Peygamber (s.a.s)'in risâletine şehâdet etmeyi fazla önemsemezler; velâyet ve vesâyet inancını, insanları belirledikleri istikâmete yöneltmek ve mezheplerine celbetmek için, namaz, zekât, oruç ve hacca üstün tutarlar.

Şîiler, şu sözleriyle, bu konuyu daha da açıklığa kavuşturur : «Zürâre, Ebû Câfer'in şöyle dediğini nakleder : İslâm beş esas üzerine kurulmuştur : Namaz, zekât, hac, oruç ve velâyet». Bunlardan hangisinin daha efdâl olduğunu soran Zürâre'ye, Ebû Câfer, «velâyet efdâldir», der.⁸⁸

Onlar, Ebû Câfer'den nakledilen şu rivâyette de, oruc ve hacı haffederler : Ebû Câfer, «İslâm üç esastan ibârettir : Namaz, zekât ve velâyet. Bunlardan her biri ancak velâyetle kâimdir», der.⁸⁹

Onlar, bununla da kalmazlar, söz konusu esasların hepsini yok saymaya ve dini sâdece velâyet inancına hasretmeye kalkışırlar. Bununla ilgili olarak Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini naklederler : «Bizim velâyetimiz, her nebîyi mutlaka velâyetle gönderen Allah'ın velâyetidir».⁹⁰

Şîa, velâyetle ilgili görüşlerini şu rivâyetlerle daha da ileri götürür : «Habbetu'l-Avfî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini rivâyet eder : Allah, benim velâyetimi, gök ve yer ehline arzetti. Onu kabul eden etti; Nitekim Hz. Yûnus, velâyeti

88. el-Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl, c. 2, s. 18.

89. el-Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl, c. 2, s. 18.

90. Besâiru'd-Derecât, c. 2, Bâb, 90, İran 1285; Kuleynî, el-Kâfi, c. 1, s. 438 (Kitâbu'l-Hucce).

kabul etmedi de, Allah onu, kabul edinceye kadar balığın karnına hapsetti».⁹¹

Ebû'l-Hasan, Ebû Câfer'den şu rivâyette bulunur : «Ali'nin velâyeti, peygamberlere inzâl edilen bütün sahîfelerde yazılıdır. Allah, bütün peygamberleri, Hz. Muhammed'in nübüvveti ve Hz. Ali'nin vasîliği üzerine göndermiştir.»⁹²

Aynı şekilde, Muhammed b. Muslim, Ebû Câfer'den şu sözleri iştiğini nakleder : «Allah, bütün peygamberlerden, Ali'nin velâyeti hakkında misâk aldı. Bütün nebîler de, onun velâyetine şahitlik ettiler».⁹³

el-Kummî, «Allah Peygamberlerden ahid almıştı» (Âl-i İmrân 3/81) âyetiyle ilgili olarak, Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini kaydeder «Adem oğullarından gönderilmiş hiçbir nebî yoktur ki, dünyâda nübüvvet vazifesini ifâ etmiş ve Hz. Ali'ye yardımda bulunmuş olmasın. Nitekim bu âyetteki «ona mutlaka inanacaksınız» kavlinden maksat Resûlullah'tır; «ona mutlaka yardım edeceksiniz» ibâresinde kastedilen de, Hz. Ali'dir».⁹⁴

Son olarak, en-Nevbahtî ve el-Keşşî'nin konuyla ilgili şu görüşlerini zikrederim : Nevbahtî şöyle der : «Hz. Ali'nin imâmetine inanmanın farziyyetini ileri süren ilk kişi, Abdullah b. Sebe'dir».⁹⁵

el-Keşşî ise, «Ali'nin imâmetinin farziyyetini ilk söyleyen kişi, Abdullah b. Sebe'dir», der.⁹⁶

91. Besâiru'd-Derecât, c. 2, s. 10.

92. Kuleynî, el-Kâfî, c. 1, s. 438.

98. Tefsîru'l-Kummî, c. 1, s. 128.

94. Tefsîru'l-Kummî, c. 1, s. 106, Irak bs.

95. Nevbahtî, Fıraku's-Şîa, s. 44.

96. el-Keşşî, Ricâl, 101.

Şeriatın İptâli*

Bütün bu zikrettiklerimizden sonra, Şîa'nın doğuşunda Yahudiliğin büyük tesiri olduğu açıkça görülmektedir. Ne var ki Şîa, Yahudiliğin fikirlerini benimsemek, İslâm'a soktukları akîdeleri kabul etmek ve onlara bağlanmak, inançlarını bu esaslar üzerine bina etmekle birlikte, Yahudiliğe intisablarını reddederler. Onların bu görüşleri benimsemelerinin gayesi, Müslümanları Hz. Muhammed'in öğretilerinden ve gerçek İslâm ruhundan uzaklaştırmak; İslâm Şeriatını ortadan kaldırmaktır; zira onlar, kurtuluşun esâsı, Kitâb ve Sünnet üzere amel etmek değil, aksine bu mülhidlerin sözlerine bağlanmak ve sımsıkı sarılmaktır. dedikleri için, 'bu emellerini fiilen gerçekleştirmektedir. Öyle ki, bunlar, açıkça Kitâb ve Sünnet'e muhâlefet etseler de, Şîiler onlara karşı çıkmaz.

Nitekim daha önce, Şîa'nın mâsum imamlarından Câfer b. el-Bakır'a, şarap içen bir kimsenin durumunun sorulduğunu, onun da, «bunda bir şey yok; Allah, Ali'yi seveni affeder»⁹⁷, dediğini zikretmiştik.

el-Kummî'nin şu rivâyeti, bu hususu daha da açıklığa kavuşturur : «Ebû Abdillâh şöyle der : Kıyâmet gününde Hz. Muhammed çağırılır ve ona yeni bir elbise giydirilir... Sonra Mü'minlerin Emîri Ali çağırılır.... Sonra imamlar.... Sonra Şîa çağırılır ve onların önünde saf saf dizilirler. Sonra Fâtıma ve onun zürriyetinden gelen kadınlar ve onu sevenler çağırılır. Hep birlikte sorgusuz sualsiz cennete girerler».⁹⁸

el-Keşşî, Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini rivâyet eder : «Ebû Abdillâh, yanına gelen Câfer b. Affân'a, senin Hüse-

97. el-Keşşî, Ricâl, 147.

98. Tefsîru'l-Kummî, c. 1, s. 128.

* Müellifin bu konuda fazla sübjektif davrandığı kanaatındayız. (çevirenler)

yin hakkında şiir söylediğini ve onu övdüğünü işittim, dedi. Câfer b. Affân, evet canım sana feda olsun, dedi. Bunun üzerine Ebû Abdillâh, öyleyse söyle, dedi ve İbnu Affân şiirini okudu. Ebû Abdillâh, ve yanındakiler ağladılar. Ebû Abdillâh'ın gözyaşları, yüzünü ve sakalını ıslattı. Sonra şöyle dedi : «Ey Câfer b. Affân, Allah'a yemin olsun ki, Allah'ın burada hazır olan melekleri, sana şahitlik ettiler ve Hüseyin hakkında söylediklerini işittiler. Onlar da, bizim kadar veya bizden daha çok ağladılar. Ey Câfer, Allah, bu sözlerin üzerine senin, sorgusuz sualsiz cennete girme ni, kendisine vâcib kıldı ve seni affetti. Ey Câfer, daha fazla söylememi ister misin?» Bunun üzerine Câfer b. Affân, «evet», dedi. Ebû Abdillâh da, «Hüseyin hakkında şiir söyleyen, ağlayan ve ağlatan hiçbir kimse yoktur ki, Allah, ona cenneti vâcib kılmasın ve onu bağışlamasın», dedi.⁹⁹

Kitapları bu nevîden saçmalıklarla doludur. Onlar, bu saçmalıkları benimserler ve kabul ederler. Halbuki Hz. Muhammed (s.a.s)'in getirmiş olduğu Şerîat, Şîa'nın iddialarının aksine, kurtuluşun ancak sâlih amelle mümkün olacağını haber vermektedir. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur : «İman edenleri ve sâlih amel işleyenleri, Allah, imânlarına karşılık, doğru yola eriştirir ve nîmet cennetlerinde onların altlarından ırmaklar akar.¹⁰⁰ «İnananlar, hicret edenler ve Allah yolunda cihâd edenler Allah'ın rahmetini umarlar. Allah bağışlar ve merhamet eder».¹⁰¹

99. el-Keşşî, Ricâl, 246.

100. Yûnus : 10/9.

101. Bakara 2/218.

Beda' Meselesi

Abdullah b. Sebe'nin Müslümanlar arasında yaydığı fikirlerden birisi de, Allah'a beda', yani unutmama ve cehâlet isnâd etmesidir. Allah onların dediklerinden münezzehtir.

Şîi muhaddis el-Kuleynî, **el-Kâfî** isimli kitâbında 'bu konuya «el-Bed'a» adı altında müstakil bir bölüm ayırır. Bu bölümde, Şîa'nın mâsum kabul ettiği imamlardan pek çok rivâyetler naklede. Bunlardan ikisi şöyledir :

Reyhân b. Salt, Sekizinci imam er-Rıdâ (Ali b. Musâ)' dan şu sözü işittiğini söyler : «Allah'ın gönderdiği her nebî, şarabın haram olduğunu ve Allah hakkında beda'nın câiz olduğunu söyler».¹⁰²

Beda' nedir? Kuleynî'nin, Ebû Hâşim el-Câfer'den naklettiği bir başka rivâyet **beda'nın** ne demek olduğunu açıklar : «Oğlu Ebû Câfer öldüğünde, Ebû'l-Hasan'ın yanında idim. Bu durumda, Ebû Câfer ve Ebû Muhammed'in, tıpkı Ebû'l-Hasan Mûsâ ve İsmâil b. Câfer b. Muhammed gibi olduklarını; Ebû Muhammed, Ebû Câfer'den sonra geldiğinden, her ikisinin vaziyetinin de birbirine çok benzediğini söylemeyi düşünüyorum. Daha ben konuşmaya başlamadan, Ebû'l-Hasan bana yönelerek şöyle dedi : Evet ey Ebû Hâşim, Allah, Ebû Câfer'den sonra Ebû Muhammed hakkında fikrini değiştirdi (bed'a) halbuki O, bunun böyle olduğunu daha önce bilmiyordu. Nitekim Allah, İsmâil'in ölmesinden sonra Musâ hakkında da fikir değiştirmiştir. Mesele, bazıları kabul etmesi bile, aynen senin düşündüğün gibidir. Benden sonra imam, oğlum Ebû Muhammed'dir; ihtiyaç duyulan bütün ilim

102. Kuleynî, el-Kafî fi'l-Usûl, c. 1 (Kitâbu't-Tevhîd, Bâbu'l-Bed'a) s. 148.

ondadır. O, imâmet için gerekli vasıfları (âlet) taşımaktadır».¹⁰³

en-Nevbahtî, Câfer b. Muhammed el-Bâkır'ın, oğlu İsmâîl'in imâmetine dâir, nass bıraktığını ve onun imâmetine işâret ettiğini; ancak daha kendisi hayatta iken, oğlu İsmâîl'in ölmesi üzerine, onun : «Allah, oğlum İsmâîl hakkında fikir değiştirdiği (bed'a) gibi, hiçbir konuda fikir değiştirmemiştir», dediğini zikreder.¹⁰⁴

Zikrettiğimiz bu rivâyetler, beda'nın mânasını açıklamakta ve onun Allah'ın daha önce bilmediği yeni bir ilim olduğunu ifade etmektedir. İşte Şîa'nın Allah hakkındaki inancı budur. Halbuki Allah, Hz. Mûsâ'nın dilinden, ilmini şöyle açıklar : «Rabbın şaşırılmaz ve unutmaz»¹⁰⁵

Allah, Zâtını da şöyle tavsif eder : «O, görüleni de görülmeyeni de bilen Kendisinden başka tanrılar olmayan Allâhtır».¹⁰⁶ «Allah'ın ilmi her şeyi kuşatır». ¹⁰⁷

Bununla birlikte Şîiler, Allah'a beda' isnâd etmekle kalmaz; üstelik kendi îtikâdları istikâmetinde Allah'a inananları överler. Meselâ Kuleynî, Ebû Câfer'den şu rivâyeti nakleder : «Abdulmuttalib, beda' fikrini ilk defa ortaya atan kimse olduğu için, kıyâmet gününde tek başına bir ümmet olarak diriltilecektir; üzerinde meliklerin tâcı ve nebîlerin sîmâsı olacaktır».¹⁰⁸

Rec'at Akîdesi

Şîa'nın sapık inançlarından birisi de, rec'at akîdesidir. Şîiler, kurucuları İbni Sebe' ile birlikte, oldukça er-

103. Kuleynî, el-Kâfî, c. 1, (Kitâbu'lHucce), s. 327.

104. Nevbahtî, Fıraku's-Şîa, 84.

105. Tâ-Hâ : 20/52.

106. Haşr : 59/22.

107. Tahrim : 66/12.

108. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, c. 1, s. 283. Hind. bs.

ken bir devirde, buna inanmaya başladılar. Kitaplarını okuyan ve mezheplerini bilen herkes, onların, bu inanç üzere olduklarını hemen farkedebilir. Onlar, sadece Hz. Ali'den Hasan el-Askerî'nin oğluna kadar olan Şîî imamların imâmetlerine inanmakla kalmaz, aynı zamanda, Onikinci İmânın öldükten sonra geri döneceğine (rec'at) de inanırlar.

Şia'nın İmamları Hakkındaki İnançları

Şîîler, imamlarını insan üstü birer varlık olarak görür; onları nebîler ve resûllerden üstün tutarlar. Hatta onları, insanların ömürlerini ve ecellerini bilen ilâhlar gibi telâkki ederler. Hiçbir şey, imamlara gizli değildir; bütün dünyâya mâliktirler; bütün mahlûkâta hâkimdirler. Kâinât, onların heybet ve kudretinin şiddetinden titrer. Melekler, tıpkı nebîler ve resûller gibi, onlara itâat ederler. Bunlardan hiçbirisi, onlara denk değildir. Okuyucunun Şîî akîdesini yakından tanıyabilmesi için, onların önemli kitaplarından konuyla ilgili bazı örnekler vereceğiz.

Şia'ya Göre İmamlar Gaybı Bilir :

Büyük Şîî bilgin ve muhaddis el-Kuleynî, el-Kâfî'sinde, «İmamlar Bir Şeyi Bilmek İstedikleri Zaman Onu Bilirler», başlığı altında Câfer'den şu rivâyette bulunur : «İmâm, bir şeyi bilmek isterse, bilir».¹⁰⁹

Aynı şekilde o, «İmamlar Ne Zaman Öleceklerini Bilirler, Onlar Ancak Kendi İhtiyarları İle Ölürler» başlığı altında şu rivâyeti nakleder : «Ebû Basîr, Câfer b. el-Bâkır'ın şöyle söylediğini bildirir : Ne zaman gâib olacağını

109. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, c. 1. s. 258. İran bs.

ve ne olacağını¹¹⁰ bilmeyen imam, mahlûkât üzerine Allah'ın bir hücceti olamaz».¹¹¹

Şîilerin İmamları Hakkındaki Aşırılıkları :

Şîiler, imamlarını nebîler ve resûllerden üstün tutarlar. Onları, Resûllerin efendisi Hz. Peygamber (s.a.s) gibi görürler; hattâ ondan da fazîletli sayarlar. Bu konuda Hz. Ali'ye şu yalan rivâyeti isnâd ederler. «el-Mufaddal b. Ömer, Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini bildirir : Mü'minlerin Emîri Ali, «ben Allah'ın cennetliklerle cehennemlikleri ayırmakla görevlendirdiği kimseyim..., Bütün melekler, ruhlar ve resûller — Allah korusun — Hz. Muhammed'e tâbî oldukları gibi, bana tâbî olurlar... Benim yüklendiğim vazife, tıpkı Hz. Muhammed'in yüklendiği vazife gibidir, bu Allah'ın bana tevdi ettiği bir görevdir. Resûlullah cennete dâvet edilir ve yeni elbise giydirilir; ben de cennete çağırılırım ve yeni elbise giyerim. Bana verilen hasletler, benden önce hiç kimseye verilmemiştir. Ben kötülükler ve ölümler ilmi, ensâb ilmi ve hükümler ilmini bilirim. Bu konuda hiç kimse beni geçemez. Benden uzaklaşan, benim ehlim değildir. Allah'ın izniyle müjdelerim ve korkuturum».¹¹²

110. Ey Sâfi, bütün bunlardan sonra, el-Hatîb'in, «Şîiler imamlarının gaybı bildiğini idda ediyorlar» diyerek Şîa'ya iftirâ ettiğini söylüyorsun. Acaba sen mi iftirâ ediyorsun, yoksa o mu? İnsafı ve âdil ol! el-Hatîb'in, «Şîa Oniki İmamlarının gaybı bildiklerini ve beşer üstü varlıklar olduklarını iddia ediyorlar; halbuki bizzat bu imamlar, kendileri için böyle bir iddiada bulunmamışlardır» ifâdesi, gerçekten doğrudur. Nitekim el-Kuleynî de, bu Oniki İmam için birtakım vasıflar tescil eder ve onları insan durumundan, putperestlik devirlerindeki Yunan tanrıları menziline yükseltir. Bk. Hututu'l-Arîda, s. 15. 6 . bs.

111. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, c. 1, s. 285. İran bs.

112. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, c. 1, s. 197.

Şîa, bu hasletlerin sâdece Hz. Ali'ye has olmayıp on-
iki imamın da bu vasıflarla muttasıf olduğuna inanırlar.

Kuleynî, Abdullah b. Cundub'den, Şîa'nın sekizinci imamı Ali b. Mûsâ'nın, ona yazdığı şu mektubu rivâyet eder : «...Biz imamlar, yeryüzünde Allah'ın emînleriyiz. Belâlar ve felâketler, Arab nesebi, İslâm'ın doğuşu ile ilgili ilimler bizim katımızdadır. Biz, bir kişiyi gördüğümüzde, onun gerçekten mü'min mi, münâfık mı olduğunu biliriz. Bizim taraftarlarımız, isimleriyle ve babalarının isimleriyle birlikte yazılıdır. Allah, bizim ve taraftarlarımız hakkında mîsâk almıştır».¹¹³

Şîiler, bu iddialarına ilâveten, Muhammed el-Bâkır'a şu iftirâda bulunurlar : «Muhammed el-Bâkır, Hz. Ali'nin şöyle dediğini bildirir : Bana altı şey verildi : Belâlar ve felâketler ilmi; vesâyet; hükümler ilmi; dünyâyâ geri dönmem ve bütün dünyâyâ hâkim olmam; asâ ve meysem ile insanlarla konuşan dâbbe'nin sâhibi olmam».¹¹⁵

Halbuki Allah'ın şu âyetleri, Şîilerin bu sözlerini bütünüyle reddetmektedir :

«De ki : «Göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka bilen yoktur» (Neml 27/65)¹¹⁶; «Gaybın anahtarı O'nun katındadır. Onları ancak O bilir» (En'âm 6/59).¹¹⁷

Allah, Hz. Peygamber'e gaybı bilmediğini, bilmediğini ikrâr etmesini ve bunun insanlara ilân etmesini şu âyetlerle emreder : «De ki : «Size Allah'ın hazineleri elimdedir,

113. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, c. 1, s. 223.

114. Ali Ekber el-Gâfirî'nin tefsir ettiği gibi...

115. Kuleynî el-Kâfî fi'l-Usûl, c. 1, s. 198.

116. Neml 27/65.

117. En'âm : 6/59.

demiyorum; gaybı da bilmiyorum; size, ben meleğim de demiyorum».¹¹⁸

«De ki : Allah'ın dilemesi dışında, kendime bir fayda ve zarar verecek durumda değilim. Görülmeyeni bileydım, daha çok iyilik yapardım ve bana kötülük de gelmezdi. Ben sâdece, inanan bir milleti uyaran ve müjdeleyen bir peygamberim».¹¹⁹

«Kıyâmet saatini bilmek ancak Allah'a mahsustur. Yağmuru O indirir, rahimlerde bulunanı O bilir, kimse yarın ne kazanacağını bilmez ve hiç kimse nerede öleceğini bilemez. Allah şüphesiz bilendir, her şeyden haberdardır».¹²⁰

Yüce Allah, Hz. Peygamber (s.a.s)'e hitâben, münâfıklar hakkında şöyle buyurur : «Çevrenizdeki bedevîler içinde ikiyüzlüler ve Medîneliler içinde de ikiyüzlülükte direnenler vardır. Onları siz değil, ancak Biz biliriz. Kendilerine iki defe azâbedeceğiz; onlar sonra da büyük bir azâbâ uğratılırlar».¹²¹

Allah, Tebük Gazvesine gitmemek isteyen münâfıklara izin veren Hz. Peygamber'e şöyle buyurur : «Allah seni affetsin; doğrular sana belli oldu, yalancıları bilmeden önce, niçin onlara izin verdin?».¹²²

Bu âyetlerde görüldüğü gibi, Yüce Allah, Kur'an-ı Kerîm'de, resûller, hatta resûllerin efendisi Hz. Muhammed de dâhil olmak üzere, hiçbir kimsenin gaybı bilemi.

118. En'âm : 6/50.

119. A'râf : 7/188.

120. Lokman : 31/34.

121. Tevbe 9/101.

122. Tevbe 9/43.

yeceğini, açıkça beyân etmektedir. Buna karşılık Şîa, imamlara hiçbir şeyin gizli kalmadığını, onların herşeyi bildiğini söylemektedirler.

Yüce Allah, Hz. Peygamber (s.a.s)'in bile, Allah'ın dilemesi dışında, kendisine fayda ve zarar veremeyeceğini belirtirken, onlar, Hz. Ali'yi, cennetlikleri ve cehennemlikleri tespit eden bir kişi olarak kabul ederler ve Şîa'yı, Allah'ın, kendileri için nebîlerden ve resûlullerden mîsâk aldığı bir dereceye yükseltirler.

Allah, kıyâmetin ne zaman olacağını, yağmurun yağmasını ve bir insanın nerede ve ne zaman öleceğini, ancak kendisinin bildiğini beyân ederken, Şîiler, bu hususi-yeterli, imamlarına atfederler. Aynı şekilde Allah, Hz. Peygamber'in münâfıkları bilemeyeceğini ve onları mü'minlerden ayıramayacağını söylerken, onlar, imamlarının imân ve nifâk bakımından insanları tanıdıklarını ve ayırdıklarını ileri sürerler.

Şîiler, imamları hakkında ileri sürdükleri bu iddialarla yetinmez, daha da ileri giderek, açıkça nebîlere ve resûllere ihânet ederler; imamlarını aşırı derecede överler ve nebîlerden ve resûllerden üstün tutarlar.

el-Kuleynî, Yûsûf et-Temmâr'dan şu rivâyette bulunur : «Biz, Şîa'dan bir cemâat, Ebû Abdillahlâ berâberdik. O, «Aramızda bir câsus var», dedi. Sağımıza, solu-muza baktık böyle bir kimse göremedik ve ona «içimizde câsus yoktur», dedik. Ebû Abdillah, üç defâ, Kabenin ve kâinatın Rabbına yemin olsun, dedikten sonra, şunları söyledi : «Eğer Hızırla Mûsâ'nın yanında olsaydım, onlara kendilerinden daha âlim olduğumu söyledim ve on-

lara bilmediklerini öğretdim. Çünkü Hızır ve Mûsâ, ancak «olan» (mevcûd) hakkında bilgi sâhibidirler; onlara, «olacak» ve kıyâmete kadar olacak olanlar hakkında bilgi verilmemiştir».¹²³

Yine el-Kuleynî, Ebû Abdillâh'tan şunu nakleder : «Ben, göklerde ve yerde olanı bilirim; cennet ve cehennemde olanları, olanı ve olacak olanı da, bilirim».¹²⁴

Bu yalan ve apaçık ihânetin daha büyüğü olabilir mi? Evet onların bundan daha büyük yalanları ve kötülükleri vardır; zira onlar, imamları hakkındaki aşırı inançlarıyla ilgili olarak, birçok yalan rivâyetler ortaya attılar ve imamlarını Allah'ın nebîlerine ve resûllerine üstün tuttular. Nitekin yukarıda Câfer'in, kendisini, Hızır'dan ve Hz. Mûsâ'dan üstün tuttuğunun nakledildiğini gördük. Aynı şekilde onların imamlarını, nebîlerin ve resûllerin imâmı Hz. Muhammed (s.a.s)'den fazîletli saydıklarına dâir rivâyetler mevcuttur.

Besâiru'd-Derecât sâhibi, Ebû Hamza'nın Ebû Abdillâh'tan şu sözü işittiğini nakleder : «Biz imamlardan, kulağına fısıldananlar, rüyâsında kendisine haber gelenler, leğenden çıkan ses gibi ses işitenler ve kendisine Ceb-râîl ve Mikâîl'den daha büyük melek gelenler vardır».¹²⁵

Onlar, Ebû Râfî'in, Hayber'in fethiyle ilgili olarak şunu söylediğini rivâyet ederler : «Ali, Hayber'e geldiğinde, kendisi ile berâberdim. Hayber'i fethettiğinde, insanların arasında durdu ve bir hayli bekledi. Oradakiler, Ali Rabî ile konuşuyor, dediler. O, bu halde, bir müddet

123. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Uşûl, c. 1, s. 216.

124. Kuleynî, aynı eser, «İmamlar Olmuş Şeylerin İlmini Bilir Onlara Hiçbir Şey Gizli Değildir» Bâbı, c. 1, s. 261.

125. Besâiru'd-Derecât, c. 5, Bâb 9.

bekledikten sonra, fetehettiği şehrin tamamen ele geçirilmesini emretti.

Hız. Peygamber (s.a.s)'e geldim ve ona, Ali senin emrettiğin şekilde insanlar arasında durdu, dedim. Bazı kimşelerin, onun Rabbiyla konuştuğunu zannettiklerini naklettım. Bunun üzerine Hız. Peygamber : Evet, ey Ebû Râfî, doğrudur; Allah onunla Tâif gününde, Tebük'te ve Huneyn'de de konuştu, dedi». ¹²⁶

Aynı şekilde, Ebû Abdillâh'tan şu rivâyet nakledilir «Resûlullah, Tâiflilere şöyle dedi : Size, Allah'ın kendisiyle Hayber'in fethini gerçekleştirdiği, yeryüzüne kılıcı olarak gönderdiği ve varlığı ile insanları şereflendirdiği, benim gibi bir insan göndereceğim. Zamanı gelince Ali'yi yanına çağırdı ve Taif'e gitmesini söyledi. Sonra Allah, Hız. Peygamber'e Ali'nin arkasından Tâif'e gitmesini emretti. Ancak o, oraya geldiğinde, Ali dağın tepesinde idi. Hız. Peygamber ona, olduğun yerde dur, dedi. Biz, bu sırada ok vınılaması gibi şiddetli bir ses işittik. Resûlullah'a bu nedir? diye sordüğümüzde : Allah, Ali ile konuşuyor, dedi». ¹²⁷

Görölmektedir ki, Şîa, sapıklıkta o kadar ileri gittiler ki, imamlarına Cebrâil ve Mikâil'den daha büyük meleklerin geldiğini söylemek suretiyle, kendisiyle ilâhî vahyin yeryüzüne inşinin son bulduğu, Hız. Peygamber (s.a.s.)'in nübüvvetinin sonunculuğunu inkâr ettiler.

Meselâ, es-Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, kitâbında şunları zikreder : «Bil ki, mütevâtir haberlere göre, Hız. Muhammed'in diğer bütün peygamberlerden şerefli olduğu hususunda, âlimlerimiz arasında herhangi bir ihtilâf

126. Besâiru'd-Derecât, c. 8, Bâb 16.

127. Aynı eser, c. 8, Bâb 16.

söz konusu değildir. Ancak Emîru'l-Mü'minîn Ali ve mutahhar imamların, cedleri dışında, diğer nebîlerden üstün oldukları hususunda görüş ayrılıkları vardır. Âlimlerden bir grup, imamların, Ulû'l-Azm (dört büyük peygamber) dışında, öteki peygamberlerden üstün olduklarını ileri sürmüştür; bazıları da, aralarında müsâvât olduğuna inanmışlardır. Daha sonraki bilginlerin çoğunluğu ise, imamların bütün peygamberlerden üstün olduklarını iddia ettiler. Doğru olan da, bu sonuncu görüştür».¹²⁸

«Cedleri dışında» deyimine gelince, bu tamâmen zorlamadır; onların imamlarını sağ kabul etmeleri ve Hz. Peygamber'den üstün tutmalarından ibârettir. Nitekim bu konudaki görüşlerini, daha önce, kendi kitaplarından nakletmiştik. Aynı şekilde Mollâ Muhammed Bâkır el-Meclisî, Bihâru'l-Envâr adlı kitabında, Hz. Peygamber'e yalan isnâd ederek, onun Hz. Ali'ye şöyle dediğini nakleder : «Ey Ali, sen benim sâhib olmadığım şeylere sâhipsin. Fâtıma senin eşindir; benim, onun gibi bir eşim yok. Senin Hasan ve Hüseyin gibi iki oğlun var, benim yok. Eşinin annesi Hatice'dir; benim eşimin böyle bir annesi yok. Ben, senin kayınpederinim, benimse senin gibi bir kayınpederim yok. Senin Câfer gibi bir kardeşin var; benimse yok. Senin muhâcir ve Haşimî Fâtıma gibi bir annen var; benim böyle bir annem yok».¹²⁹

Şîîlerin seçkin bilginlerinden el-Mufid¹³⁰, Huzeyfe'den Resûlullah'ın şöyle dediğini nakleder : «Benim sahip olduğum haklara sâhip bir kişiyi gördün mü?» Huzeyfe'nin «Evet» demesi üzerine Resûlullah : «O, kıyâmete kadar

128. Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, el-Envâr-u'n-Nu'mâniyye

129. el-Meclisî, Bihâru'l-Envâr, c. 5, s. 511. İran bs.

130. el-Mufid, Muhammed b. Muhammed en-Nu'mân b. Abdisselâm el-Bağdâdî'dir; beşinci asır Şîî âlimlerinden olup Mufid lâkabıyla anılır.

yaşayacak bir meliktir. Allah, Ali'ye selâm verilmesine izin verdi; ona, selâtu selâm getir», dedi.¹³¹

Burada Şîilerin yalanlarını ve imamları hakkındaki aşırılıklarını açıkça görmekteyiz. Onlar, âlemlerin efendisi Hz. Peygamber'i küçümsüyorlar ve imamlarını ondan üstün görüyorlar.

Yine el-Mufid'in naklettiği uydurma rivâyetlerden birisi de şudur : «Ebû İshâk, babasının şöyle söylediğini bildirir : «Resulullah, bir grup sahâbe ile oturuyorlarken, Ali b.Ebî Tâlib çıkageldi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, Adem'i yarattığı şekliyle, Nûh'u hikmetiyle, İbrâhim'i hilmi ile görmek isteyen, Ali b. Ebî Tâlib'e baksın, dedi». ¹³²

Hz. Ali ve çocukları, şeytanın Şîilere öğrettiği şekilde, bu dereceye yükselince, Şîiler onları, dünyâ ve âhiretin sâhibi durumuna getirdiler. Gerçekten de, böyle yaptılar; nitekim el-Kuleynî, kitâbında, «Yeryüzünün Tamâmı İmamlara Aittir» başlığı altında Ebû Abdillâh'tan şu rivâyette bulunur : «Dünyâ ve âhiret imama aittir; dilediğine verir, dilediğine de vermez». ¹³³

Aynı şekilde Abdurrahman b.Kesîr, Câfer b.el-Bâkır'ın şöyle dediğini nakleder : «Biz imamlar, Allah'ın emrinin sâhipleri, ilminin hazinesi, vahyinin de koruyucularıyız». ¹³⁴

Yine o, el-Bâkır'ın, şöyle dediğini zikreder : «Biz Allah'ın ilminin hazîneleri, vahyinin tercümanları, gökler-

131. Şeyh Mufid, el-Emâlî, 3. Meclis, s. 21, Necef trz. Matbaatu'-Haydariyye.

132. Şeyh Mufid, aynı eser, 2. Meclis, s. 15-16.

133. Kuleynî, el-Kâfi fi'-Usûl, c. 1, s. 409.

134. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 192.

de ve yeryüzünde olan her şey üzerine apaçık hüccetleriyiz».¹³⁵

Şiîler, imamlarını insanüstü görmek hususunda, bâtıl birçok rivâyetler, uydurma kıssalar, gülünç efsâneler ortaya attılar. Öyle ki, imâmlarla ilâhlık arasında, hemen hemen hiçbir fark kalmadı. Nî'metullah el-Cezâîrî, bu hususla ilgili olarak el-Bersî'nin şu sözünü, kitâbında zikreder : «el-Bersî, Hayber vak'asını anlatırken, kitâbında şunları rivâyet eder : «Hayber, Hz. Ali sâyesinde fethedilmiştir. Merhâb'ın öldürülmesinden sonra Cebrâîl, Resûlullah'a bir müjde getirdi. Resûlullah ona müjdenin ne olduğunu sorduğunda, Cebrâîl, yâ Resâlullah, Ali, Merhâb'a vurmak üzere kılıcını kaldırdığında, Yüce Allah İsrâfil ve Mikâîl'e, bütün gücüyle vurabilmesi için, onun kollarını havaya kaldırmalarını emretti. Ali de, Merhâba, öyle vurdu ki zırhıyla birlikte vücûdu ikiye ayrıldı; aynı şekilde atı da ikiye bölündü. Ali'nin kılıcı yerin alt tabakalarına kadar saplandı. Bunun üzerine Allah bana, ey Cebrâîl, yerin altına in ve Ali'nin kılıcının yeryüzünü ayakta tutan öküze ulaşmasına engel ol ki, yeryüzü sarsılmasın, dedi. Ben (Cebrâîl) de indim ve kılıcı tuttum. Kanatlarımda, Lût kavminin yedi şehrinden daha ağır bir yük vardı. Kılıcı yedi kat yerden çıkardım. Kanadımın tüylerinden birisi üzerine koyarak semâya doğru kaldırdım. Allah'ın seher vaktinde onu, oraya bırakmasını emretmesine kadar, bekledim. Ali'nin kılıcından daha ağır birşey görmedim, dedi. Aynı gün, Hayber Kalesi fethedilip kadınları esir edildiğinde, kale komutanının kızı Sâfiye de esirler arasındaydı. Eli yüzü yaralı olarak Hz. Peygamber'e getirildiğinde, Hz. Peygamber, ona, hâdisenin nasıl olduğunu sordu. Bunun üzerine Sa-

135. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 192.

fiye, Ali kaleye geldiğinde ve kalenin fethi zorlaştığında, burçlardan birinin üzerine çıktı ve onu salladı. Bu burçla birlikte, bütün kale de sallandı; burçlarda bulunan herkes düştü. Bu sırada ben, divânın üzerinde oturuyordum; düştüm ve divân üzerime yıkıldı, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, «ey Sâfiye, Ali kızdığında ve kaleyi salladığında, Allah da Ali'nin gazâbından dolayı kızdı ve bütün semâ sallandı; öyle ki, melekler korktular ve melekler yüzleri üzerine kapandılar. Bu Rabbânî şecâat ona yetti. Hayber kapısının kırılmasına gelince, bu sırada kapı geceleri kırk kişi tarafından korunuyordu; Ali, kapıya öyle şiddetli vurdu ki, kapı parça parça oldu; bir parçası da Ali'nin elinde kaldı. O, bununla savaştı ve Allah ona fethi nâsib etti» dedi.¹³⁶

136. Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, el-Envârun'un-Nu'mâniyye.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİA'NIN KUR'AN ANLAYIŞI

Ehl-i Sünnet'in, bütün diğer Müslüman zümreler gibi, Şîa ile ihtilâf ettiği en önemli mesele Kur'an hususundadır. Ehl-i Sünnet'e göre Kur'an, Allah tarafından Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.s)'e nâzil olan, bütün insanlığa gönderilen son kitaptır; aslâ bozulmamış ve değişmemiştir; kıyâmete kadar da bozulmayacak ve değişmeyecektir. Kur'an, Hz. İbrâhim ve Hz. Mûsâ'nın sahifelerinin, Zebûr'un, İncil'in ve önceki diğer semâvî kitapların aksine, hertürlü tağyirden, tahriften, noksanlıktan ve ziyâdelikten uzak, Yüce Allah tarafından muhafaza edildiği ve korunduğu için, iki kapak arasında, mushafalarda yazılı olduğu şekliyle günümüze kadar gelmiştir. Daha önceki semâvî kitaplar, Resûllerinin vefâtından sonra, ziyâde ve noksandan kurtulamamışlardır. Halbuki Kur'anı Kerîm hakkında Yüce Allah şöyle buyuruyor : «Onu Biz indirdik koruyucusu elbette Biziz». ¹; «Doğrusu vahyolunanı kalbine yerleştirmek ve onu sana okutturmak Bize düşer. Biz onu Cebrâil'e okuttuğumuz zaman, onun okumasını dinle. Sonra onu sana açıklamak Bize düşer»²; «Geçmişte ve gelecekte onu bâtil kılacak yoktur. Hakîm ve övülmeye lâîk olan Allah katından indirilmedir».³

1. Hicr : 15/1.

2. Kıyâmet : 75/17, 18, 19.

3. Fussilet 41/42.

Kur'an-ı Kerîm'in Allah tarafından korunduğuna ve muhafâza edildiğine inanmamak, Kur'an'ı inkâr etmek ve Hz. Peygamber'in getirmiş olduğu Şeriatı kabul etmemek demektir. Zira böyle bir anlayış, Kur'an'ın bütün âyetlerinde tebdîl ve tahrîfin mevcut olabileceği ihtimalini doğurur. Böyle ihtimaller başgösterince de, inanç esasları bâtıl olur. Halbuki imân, ancak yakînle gerçekleşir; asla zanlar ve ihtimallere dayanmaz.

4. eş-Şeyh es-Seyyid Muhibbuddin el-Hatîb'in el-Hutûtu'l-Arîda isimli risâlesindeki şu sözü ne kadar doğrudur : «Onlar, dinin esâsını teşkil eden Kur'an'a da gerçek mânada inanmadıkları halde, yakınlaşma ve birlik dâvâsında olurlar». el-Hatîb, daha sonra, Şîîlerin elimizde ve insanların elinde bulunan Kur'an'a inanmadıklarına, hatta Kur'an'ın muharref ve muğayyer olduğuna inanmadıklarına dâir misâller zikreder. (Hutûtu'l-Arîda, s. 9-16).

«Mea'l-Hatîb fi Hutûtihi el-Arîda» isimli kitabında, el-Hatîb'in görüşlerine kesinlikle karşı çıkan Lutfullah es-Sâfi, onun Şîîlerin Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olduğuna inandıkları şeklindeki sözlerini reddetmesine rağmen, iddialarında kuvvetli delillere dayanmaz. Şöyle ki : 1. Şîî âlim Lutfullah es-Sâfi, el-Hatîb'in Şîîlerin Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olduğuna inandıklarına dâir zikrettiği Şîî delilleri inkâr edemez. Aynı şekilde, el-Hâc Mirzâ Hüseyin b. Muhammed Takiyyu'n-Nûrî et-Tabersî'nin kitabını ve onun Şîa'nın katındaki mevkîini ve değerini de inkâr edememiştir; üstelik onun hadîs ilmindeki üstünlüğünü ve onlarca kabul edilen yüce makâmını itiraf etmiştir.

2. es-Sâfi, kitabında, bizzat kendisi, Şîîlerin Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olduğuna inandıklarını teyid eden bir takım ibâreler zikreder.

3. Şîî bilgin es-Sâfi, sonunda şu kanâta sâhip oluyor : «Böyle mevzûlarla uğraşmamak icâbeder, zira bu türlü münâkaşalar, müsteşriklerin eline, Kur'an'ın her türlü hatâdan mahfûz olduğuna inanan Müslümanlara Kur'an'da da tıpkı Tevrat ve İncil gibi bozulma olmuştur şeklinde karşı çıkmalarını mümkün kılan bir silah verir». Onun bu sözü açıkça suçunu kabul ettiğini gösterir.

4. es-Sâfi, kitabının Kur'an'la ilgili bölümünde, kendilerince mâsum kabul edilen oniki imamdan, Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olmadığına inandıklarına dâir hiçbir rivâyet zikretmiyor. Kur'an'da tahrîf ve tağyîr vâki olduğuna dâir, oniki imamdan iki rivâyet naklediyor. Biz de bu kitabımızda, bizzat kendi kitaplarından, onların Kur'an hakkındaki inançlarının el-Hatîb'in söylediği gibi olduğunu açıkça ortaya koyan birçok hadîsler ve rivâyetler zikrettik....

Şîiler, genellikle, Müslümanların ellerinde bulunan ve Allah tarafından muhâfaza edilmiş olan Kur'an'ın sahîh olduğuna inanmazlar.* Onlar, bu anlayışlarıyla, bütün Müslüman fırkalara ve İslâm mezheplerine ters düşerler. Kur'an'da ve Sünnet'de yer alan bütün sahîh nassları inkâr ederler; akıl ve müşâhedenin doğru kabul ettiği hususlara karşı çıkarlar; hakka karşı büyüklenerek, gerçek olanı terkederler.

İşte Sünnîlerle Şîiler arasındaki esas ihtilâf, Kur'an'a bakış açısından kaynaklanmaktadır.⁴ İnsan, ancak Kur'an'ın Allah'ın emri üzerine Hz. Peygamber'in Müslümanlara tebliğ ettiği ilâhî kelâm olduğuna inandığı zaman Müslüman olur. Bunun içindir ki, Kur'an-ı Kerîm'i inkâr etmek, Resûlullah'ı inkâr etmek demektir.

Şîilerin, Kur'anla ilgili inançlarını aksettiren delillerden bazıları şunlardır : Şîilerin Buhârî aylarında gördükleri büyük muhaddisleri el-Kuleynî, «**el-Kâfî fî'l-Usûl**» adlı eserinde, Hişâm b.Sâlim'den, Ebû Abdillâh'ın şu sözünü nakleder : «Cebrâil'in Hz. Muhammed'e getirdiği Kur'an, 17.000 âyettir».⁵

Bilindiği üzere Kur'an-ı Kerîm'in âyetleri, 6000 âyetin biraz üzerindedir. Şîî müfessir Ebû Ali et-Tabersî, Dehr süresinin bir âyetinin tefsirinde, «Kur'an âyetlerinin toplamı 6236'dır», der.⁶

Bu rivâyetler, Şîa'nın üç ayrı Kur'an'ın varlığını kabul ettiğini göstermektedir. Nitekim el-Kâfî'de, Ebû Basîr'den nakledilen şu rivâyet, buna delil teşkil eder : «Ebû Abdillâh'ın yanına geldim ve ona, canım sana fedâ olsun, sana bir mesele sormak istiyorum, burada sözümü

4. İlgili not bir önceki sayfadadır.

5. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, c. 1, (Kitâbu Fadlî'l-Kur'ân), s. 634.

6. et-Tabersî, Mecma'u'l-Beyân, c. 10, s. 406, Tahran 1374.

*Müellifin bu kanaatının bütünüyle doğru olduğunu söylemek pek mümkün değildir. (çevirenler)

duyabilecek senden başka herhangi bir kimse var mı? dedim. Ebû Abdillâh kendisi ile diğer oda arasındaki perdeyi kaldırdı, oraya baktı ve sonra şöyle dedi : Ne istiyorsan sor! Bunun üzerine, taraftarların, Resûlullah, Ali'ye bin ayrı kapıya açılan bir kapı öğrettiğinden bahsediyorlar, ne dersin, dedim. Ebû Abdillâh, Resûlullah'ın Ali'ye her kapısı bin kapıya açılan, bin kapı öğrettiğini, söyledi. Ben de, Allah'a yemin ederim ki, bu ilimdir, dedim. Ebû Abdillâh, bir süre yere bakarak düşündü ve sonra, evet bu ilimdir; fakat senin bildiğin gibi bir ilim değildir, dedi ve şöyle devam etti : Ey Muhammed, «el-Câmia,» bizim yanıımızdadır; sen onun ne olduğunu bilir misin? diye sordu. Ben de, canım sana fedâ olsun, «el-Câmia», nedir? dedim. Ebû Abdillâh, şöyle dedi : O, boyu Resûlullah'ın karışı ile yetmiş karış olan, Resûlullah tarafından parça parça yazdırılan, Hz. Ali'nin sağ eli ile yazdığı, içerisinde yaralama diyetine kadar, helâl ve haramla ilgili insanların ihtiyaç duyduğu herşey bulunan bir sâhifedir. Eliyle bana dokunarak, hazır mısın, ey Ebû Muhammed, dedi. Ben de, canım sana fedâ olsun, ben seninleyim, istediğini yap, dedim. Ebû Abdillâh, eliyle bana dürterek, «bu bir diyet-tir», dedi. Bunu söylerken öfkelenmiş gibiydi. Ben, Allah'a yemin olsun ki, bu ilimdir, dedim. Ebû Abdillâh, bu ilimdir; fakat senin bildiğin gibi bir ilim değildir, dedi. Bir müddet sustuktan sonra, «Cifr» bizdedir; sen «Cifr»in ne olduğunu bilir misin? dedi. Cifr nedir? diye sorduğumda : O Âdemden itibaren, bütün nebîlerin ve vasîlerin ilminin, aynı şekilde İsrâil Oğullarından gelmiş geçmiş bütün ulemânın ilminin bulunduğu bir kaptır, dedi. Ben, işte ilim budur, dediğimde, o, evet ilimdir; fakat senin bildiğin ilimlerden değildir, dedi. Ebû Abdillâh, bir süre sustuktan sonra, «Fâtıma'nın Mushafı» da bizdedir; sen Fâtıma'nın Mushafını bilir misin? dedi. Ben de, Fâtıma'nın Mushafı-

nın ne olduğunu sordum, şöyle cevap verdi : O, sizin elinizde bulunan Kur'an'dan üç defa daha büyüktür ve onda sizdekinden bir harf dahi yoktur, dedi.»⁷

Şîî akîdenin dayandığı bu hataları, bâtil şeyleri ve hurâfeleri bir yana atsak bile, bu rivâyet, Şîa'nın, bütün Müslümanların doğruluğunu kesinlikle kabul ettikleri mevcut mushaftan dörtte üçünün hazfedildiğine inandığını ortaya koymaktadır. Kur'an'da tahrîf olduğunu iddia eden bir kimseye, takiiye adına, yani Müslümanları kandırmak için, görünüşte karşı çıkan Şîa, Sefirler vâsıtasıyla Sâhibu'l-Emr'le yani Mehdi el-Mez'ûm'la görüştüğünü söyleyen el-Kuleynî'nin, sefirler aracılığı ile Gaybet-i Suğrâ döneminde bulunan Sâhibu'l-Emr'e sunduğu ve onun rızâsına nâil olduğu el-Kâfî adlı kitâbında yer alan bu iki rivâyet hakkında de demektedir?

Acaba, bu hususta, Şîîler ne derler, insaf sâhibi kimseler ne derler?

Şîa'nın Kur'an'a bakışını ortaya koyan rivâyetler, bir veya iki değildir. Onların, Müslümanların ellerinde bulunan Kur'an'ın, tebdîl ve tağyîrden korunmamış olduğuna inandıklarını bildiren pek çok rivâyet ve hadîsleri vardır. Onlara göre, bu Kur'an'ın bazı kısımları uydurulmuş, bazı kısımları da tahrîf edilmiştir. Besâiru'd-Derecât sâhibinin Ebû Câfer'den naklettiği şu rivâyet, bu hususu daha da açıklığa kavuşturur : «Ali b. Muhammed, el-Kâsım b. Muhammed'den, o Süleymân b. Dâvud'dan, o, Yahyâ b. Edîm'den, o Şerîk'ten, o da, Câbir'den Ebû Câfer'in şöyle dediğini nakleder : Resûlullah, Minâ'da ashâbı çağırdı ve ey

7. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, c. 1, (Kitâbu'l-Hucce-Bâbu Zikri's-Sahîfeti ve'l-Cifri ve'l-Câmiati ve Mushafı Fâtıma), 339, 340, 341.

insanlar, ben size Allah'ın haramlarını, yani Allah'ın Kitâbını, benim yakınlarımı ve Kâbeyi, Beytu'l-Harâm'ı bırakıyorum dedi. Halbuki, Allah'ın Kitâbını, tahrîf ettiler; Kâbe'yi yıktılar; Resûlullah'ın soyunu da katlettiler. Allah'a verdikleri bütün ahidlerden de uzaklaştılar».⁸

Bu hususta, başka şeyler söylenebilir mi? Evet, bu konuda söylenmiş, bundan daha aşırı sözler de vardır! Meselâ el-Kuleynî, el-Kâfî'sinde şunları rivâyet eder : «Ebû'l-Hüseyn Mûsâ, hapiste bulunan Ali b. Suveyd'e şöyle yazdı : Sen, taraftarlarından (şîa) olmayan bir kimsenin dinine bağlanma, onların dinini de sevme; çünkü onlar, Allah'a, Resûlüne ve onların emânetlerine ihânet eden kimselerdir. Sen onların hangi emânetlere ihânet ettiklerini bilir misin? Allah'ın Kitâbı'na inandılar; sonra onu bozdular ve değiştirdiler».⁹

Bunun bir benzeri de, el-Kuleynî'nin Ebû Bâsîr'den naklettiği şu rivâyettir : «Ebû Abdillâh'a, Allah'ın, «Bu kitâbımız gerçekten sizin aleyhinizde konuşuyor» (Câsiye : 45/29) âyetinden bahsettiğimde, şöyle dedi : Kitâb konuşmadı ve asla konuşmaz; ancak Resûlullah, Allah'ın Kitâbı ile konuşur. Allah, «Bu gerçekten sizin aleyhinize konuşturulan (mechûl sığasıyla) kitaptır», buyuruyor. Ben (râvî), canım sana fedâ olsun, biz, bu âyeti artık böyle okuyacağız, dedim. Bunun üzerine Ebû Abdillâh, Allah, Ceb-râil vâsıtasıyla Hz. Muhammed'e bu âyeti bu şekilde indirdi; fakat bu tahrîf edilen âyetlerdendir, dedi».¹⁰

Şîî âlim Şeyh Sadûk İbnu Bâbaveyh el-Kummî, kitâbında şu rivâyeti zikreder : «Muhammed b. Ömer el-Hâfız

8. Besâiru'd-Derecât, 8. cüz, 17. bâb.

9. Kuleynî, el-Kâfî, (Kitâbu'r-Ravda), c. 8, s. 125, Tahran bs., s. 61, Hind bs.

10. Kuleynî, el-Kâfî, (Kitâbu'r-Ravda), c. 8. s. 50, Tahran bs.

el-Bağdâdî, Abdullah b. Beşîr'den, o el-Ecleh'ten, o Ebû Zubeyr'den, o da Câbir'den, Câbir'in Resûlullah'ın şöyle dediğini işittiğini nakleder : Kıyâmet gününde şu üç şey şikayetçi olarak gelir : Mushaf, Mescid (Kâbe) ve benim yakınlarım (el-İtre). Mushaf şöyle der : Ey Rabbim, beni yırttılar ve yaktılar». ¹¹

Şîa'nın seçkin müfessirlerinden olan meşhûr eş-Şeyh Muhsin el-Kâşî, Ebû Câfer'in, «Allah'ın Kitâbı'nda, bir fazlalık ve noksanlık olmasaydı, bize verilen hakkımız gizlenmezdi; Kâimimiz (el-Mehdî) ortaya çıktığı zaman, Kur'an onu doğrulardı», dediğini nakleder. ¹²

Kur'an'ı Kim Tahrîf Etti ve Bozdu?

Tabersî'nin, bütün Şîilerin itimad ettiği «el-İhticâc» adlı kitabında, Şîa'nın Kur'an-ı Kerîm hakkında akîdesini ortaya koyan ve Allah'ın onlardan ve onların da Allah'tan râzı olduğu Muhâcir ve Ensâr'dan sahâbenin ulularına karşı içlerinde besledikleri kine delâlet eden şu rivâyet, yukarıda zikrettiklerimizin hepsinden daha sarihtir. Şîî muhaddis şöyle der : Ebû Zer'den gelen bir rivâyete göre, Resûlullah (s.a.s) vefât ettiğinde, Hz. Ali Kur'an'ı topladı ve onu Ensâr ve Muhâcirine getirdi. Resûlullah'ın kendisine vasiyet ettiği üzere onu, aşhâba arzetti. Hz. Ebû Bekir onu açınca, açtığı ilk sahifede ashfâbı kötüleyen âyetlerle karşılaştı. Bunun üzerine Hz. Ömer ayağa kalktı ve ey Ali, bunu al, götür, bizim ona ihtiyacımız yok, dedi. Bunun üzerine Ali, topladığı Kur'an'ı aldı ve oradan uzaklaştı. Sonra kurrâdan olan Zeyd b. Sâbit oraya geldi. Hz. Ömer ona, Ali bize içerisinde Muhâcir ve Ensâr'ı kötüleyen âyetlerin bulunduğu bir Kur'an getirdi. Biz, bir Kur'an telif et-

11. İbnu Bâbeveyh el-Kummî, el-Hisâl, s. 83, İran bs. 1302.

12. Muhsin el-Kâşî, es-Sâfî, (6. Mukaddime), s. 10, Tahran bs.

meyi ve onda Muhâcir ve Ensâr'ı kötüleyen ne varsa çıkarmayı düşünüyoruz, dedi. Bu teklifi kabul eden Zeyd, eğer ben istediğiniz şekilde Kur'an'ı yazıp bitirsem, Ali de kendi telif ettiği Kur'an'ı ortaya çıkarsa, yaptığınız her şey boşa gitmiş olmaz mı? dedi. Ömer, buna çâre nedir? diye sordu. Zeyd, siz bunun çaresini benden daha iyi bilir. siniz, dedi. Ömer, onu öldürmek ve ondan kurtulmaktan başka çâre yoktur, dedi ve Hâlid b. el-Velîd'e, onu öldürmesini emretti; fakat Hâlid buna muktedir olamadı. Ömer hâlife olunca, onlar, kendilerinde bulunanla değiştirmek için Ali'den elindeki Kur'anı getirmesini istediler. Ömer, ey Ebû'l-Hasan, Ebû Bekir'e getirdiğin Kur'anı getirirsen, onun üzerinde ittifak edebiliriz, dedi. Ali de, maalesef bu mümkün değil, ben onu Ebû Bekir'e, aleyhinize delil olması, kıyâmet gününde «Bizim bundan haberimiz yoktu» (Ârâf 7/172) veya onu bize getirmedin, dememeniz için getirdim; benim yanımda bulunan Kur'an'a, ancak temiz olan kimseler ve soyumdan gelecek olan vasîler el sürebilir, dedi. Bunun üzerine Ömer, onun açığa çıkarılması için belli bir zaman var mıdır? dedi. Ali de, evet, evlâdım-dan, Kâim olan kişi ortaya çıktığında, onu açıklar ve insanları ona yöneltir, dedi».¹³

İnsaf sâhipleri, âdiller, hakkı ve doğruluğu savunanlar, nerede? Eğer Hz. Ömer Şîa'nın zannettiği gibiyse, Resûlullah (s.a.s)'ın ashâbından, emîn, sâdık olan, Kur'an ve Sünneti koruyan kim olabilir? Sünnî ülkelerde, Sünnî-Şîî yaklaşmasına çağıran Şîî dâvetçiler bu hususta ne derler?

Ümmetin birlik ve beraberliği yolunda nutuk atanlar buna ne derler? Resûlullah'ın risâletini tebliğde emîn kişiler olan, dâvetini yayan, dâvasını yücelten, Allah yo-

13. et-Tabersî, el-İhticâc, s. 70, 77, İran bs. 1302.

lunda cihad eden ve bu gâye ile çalışan Resûlullah'ın yakın ashâbını ve Hz. Ömer'i hesâba katmadan birlik ve berâberlik olur mu?

Ehl-i Sünnet içerisinde, Şîa'nın, Müslümanların uluları, seçkin ve temiz önderleri ile Râşid halîfeler Ebû Bekir, Ömer ve Osman (r.a) ve onlara uyanlarla kıyâmete kadar onların yolunda olanlar hakkında düşündüğü gibi, Hz. Ali ve evlâdı hakkında düşünen bir kimse var mıdır? Aksi takdirde, «ey Müslümanlar, çekişmeyin, yoksa korkar başarısızlığa düşersiniz ve kuvvetiniz gider» (Enfâl : 8/46) âyetinin işâret ettiği mânâ ne olur?

İstenilen, inançlarımızı terketmemiz, Şîî «kardeşlerimiz» tarafından kötölenen seleflerimizin gâyelerinden uzaklaşmamız, kalblerimizi yiyip bitiren acıları unutmamız ve aslî değerlerimizden uzaklaşmamız mıdır?

Şîilik ve Ehl-i Sünnet arasındaki yakınlaşma dâveti bu mudur? Halbuki biz, size hürmet ediyoruz, siz bizi hafife alıyorsunuz. Biz size saygı gösteriyoruz, siz bizi kötülüyorsunuz. Biz size birşey söylemiyoruz, siz bize sövüyorsunuz; geçmişlerinizi sayıyoruz, siz bizimkilere hakâret ediyorsunuz. Büyüklerinize saygılı davranıyoruz, siz ise bizim büyüklerimizi ayıplıyorsunuz. Ali ve evlâdı hakkında söz söylemekten kaçınıyoruz, siz ise Ebû Bekir, Ömer, Osman ve onların çocuklarına dil uzatıyorsunuz. Allah'a yemin ederim ki, bu haksızlıktır!...

Tabersî'nin «el-İhticâc» adlı kitâbında imâmlara isnâd ettiği bu yalan rivâyetlerin benzeri pek çok rivâyet, onlarca Buhârî ayarında görülen el-Kâfi'de de mevcuttur. Meselâ, Ahmed b. Muhammed b. Ebî Nasr'dan şu rivâyet nakledilir : «Ebû'l-Hasan bana bir mushaf uzattı ve şöyle dedi : Onda olanı görmüyor musun? Bunun üzerine mushafı açtım ve onda «lem yekunillezine keferû.... (Bey-

yine 1) âyetini okuduğumda, orada, Kureyş'ten 70 kişinin isimlerinin, babalarının isimleriyle birlikte zikredildiğini gördüm. O, mushafı kendisine göndermem için bana haber yolladı».¹⁴

Kemâlu'd-Dîn Meysem el-Bahrânî, Şerhu Nehci'l-Belâğâ adlı eserinde, Şîa'nın Hz. Osman'ı kötülerini (ta'n) zikreder. Onlardan biri şöyledir : «Osman, insanları sâdece Zeyd b. Sâbit'in kıraatı üzerine topladı ve diğer mushafları yaktırdı; Kur'an'dan olduğunda aslâ şüphe olmayan bazı hususları da ondan çıkarttı».¹⁵

Seyyid Nimetullah el-Hüseynî «el-Envâr» adlı kitabında şöyle der : «Kur'an-ı Kerîmin, inzâl edildiği şekilde, sâdece Müminlerin Emîri tarafından yazılmış olduğuna dâir haberler her tarafa yayıldı».¹⁶

Şîî muhaddis Muhammed el-Kuleynî'nin Câbir el-Cu'fî'den naklettiği meşhûr hadîs zikrettiğimiz bu rivâyeti teyid etmektedir : «Ebû Câfer'in şöyle dediğini işittim : Her kim, Kur'an'ın tamamını nâzil olduğu şekliyle topladığını iddia ederse, yalancıdır. Onu Allah'ın indirdiği şekilde toplayan ve koruyan, sâdece Ali b. Ebî Tâlib ve ondan sonra imamlardır».¹⁷

Mushaf Kimdedir?

Allah'ın Hz. Muhammed (s.a.s.)'e indirdiği, Ali b. Ebî Tâlib'in de topladığı ve muhafaza ettiği bu mushaf nerede? Kuleynî'nin Sâlim b. Seleme'den rivâyet ettiği şu ha-

14. Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl, (Kitâbu Fadli'l-Kur'an), c. 2, s. 631; Hind bs. s. 62.

15. Meysem el-Bahrânî, Şerhu Nechi'l-Belâğâ, c. 11, s. 1, Tahran bs.

16. Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, el-Envâr-u'n-Nu'mâniyye.

17. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce- «Kur'an'ın Tamamını Ancak İmamlar Toplamışlardır Bâbı»), c. 1, s. 228.

dîs, bu soruya cevap verir : «Bir adam Ebû Abdillâh'a Kur'an okuyordu. Ben, onun, herkesin okuduğu Kur'an'dan olmayan âyetler okuduğunu işittim. Bunun üzerine Ebû Abdillâh, bu okuyuştan vazgeç; «Kâim» ortaya çıkıncaya kadar, herkesin okuduğu gibi oku. Kâim ortaya çıktığı zaman, Allah'ın indirdiği kitâbı, gerçeği üzere okuyacak ve Ali'nin yazdığı mushafı ortaya çıkaracaktır. Hz. Ali, yazıp bitirdiği zaman onu insanlara sunmuştu ve onlara şöyle demişti : Bu Allah'ın Hz. Muhammed'e inzâl ettiği, benim de iki kapak arasında topladığım kitaptır. Bunun üzerine orada bulunanlar : Kur'an'ı bütünüyle ihtiva eden mushaf bizdedir; seninkine ihtiyacımız yoktur, demişler, Ali de onlara, onu topladığımda, okumanız için size göstermeseydim, hiçbir zaman onu göremezdiniz, dedi».¹⁸

Bu sebeble Şîîler, dönüşünü bekledikleri 12. imamın, yanında bu mushaf olduğu halde Serdâb'a girdiğine, burada yaşadığına, bu vehmedilen Serdâb'dan çıktığında mushafı da beraberinde çıkaracağına itikâd ederler. Nitekim Şîîlerin önde gelenlerinden Ebû Mansûr Ahmed b. Ebî Tâlib et-Tabersî (ö. 588/1192), el-İhticâc alâ Ehl-i'l-Lucâc adlı kitabının mukaddimesinde bu konuda serdedilen mâlum rivâyetlerden bahseder : «Biz naklettiğimiz haberlerin çoğunda isnâdı zikretmeyiz. Bunun sebebi de; ya bu haber üzerinde icmâ vardır veya akıl onun doğruluğunu kabul eder, ya da o haber bizim muhaliflerimizin arasında şöhret bulmuştur».¹⁹

Tabersî,söz konusu kitâbında şunu nakleder : «Dönüşü beklenen 12. imam ortaya çıktığında, yanında Resûlullah'ın silahı ve kılıcı Zülfikâr bulunur — Ben (müellif),

18. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 633.

19. et-Tabersî, el-İhticâc, Mukaddime.

onun bu silahla, roketlerin ve atom bombalarının devrinde ne yapacağını bilmiyorum.... — Aynı şekilde onun yanında, içinde kıyâmete kadar bütün taraftarlarının (Şîa) isimlerinin yazılı bulunduğu bir sahife vardır. Yine uzunluğu 70 karış olan Ademoğullarının ihtiyaç duyduğu her şeyi ihtiva eden bir «Câmia» mevcuttur. Büyük ve Küçük «Cifr» de onun yanındadır. Cifr, koç derisindendir; içerisinde yaralama diyeti (celdve) kırbaç cezası, yarım ve üçte bir kırbaçlamaya kadar, insanların ihtiyaç duydukları bütün ilimler mevcuttur. Ayrıca 12. imamın yanında Hz. Fâtîma'nın mushafı da vardır».²⁰

Şîîlerin Fâtîma'nın mushafı ile ilgili görüşleri, daha önce Hz. Ali'ye isnâd ettikleri, «Evlâdımdan biri olan el-Kâim ortaya çıktığı zaman....» diye devam eden rivâyette zikredilmiştir.

Aynı şekilde el-Kuleynî, el-Kâfî'sinde şu rivâyeti zikreder : «Ashâbımızdan birçok kimse, Sehl b. Ziyâd'dan, o Muhammed b. Süleyman'dan, o da bazı arkadaşlarından Ebû'l-Hasan'ın şöyle söylediğini nakleder : Ebû'l-Hasan'a, canım sana fedâ olsun, Kur'an'dan öyle âyetler iştiriyoruz ki, bunlar, bizim yanımızdaki Kur'an'dan farklıdır; onları sizden bize ulaştığı şekilde güzel de, okuyamıyoruz; bu durumda biz günah mı işliyoruz, diye sordum. O, öğrendiğiniz şekilde onları okumayın; size onun okunmasını öğretecek olan, gelecektir, dedi».²¹

Şîî muhaddis Seyyid Ni'metullah el-Hüseynî el-Cezâîrî de, buna benzer rivâyetler zikreder. O, «Sâfî» adıyla bilinen tefsirin yazarı Şîî âlim Muhsin el-Kâşî'nin talebesidir. el-Cezâîrî 1089/1678 senesinin Ramazan ayında yazmasını tamamladığı «el-Envâru'n-Nu'mâniyye fî Beyâni

20. et-Tabersî, aynı eser, 223.

21. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 619. (Hind bs. s. 664)

Ma'rifeti Neş'eti'l-İnsâniyye» isimli kitabında söz konusu rivâyetleri nakleder. Kitabının mukaddimesinde, bu konudan şu şekilde söz eder : «Bu hususta, sâdece temiz ve mâsum imamlardan aldığımızı ve nakil kitaplarından bize göre doğru kabul ettiklerimizi zikretmeyi gerekli gördük; zira tarih kitaplarının çoğu, pek çok kimsenin Yahudi tarihlerinden yaptıkları nakillerden ibârettir. Bu sebeble onlarda bulunan haberlerin çoğu fesat çıkarıcı yalanlar ve uydurulmuş hikâyelerdir».²²

Şîî muhaddis el-Cezâirî, kitabında şöyle der : «Bize ulaşan haberlere göre imamlar, taraftarlarına, efendimiz Sâhibu'z-zaman zuhûr edinceye kadar, mevcûd Kur'an'ı namazlarda ve diğer yerlerde okumayı ve onun hükümleriyle amel etmeyi emrettiler. Sâhibu'z-Zaman zuhûr ettiğinde, insanların elinde bulunan Kur'an semâya kaldırılacak ve Mü'minlerin Emîri'nin telif ettiği Kur'an ortaya çıkacaktır. O okunacak ve onun emirleriyle amel edilecektir».²³

Buraya kadar zikrettiğimiz görüşler, önemli sayılmayacak birkaç kişi dışında, önceki Şîîlerin tamamının hemen hemen üzerinde ittifak ettikleri Şîî akîdeleridir. Bazı kimseler, daha sonra zikredeceğimiz sebepler yüzünden, bu görüşlere karşı çıkmışlardır.

Onların inkârı bir delil ve bürhâna dayanmaz; çünkü onlar, Şîîler arasında yaygın olan bu hadisleri ve haberleri reddetmeye muktedir değillerdir. Nitekim Şîî âlim Hüseyin b. Muhammed Takiyyu'n-Nurî et-Tabersî, «Faslu'l-Hıtâb fî İsbâti Tahrîfi Kitâbı Rabbi'l-Erbâb» adındaki meşhur kitâbında, Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî'den naklen şu rivâyette bulunur : «Bu konuya (Kur'an'da tahrîf

22. el-Cezâirî, el-Envâru'n-Nu'mâniyye, mukaddime.

23. el-Cezâirî, aynı eser.

bulunduğuna) delâlet eden haberler, binin üzerindedir; el-Mufîd, el-Muhakkık ed-Dâmâd, Allâme el-Meclisî ve benzerî bir topluluk, bu hadîslerin yaygın olduklarını iddia etmişlerdir».²⁴

O, el-Cezâirî'den şunu da nakleder : «tarafatlarımız, Kur'an'da tahrif olduğuna açıkça delâlet eden yaygın, hat-ta mütevâtir haberlerin doğruluğunda ittifak ederler».²⁵

Tanınmış Şîî müfessir Muhsîn el-Kâşî de, konuyla ilgili olarak şöyle der : «Ehl-i Beyt yoluyla gelen bu ve benzeri rivâyetlerin tamamından, ortaya şu netice çıkmaktadır : Elimizde bulunan Kur'an bütünüyle, Hz. Muhammed'e indirilen Kur'an değildir; Allah'ın indirdiğinden başkadır. Onun bazı kısımları değiştirilmiş ve bozulmuştur. Birçok husus da ondan çıkartılmıştır.... Aynı şekilde o, Allah ve Resûlünün râzı olduğu tertip üzere de değildir».²⁶

en-Necâşî'nin «hadîste sika, sıbt, mutemed ve sahihu'l-Mezheb» olarak tavsif ettiği ve tefsiri hakkında «gerçekten sâdıkların tefsiri» denilen, Şîî müfessirlerin en önde gelenlerinden olan Ali b. İbrâhim el-Kummî, tefsirinin mukaddimesinde şöyle der : «Elde bulunan Kur'an'da nâsih ve mensûh, muhkem ve müteşâbih âyetler olduğu gibi,.... Allah'ın indirdiğinden başka olanlar da vardır».²⁷

el-Kummî'nin tefsirini yorumlayan Şîî âlim, Şîî ulemânın Kur'an'da tahrif meselesi ile ilgili görüşlerini zikrederek şöyle der : «İsmi zikrettiklerimizden başka, önceki ve sonraki ulemânın ve muhaddislerin sözlerinden anlaşılan, Kur'an'da noksanlık olduğu hususudur. el-Kuley-

24. en-Nûrî et-Tabersî, Faslu'l-Hitâb fî İsbâti Tahrîfî Kitâbı Rabbi'l-Erbâb, s. 227, İran bs. 1297.

25. en-Nûrî et-Tabersî, aynı eser, s. 30.

26. es-Sâfî, Tefsîr, 6. mukaddime.

27. el-Kummî, Tefsîr, (Mukaddimetu'l-Kitâb), c. 1, s. 5, Necef 1386.

nî, el-Berkî, el-Iyâşî, en-Nu'mânî, Furat b. İbrâhim, Ahmed b. Ebî Talib et-Tabersî, el-Meclisî, es-Seyyid el-Cezâirî, Allâme el-Futûnî, es-Seyyid el-Bahrânî, bu görüşte olan Şîî bilginlerdir. Onlar, görüşlerini âyetlerle ve apaçık rivâyetlerle ispatlama yoluna giderler».²⁸

Bunlar, Şîîlerin mâsum kabul ettikleri, nesebî sahih, rivâyetleri makbul olan Şîî imamlardan rivâyet edilen hadislerden ve rivâyetlerden bazılarıdır. Bu rivâyetler, Şîa'nın itimâd ettiği sahih kitaplarda rivâyet edilir. Aynı şekilde naklettiğimiz görüşleri de, onların büyüklüğünün zikredilen hususlardaki kanaatlarıdır. Bu konuda, Mirzâ Nurî et-Tabersî'nin de belirttiği gibi, binlere ulaşan sayılamıyacak kadar rivâyet mevcuttur. Bütün bunlardan sonra, Şîa'nın Allah'ın mü'minlere hidâyet ve rahmet olarak indirdiği, bütün insanlara üzerinde düşünmeyi emrettiği Kur'an-ı Hakîm'de tahrif olduğuna inandıklarında, asla şüpheyi yer yoktur. Allah şöyle buyurur: «Bu doğruluğu şüphe götürmeyen bir kitaptır»²⁹; «Geçmişte ve gelecekte onu bâtil kılacak yoktur. Hakîm ve övülmeye lâyık olan Allah katından indirilmedir».³⁰ «Doğrusu Kitâb'ı Biz indirdik, onun koyurucusu elbette Biziz».³¹ «Doğrusu o vahyolunanı kalbine yerleştirmek ve onu sana okuturmak Bize düşer. Biz onu Cebrâil'e okuttuğumuz zaman, onun okumasını dinle. Sonra onu sana açıklamak Bize düşer».³² «Bu kitâb, hâkîm ve haberdar olan Allah tarafından, Allah'tan başkasına kulluk etmeyesiniz diye âyetleri kesin kılınmış, sonra da uzun uzadıya açıklanmış bir

28. Seyyid Tayyib el-Mûsevî, Mukaddimetu Tefsîri'l-Kummî, s. 23, 24.

29. Bakara : 2/1.

30. Fussilet : 41/42.

31. Hicr : 15/9.

32. Kıyâmet : 75/17, 18 19.

Kitâb'dır». ³³ «Ey Peygamber! Rabbından sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun». ³⁴ «Peygamber, görülmeyenler hakkında söylediklerinden ötürü töhmet altında tutulamaz». ³⁵ «Kur'an'ı, insanlara ağır ağır okuman için, bölüm bölüm indirdik ve onu gerektiğçe indirdik». ³⁶ «Bunda görebilenler için ibret vardır». ³⁷ «Bunlar Kur'an'ı düşünmezler mi? Yoksa kalbleri kilitli midir». ³⁸

Allah, ne kadar doğru söylüyor : «Doğrusu bu Kur'an, en doğru yola götürür». ³⁹

Şîa'nın Kur'an'da Tahrif Olduğuna İnandığına Dair Misaller :

Şîilerin kendilerince güvenilir kabul edilen kitaplarından, Kur'an'ın muharref ve muğayyer olduğuna inandıklarını ispat ettikten sonra, şimdi de okuyucuya ve araştırmacıya, hadîs, tefsir, fıkıh ve akâid sahasında yazılmış müteber Şîî kitaplarından, Kur'anda tahrif ve değişme olduğuna delil teşkil eden misalleri serdedelim. Bu konudaki rivâyetler de, aynı şekilde Şîîlerin mâsum saydıkları imamlardan gelmektedir. Her Şîînin, bu imamlara uyması ve itâat etmesi farzdır. Onlardan gelen rivâyetler de, asla cerh ve ta'dîle tâbi tutulmaz. Meselâ, Şîî bilgin Ali b. İbrâhim el-Kummî, Âyetu'l-Kürsî'nin tefsirinde, babasının Hüseyin b. Halid'den naklettiği şu rivâyeti zikreder : «Ebû'l-Hasan Mûsâ er-Rızâ (Oniki imamdandır birisi), Âyetu'l-Kürsî'yi şu şekilde okudu : Elif-Lâm-

33. Hûd : 11/1.

34. Mâide : 5/67.

35. Tekvîr : 81/24.

36. İsrâ : 17/106.

37. Âl-i İmrân : 3/13.

38. Muhammed : 47/24.

39. İsrâ : 17/9.

Mîm. Allahu lâ ilâha illâ hu el-Hayyu'l-Kayyum, Lâ te' huzuhu sinetun ve lâ nevm, Lehu mâ fî'ssemâvâtî ve mâ fîl-ard ve mâ beynehümâ ve mâ tahte's-serâ âlimu, l-ğayb ve's-şehâdeh er-Rahmân er-Rahîm».⁴⁰

Şîa'nın, Âyetu'l-Kürsî'nin bir kısmı olduğuna inandığı «ve mâ beynehümâ ve mâ tahtesserâ âlimu'l-ğayb ve's-şehâdeh er-Rahmân er-Rahîm» ifadeleri bu sûrede mevcut değildir.

«Le hu muakkıbâtün min beyni yedeyhi ve min halfihi yahfazûnehu min emrillah» (Ardında ve önünde insanoglu tâkibedenler vardır; Allah'ın emriyle onu gözetirler) (Ra'd : 13/11) âyetini zikreden el-Kummî, şöyle der : «Bu âyet Ebû Abdillâh'ın yanında okunduğu zaman, o, bunu okuyan şahsa, sen Arab değil misin, «muakkıbât» nasıl onun önünde olur, şüphesiz arka geridedir, dedi. Buna karşılık adam, canım sana fedâ olsun, bunun doğrusu nasıldır, diye sordu. Bunun üzerine Ebû Abdillâh âyetin le hu muakkıbâtün ve rakıbus min beyni yedeyhi ve yahfazûnehu bi-emrillah, şekliyle nâzil olduğunu, söylemiştir».⁴¹

Şîa'nın altıncı imamı olan Ebû Abdillâh Câfer bura da, Râ'd sûresinin 11. âyetini «le hu muakkıbâtün min beyni yedeyhi ve min halfihi yahfazûnehu min emrillah» şeklinde okuyan bir kimseye hakaret etmekte ve buradaki «min emrillah» lafzını «bi-emrillah» şeklinde değiştirmektedir. Üstelik bu âyeti Kur'an'da yazılı olduğu şekliyle okuyan bir kimseye «sen arab değil misin?» demektedir. Eğer bu, bir şeye delâlet ediyorsa, el-Kummî'nin

40. Kummî, Tesîr, c. 1, s. 84.

41. Kummî, Tefsîr c. 1, s. 360. (el-Iyâşî ve es-Sâfî'nin tefsirlerinde de şekildedir.)

rivâyetine göre, Ebû Abdillâh Câfer'in Arab lûgatını bilmediğine delâlet eder.

Bunun da mânası, onun, Arabların «el-muakkıb» kelimesini, «birisinin arkasından gelen» ve «tekrar tekrar gelen» kimse olarak iki anlamda kullandıklarını bilmediğinden dolayı, Arab olmadığıdır. Burada el-muakkıb kelimesi ikinci anlamda kullanılmıştır; nitekim şâir Le-bîd'in şu beyiti de bunu doğrular

«O, kızarak gecenin karanlığında hareket etti;

Hakkı gasbedilen muakkıb, gitti geldi hakkını istedi», yani tekrar tekrar, döndü durdu. Selâme b. Cen-del de şöyle der :

«İlk gazveye iştirâk edemeyince, diğer gazvelere katıldı», yani daha sonraki gazveleri kaçırmadı.⁴²

Aynı şekilde o, «min emrillah» lafzındaki «min» harfi cerrinin de mânasını bilmiyor. Burada «min emrillah», «bi-emrillah» mânasında kullanılmıştır; çünkü «min» iki mânada kullanılır : Bunlardan birisi de, «bâ» mânasıdır. «Min» in bu anlamda kullanıldığına dâir. Arab dilinde pekçok örnek vardır.

el-Kummî, «ve'c'alnâ lil-müttakîne imâma» (Bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder yap) (Furkân : 25/74) âyetiyle ilgili olarak şöyle der : «Bu âyet, bu şekilde Ebû Abdillâh'ın yanında okundu. O, onlar, yüce Allah'tan kendilerini imamlar yapması gibi büyük bir şey istiyorlar, dedi. Ona, bu nasıl olur, ey Allah Resûlü'nün oğlu denilince de, «Allah bu âyeti «ve'c'al lenâ mine'l-müttakîne imâmâ» «Bizim için müttakîlerden önder yap» şeklinde nâzil etti, cevâbını verdi».⁴³

42. İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, c. 1, s. 214, 215, Beyrut 1968.

43. Kummî, Tefsir, c. 2, s. 117.

el-Kâşî, es-Sâfî adlı tefsirinde bu rivâyeti zikrettikten sonra «ve fî'l-cevâmî' mâ yekrabu minhu» ibâresini ekler. Ahmed b. Ebî Tâlib et-Tabersî, el-İhticâc'ında, el-Kâşî de, es-Sâfî adlı tefsirinde, Tabersî'den naklen aşağıdaki rivâyeti zikreder : «Bir zındık Hz. Ali'ye gelerek bir takım sorular sordu. Hz. Ali bazı âyetleri tefsir ederek cevâbında şöyle dedi : Onlar, Kur'an'da, halifenin kim olduğunu gizlemek için, Allah'ın söylemediği şeyleri var gösterdiler; akla uygun olmadığı ve çirkin olduğu âşikâr olan şeyleri ona ilâve ettiler. Senin en açık görebileceğin akla uygun olmayan husus Allah'ın şu âyetlerindedir : «Ve in hıftum ellâ tuksitü fî'l-yetâmâ fe'nkihû mâ tâbe lekum minen-nisâi....» (Eğer, velisi olduğunuz mal sâhibi yetim kızlarla evlenmekle onlara haksızlık yapmaktan korkarsanız, onlarla değil, hoşunuza giden başka kadınlarla... evlenin) (Nisâ : 4/3). Bu husus, daha önce münâfıkların, Kur'an'dan bazı şeyler çıkardıklarından bahsedilirken geçmişti. Buradaki «fî'l-yetâmâ» ibâresi ile, «fe'nkihû» yani kadınların nikahlanması meselesi arasında yer alan, Kur'an'ın üçte birinden daha fazla olan hıtâb ve kıssalar çıkarılmıştır».⁴⁴

Kuleynî, el-Kâfî'sinde, Ebû Basîr'den, Ebû Abdillâh'ın, «men yutî'llâhe ve resûlehu fakad faze fevzen azîmâ» (Kim Allah'a ve Peygamberine itâat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur) (Ahzâb) : 33/71 âyetinin, «men yutî'llâhe ve Resûlehu fî velâyeti Aliyyin ve'l-eimmeti ba'dehu fakad fâze fevzen azîmâ» (Kim, Ali'nin ve ondan sonraki imamların velâyeti hakkında, Allah'a ve Resûlüne itâat ederse, şüphesiz büyük bir kurtuluşa ermiş olur), şeklinde nâzil olduğunu söylediğini nakleder.⁴⁵

44. Tabersî, el-İhticâc, s. 119; el-Kâşî, es-Sâfî, s. 11.

45. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, c. 1. s. 414.

el-Kâşî, tefsirinde, «Yâ eyyühennebiyyu câhidi'l-küffâra ve'l-münâfîkîne» (Ey Peygamber! inkarcılarla ikiyüzlülerle savaş) (Tevbe : 9/73) âyetinin, Ehl-i Beyt'in kırâatında «Yâ eyyühennebiyyu câhidi'l-küffâra bi'l-münâfîkîn» şeklinde olduğunu söyler.⁴⁶

Bütün bu rivâyetlerin en garibi, Abdullah b. Sinân'ın, Ebû Abdillâh'tan naklettiği şu rivâyettir : Ebû Abdillâh «ve lekad ahidnâ ilâ Ademe min kablu fenesiye» (And olsun ki daha önce Âdem'e ahd vermiştik, fakat unuttu) (Tâ-hâ : 20/115), âyetinin Hz. Muhammed'e «Ve lekad ahidnâ ilâ Ademe min kabli kelimâtin fî Muhammedin ve Aliyyin ve Fâtimate ve'l-Hasane ve'l-Husey. ne ve'l-Eimmete min zürriyetihim fenesiye» (And olsun ki, kelimelerden önce, Muhammed, Ali, Fâtımâ, Hasan Hüseyin ve imamlar hakkında ahid vermiştik; fakat unuttu) şeklinde nâzil olduğunu söylemiştir.⁴⁷ —Allah'a yemin olsun ki, bu tamâmen yalandan ibarettir—.

el-Kummî, «en tekûne ümmetun hiye erbâ min ümmetin.» (bir ümmetin diğerlerinden daha çok olmasından ötürü...) (Nahl : 16/92) âyetini Câfer b. Muhammed (a.s)'in, «en tekune eimmetun hiye ezkâ min eimmetiküm» (İmamların sizin imamlarınızdan daha zekî olmasından ötürü...) şeklinde olduğunu söylediğini; kendisine, ey Resûlullah'ın oğlu, biz bu âyeti «hiye erbâ min ümmetin», şeklinde okuyoruz denildiğinde de, yazıklar olsun, «erbâ» nedir, dediğini ve eliyle bu kelimenin çıkarılmasını işâret ettiğini söyler.⁴⁸

Bu konuda, Şîîlerin sahih addettikleri kitaplarında zikrettiklerimizin dışında daha pekçok rivâyet mevcut-

46. es-Sâfî, Tefsîr, c. 1. s. 214. Tahran bs.

47. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. 1, s. 416.

48. Kummî, tefsir, c. 1, s. 389; el-Kâşî, bu rivâyeti, tefsiri es-Sâfî'de Kuleynî'den naklen zikreder.

tur. Bunlardan bazılarını, ileride, başka bir başlık altında tekrar ele alacağız.

Şîilerin Kur'an'da Tahrif Olduğunu İddia Etmele- rinin Sebepleri :

Şîiler, birtakım gâyelerle, Kur'an'da tahrif olduğunu ileri sürerler. Bunlardan bazıları şunlardır :

Birincisi :

Şîa'ya göre imâmet çok önemlidir.

Şîiler, imâmetin usûl-i dinden olduğuna inanırlar; onu inkâr eden kâfir, kabul eden de müslüman olur. İmâmete imân, Allah'a ve Resûlune imân gibi, imân esaslarındandır. Nitekim el-Kuleynî, el-Kâfi isimli eserinde, Ebû'l-Hasan el-Attâr'dan şunu nakleder : «Ebû Abdillâh (a.s)'ın şöyle dediğini işittim : İtâat hususunda, vasîler ve resûller, müşterektirler».⁴⁹

Kuleynî'nin, aynı şekilde naklettiği bir başka rivâyet, bundan daha açık ve daha kuvvetlidir : «Ebû Abdillâh (a.s)'ın şöyle dediğini işittim : Biz, Allah'ın itâatı farz kıldığı kimseleriz. Ancak bizi tanıyanlar kurtuluşa erer. Bizi tanımayanlar mâzur değildir. Bizim imâmetimize inanan , mü'min, inkâr eden ise kâfirdir.. Bizi tanımayan, inkâr da etmeyen, Allah'ın bize yapılmasını farz kıldığı itâatı yapıp hidâyete erinceye kadar, dalâlettedir».⁵⁰

Kuleynî, Câbir'den de şunu rivâyet eder : «Ebû Câfer (a. s)'ın şöyle dediğini işittim : Allah'ı bilen ve bizden, yani Ehl-i Beyt'ten olan imâmı tanıyan, Allah'ı bilir ve ona ibâdet eder. Allah'ı tanımayan ve Ehl-i Beyt'ten olan imâmı bilmeyen ise, Allah'tan başkasını tanır ve

49. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. 1, s. 168.

50. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 187.

Allah'tan başkasına ibâdet eder. Allah'a yemin olsun ki, bu kimse dalâlettedir».⁵¹

Şîîler, imâmeti, namaz, zekât, oruç ve hacc mesâbesinde tutarlar. Meselâ Kuleynî, El-Kâfî'sinde, Ebû Hamza'dan Ebû Câfer'in şöyle dediğini nakleder : «İslâm beş şey üzerine kurulmuştur : Namaz, zekât, oruç, hacc ve velâyet. Bunların içinde en önemlisi, Ğadir Hum'da ilân edilen Ali'nin velâyetidir».⁵²

Burada, Şîa'nın, «Ğadîr Hum gününde, Hz. Ali'nin velâyetinin ilân edilmesinden daha önemli bir şey yoktur» dediğini görüyoruz. Bu demektir ki, velâyet, ilk dört farzdan daha önemlidir. Kuleynî'nin bir başka rivâyeti, bu konuya daha da açıklık kazandırmaktadır : «Zürâre, Ebû Câfer (a.s)'in şöyle söylediğini nakleder : İslâm beş şey üzerine kurulmuştur : Namaz, zekât, hacc, oruç ve velâyet». Zürâre, bunlardan hangisi daha fazîletlidir, diye sorduğunda, Ebû Câfer, «bunların en fazîletlisi velâyetdir», der.⁵³

Bu noktada, insanın zihnine birtakım sorular geliyor. Velâyet en önemli farz olunca ve bu mertebede bulununca, nasıl olur da, Kur'an'ı Kerîm'de namaz ve zekât zikredilir, fakat velâyet hakkında hiçbir şey bulunmaz. Halbuki, Şîa'ya göre, velâyet, İslâmın rükünlerinden bir rükün ve onu meydana getiren esaslardan bir esastır; hatta İslâm'ın medâridir. Nebîlerden alınan misâkın maksadı da budur. Nitekim «el-Besâir» müellifi, bu hususta şu rivâyeti nakleder : «el-Hasan b. Ali b. Nu'man, Yahyâ b. Ebî Zekerîyyâ b. Amr b. ez-Zeyyâd'dan şunu nakleder : Babamın Muhammed b. Semâa'dan,

51. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 181.

52. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-İmân ve'l-Küfr), c. 2, s. 18

53. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 18.

onun Feyz b. Ebî Şeybe'den, onun da Muhammed b. Müslim'den şunu rivâyet ettiğini işittim : «Ebû Câfer şöyle dedi : Yüce Allah, Ali (a.s.)'nin velâyeti üzerine, nebîlerden mîsak ve ahid aldı».⁴⁵

Şu işe bak.... Bu ahdin ve mîsâkın Kur'an'da zikredilmemesi nasıl mümkün olur? Mesele bununla da kalmıyor; onların daha bunun gibi pekçok yalanları mevcuttur. Şîiler, velâyetin sâdece nebîlerin ahdi ve mîsakı ile olduğunu söylemekle de yetinmiyorlar, aynı zamanda onun göklere ve yere arzedilmiş bir emânet olduğunu ileri sürüyorlar. Nitekim el-Besâir'de, Hz. Ali'ye isnâd edilen şu rivâyet yer alır : «Mü'minlerin Emîri şöyle dedi : Allah, benim velâyetimi, göktekilere ve yerdekilere arzetti. Kabul eden, kabul etti; inkâr eden inkâr etti. —Ne büyük bir iftirâ onların bu yalanlarından Allah'a sığınırız (müellif)— Yûnus Aleyhisselâm, benim velâyetimi inkâr ettiği için, kabul edinceye kadar Allah onu balığın karnına hapsetti».⁵⁵

Şîilere göre, imâmet bir emânettir; Yüce Allah bunun önemini ısrarla belirtir; Allah, bütün peygamberleri velâyetle göndermiştir. Meselâ «Basâir» müellifi, Muhammed b. Abdірrahmân'ın Ebû Abdіllah'tan şu rivâyetlerini nakleder : «Bizim velâyetimiz, gönderilen her peygamberin onunla gönderildiği Allah'ın velâyetidir».⁵⁶

İmâmet konusuna bu kadar önem verilince, bir kimsenin hattâ meleklerin bile, mü'min olabilmesi için, ona inanması gereklidir. Onların iddialarına ve zannettiklerine göre, melekler fiilen imâmete inanmaktadırlar. el-Be-

54. Besâiru'd-Derecât, c. 2, 9. Bâb İran bs. 1285.

55. Besâiru'd-Derecât, c. 2. 10. Bâb

56. Besâiru'd-Derecât, c. 2. 9. Bâb.

sâir müellifi, şu rivâyette bulunur : «Ahmed b. Muhammed, el-Hasan b. Ali b. el-Faddâl'dan, o, Muhammed b. el-Fudayl'dan, o, Ebû's-Sabbâh el-Kenânî'den, Ebû Câfer (a.s)'in şöyle dediğini nakleder : «Allah'a yemin olsun ki, semâda yedi sınıf melek vardır. Yeryüzündekiler, onların sınıflarını saymak için hep bir araya gelseler, sayamazlar. İşte bütün bu melekler, bizim velâyetimize inanmaktadır».⁵⁷

Allah'ın Kur'an'da zikretmediği bir şeyin, bu kadar önemli ve değerli telâkki edilmesi, üstelik bütün ibâdetlerin ve akîdelerin ancak ona inanmakla sahîh olması, akla uygun mudur? Meselâ Kuleynî, Câfer es-Sâdık'tan şunu nakleder : «İslam, üç temel esas üzerine kurulmuştur⁵⁸ : Namaz, Zekât ve Velâyet. Bunlardan birisi olmayınca, diğerleri geçerli değildir».⁵⁹

Kuleynî, Muhammed b. el-Fadl'dan, Ebû'l-Hasan (a.s)'ın şu sözünü nakleder : «Ali (a.s)'nin velâyeti —Kur'an'ın yanı sıra —bütün öteki nebîlerin sahifelerinde yazılmıştır. Allah, bütün peygamberleri, Hz. Muhammed (s.a.s)'in nübüvveti ve Hz. Ali (a.s)'nin vasîliği üzere göndermiştir».⁶⁰

Şîîler, Hz. Ali'nin velâyetinin Kur'an'da bulunmaması üzerine, güç durumda kaldılar ve meseleye çözüm aramak istediler; neticede Kur'an'ın muharref olduğunu, değiştirildiğini, birçok âyetlerin ondan çıkarıldığını, birçok ifâdenin iskât edildiğini iddia ettiler. Onlara göre, sahâbenin seçkinleri, İslâm ümmetinin uluları, Ali'ye

57. Besâiru'd-Derecât, c. 2, Bâb 6.

58. esâfî el-esfiye'nin çoğuludur.

59. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 18.

60. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. 1, s. 437.

düşmanlık, evlâdına inâd ve Resûlullah'ın mîrasını ortadan kaldırmak için, Kur'an'dan velâyeti çıkardılar..

Bazı Misâller :

Muhammed b. Yâkub el-Kuleynî, Câbir'in Ebû Câfer'den şu rivâyetini nakleder : «Ona, Ali b. Ebî Tâlib'in, niçin Emîru'l-Mü'minîn diye isimlendirildiğini sorduğumda, onu Allah, böyle isimlendirdi ve Kitâbında da şöyle buyurdu dedi : «ve iz ehaza Rabbuke min benî Ademe min zuhûrihim ve zürriyyetihim ve eşhedeühüm alâ enfûsihim, elestü bi-Rabbikum ve enne Muhammeden rasûlî ve enne Aliyyen emîru'l-mü'minîn» (Rabbin insanoğlunun sülbünden soyunu alıp devam ettirmiş, onlara, «Ben sizin Rabbiniz değil miyim? Muhammed Resûlüm, Ali de Mü'minlerin Emîri değil mi, demiş ve buna kendilerini şahit tutmuştur»).

⁶¹

Buradaki, «enne Muhammeden Rasûlî ve enne Aliyyen emîru'l-mü'minîn» (Muhammed Benim Resûlümdür, Ali de Mü'minlerin Emîridir) sözlerinin Allah kelâmı olmadığını herkes bilir. Şiîler kendi zayıf ve çürük akîdelerini ispatlamak için, Allah'a bu çirkin iftirâyı revâ gördüler.

Kuleynî, Câbir'den şu rivâyeti de nakleder : «Ceb-râil şu âyeti (Bakara : 2/23), Hz. Muhammed'e şöyle getirdi : «ve in kuntum fî raybin mimmâ nezzelnâ alâ abdinâ fî Aliyyin, fe'tû bi-sûretin min mislihî» (Kulumuz Muhammed'e Ali hakkında indirdiğimizden şüphe ediyorsanız, siz de onun benzeri bir sûre meydana getirin).

⁶²

Kuleynî, Ebû Basîr'den, Ebû Abdillâh'ın, Meâric sûresinin 1. âyetinin (Birisi, inkarcılara gelecek ve savunul-

61. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 412. (Hind bs. s. 261)

62. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 417. (Hind bs. s. 263)

ması imkânsız olan azâbı soruyor), «seele sâilun bi-azâbin vâkûn li-lkâfirîne bi-velâyeti Aliyyin, leyse lehu dâfiun» (Birisi, Ali'nin velâyetini inkâr edenlere gelecek ve savunulması imkânsız olan azâbı soruyor), şeklinde nâzil olduğunu söylediğini ve «Allah'a yemin olsun ki, Cebrâil, bu âyeti Hz. Muhammed'e, bu şekilde getirmiştir», dediğini nakleder.⁶³

Kuleynî, Ebû Câfer'in şöyle dediğini nakleder : Cebrâil İsrâ sûresinin 89. âyetini (...Öyleyken insanların çoğu nankör olmakta direndiler), Hz. Muhammed'e şöyle getirmiştir : «fe-ebâ ekseru'n-nâsi bi-velâyeti Aliyyin illâ küfûrâ» (insanların çoğu, Ali'nin velâyetini inkâr etmede direndiler). Ebû Câfer, Kehf sûresinin 29. âyetinin de, «de ki, Ali'nin velâyeti hakkındaki gerçek Rabbinizdandır. Dileyen inansın, dileyen inkâr etsin. Şüphesiz, Ehl-i Beyt'e zulmedenler için ateş hazırlamışsızdır», şeklinde nâzil olduğunu söylemiştir.⁶⁴

Kuleynî, Câbir'den de, Ebû Câfer'in, Nisâ sûresinin 66. âyetinin «Ali hakkında kendilerine verilmiş olan öğüdü yerine getirmiş olsalardı, onlar için daha iyi olurdu», şeklinde nâzil olduğunu söylediğini nakleder.⁶⁵

Minhal'den de, Ebû Abdillâh'ın, Cebrâil'in Nisâ sûresinin 47. âyetini, Hz. Muhammed'e «Ey kitap verilenler, Ali hakkında indirdiğimiz apaçık nûra inanın», şeklinde getirdiğini, söylediğini nakledilir.⁶⁶

Yine Câbir'den, Ebû Câfer'in, «Cebrâil, Hz. Muhammed'e, Bakara sûresinin 90. âyetini şöyle getirmiştir :

63. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 422. (Hind b. s. 266)

64. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 420.

65. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 424.

66. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 417. (Hind bs. 264)

«Onlar, Allah'ın Ali hakkında indirdiğini çekemeyerek, inkâr etmekle, kendilerini ne kötü bir şey karşılığında sattılar», dediği rivâyet edilir.⁶⁷

Ali b. İbrâhîm el-Kummî, tefsirinin girişinde, Kur'an'da değişme ve bozulma olduğundan bahsederek şöyle der : «Ebû Abdillâh, «Siz insanlar için ortaya çıkarılan, doğruluğu emreden, fenâlıktan alıkoyan, Allah'a inanan hayırlı bir ümmetsiniz» (Âl-i İmrân : 3/110) âyetini okuyan bir kimseye : «Emîru'l-Mü'minin'i ve Hüseyin b. Ali'yi öldürenler mi hayırlı ümmettir, diye sormuş; kendisine, ey Resûlullah'ın oğlu, öyleyse bu âyet nasıl nâzil olmuştur, diye sorulduğunda, «entum hayra eimmetin uhricet li-nnâsi» (siz insanlar için çıkarılmış hayırlı imamlarsınız), şeklinde nâzil oldu, demiştir. Bu, Kur'an'da değişme ve bozulma olduğunun en güzel örneğidir. Kur'an'dan bazı hususların çıkarılmış olduğu meselesine gelince, Mâide suresinin 67. âyeti (Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et), buna açık bir delil teşkil eder. Zirâ, âyetteki (Ey Peygamber! Rabbinden sana Ali hakkında indirileni tebliğ et) «fî Aliyyi» (Ali hakkında), ibâresi çıkarılmıştır».⁶⁸

el-Kâşî, es-Sâfî adlı tefsirinde, el-Iyâşî'den, Ebû Abdillâh'ın şöyle söylediğini nakleder : «Eğer, Kur'an inzâl edildiği şekliyle okunmuş olsaydı, biz, onda, ismen zikredilmiş olurduk».⁶⁹

Kuleynî, el-Hüseyin b. Miyâh'tan şunu nakleder : «Ebû Abdillâh (a.s), «İstediğinizi işleyin; Allah, peygamberi ve mü'minler işlediklerinizi görecektir» (Tevbe : 9/105) âyetini okuyan bir kimseye şöyle demiştir : o âyet, okudu-

67. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 417.

68. Kummî, Tefsîr, c. 1, s. 10. (Müellifin mukaddimesi)

69. es-Sâfî, Tefsir, (mukaddime), s. 11.

ğün gibi değildir; ordaki «mü'minûn» (inanırlar) değil, «el-Me'mûnûn» (inanılanlar)'dur; buradaki «me'mûnûn» ise, bizleriz».⁷⁰

Ebû Câfer'in şöyle dediği de nakledilir : «Ceb râ- il, «Ey insanlar! Peygamber Rabb'inizden size gerçekte geldi, inanın, bu sizin hayrınızdır. İnkâr ederseniz bilin ki, göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır» (Nisâ : 4/170) âyetini Hz. Muhammed'e şu şekilde getirmiştir : «Yâ ey-yühennâsü kad câekumu'r-Resûlu bi'l-Hakkı min Rabbikum fî velâyeti Aliyyin. Fe âminû hayran lekum, ve in tekfurû fe inne lillâhi mâ fi's-semâvâti ve'l-ard» (Ey insanlar, Peygamber Rabbinizden Ali'nin velâyeti hakkın- da gerçekte geldi, inanın, bu sizin hayrınızdır. İnkâr ederseniz bilin ki, göklerde ve yerde olanlar Allah'ındır).⁷¹

Buraya kadar, Şîa'nın velâyetle ilgili rivâyetlerinden bazılarını zikrettik. Şîî hadîs, tefsir ve diğer kitaplarında, bunlara benzer daha pek çok rivâyet vardır. Aynı şekilde Şîa, vesâyet konusunda da, birtakım rivâyetlerde bulunur. Meselâ Kuleynî, Ma'lâ'dan şunu nakleder : «Rah- mân sûresindeki «fe bi eyyi âlâi Rabbikumâ tükezzibân» (Rabbiniz nîmetlerinden hangisini yalanlarsanız) âye- tinin tamâmı şöyledir : «Fe bi eyyi âlâi Rabbikumâ tükez- zibân e bi'n-Nebiyyi em bi'l-vasiyy» (Rabbinizin nîmet- lerinden hangisini yalanlarsanız, nebîliği mi, yoksa vasî- liği mi?». ⁷² Bu konuda da, daha birçok rivâyetler mevcuttur.

Kur'an'da tahrîf bulunduğunu söylemelerinin esas ga- yesi, usûl-i dinden addettikleri imâmet ve velâyet mese-

70. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. 1, s. 424. (Hind b. s. 268)

71. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. 1, s. 424.

72. Kuleynî, aynı eser, c. 1, s. 217.

lesini, Kur'an âyetleriyle ispat etmektir. Nitekim onlar, er-Rızâ (a.s.)'nın halka şöyle hitap ettiğini naklederler : «İmâmet İslâm'ın en temel esâsıdır. Namaz, zekât, oruç ve hacc gibi esaslar, ancak imâmetle sahih olur».⁷³

Bu akîdenin doğru olması, ancak Kur'an'da tağyîr ve tebdîl olduğunu iddia etmekle mümkün olabileceğinden, onlar, görüşlerini bu şekilde temellendirmeye çalışmışlardır.

İkincisi :

Şûîlerin, Kur'an'da tahrif olduğunu iddia etmelerinin diğer bir gâyesi de, Kur'an'ın, yüce makâmlarına, ulvî mertebelerine ve derecelerine şahitlik ettiği Ashâbın fazîletini inkar etmektir. Zirâ Yüce Allah, Muhâcirleri ve Ensârı, Kur'an-ı Kerîm'de, yüce ahlâklarını ve yaşayışlarını överek, altlarından ırmaklar akan cennetle müjdeleyerek, zikreder. Yine Allah, onları ve bilhassa Resûlullah (s.a.s.)'ın râşid halîfeleri Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali (r.a.)'yi, yeryüzünde mekân tutma, kulları üzerindeki Rab-bânî hilâfeti tesis etme, İslâm dinini onlar vâsıtasıyla yer yüzünün her tarafına yayma, İslâm'ın ve Müslümanların bayrağını yüceltme ve Kur'an'ı yüce kılma vâdiyle zikreder. Aynı şekilde ashâbtan bir kısmını Resûlullahla birlikte zikrederek şereflendirmiş, ezeli kelâmında Resûlullahla «sekîne» (güvenlik) indireceğini vâdetmiştir. Nitekim Yüce Allah, olduğu şekliyle kıyâmet gününe kadar, muhafazasını üzerine aldığı Kur'an-ı Kerîm'de, başta Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr ve diğerleri olmak üzere Muhâcirleri ve Ensârı överek şöyle buyurur : «İyilik yarışında önceliği kazanan Muhâcirler

73. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. I, s. 200.

ve Ensâr ile, onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnutturlar. Allah onlara, içinde temelli ve ebedî kalacakları içlerinden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır; işte büyük kurtuluş budur». ⁷⁴

Şu âyetlerde de ashâb övülmektedir

«İnanıp hicret eden, Allah yolunda savaşımlar ve Muhâcirleri barındırıp onlara yardım edenler, işte onlar gerçekten inanmış olanlardır. Onlara mağfiret ve cömertce verilmiş rızıklar vardır». ⁷⁵

«Göklerin ve yerin mirasçısı Allah olduğu halde, Allah yolunda siz niçin sarfetmiyorsunuz? İçinizden Mekke'nin fethinden önce sarfeden ve savaşımlar kimseler, daha sonra sarfedip savaşımlar kimselerle bir değildirler, birlikler daha üstün derecededirler. Allah hepsine cenneti vâdetmiştir. Allah, işlediklerinizden haberdardır». ⁷⁶

«Bu Peygambere inanan, hürmet eden, yardım eden, onunla gönderilen nûra inananlar yok mu? İşte onlar saâdete erenlerdir». ⁷⁷

Allah, Hudeybiye'de, Resûlullah'la beraber olan ve canları üzerine bey'at eden ashâb hakkında şöyle buyurur : «Ey Muhammed! Şüphesiz sana baş eğerek ellerini verenler, Allah'a baş eğip el vermiş sayılırlar, Allah'ın eli onların ellerinin üstündedir». ⁷⁸

Allah, ashâbı cennetle müjdeleyerek şöyle der : «Ey Muhammed! Allah inananlardan, ağaç altında sana baş

74. Tevbe : 9/100.

75. Enfâl : 8/74.

76. Hadîd : 57/10.

77. A'râf : 7/157.

78. Fetih : 48/10.

eğerek el verirlerken, andolsun ki hoşnut olmuştur. Gönüllerinde olanı da bilmiş, onlara güvenlik vermiş onlara yakın bir zafer ve ele geçirecekleri bol ganîmetler bahşetmiştir».⁷⁹

«Muhammed Allah'ın elçisidir. Onun beraberinde bulunanlar, inkârcılara karşı sert, birbirlerine merhametlidirler. Onları rukûa varırken, secde ederken, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk dilerken görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde iziyle tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan vasıflarıdır. İncil'de de şöyle vasıflandırılmışlardır : Filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaştırmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ekincilerin hoşuna giden ekin gibidirler. Allah böylece bunları çoğaltıp kuvvetlendirmekle inkârcıları öfkelenendirir. Allah inanıp yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve büyük ecir vâdetmiştir».⁸⁰

Fakir Muhâcirler hakkında da Allah şöyle buyurur : «Allah'ın verdiği bu ganimet malları bilhassa, yurtlarından ve mallarından edilmiş olan, Allah'tan bir lütuf ve rıza dileyen, Allah'ın dînine ve Peygamberine yardım eden muhâcir fakirlerindir. İşte doğru olanlar bunlardır. Daha önceden Medîne'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imânı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri zarûret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saâdete erenlerdir».⁸¹

«...Allah size imânı sevdirmiş, onu gönüllerinize güzel göstermiş; inkârcılığı, yoldan çıkmayı ve baş kaldır-

79. Fetih : 48/18.

80. Fetih : 48/29.

81. Haşr : 59/8, 9.

mayı size iğrenç göstermiştir. İşte böyle olanlar, Allah katından bir lütuf ve nîmet sayesinde doğru yolda bulunanlardır. Allah bilendir, Hakîmdir». ⁸²

Allah, Hulefâyı Râşidîn hakkında da şöyle buyurur : «Allah içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, korkularını güvene çevireceğine dâir söz vermiştir...» ⁸³

Allah, Resûlullah'ın arkadaşı hakkında yine şöyle buyurur : «Muhammed'e yardım etmezseniz, bilin ki, inkâr edenler onu Mekke'den çıkardıklarında mağarada bulunan iki kişiden biri olarak Allah ona yardım etmiştir. Arkadaşı Ebû Bekir'e «üzülme Allah bizimledir» diyordu; Allah da ona güven vermiş, görmediğiniz askerlerle onu desteklemiş, inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştır. Ancak Allah'ın sözü yücedir. Allah güçlüdür hakîmdir». ⁸⁴

Kur'an-ı Kerîm'de Peygamberimizden ve ashâbının fazîletinden bahseden daha pek çok âyet vardır.

Bu zikrettiğimiz âyetler, Şiîlere ve onlara uyanlara karşı atom bombası mesâbesindedir. Artık onların bu açık ve kesin nasslar karşısında Resûlullah'ın arkadaşları Ebû Bekir, Ömer, Osman ve diğerlerini tekfîr etmeleri mümkün değildir. Ne var ki Şiîler, Kur'an'da tahrif ve tağyîr olduğunu söylemek veya kalblerin nefret ettiği ve akılların kötü gördüğü birtakım bâtil te'viller yapmak suretiyle, bu güç durumdan kurtulmaya çalışırlar. Aslında onların akîdelerinin, bütün ashâbı, bilhassa ilk üç halîfeyi,

82. Hucurât : 49/7, 8.

83. Nûr : 24/55.

84. Tevbe : 9/40.

bunları sevenleri ve bunların yolunda gidenleri tekfir etmek esâsına dayandığı, herkesçe bilinen bir husustur. Bu sebebledir ki, onlar şöyle derler : Hz. Peygamber'in vefâtından sonra, üç kişi hariç, bütün ashâb irtidât etmiştir». Bunu oniki imamdan birisi olan Ebû Câfer'in söylediğini, Şîî tarihçisi el-Keşşî, «Ricâl» adlı kitabında zikreder.⁵⁸

Aynı şekilde el-Keşşî, Eyyûb b. Nûh, Muhammed b. Fadl, Safvân, Ebû Halid el-Kumeyt ve Hımırân yoluyla Hamdeveyh'ten şu rivâyette bulunur : «Ebû Câfer'e, ne kadar azaldık, hepimiz toplansak bir koyunu bile bitiremeyiz», dedim. Bunun üzerine o, sana bundan daha acâib bir şey bildireyim mi?, dedi. Evet dediğimde, o, «üç kişi hâriç, bütün muhâcirler ve Ensâr.....gittiler», dedi.⁸⁶

Şîîlerin buna benzer daha birçok yalanları ve bâtil iddiaları vardır..

Onların bu iddialarının aslı nedir? Buna verebilecekleri cevap, inkâr veya te'vilden ibârettir. Zira onlar, ashâbın, kendilerini öven âyetleri sonradan Kur'an'a ilâve ettiklerini; bu âyetlerin asıl Kur'an'da olmadığını; kötülenmeleri, tekfir edilmeleri ve cehennemle korkutulmaları ile ilgili âyetleri de, Kur'an'dan çıkardıklarını iddia ederler. Meselâ el-Kuleynî, Ahmed b. Muhammed b. Ebî Nasr'dan şunu nakleder : «Ebû'l-Hasan, bana bir mushaf uzatarak, «ona bakma (zmısın)» dedi. Mushafı açtım ve Beyyine sûresinin birinci âyetini (Kitap ehlinde ve putperestlerden olan inkârcılar...) okudum. Burada, Kureyş'ten⁷⁹

85. el-Keşşî, Ricâl, s. 12. (Keşşî, bu mâlûmâtı, Selmân-ı Fârîsî'den bahsederken verir) Kerbelâ bs.

86. el-Keşşî, Ricâl, s. 13.

kişinin, babalarıyla birlikte ismen zikredildiklerini gördüm».⁸⁷

Şîîlerin, bu hususla alâkalı olan şu rivâyetini daha önce zikretmiştik : «Ali (a.s), kendi yazdığı Kur'an'ı Muhâcirlere ve Ensâra gösterdi. Ebû Bekir onu açtığına ilk sahifesinde Muhâcirlerin ve Ensâr'ın kötülüklerinden bahşeden âyetleri gördü. Bunun üzerine, onu Ali'ye geri verdi. Oradakiler, bizim onda olana ihtiyacımız yoktur, dediler».⁸⁸

Şîî bilgin Molla Muhammed Takî el-Kâşânî «Hidayet-u't-Tâlibîn» isimli Farsça eserinde, aynen şöyle der : «Osman, kendisinin dostu ve Ali'nin düşmanı olan Zeyd b. Sâbit'e, Kur'an-ı toplamayı ve Âl-i Beyt'in menâkıbı ile düşmanlarını kötüleyen âyetleri ondan çıkarmayı emretti. Halihazırda Müslümanların elinde bulunan ve Osman'ın mushafı diye bilinen Kur'an, Osman'ın emri ile toplanan bu Kur'an'dır».⁸⁹

Şîîlerin önde gelen âlimlerinden olup Şeyhu'l-İslâm ve Hâtimetu'l-Müctehidîn lâkabıyla tanınan Molla Muhammed Bâkır el-Meclisî, Hayâtu'l-Kulûb adlı kitabında şunları yazar : «Munâfıklar, Ali (a.s)'nin hilâfetini gasbettiler; halîfe için de aynı şeyi yaptılar. Yanî ikinci halîfe (bırakılan şey) olan Allah'ın Kitâbını parçaladılar».⁹⁰

el-Meclisî, bir başka kitabında da şöyle der : «Osman, Kur'an-ı Kerîm'den üç şeyi hazfetti : Emîru'l-Mü'minîn Âli'nin ve Ehl-i Beyt'in menkıbelerini, Kureş'in ve ilk üç

87. Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl, c. 2, s. 631.

88. Tabersî, el-Ihticâc, 86, 88.

89. Muhammed Takî el-Kâşânî, Hidâyetu't-Tâlibin, s. 368, İran bs. 1282.

90. el-Meclisî, Hayâtu'l-Kulûb, (Hüccetu'l-Vedâ bâbı), c. 2, s. 681, (Farsça), Hind bs.

halîfenin zemmini. Meselâ, «keşke Ebû Bekir'i dost edinmeseydim» âyeti Kur'an'dan çıkarılmıştır».⁹¹

Üçüncüsü :

Şîîler, Allah'ın kutsal kitâbında övdüğü ashâbın makamını inkâr etmek istediklerinde, onlar tarafından muhâfaza edilmiş olan Kur'an'ı, yani Kur'an'ın ashâb tarafından muhâfazasını kabul etmemek zorunda kaldılar; zirâ Kur'an, ashâbın, özellikle ilk üç halifenin gayretleriyle muhâfaza edilmiştir. Şöyle ki, iki kapak arasında toplanmış bulunan Kur'an, Hz. Ömer'in hatırlatması ve Hz. Ebû Bekir'in emriyle toplanmaya başlamış, nihâi şeklini de, Hz. Osman zamanında almıştır. Bu bakımdan, onlar, büyük fazîlet kazanmışlardır. Yüce Allah'ın onları en güzel mükafaatla mükafaatlandırılmasını dilerim. Şîîler, Allah'ın, İslâm'ın esâsı olan Kur'an-ı Kerîm'i Hulefâyı Raşidîn vasıtasıyla muhafaza ettiğini gördüklerinde, ki Allah onlara bu fazîleti nasib etmiştir, onlara düşmanlık ettiler; kalblerini yiyip bitiren kin, rahatlarını kaçıran bu haset, onları İslâm'ın bu esâsını yıkmaya sürükledi ve neticede Kur'an'da tahrif ve tağyîr olduğunu ileri sürdüler. Meysem el-Bahrânî, Şîîlerin Hz. Osman'a yönelttikleri on ta'n'dan yedincisinin şöyle olduğunu söyler : «Osman, insanları Zeyd b. Sâbit'in kırâatı üzerine topladı ve diğer mushafları yaktırttı ve Kur'an'dan olduğu kesin olan birçok âyeti ondan çıkarttı».⁹²

Şîîlerin, ashâbı kötölemelerinin ve onlara hücum etmelerinin sebebi, ashâbın Hz. Ali ve evlâdının hilâfet ve imâmet haklarını gasbetmiş olduklarına inanmalarıdır. Onlara göre ashâb, Kur'an-ı Kerîm'de Ali ve evlâdının

91. el-Meclisî, Tezkiretu'l-Eimme, s. 9.

92. Şerhu Nehi'l-Belâğa, c. 11, s. 1, İran bs.

haklarını açıkça ortaya koyan nassların olduğunu görünce, onları Kur'an'dan çıkardılar. Onlara göre, birçok âyet Ali ve evlâdının hilâfetteki hakkına delâlet ediyordu. Halbuki ashâb, Kuran'da kendi kötülüklerinden bahseden hiçbir âyetin bulunmasını istemiyordu. Bu sebeple Şîa, bizzat kendilerinin uydurdukları âyetlerle buna misaller verdiler. Meselâ el-Kuleynî, Ebû Hamza'nın, Ebû Câfer'den şu rivâyetlerini nakleder : «Cebrâil, «İnkâr edenleri ve zâlimleri Allah şüphesiz bağışlamaz, onları içinde temelli ve ebediyen kalacakları cehennem yolundan başka bir yola erdirmez. Bu, Allah'a kolaydır» (Nisâ : 4/168-169) âyetini Hz. Muhammede, «inne'llezîne keferû ve zalemû Âl-e Muhammedin Hakkahum lem yekun illahu liyağfire lehum ve lâ liyehdiyehum tarîkan. illâ tarîka cehenneme hâlidîne fihâ ebeden ve kâne zâlike alâ'l-lâhî yesîra» (Allah, Âl-i Muhammedin hakkını inkâr edenleri ve onlara zulmedenleri, şüphesiz bağışlamaz. Onları içinde temelli ve ebediyen kalacakları cehennem yolundan başka bir yola erdirmez. Bu, Allah'a kolaydır), şeklinde getirmiştir».⁹³

Aynı şekilde Kuleynî, Ebû Hamza'dan Ebû Câfer (a.s.)'in şöyle dediğini nakleder : «Cebrâil, «Ama zulmedenler, kendilerine söylenmiş olan sözü başka sözle değiştirdiler. Biz de, zâlimlere yoldan çıkmalarından dolayı gökten azâb indirdik» (Bakara : 2/59) âyetini, Hz. Muhammed'e şöyle getirmiştir : «fe-beddele'l-lezîne zalemû Âl-e Muhammedin hakkahum kavlen ğayra'l-lezî kîle lehum fe-enzelnâ alâ'l-lezîne zalemû Âl-e Muhammedin hakkahum riczen mine's-semâî kânû yefsukûn» (Âl-i Muhammedin haklarını yiyerek zulmedenler, kendilerine söy-

93. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. I, s. 424. (Hind bs. s. 768)

lenmiş olan sözü başka sözle değiştirdiler. Biz de, Âl-i Muhammed'in hakkını yiyen zâlimlere yoldan çıkma- larından dolayı gökten azab indirdik)». ⁹⁴

el-Kummî, «...Bu zâlimleri, can çekişirlerken melek- ler ellerini uzatmış, «canlarınızı verin, bugün Allah'a kar- şı haksız yere söylediklerinizden, O'nun âyetlerine büyük- lük taslamanızdan ötürü alçaltıcı bir azabla cezâlandırı- lacaksınız» derken bir görsen» (En'âm : 6/93) âyetinin, «velev terâ izi'z-zâlimûne Âl-e Muhammedin Hakkahum fî ğamerâtî'l-mevti ve'l-melâiketü bâsitû eydîhim ahricû en- füseku el-yevme tuczevne azâbe'l-hûni» (Âl-i Muhamme- d'in hakkını yiyen bu zâlimleri, can çekişirlerken, melek- ler ellerini uzatmış, canlarınızı verin, bugün alçaltıcı bir azâbla cezâlandırılacaksınız, derken bir görsen), şeklin- de nâzil olduğunu söyler. Ayrıca bu âyetle ilgili olarak, Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini de nakleder : «Bu âyet, Muâviye, Ümeyye oğulları, onların taraftarları ve ileri ge- lenleri hakkında inmiştir». ⁹⁵

Kummî, bir başka yerde de şöyle der : «Yüce Allah, Şuârâ sûresinin son âyetinde, önce Hz. Muhammed'in âl'- inden ve hidâyete ermiş taraftarlarından bahsederek şöy- le buyurur : «...Ancak inanıp yararlı iş işleyenler ve Al- lah'ı çok ananlar bunun dışındadır». Daha sonra Âl-i Mu- hammed'in düşmanlarını ve onların haklarını yiyenleri zikrederek şöyle buyurur : «ve şeyâ'lemu'l-lezîne zalemû- Âl-e Muhammedin hakkahum eyye munkalebin yenka- libûn» (Âl-i Muhammed'in haklarına zulmeden kimseler, nasıl bir yıkılışla yıkılacaklarını anlayacaklardır). Allah'a yemin olsun ki, bu âyet böyle nâzil olmuştur». ⁹⁶

94. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'l-Hucce), c. 1, s. 424. (Hind bs. s. 262)

95. Kummî, Tefsir, c. 1, s. 211.

96. Kummî, aynı eser, c. 2, s. 125.

Bu rivâyetlerde zikredilen «Âl-i Muhammedin Hak-kahum» ibâresinin Kur'an'da olmadığı ve Şîa'nın Allah adına uydurduğu büyük bir bühtan ve yalan olduğu bi-linen bir husustur. Son olarak, et-Tabersî'nin el-İhticâc adlı eserinde zikrettiği ve Şîa'nın bu konudaki bütün id-dialarını açıkca ortaya koyan uzun bir rivâyet naklede-ceğiz. Tabersî şöyle der : «Bir zındık, Mü'minlerin Emîri Ali b. Ebî Tâlib'e gelerek birçok soru sordu. Hz. Ali, ona verdiği cevapta şöyle dedi : Nebîlerin isimleri, kötüleme ve ayıplama için değil, basiret ehline işâret için zikredil-miştir. Münâfıkların Kur'an'da «ashâbu'l-cerâir» (büyük günah işleyenler) olarak vasıflandırılması, Allah tarafından değil, Kur'an'ı işlerine geldiği gibi değiştiren, dine karşı-lık dünyâyı tercih eden kimselerin işidir. Allah şu sözle-riyle onların kıssalarını beyân eder : «Vay Kitâb'ı elleri-y-le yazıp sonra da onu az bir değere satmak için, bu Al-lah katındandır, diyenlere! (Bakara : 2/79); «onlardan bir takımı, Kitab'ta olmadığı halde Kitab'tan zannedesi-niz diye, dillerini eğip bükerler» (Âl-i İmrân 3/78); «Allah'ın razı olmadığı sözü gece kurarlarken, onu insan-lardan gizliyorlar da kendileriyle beraber olan Allah'tan gizlemiyorlar» (Nisâ : 4/108). Onlar, Resûlullah'ın vefâ-tından sonra, kendi bâtil inançlarını kâim kıldılar. Nite-kim Yahudiler ve Hıristiyanlar, Hz. Mûsâ ve İsâ'nın ve-fâtından sonra Tevrat ve İncil'i değiştirerek ve tâbirle-rini bozarak, aynı şeyi yapmışlardı. Allah, bu hususu söy-le belirtir : «Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmek ister-ler. Allah nûrunu mutlaka tamamlayacaktır» (Tevbe : 9/32). Yâni onlar, halîfenin hakkını gasbetmek için, Al-lah'ın nâzil etmediği şeyleri Kur'an'a şoktular. Bunun üze-rine Allah, onların kalblerini kör etti ve onları ihdâs et-tikleri ve bozdukları şeyin içinde bıraktı. Allah, onların iftirâlarını, Ali ve evlâdının haklarını örtbas etmelerini ve

bu konuda Kur'an'dan, bilip de gizlediklerini, açığa çıkardı. Bunun için onlar hakkında şöyle buyurur : «Niçin hakkı bâtıla karıştırıyorsunuz» (Âl-i İmrân : 3/17). Allah onların bu hallerine şöyle misâl getirdi : «...Köpük uçup gider. İnsanlara fayda veren ise yerde kalır» (Ra'd : 13/17) Bu âyetteki «ez-Zebedu» yani köpükten maksat, Kur'an'da olmayan şeyleri Kur'an'a sokan mülhidlerin sözleridir. Bu Kur'an'a sokulan şeyler, yapılan araştırmalar sonunda ortadan kalkar, yok olur gider. Ondan insanlara faydalı olan ise, kesinlikle kendisine hiçbir yönden bâtıl yaklaşmayan ve kalbler tarafından kabul edilen gerçek vahiydir. Buradaki «el-Ard» kelimesi ise, ilmin yeri ve bulunduğu mekân mânasına gelir. Umûmî takiiye gereğince, ne mülhidlerin isimlerini ne de bunların, arzularına göre Kur'an âyetlerinde yaptıkları ziyâdeyi açıklamak câizdir; zira böyle bir açıklamada bulunmak, bozguncuların ve bizim kıblemizden ayrılmış olan toplumların delillerini güçlendirir».

«Senin, Allah'ın «eğer velîsi olduğunuz mal sâhibi yetim kızlarla evlenmekle onlara haksızlık yapmaktan korkarsınız, onlarla değil hoşunuza giden kadınlarla... evleniniz» (Nisâ : 4/3) âyetinde gördüğün tutarsızlığa gelince; bu âyette yetimlerle ilgili olarak geçen «el-kıst» (adâlet) kelimesi, kadınları nikâhlamakla ilgili değildir. Zira bütün kadınlar yetim değildir. Bu husus, daha önce, münâfıkların, «yetimler» ibâresinden, «kadınlarla nikâhlanma» ibâresine kadar olan kısımda yer alan ve Kur'an'ın üçte birinden fazla bir yekun tutan hikâyeleri ve hitapları Kur'an'dan çıkardıklarından bahsedilirken geçmişti. Münâfıkların Kur'an'da yaptıkları bu ve benzeri fiiller, akıl sâhipleri için gayet açıktır. Kur'an'da ta'til yapanlar ve İslâm'a muhâlif olan gruplar, Kur'an'daki kö-

tülemeye karşı, bir çıkış yolu buldular. Eğer sana yapılan bütün çıkarmaları, tahrifleri ve değiştirmeleri açıklamaya kalkışsam, laf uzar gider ve bitmesi mümkün olmazdı. Üstelik, evliyânın menkibelerinden ve düşmanların kötülüklerinden, takiyyeye göre açıklanması sakıncalı olan hususlar açıklanmış olurdu. Hz. Peygamber'in kötülenmesi ve ayıplanması ile ilgili sözlere gelince; Allah'ın, onu diğer bütün peygamberlerden üstün kıldığını açıklamasına ve Kitâb'ında da belirttiği onun Allah katındaki yüksek mevkîine rağmen, Allah, her peygamber için müşriklerden bir düşman var etmiştir. Peygamberimizin de, nübüvvetini inkâr ederek kendisinden ayrılan ve nifaka düşen, kendisini inkâr eden, kötülemeye çalışan, canını sıkın şeyler yapmaya gayret eden, küfre, nifaka meyledenlerle birlikte Peygamber'in dâvasını iptal etmeye, dinini değiştirmeye, Sünnetini yıkmaya çalışan düşmanlarından çektiği sıkıntı büyük olmuştur. Onların bütün düşmanlıkları içinde, Vasi'nin dostluğundan nefret etmeleri, ondan uzaklaşıp yüz çevirmeleri, ona düşmanlık etmeleri en açık olanlardır. Onların, onun getirdiği Kitâbı değiştirmekteki gayelerini, fazilet sâhibinin fazileti, küfür ehlinin de küfrü ile ilgili hususları ondan çıkarmalarını, ona düşmanlıkta ve isyâanda birleşenlerin durumunu Allah, şöyle bildirir : «Âyetlerimizi inkâr edenler Bize gizli değildir» (Fussilet : 41/40); «Onlar Allah'ın sözünü değiştirmek isterler» (Fetih : 48/15). Onlar Allah'ın ehl-i hak ve ehl-i bâtılın isimlerinden bazılarını açıkladığını görünce, bunun da kendilerinin kararlaştırdıklarının zıddı olduğunu farkettilerinde, Ali'ye, bizim onda olana ihtiyâcımız yoktur, elimizde bulunan bize, yeter, dediler. Bunun içindir ki Allah, «Onlar ise, onu arkalarına atıp az bir değere değiştirdiler. Alış-verişleri ne kötüdür» (Âl-i İmrân : 3/187) buyurmuştur. Daha son-

ra te'vilini bilmedikleri bazı meselelerin ortaya çıkması, onları, küfürlerini ayakta tutan esasları kendilerine göre toplamaya ve düzenlemeye sevketti. Bunun üzerine mü-nâdileri, kimin yanında Kur'an'dan birşey varsa, onu bize getirsin, diye yardım çağırısında bulundu. Onun te'lifini ve düzenlenmesini, Allah'ın velilerine düşmanlıkları herkesçe kabul edilen bazı kimselere havâle ettiler. Bu kimseler, onu kendi istedikleri şekilde te'lif ettiler. Bu durum, düşünen bir kimseye, onların seçimlerinin ve iftirâlarının doğru olmadığını gösterir. Onların aleyhlerine olan şeyi lehlerine görerek terketmiş olmaları, kendilerinin iftirâlarının ve seçimlerinin bozukluğuna delil teşkil eder. Onlar akıl dışı ve saçma olan şeyleri de ona ilâve ettiler. Yüce Allah, onların bu durumlarını açıklayarak şöyle buyurur : «Bu onların ulaştıkları bilginin seviyesini gösterir» (Necm : 53/31). Aynı şekilde onların bu hâinlikleri ve iftirâları basîret sâhiplerine mâlumdur. Böylece Kitâb'da Hz. Peygamberin kınanmasıyla ilgili mülhidler iftirâları ortaya çıkmış oldu. Allah, bunun için şöyle buyurur : «Doğrusu söyledikleri kötü ve asılsız bir sözdür» (Mücâdele : 58/2)». ⁹⁷

Dördüncüsü :

Şîîler, yukarıda zikrettiğimiz sebeplerin yanısıra, haramları helâl saymak, dînî hükümlerle mukayyed olmak ve Allah'ın kanunları üzere amel etmemek maksadıyla da Kur'an'da tahrîf olduğuna inanırlar. Kur'an'da tahrîf ve tâğyir sâbit olduğu sürece, onunla amel etmek, onun ahkâmı ile mukayyed olmak, emirlerine sarılmak, nehiyelerinden kaçınmak nasıl mümkün olur? Bu durumda Kur'an'ın her âyetinin, her ibâresinin ve her harfinin değiş-

97. et-Tabersî, el-İhticâc, s. 119 vd.

tirilmiş olma ihtimâli vardır. Kur'an muharref olmuş olunca da, dinin hudutları dışına çıkmak; fakat aynı zamanda Müslüman olarak kalmak ve İslâmın nîmetlerinden faydalanmak kolaylaşmış olur. Bu sebepten dolayı, Şîilerin büyük çoğunluğu Şîî inancı üzere oldukları sürece, günahlardan, fısk ve kötülüklerden sorguya çekilmeyeceklerine inanırlar. el-Hüseyn b. Ali için mâtem tutarlar ve cedleri Resûlullâh'ın ashâbına söverler; zira onlara göre din, Ali ve evlâdını sevmekten ibârettir. Bu konuda birçok hadîseler ve rivâyetler zikrederler. Mese. lâ el-Kuleynî, el-Kâfî'sinde, Yezîd b. Muâviye'den⁹⁸, Ebû Câfer (a.s.)'in şöyle dediğini nakleder : «Din, sevgiden ibârettir. Bir adam, Hz. Peygamber'e gelerek, yâ Resûlullah namaz kılmıyorum, ama namaz kılanları seviyorum; oruç tutmuyorum, fakat oruç tutanları seviyorum, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz, sen sevdiğinle berâber olacaksın, dedi».⁹⁹

Şîileri, zikrettiğimiz bâtıl iddiaları ortaya atmaya sürükleyen sebepler, işte bunlardır.

Kur'an'da Tahrîf Olmadığına Dâir Deliller ve Şîa'nın Konuyla İlgili Görüşleri

Şîilerin, Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olduğuna dâir zikrettiğimiz görüşlerinin bütünüyle iftirâ ve yalan olduğu bilinen bir husustur; zira Şîa dışındaki bütün Müslümanlar, Kur'an'ın hiçbir harfinin değişmediğine, hiçbir kelimesinin değiştirilmediğine, bir noktasının çıkarılma-
dığına, bir harekesinin bile düşürülmediğine, kesinlikle inanırlar. Bu gerçeği inkâr eden, güneşin varlığını inkâr eden kimse gibidir. Ona güneşin doğduğunu söylersin ha-

98. Bu Yezîd b. Muâviye, Ebû Süfyân'ın torunu değildir; ilim sâhibi el-Abbâs'ın torunudur.

99. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Fürû', (Kitâbu'r-Ravda), c. 8.

yır doğmamıştır, halâ her yer karanlıktır, der. Bu durumda ona söylenecek tek söz, git gözlerini tedâvi ettir, aklın şifa bulsun, sözüdür. Kur'an-ı Kerim'in kesinlikle, hertürlü değişmeden ve bozulmadan, noksandan ve ziyâdeden muhâfaza edildiği ve korunduğu, birbirleriyle ahenk içerisinde olan aklî ve naklî delillerle sâbittir; bu deliller, üzerinde söz söylemeye ihtiyaç göstermeyecek kadar açıktır.

Şu âyet-i kerîmeler, Kur'an'a toz kondurmayacak derecede kesin delillerdir : «Geçmişte ve gelecekte onu bâtil kılacak yoktur» (Fussilet : 41/42); «Doğrusu Kitâb'ı Biz indirdik, onun koruyucusu elbette Biziz» (Hicr : 15/9). Bu iki âyet, bu konuda, şek ve şüpheye meydan bırakmayacak kadar açıktır. Ne var ki Şiîler, bu âyetleri görmüş olmalarına rağmen, onları bâtil olduğu ortada olan bir te'ville te'vil ederler.¹⁰⁰ Meselâ Şîi âlim el-Cezâirî şöyle der : «Kur'an'da tahrîf ve noksan olmadığını açıklayan delillere gelince; bunlardan, «Geçmişte ve gelecekte onu bâtil kılacak yoktur» (Fussilet : 41/42) âyeti, onların görüşlerini desteklerse de, «Doğrusu Kitâb'ı Biz indirdik, onun koruyucusu elbette Biziz» (Hicr : 15/9) âyeti, elimizde bulunan Kur'an'da tağyîr olmadığına delil teşkil edemez. Korunmuş olan Kur'an, «el-Hâfizûn» kelimesinin «el-âlimûn» mânasında olması ihtimaliyle berâber, imamların yanında bulunan Kur'an'dır. Aynı şekilde, elimizde bulunan Kur'an'ın, her türlü noksan ve ziyâdeden korunmuş olduğu da söylenmemiştir. Netice

100. Şiîler aşağıdaki şekilde konuştukları halde, es-Sâfi «Şîa Kur'an'ın muharref olduğuna inanmaz», diye nasıl söyleyebiliyor, anlamıyorum.

itibâriyle, elimizde bulunan Kur'an'ın, mezkûr âyet-i ke-
rîmeyi doğrulamadığı açıktır».¹⁰¹

İranlı şîi bilgin Ali Asğar el-Bercerdî, Şîa'nın temel inançlarını açıklamak gâyesiyle, Muhammed Şah el-Kaçar zamanında telif ettiği kitabında, bu hususta şunları ya-
zar : «Biz, bazı münâfıklar tarafından telif edilen Kur'-
an'da değiştirme ve çıkarma yapıldığını kabul etmekle
birlikte, gerçek Kur'an'da değişme ve değiştirme olmadı-
ğına kesinlikle inanırız. Hakîki Kur'an, zamanın imamı-
nın (gelmesi beklenen mehdî) —Allah onun zuhûrunu
çabuklaştırsın— yanındadır».¹⁰²

Hintli Şîi âlim de şöyle der : «Doğrusu Kitâb'ı Biz
indirdik, onun koruyucusu elbette Biziz» (Hicr :15/9) âye-
tindeki «Kur'an'ın korunması»nın anlamı, onun Levh-ı
Mahfûz'da korunmuş olmasıdır. Nitekim şu âyet de bu-
nu açıklar : «Doğrusu sana vahyedilen şu Kitâb, Levh-i
Mahûz'da bulunan şanlı bir Kur'andır».¹⁰³

Şîîlerin, bu anlamda daha pek çok nassları vardır.

Kur'an'a az da olsa yakınlığı olan herkes, bu yanlış
te'villerin, değersiz cevapların zayıflığını bilir. Şöyleki :

Birincisi : Eğer mahfûz olan Kur'an imamın yanın-
dadır denilirse, onun korunması ve muhafazası mânâsız
olur; zira imam olmadığı zaman, Kur'an, tağyîr ve tah-
rîften mahfuz olmaz. Aynı şekilde, mü'minler için, bir
yol gösterici ve öğüt verici olmaz. İtikâd, ibâdet, muâme-

101. Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, Menbau'l-Hayât, s. 115. (?)
(Müellif bunu Şîi âlim Ebû'l-Hasan Ali en-Nakî'nin el-İshâf isim-
li eserinden nakletmiştir).

102. el-Bercerdî, Akâidu's-Şîa, s. 27, İran bs.

103. Seyyid Ali el-Hâirî el-Lâhorî, Mev'ızatu Tahrifi'l-Kur'an,
(neşre hazırlayan : es-Seyyid Muhammed Radî el-Kummî), s. 47,
Lahor, 1923.

lât ve diğer hükümlerde ona güvenilmez. Öte yandan Kur'an, İslâm'ın esâsı ve temel direği olduğundan, İslâm dayanaksız kalır ve insanlar kendilerini doğru yola erdiren şeyden yoksun olduklarından, yaptıklarından mesul olmazlar; Şeriat, düstûru bulunmadığı zaman, yürürlükten kalkmış olur. Bu durumda Kur'an, Hz. Muhammed (s.a.s)'in Peygamber olarak gönderilmesinden sonra değil de, zuhûru, nerede olduğu ve ne zaman ortaya çıkacağı bilinmeyen, geleceği zannedilen Mehdî'nin ortaya çıkmasından sonra, âlemler için bir zikir olmuş olur.

İkincisi ; Şîîlerin, Kur'an-ı Kerîm'in, sâdece Levh-i Mahfûz'da korunmuş olduğuna dâir iddialarına verilen cevaptır.

Tevrat, İncil ve bu ikisinin dışındaki sahifeler de, aynı şekilde Levh-i Mahfûz'da Allah katında mahfûz olduğuna göre, Kur'an'ın bunlardan ayrıcalığı nedir?

Üçüncüsü : «Doğrusu Kitâb'ı Biz indirdik, onun koruyucusu elbette Biziz» (Hicr : 15/9) âyeti, «korunmanın» nüzûlden sonra olduğunu gösterir. Bu durumda, tahrîfin, nüzûlden önce değil, nâzil olan şeyde olduğu anlaşılmaktadır.. Böyle olmasına rağmen Şîîler, İslâm'a ve Müslümanlara düşmanlıklarından dolayı, bu gerçekleri görmüyorlar; aklın ve fikrin kabul etmeyeceği görüşlere sarılıyorlar.

Öte yandan, Kur'an'da ve Sünnet'te, Kur'an-ı Kerîm'de herhangi bir tahrîf ve tağyîr olmadığına delâlet eden birçok naklî deliller olduğu gibi, akıl ve şuur sâhibi bir insanın, Kur'an'da tahrîf olmadığını söylemesini zorunlu kılan, güçlü ve sağlam aklî deliller de mevcuttur; zîrâ Kur'an, nesilden nesile, yazılarak ve ezberlenerek nakledilmiştir. İçinde yaşadığımız asır gibi çok karışık de-

virlerde bile, milyonlarca insan, Kur'an-ı Kerîm'in tamamını ezberlemişler ve gönüllerinde yaşatmışlardır. Ramazan aylarında hatimle kılınan terâvih namazları, Kur'an'ın bütünüyle ezberlendiğine, hafızaların Kur'an'ın hiçbir harfinde ve kelimesinde, hatta noktasında bile hata etmeden onu insanlara okuyup namaz kıldırdıklarına şahitlik eder. Kurrâ hatâ yaptığı zaman, hemen kendilerine müdâhale edilir. Bu konuda eş-Şâtibî şöyle der : «Allah, Kur'an'ın korunmasını kendi üzerine almıştır. Ona tek bir harf bile ilâve edilmiş olsaydı, büyük kurrâ şöyle dursun, binlerce Müslüman genç onu hemen farkederek ve Kur'an'dan çıkarırlardı». ¹⁰⁴

Yeri gelmişken Pakistan'ın «Gucerât» ve «Cehlem» bölgelerinden bir örnek vermek uygun olacaktır. Bu bölgelerin köylerinde ve şehirlerinde oturan hiçbir kadın ve erkek yoktur ki, Kur'an'ı hıfzetmemiş olsun. Bu iki yer halkının toplam nüfusu 400.000'i aşkındır. Böyle bir zamanda durum bu şekilde olursa, hayırlı olduğu kabul edilen devirlerde nasıl olur?!

Bazı Şîiler Kur'an'da Tahrîf Olduğuna İnadıklarını Niçin İnkâr Ederler?

Bütün bu zikrettiklerimizden sonra, bir kimsenin Şîilerin Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olduğuna inanmadıklarını söylemesi mümkün müdür? Evet, Şîa'nın önde gelen birkaç bilgini, Kur'an-ı Kerîm'de tahrîf ve tağyîr olmadığını inandıklarını söylemişlerdir. Şîilerce «es-Sa'dûk» diye isimlendirilen ve «Men lâ Yahzuru'l-Fakîh» isimli kitâbın müellifi Muhammed b. Ali b. Bâbeveyh el-Kummî (ö. 381/991) bunlardan birisidir. O, ilk dört asır içerisinde, Kur'an'da tahrîf olmadığını söyleyen ilk

104. eş-Şâtibî, Muvâfakât, c. 2, s. 59, Mısır bs..

Şîî âlimidir. Ona gelinceye kadar, hattâ ondan sonraki ilk asrın yarısında, Oniki imam da dâhil olmak üzere, Şîî âlimlerinden hiç birinin Kur'an'da tahrîf olmadığını söylediklerine veya buna işâret ettiklerine dâir herhangi bir rivâyet Şîîlerce nakledilmemiştir. Bilakis, Kur'an'dan bazı hususların çıkarıldığına ve ona bazı ilâveler yapıldığına dâir, onlardan yüzlerce rivâyet nakledilmiştir.

Dünyâda, Şîî ulemâsından bu gerçeği inkâr edebilecek veya kitaplarından ilk dört asır zarfında, kendilerinden herhangi bir âlimin Kur'an'da tahrîf olmadığını söylediğini ispat edebilecek bir kimse var mıdır? Hayır! Bu gerçeği kimse inkâr edemez.¹⁰⁵

Biz burada, Şîî akîdesinin, yine şîîlerce uydurulmuş olan ve yukarıdan beri zikrettiğimiz yalan esaslar üzerine kurulduğunu göstermek istiyoruz. Daha önce de geçtiği gibi, Şîîler, zayıf akîdelerini yaymak için, mezheplerinin esaslarını kökten yıkan, elimizdeki Kur'an'ı inkâr etmek zorunda kalmışlardır. Eğer böyle yapmamış olsalardı, onların uydurma inançları İslâm içerisinde eriyip giderdi.

Biz, okuyucunun ve araştıracının, bazı Şîî bilginlerin üçüncü asırdan ve dördüncü asrın yarısından sonra, Kur'an'da tağyîr olmadığını söylemelerindeki sırrı anlayabilmesi için, meseleyi biraz daha açacağız. Yukarıdan beri zikrettiğimiz ve Şîîlerce sahîh ve doğru kabul edilen hadîsler ve rivâyetler, müfessirlerinin, seçkin bilginlerinin

105. es-Sâfi, Mea'l-Hatîb... isimli risâlesinde, sâdece İbn Bâ-beveyh el-Kummî'nin bir ibâresine dayanarak, Şîîlerin elimizde bulunan Kur'an'a inandıklarını söylemektedir. Ancak gerek bu iddiasını ispat etmek, gerekse el-Hatîb'e cevap vermek için, önceki âlimlerinden ve mâsum imamlarından görüşüne uygun hiçbir delil getirmemektedir.

imamlarının sözlerinden anlaşıldığı üzere Şîiler, elimizde bulunan Kur'an-ı Kerim'de noksanlık ve ziyâde bulunduğuna inanırlar; sahîh muhafaza edilmiş Kur'an'ın geleceğini zannettikleri Mehdîlerinin yanında bulunduğunu kabul ederler. Muhammed b. Ali b. Bâbeveyh el-Kummî, hicrî dördüncü asırda, işte böyle bir anlayış içerisinde ortaya çıktı. Müslümanların, Şîilere Kur'an'ın muharref olduğunu söyledikleri için kızdıklarını ve onlardan nefret ettiklerini gördü. Eğer Şîilerin iddiaları doğru olmuş olsaydı, İslâm'la nasıl amel edilir ve İslâm'a dâvet nasıl olurdu? Aynı şekilde, Şîi mezhebine bağlanmak nasıl mümkün olurdu? Zira Şîiler, Resûlullah'ın iki büyük emânete yani Kur'an ve Ehl-i Bey'te sarılmayı emrettiğini söylerler¹⁰⁶ Büyük emânet, yani Kur'an sâbit olmayınca küçük emânet nasıl sâbit olur ve ona sarılmak nasıl mümkün olur?

Bu durumu gören el-Kummî, «Biz, Allah tarafından peygamberi Hz. Muhammed'e indirilen ve iki kapak arasında bulunan Kur'an'a inanırız. O, Müslümanların elinde bulunan Kur'an'dır; başka birşey değildir. Kim, bizim, bundan başka birşeye inandığımızı söylerse, yalancıdır»,¹⁰⁷ demek gereğini hissetti.

İlmu'l-Hüdâ diye isimlendirilen Seyyid el- Murtazâ (436/1044) da, bu konuda el-Kummî'ye uydu. Şîi müfessir Ebû Ali et-Tabersî, ondan şu rivâyeti nakleder : «Kur'an'da ziyâde olduğu fikrinin bâtıl olduğunda ittifak edilmiştir. Ancak bizden bir topluluk, Hâşeviyye'den bir grup Kur'an'da tağyîr ve noksan olduğunu rivâyet ettiler. Bununla birlikte ashâbımızın gerçek görüşü, bunun hilâfı olup el-Murtazâ'nın sâhip olduğu görüştür».¹⁰⁸

106. Bu hadîsin mânasını ve yerini, başka bir mevzûda geniş olarak ele alacağız.

107. İbn Bâbeveyh el-Kummî, el-İ'tikâdât,...

108. et-Tabersî, Mecmau'l-Beyân, c. 1, s. 5, İran bs. 1384.

Ebû Câfer et-Tûsî (460/1067) de, bu iki âlimle aynı görüştedir. et-Tıbyân adlı tefsirinde şöyle der : «Kur'an'da, ziyâde ve noksanlık olduğunu ifâde eden sözler içinde, itibar edilmeyecek olanlar vardır... Hz. Peygamber'den, hiçbir kimsenin karşı çıkmayacağı şu hadîs rivâyet edilmektedir : Size iki büyük emânet bırakıyorum; onlara bağlandığınız sürece asla dalâlete düşmezsiniz. Bunlar, Allah'ın Kitâb'ı ve itretim yani Ehl-i Beytimdir. Bu rivâyet Kur'an'ın her asırda mevcut olduğuna delâlet eder; zira Hz. Peygamber'in bağlanması gerekli olmayan bir şeye bağlanmayı emretmesi câiz değildir».¹⁰⁹

Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olmadığını söyleyen dördüncü Şîî âlim, Ebû Ali et-Tabersî (548/1153)'dir. Onun, bu konudaki daha önce zikrettiğimiz görüşleri, Mecmâu'l-Beyân isimli tefsirinde mevcuttur.

Dördüncü asırdan altıncı asra kadar, bu dört kişinin dışında, Kur'an'da tahrîf olmadığını söyleyen, bir beşinci kişi yoktur.

Hiçbir Şîî âlim, bu üç asır içerisinde, bunlarla aynı görüşte olan bir beşinci kişiyi gösteremediği gibi, ilk üç asırda da onlarla aynı düşüncede olan hiçbir kimseyi gösteremez. Bu cümleden olarak Şîî âlim el-Mirzâ Hüseyin Takıyyu'n-Nûrî et-Tabersî (1325/1907) şöyle der : «...İkincisi, Kur'an'da değişme ve noksanlığın olmamasıdır. Hz. Muhammed'e indirilenlerin tamamı, iki kapak arasındaki şekliyle insanların elinde mevcuttur. es-Sadûk, Akâid adlı eserinde, Seyyid el-Murtazâ, Şeyhu't-Tâife et-Tûsî' Tıbyânında, aynı görüşü paylaşırlar. Ancak öncekiler içerisinde, bunlara uyan kimse yoktur. Bu dört kişinin dışında, bir beşinci kişi olduğuna dâir bir bilgi de yoktur».¹¹⁰

109. et-Tûsî, et-Tıbyân, c. 1, s. 3, Necef bs; es-Sâfi, Tefsir, s. 10.

110. en-Nûrî et-Tabersî, Faslu'l-Hitâb, s. 34.

Bu dört Şîî âlim, insanların ayıplamasından ve kötülemesinden kurtulmak gâyesiyle, Kur'an'da tahrîf olmadığına inandıklarını söylediler. Onlar, bunu, dinlerinin esâsı saydıkları takiiye adına yaptılar.¹¹¹ Ayrıca, şâyet Kur'an'da tahrîf olduğu görüşünde olduklarını inkâr etmemiş olsalardı, Şîî mezhebi yıkılıp giderdi. Şöyleki :

Birincisi : Kur'an'da tahrîf olduğunu bildiren rivâyetler, Şîa'ya göre, mütevâtirdir. Nitekim Şîî muhaddis es-Seyyid Takiyyu'n-Nûrî, şu açıklamada bulunur : «Ashâb (Şîa), bu konuda mustefiz haberlerden çok, Kur'an'da tahrîf olduğuna işâret eden mütevâtir haberlerin doğruluğunu kabul eder».¹¹²

es-Seyyid Takiyyu'n-Nûrî, el-Cezâirî'den şunu da nakleder : «Bu konudaki hadislerin sayısı, binin üzerindedir. el-Mufîd, el-Muhakkık ed-Dâmâd, el-Meclisî gibi bazı bilginler, bu haberlerin müstefiz olduğunu iddia ederlerken, Şeyh Ebû Câfer et-Tûsî, Tıbyân adlı eserinde, söz konusu hadislerin binden fazla olduğunu ve bir topluluğun da onların mütevâtir olduğunu ileri sürdüklerini söyler..... Bil ki, bu haberler, ashâbımızın, şer'î hükümleri ve nebevî hadisleri ispat için esas aldıkları müteber kitaplardan nakledilmişlerdir».¹¹³

Bu rivâyetlerin inkâr edilmesi, Ali ve ondan sonra da evlâdının, imâmet ve hilâfet meselelerini ispat eden rivâyetlerin de inkârını gerektirir; çünkü imâmet ve hilâfetle ilgili rivâyetler, tahrifle alâkalı rivâyetlerden daha çok değildir. Şîî âlim Molla Muhammed Bâkır el-Meclisî, bu durumu şöyle izah eder : «Bana göre, bu konudaki haberler, mânâ bakımından mütevâtirdirler. Onların

111. Bu mesele ileride müstakil bir bahis olarak gelecektir.

112. en-Nûrî et-Tabersî, Faslu'l-Hitâb, s. 30.

113. en-Nûrî et-Tabersî, aynı eser, s. 227.

tamamını bir tarafa atmak, doğrudan doğruya haberlere olan itimâdı yokeder. Hatta öyle sanıyorum ki, bu husustaki haberler, imâmetle ilgili haberlerden daha az önemli değildir. Aksi takdirde imâmet heberlerle nasıl ispat edilir?».¹¹⁴

İkincisi Şîilik, Şîi imamların sözleri ve görüşleri üzerine binâ edilmiştir. Onların, Müslümanların elindeki mevcut Kur'an'ı, tam ve mahfûz Kur'an olarak kabul etmediklerine dair görüşlerini ve sözlerini daha önce açıklamıştık. Ancak onlardan isimlerini zikrettiğimiz dört âlim, Kur'an'da tahrîf olmadığını söylemekte, mâsum imamların sözlerine isnâd etmemekte ve onlardan kendi görüşlerini destekleyici delil getirmemektedirler. Bununla birlikte Kur'an'da tahrîf olduğunu söyleyenler bu iddialarını Oniki İmamdan rivâyet edilen, sahîh, sâbit ve itimad edilir kabul edilen hadîslere dayandırmaktadırlar.

Üçüncüsü : Kur'an'da tahrîf olmadığını söyleyen bu dört Şîi âlimden hiçbirisi, kendilerince mâsum saydıkları Oniki İmam'ın zamanında yaşamamıştır. Halbuki Kur'an'da tahrîf olduğunu söyleyen önceki Şîi âlimler, söz konusu imamlar devrinde yaşadılar, onlarla birlikte oturup kalktılar, dostluk kurdular, sohbetlerinden faydalandılar, arkalarında namaz kıldılar, onlardan doğrudan ilim öğrendiler ve öğrettiler, onlarla yüz yüze konuştular.

Dördüncüsü : Tahrîf ve tağyîrle ilgili haberlerin ve hadîslerin rivâyet edildiği kitaplar, Şîilerin güvendiği ve itibar ettiği kitaplardır. Bu kitaplardan bazıları mâsum imamlara sunulmuş ve onların rızâsını kazanmıştır. Me-

114. Faslu'l-Hitâb'tan naklen.

selâ Kuleynî'nin el-Kâfî'si Kummî'nin tefsiri vs. bunlardandır.

Beşincisi : Kur'an'da tahrîf olduğunu kabul etmeyen yukarıda isimlerini zikrettiğimiz dört Şîî bilginin biz-zat kendi kitaplarında, söz konusu imamların ve diğer şahısların, tahrîfin mevcudiyetine delil teşkil eden hadîslerini ve rivâyetlerini, senet ve rivâyet yönünden tenkid etmeden nakletmeleri gerçekten hayret vericidir. Meselâ, «Kim bizim Kur'an muharreftir dediğimizi söylerse, yalancıdır» diyen İbn Bâbevyh el-Kummî, el-Hısâl adlı kitabında muttasıl senetli şu hadîsi rivâyet eder : «el-Çesânî diye bilinen Muhammed b. Ömer el-Hâfız el-Bağdadî, Abdullah b. Bîşr'den o, el-Hasan b. Zeberkân el-Murâdî'den, o, Ebû Bekir b. İyaş el-Ecleh'ten, o, Ebû'z-Zubeyr'den, o da, Câbir'den, Resûlullah'ın şu sözünü nakleder : «Kıyâmet gününde üç şey şikâyete gelir : Mushaf, Mescid ve İtret (Ehl-i Beyt). Mushaf, ey Rabbim beni yırttılar, parçaladılar, der».¹¹⁵

Kur'an'da tahrîf olduğuna inanmadıklarını ısrarla ileri süren Ebû Ali et-Tabersî de, tefsirinde, Kur'an'da tahrîf olduğu hususunda delil olarak kabul edilen bazı hadîsleri rivâyet eder. Meselâ Nisâ sûresindeki nikâh âyetinde «ilâ ecelin müsemmâ» lafzının noksan olduğunu bil-diren bir rivâyete itimad eder ve şöyle der : «İçlerinde Ubey b. Ka'b, Abdullah b. Abbas ve Abdullah b. Mes'ûd'un da bulunduğu ashabdan bir grubun, «...Onlardan faydalandığınıza mukâbil, kararlaştırılmış olan mehirlerini verin...» «Nisâ 4/24) âyetini, «feme'stemta'tum bi hî minhunne ilâ ecelin müsemmâ fe'tûhunne ucûrahunne» (Onlardan belli bir müddet faydalandığınıza mukâbil, kararlaştırılmış olan mehirlerini verin), şeklinde okuduk-

115. İbn Bâbevyh el-Kummî, el-Hısâl, s. 83, İran bs. 1303.

ları rivâyet edilmiştir. Burada açıkca mut'a nikâhı kas-
tedilmektedir».¹¹⁶

Onların kitaplarında bunun benzeri daha birçok ri-
vâyet mevcuttur. Bu da, bu bilginlerin bile, sâdece nifak
ve takiyye yaparak Müslümanları aldatmak için Kur'an'-
da tahrîf olduğuna inandıklarını inkâr ettiklerine açık
delil teşkil eder. Bilinmektedir ki, Şîa, takiyyeyi, yani
zâhiren yalan söylemeyi dîni esaslarından sayar.¹¹⁷ Mese-
lâ İbn Bâbeveyh el-Kummî, el-İtikâdât* isimli risâlesinde,
takiyyeden şöyle bahseder: «Takiyye vâcibdir; onu ter-
keden namazı terketmiş gibidir... Takiyye vâcibdir; Kâi-
mu'z-Zaman ortaya çıkıncaya kadar onu kaldırmak caiz
değildir. Kim, Kâimu'z-Zaman zuhûr etmeden onu terke-
derse, Allah'ın dininden ve İmâmiyye mezhebinden çıkmış
ve Allah'a, Resûlü'ne ve imamlara karşı gelmiş olur. Câfer
es-Sâdık (a.s)'a, «Allah katında en değerliniz, O'na karşı
gelmekten en çok sakınanınızdır» (Hücûrât : 49/13) âyeti-
nin mânâsı sorulduğunda, sizin en hayırlınız, takiyye ile
en çok amel edeninizdir, diye cevap verdi».¹¹⁸

Bunların böyle düşünmeleri ve böyle yapmaları inanç-
larının bir gereğidir.

Altıncısı : Kur'an'da tahrîf olmadığına inandıklarını
söyleyen bu dört Şîi bilginin sözü doğru olsaydı, gerçek
Kur'an'ın Ali b. Ebî Tâlib'in topladığı Kur'an olduğunu
bildiren bütün rivâyetler bâtıl olurdu. Daha önce de be-
lirttiğimiz gibi, onlara göre, Hz. Ali Kur'an'ı toplamış ve
ashâba takdîm etmiş; ancak ashâb, «bizim onda olana

116. et-Tabersî, Mecmau'l-Beyân, c. 3, s. 32.

117. eş-Şîa ve'l-Kizb (Şîa ve Yalan) bölümüne bakınız.

118. İbn Bâbeveyh el-Kummî, el-İtikâdât, (Takiyye bâbı), İran
bs. 1274.

* Bu eser, Prof. Dr. Ethem Ruhi Fırlı tarafından Türkçeye
tercüme edilmiş ve İlâhiyat Fakültesi yayınları arasında, 1978 yı-
lında neşredilmiştir. (çevirenler.)

ihtiyâcımız yoktur» diyerek geri çevirmişler; Ali de, artık evlâdımdan Kâimu'z-zaman ortaya çıkıncaya kadar onu göremezsiniz, demiştir. Kuleynî de, el-Kâfî'sinde, Câbir'den Ebû Câfer (a.s.)'in şöyle dediğini nakleder : «Vasîlerin dışında hiçbir kimse, zâhiri ve bâtını ile birlikte Kur'an'ın tamamının, kendi yanında olduğunu iddia edemez». ¹¹⁹

Aynı şekilde, eğer bu âlimlerin sözleri doğru olsaydı, ashâbın bilhassa ilk üç halifenin, Kur'an'da olmayan şeyleri, ona ilâve ettikleri ve Kur'an'dan bazı hususları da çıkardıklarını ileri süren boş sözler de bâtıl olurdu. Allah'ın yardımı, inâyeti ve keremi ile Kur'an'ı toplayan ve bütün güçleriyle onu koruyan ashâbın gayretleri ve fazîleti de ortaya çıkmış olurdu.

Yine, bu âlimlerin sözleri doğru olsaydı, Şîî akîdesi dışında hiçbir inancı kabul etmeyen, Oniki İmam yoluyla gelmeyen hiçbir şeye itimâd etmeyen itikâd da, yıkılmış olurdu. Müslümanların elinde bulunan Kur'an'ın, Hz. Osman'ın elindeki el-İmâm adı verilen mushaftan çoğaltıldığı ve ilk defa Hz. Ebû Bekir zamanında toplatıldığı, son şeklini de Hz. Osman zamanında kazandığı, sâbittir.

Bu sebeptendir ki, önceki Şîî bilginler bunu söylemediler, sonrakiler de, bunu kabul etmediler, üstelik de reddettiler. Tanınmış Şîî müfessir Muhsin el-Kâşî, es-Sâfî isimli tefsirinde, Seyyid el-Murtazâ'nın delîllerini zikrettikten sonra şöyle der : «Kur'an'ın bize kadar değişmeden gelmesinde ve Müslümanlar tarafından korunmuş olduğu hususunda pek çok delil vardır, diyen bir kimseye, münâfıkların, vasiyyet meselesini değiştirenlerin, arzularına ve görüşlerine uygun bir biçimde hilâfet mese-

¹¹⁹. Kuleynî, el-Kafî, (Kitâbu'l-Hucce), (Kur'an'ı Ali b. Ebî Tâlib'den Başkası Toplamamıştır .Bâb), c. 1, s. 228.

lesini bozanların Kur'an'ı tahrîf ettiklerine dâir de pek çok delil vardır, derim... Kur'an'ın Hz. Peygamber zamanında toplanmış olduğu iddiasına gelince; Kur'an onun zamanında henüz tamamlanmamıştı; vahiy gelmeye devam ettiği sürece, onun toplanması nasıl mümkün olur? Zaten Kur'an'ın tamamlanması, ancak Hz. Peygamber'in irtihâliyle birlikte olmuştur.»¹²⁰

Hindli tanınmış bir Şîî âlim, Seyyid el-Murtazâ'nın görüşünü reddederek şöyle der : «Hak, uyulmaya en lâ-yık olandır. es-Seyyid Ilmu'l-hüdâ (el-Murtazâ) mâsum değildir ki, ona uymak vâcib olsun. Şâyet onun, kesinlikle noksanlık yoktur, dediği doğru olmuş olsa bile, bu, bizim ona uymamızı gerektirmez. Ve onda da hayır yoktur».¹²¹

et-Tûsî'nin konuyla ilgili ibâresini nakleden el-Kâşî, ona karşı çıkarak şöyle der : «Ben onun (Kur'an), her asırda ve Allah'ın gönderdiği şekilde ehli (imamlar) yanında bütünüyle mahfûz olması yeterlidir, diyorum. Aynı şekilde, imamların durumunda olduğu gibi, tamâmına sâhib olmazsak bile, ihtiyac duyduğumuz kadarının yanımızda olması da yeterlidir».¹²²

Yedincisi : Şîîler, daha önce de zikrettiğimiz gibi, bazı gayelerle Kur'an'da tahrîf olmadığına inandıklarını söyleyen dört kişi dışında, Kur'an'ın muharref ve muğayyer olduğuna inanırlar.

Kur'an'da tahrîf olmadığına inandıklarını söyleyen Şîîlerin gâyelerinden birisi, bu yüzden Şîîlere yöneltilen kınamaların önüne geçmektir. Zira onlar, Müslümanlara saldırdıklarından dolayı, İslâm düşmanlarının kendileri-

120. es-Sâfi, Tefsir, c. 1, s. 14. (mukaddime)

121. el-Âlim Şîî Hindî, Darbetun Haydariyyetun, c. 2, s. 81, (Hind bs.

122. es-Sâfi, Tefsir, c. 1, s. 14.

ne tevcîh ettikleri, «dâvet ettiğiniz şey yanınızda yokken, neye dâvet ediyorsunuz?», sorusuna verilecek cevapları olmadığını gördüler. Ehl-i Sünnet de onları, «büyük emânet mevcut olmadığına göre, Sakaleyn hadîsi nerede kalıyor; İslâm Şeriatını inkâr ettiğiniz halde, İslâm'a nasıl dâvet edersiniz» diye, tâ'n etmektedir.

Neticede, onlar, bütün Şîî imâmîyye'nin ittifakla kabul ettiği akîdeden döndüklerini izhâr ederek işin içinden çıktılar. Ancak biz, onların, aynı akîdeyi kalblerinde gizledikleri kanâatındayız. Aksi takdirde onların, bu zayıf Şîî akîdelerine bağlanmalarını gerektiren bir sebep olamazdı. Aynı şekilde onlar, aklın kabul etmediği ve naklin de doğrulamadığı bir mânada Kur'an'ı te'vîl ederek tahrîf meselesinden sıyrılmak istediler. Şîî bilgin es-Seyyid el-Cezâirî, Şîîlerin tahrîf konusunda ittifak ettiklerini zikrettikten sonra, bu gerçeği şöyle itiraf eder : «Evet, el-Murtazâ, es-Sadûk ve eş-Şeyh Tabersî, tahrîf konusunda Şîî akîdesine muhâlefet ettiler; Müslümanların elinde bulunan iki kapak arasındaki mushafın, Allah tarafından inzâl edilen Kur'an olup değişmediği, tahrîf ve tebdîle uğramadığı hükmüne vardılar. Ancak onların böyle söylemeleri birtakım faydalara mebnîdir. Bunlardan birisi, ta'n kapısını kapatmaktır. —Cezâirî, onların bazı gâyelerle böyle söylediklerini de şöyle açıklar : — Bu seçkin insanlar, kitaplarında, Kur'an'da söz konusu durumların olduğunu ihtivâ eden bir çok haberler rivâyet ederler ve bu rivâyetlerde âyetin aslını ve değiştirildiği şekli görürler de, nasıl böyle söylerler?»¹²³

Gerçekten, Kur'an'da tahrîf olmadığına inandıklarını söyleyen bu kimseler, bu hususta Ehl-i Sünnet'le aynı görüşü paylaşımlarına rağmen, kitaplarında, Kur'an'da

123. Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, el-Envâru'n-Nu'mâniyye.

tahrîf ve tağyir olduğuna işaret eden rivâyetleri zikrettiler. Biz, daha önce, bu dört kişiden biri olan İbn Bâbeveyh el-Kummî es-Sadûk'un el-İtikâdât isimli kitâbında, tahrîfi inkâr ettiğini, fakat başka bir kitâbında da Kur'an'da tahrîf olduğu görüşünde olduğunu söylemiştik. Aynı şekilde Ebû Ali et-Tabersî, Kur'an'da tahrîf olmadığına inandığını söylemesine rağmen, tefsirinde, tahrîfin mevcûdiyetine işaret eden hadislerle ve rivâyetlere dayanır.

Şeyhu't-Tâife adıyla tanınan eş-Şeyh et-Tûsî'ye gelince, bizzat Şîiler, onun tefsiri hakkında şöyle derler : et-Tıbyân isimli kitâbı dikkatle inceleyen bir kimse, bu kitâbın yazarının, tahrîf konusunda, muhâlifleriyle aynı görüşte olduğunu anlamakta güçlük çekmez... es-Seyyid el-Celîl Ali b. Tâvus'un «Su'du's-Suûd» adlı kitabında yazdıkları da, Tûsî'nin Tıbyân isimli tefsirinin takiyye gereğince yazılmış olduğunu doğrular».¹²⁴

Sekizincisi : Yukarıda isimleri zikredilen bu dört âlimin görüşleri, ilk Şîi bilginlere ve kendilerince mâsum sayılan imamlara istinâd etmediği gibi, sonrakiler tarafından da kabul edilmemiştir. Önde gelen pekçok Şîi bilgin ve imam, bütün güçleriyle, Kur'an değişmemiştir ve bozulmamıştır, diyen kimseye karşı çıkarlar. «es-Sahîh el-Kâfî»'yi şerheden Şîi bilgin el-Molla Halîl el-Kazvînî (1084/1673), Kur'an onyedî bin âyettir» rivâyetiyle ilgili olarak şöyle der : «Birçok sahîh hadîs, Kur'an'ın birçok kısmının hazfedildiğini gösterir. Bu hadîslerin sayısı inkâr edilemeyecek kadar çoktur... Bu hadîsleri gördükten sonra, elimizde bulunan Kur'an'ın, Allah tarafından gönderilen Kur'an olduğunu söylemek hiç de kolay değildir. Sahâbenin ve Müslümanların, Kur'an'ın tesbit edilmesi ve ko-

124. en-Nûrî et-Tabersî, Faslu'l-Hitâb, s. 34.

runması hususunda büyük ihtimâm gösterdiklerini savunmak, Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın yaptıklarından sonra, gerçekten zayıf bir savunma olur». ¹²⁵

Şîî müfessir el-Kâşî, tefsirinin mukaddimesinde şunları yazar : «Ehl-i Beyt yoluyla gelen bu haberlerden ve diğer rivâyetlerden çıkan netice, elimizde bulunan Kur'an'ın bütünüyle Hz. Muhammed'e nâzil olan Kur'an olmadığı; aksine onda Allah'ın indirdiğinin hilâfına olanların, değiştirilen ve tahrîf edilenlerin, çıkarılanların bulunduğu hususudur. Kur'an'dan çıkarılan hususların başında, pekçok yerden çıkarılan Ali'nin ismi, Âl-i Muhammed lafzı, münâfıkların isimleri ve benzeri şeyler gelmektedir. Ayrıca elimizdeki Kur'an, Allah'ın rızasına uygun tertip üzere değildir; İbrâhim de bunu söylemiştir». ¹²⁶

«Önderlerimizin bu konudaki itikâdına gelince; gerçekten güvenilir bir İslâm âlimi olan Muhammed b. Yâkûb el-Kuleynî, Kur'an'ın muharref olduğuna ve ondan bazı hususların çıkarıldığına inanır. O, el-Kâfî adlı kitâbında, bu doğrultuda pekçok rivâyet zikreder, kitâbının başlangıcında ancak doğru bulduğu haberlere dayandığını söylemekle berâber, bu haberlere karşı çıkmaz. Aynı şekilde onun hocası Ali b. İbrâhim el-Kummî, tefsirini bu nevîden haberlerle doldurmuştur. Kendisi de tahrîf konusunda aşırı gider. eş-Şeyh Ahmed b. Ebî Tâlib et-Tabersî de, el-İhticâc isimli kitâbında bu ikisinin yolunu takib etmiştir». ¹²⁷

Büyük Şîî âlimlerinden olan el-Mukaddes el-Erdebî, şöyle der : Osman (Üçüncü Râşid Halife), Abdullah b.

125. es-Sâfî Şerhu'l-Kâfî fî'l-Usûl, (Kitâbu Fadli'l-Kur'an), c.8, s. 75, (Farsça) Hind bs.

126. es-Sâfî, Tefsir, (mukaddime), s. 14.

127. es-Sâfî, aynı eser, (mukaddime), s. 14.

Mes'ûd'u elinde bulunan mushafı bırakmaya zorladıktan ve onu kendi emri üzerine Zeyd b. Sâbit tarafından telif edilen ve düzenlenen mushafı okumaya mecbur ettikten sonra öldürdü. Bazı Şîiler, Osman'ın kâtipleri Mervân b. el-Hakem ve Ziyâd b. Semere'ye Abdullah'ın mushafından uygun gördüklerini nakletmelerini ve ondan uygun görmediklerini çıkarmalarını, kalanını da ortadan kaldırma-larını emrettiğini iddia ederler».¹²⁸

Şîa'nın müctehidlerinden Molla Muhammed Bâkır el-Meclisi, kitâbında şunları yazar : «Allah Kur'an'da «en-Nureyn»¹²⁹ sûresini inzâl etti. Bu Sûre şöyledir : Bismil-lâhırrahmânırrahim. Ey iki nûra imân edenler? Biz size iki nûru ve âyetlerimizi indirdik. O sizi, büyük günün azabından sakındırır. Bu iki nûrun bazı kısımları birbiri ile alâkalıdır. Biz iştiriciyiz ve biliciyiz. Allah'a ve Resûlü-ne ahdinde vefâ gösterenler için âyetlerimizden naîm cen-netleri vâdettik. Mîsâkını bozarak imân ettikten sonra küfredenler, Resûlullah'a verdikleri sözden dönenler ce-henneme atılacaklardır. Onlar kendilerine zulmettiler ve Resûlun vârisine karşı çıktılar. Onlar cehennemnin kızgın sularından içerler... —Meclisî, böyle birçok âyet zikrettikten sonra şöyle der : — Bu günahkâr insanlar, Kur'an'dan bazı âyetleri çıkarttıktan sonra istedikleri gibi okudu-lar».¹³⁰

128. el-Erdebîli, Hadîkatu's-Şîa, s. 118, 119, (Frasca) İran bs.

129. el-Hatib'in, Debistân-ı Mezâhib isimli Şîî kitâptan naklen zikrettiği «Nureyn» sûresinin mevcudiyeti, sâdece Molla Muhsin el-Keşmirî ile değil, kitabında bunu zikreden Şîî âlim el-Meclisi'nin muvâfakâtıyla da sabittir. Söz konusu Debistân-ı Mezâhib adlı kitabın Şîilere nisbet edilmesine karşı çıkan Lutfullah es-Safî, buna ne der? el-Meclisî, Şîa'nın önde gelen bir âlimi midir, yoksa değil midir? Cesâretin bu kadarı fazla değil mi? Bu sûre Hindis-tanda defâlarca basılmış Ali el-Hâîrî ve benzeri Hindistanlı ve Pa-kistanlı birçok Şîî bilgin tarafından doğruluğu kabul edilmiştir.

130. el-Meclisî, Tezkiretu'l-Eimme. (Prof. Nûr Bahş et-Tevkkülî'nin Tuhfetu's-Şîa isimli eserlerinden naklen, c. I, s. 318, Lâhor bs.)

Mirzâ Muhammed Bâkır el-Mûsevî de, şunları yazar : «Osman, mushafını getirmesi için Abdullah b. Mes'ûd'u dövdü; onun mushafını istediği gibi bozdu ve değiştirdi. Öyle ki, yeryüzünde, korunmuş ve sahih olan hiçbir Kur'an kalmadı».¹³¹

Mürşidu'l-En'âm diye lâkablandırılan el-Hâc Kerîm Hân el-Kirmânî, kitâbında şöyle der : «el-İmâm el-Mehdî, zuhûrundan sonra Kur'an'ı okur ve şöyle seslenir : Ey Müslümanlar Allah'a yemin olsun ki, bu okuduğum Kur'an, Allah'ın Muhammed'e indirdiği ve bir harfi bile değişmemiş ve bozulmamış olan hakiki Kur'an'dır».¹³²

Ayetullah fîl-Alemîn diye isimlendirilen Hindli Şîi müctehid es-Seyyid Dildâr da, şunları söyler : «Bu haberlerin bildirdiğine göre, elimizde bulunan Kur'an'da hem harflerin noksanlığı ve ziyâdeliği, hem de bazı lafızların ziyâdeliği ve noksanlığı vardır; bazı yerlerde de tertip bakımından değişme vardır. Bu haberlerin doğruluğu sâbit olduğuna göre, bu hususta şüphe yoktur».¹³³

Bir başka Şîi âlim de, şu açıklamada bulunur : «Elimizde bulunan Kur'an, halife Osman tarafından tertip edilmiştir. Bu sebeple Şîa için bir delil teşkil etmez».¹³⁴

Şîi âlim el-Mirzâ en-Nûrî et-Tabersî, bu konuda müstakil büyük bir kitap telif etmiş ve onu «Fasu'l-Hitâb fî İsbâti Tahrîfi Kitâbi Rabbi'l-Erbâb» diye adlandırmıştır. Bu kitaptan, konumuzla ilgili birçok ibâreler zikrettik. O, kitâbının bir başka yerinde de, şöyle der : «Elimizdeki

131. el-Mûsevî, Bahru'l-Cevâhir, s. İran bs.

132. İrşâdu'l-Ulûm, c. 3, s. 121, (farsca), İran bs.

133. Dildâr Âlî el-Hindî, İstiksâul-Efhâm, c. 1, s. 11, İran bs.

134. El-Âlim Şîi el-Hindî, Darbetun Haydariyyetun, c. 2, s. 75.

Kur'an'da noksan sûreler vardır. el-Hıkd ve el-Hal, sûreleri¹³⁵ ve Sûretu'l-Velâye, bunlardandır».¹³⁶

Daha önce Şîa'nın önceki ve sonraki bilginlerinin konuyla ilgili görüşlerini zikrettik; bunların tekrarına gerek yoktur. Ancak Şîilerin genel kanâatları Kur'an'da tahrîf ve tağyîr olduğu, bazı kısımlarının çıkarıldığı şeklindedir. Onlar bunu kendilerince mâsum saydıkları imamlarının rivâyetlerine dayanarak söylerler. Meselâ Şîî muhaddis el-Cezâîrî bu görüşü ileri sürer ve çeşitli kırâatlar zikrettikten sonra şöyle der : «...Üçüncüsü, ilâhi vahyin tevâtür yoluyla geldiğini ve tamamının Rûhu'l-Emîn tarafından getirildiğini kabul etmek, yaygın (müstefîz) haberlerin atılmasını gerektirdiği gibi, üstelik Kur'anda, söz, madde ve irâb bakımından tahrîf olduğuna açıkça delil teşkil eden mütevâtir haberlerin de atılmasını gerektirir. Halbuki ashâbımız (Şîa) bu haberlerin doğruluğu ve sıhhati üzerinde ittifak etmişlerdir».¹³⁷

Onların inandıkları ve durmadan söyledikleri bundan ibârettir. Bütün bunlardan sonra, bir kimsenin, Şîiler elimizde bulunan Kur'an'a inanıyorlar, onda ziyâdelik ve

135. el-Hatîb, el-Hutûtu'l-Arîda isimli kitâbında, Şîilerin, Kur'an'da «Velâyet Suresi»nin olduğuna, ancak daha sonra bu sûrenin Kur'an'dan çıkarıldığına inandıklarını söyler. Ne var ki es-Sâfî «Maa'l-Hatîb...» adlı kitapçığında, el-Hatîb'e şiddetle karşı çıkarak şöyle der : «Onun bu sözündeki yalan ve iftirâyâ bakın! Onun Allah'a yalan isnâd ederek varlığını iddia ettiği bu sûre, ne Faslu'l-Hitâb (ne sahîfe 180'de ne başka yerde), ne de, başlangıçtan bu güne kadar yazılan diğer Şîî kitaplarında mevcuttur». Biz de ona kendi usûlüyle şöyle cevap veririz : Ey Sâfî! Sen Allah'tan utanmaz mısın? Bazı kimselerin senin yalanını ortaya çıkaracağını düşünmüyor musun? Allah'tan kork ey Sâfî, El-Hatîb'in Ölmesiyle ilim de ölmedi ya! Ehl-i Sünnet içerisinde sizin yalanlarınızı ve iftirâlarınızı açığa çıkaracak pek çok insan vardır. İşte kendi bilginlerinizden olan Tabersî bile, Kur'an'da noksanlık olduğuna «Velâyet Suresi»nin çıkarılmasını misâl olarak göstermektedir.

136. en-Nûrî et-Tabersî, Fasulu'l-Hitâb, s. 33.

137. Seyyid Nî'metullah el-Cezâîrî, el-Envârû'n-Nu'mâniyye.

noksanlık olmadığını kabul ediyorlar, demesi mümkün müdür? Onlardan birinin çıkıp da, bu rivâyetler zayıf ve çok azdır, nitekim Ehl-i Sünnet'in de böyle rivâyetleri mevcuttur, diye özür beyân etmesi geçerli değildir. Burada söz konusu olan, bazı rivâyetler mi, yoksa itikâd ve imân meseleleri midir? Şâyet rivâyetler meselesi ise, niçin Şîî imamları ve büyükleri, Kur'an'da tahrîf ve noksanlık olduğuna dair açıklamalarda bulunuyorlar? Müslümanları aldatmak, takıyye ve nifak için olsa bile, Kur'an'da tahrîf olmadığını söyleyene niçin karşı çıkılıyor?

Ayrıca Şîa'nın bu konudaki rivâyetleri az ve zayıf değil, aksine şîilere göre tevâtür derecesinde olan, sayıları binlere ulaşan ve büyük çoğunluğu onların dört sahih kitaplarında bulunan rivâyetlerdir.

Ehl-i Sünnet'in Kur'an Anlayışı

Ehl-i Sünnet'in de, böyle zayıf rivâyetleri vardır, sözü haksız bir ithâmıdır. Gerçekte Ehl-i Sünnet'in güvenilir kitaplarında Resûlullah (s.a.s)'ın Müslümanlara bıraktığı Kur'an'da noksanlık ve fazlalık olduğuna işâret eden birtek rivâyet bile mevcut değildir. Bunun da ötesinde Ehl-i Sünnet âlimleri Kur'an'da noksanlık ve fazlalık olduğuna inanan bir kimsenin İslâm dininden çıktığını açıkça belirtirler. Nitekim onlar, Şîa'nın Kur'an hakkındaki bu çirkin isnâdlarını çürüten deliller getirmişlerdir.

Meselâ Zahirî âlim İmam İbn Hazm, el-Fasl Fî'l-Milel ve'Ehvâ ve'n-Nihal isimli önemli kitabında şöyle der : «Bütün İmâmîlerin inancı Kur'an'ın değiştiği, aslında olmayan bazı şeylerin ona ilâve edildiği, birçok kısımlarının çıkarıldığı ve birçok kısmının da değişikliğe uğradığı şeklindedir. Elimizde bulunan Kur'an'ın değişikliğe uğradığını

söylemek apaçık küfürdür ve Allah Resûlü'nü yalanlamaktır». ¹³⁸

İbn Hazm, Şîa'nın Kur'an'ın değiştiği ve bozulduğu şeklindeki iddiasını da reddederek şöyle der : «Biliniz ki, bugün bir kimse, en-Nâbiğa'nın veya Zuheyr'in şiirine bir kelime ilâve etmeye veya ondan bir kelime çıkarmaya kalkışsa buna muktedir olmaz. Çünkü o, bunu yaptığı takdirde hatası ortaya çıkar ve diğer sâbit nüshalar da ona aykırı düşer. Bir şiir için durum böyle olursa, Endülüs, Kuzey Afrika, Sudan, Çin, Afganistan, Horasan, Türkistan..., Hint ve diğer ülkelerde yaşayan Müslümanların elinde bulunan Kur'an'da noksanlık ve fazlalık bulunması nasıl mümkün olur? —İbn Hazm, bir önceki paragrafta da şöyle der : Hz. Ömer vefât ettiğinde Mısır'dan Irak'a, Suriye'den Yemen'e ve diğer beldelere kadar uzanan Müslümanların elinde pekçok mushaf vardı. Hz. Osman halife olduğunda fetih hareketleri arttı ve İslâm ülkelerinin sınırları genişledi. Eğer bir kimse, Müslümanların elinde bulunan mushafları saymaya kalkışsaydı, buna gücü yetmezdi». ¹³⁹

İbn Hazm, el-İhkâm» isimli kitâbında şunları yazar : «Deliller ve mucizeler, Kur'an'ın bize Allah'ın bir ahdi olduğunu beyân eder. Bu durum bizim ona inanmamızı ve onunla amel etmemizi zaruri kılar. Elimizde bulunan Kur'an'ın mushaflarda yazılı olan ve herkesce bilinen kitab olduğu şüpheye mahal bırakmayan kesin nakillerle sâbit olunca, onda olana teslim olmak vâcib olur. Kur'an kendisine müracaat edilecek asıl kaynaktır. Çün-

138. İbn Hazm, el-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvâ ve'n-Nihal, c. I, s. 182, Bağdat bs.

139. İbn Hazm, aynı eser, c. 2, s. 80.

kü biz, onda, «Kitâb'da Biz hiçbir şeyi eksik bırakmadık» (En'am : 6/38) âyetinin yer aldığını görüyoruz».¹⁴⁰

Meşhûr Şâfiî usulcüsü de : «Kur'an-ı Kerim'in ilk özelliği iki kapak arasında mushaflarda yazılı olduğu şekliyle bize kadar tevâtür yoluyla gelmiş olmasıdır», der.¹⁴¹

Bu ibâreyi şerheden âlim şöyle der : «Kur'an'ı diğer semâvî kitaplardan ayırmak için, mushaflarda yazılı olduğu şekliyle bize kadar tevâtüren nakledilmiştir, ibâresi kullanır; çünkü Kur'an'ın dışındaki semâvî kitaplar, ilâhî ve nebevî hadisler, okunması neshedilmiş olanlardan hiçbirisinin iki kapak arasında yazılmış mushaflar olduğuna dair hiçbir şey nakledilmemiştir. Bu bakımdan, Kur'an'ın iki kapak arasında, mushaflarda yazılmış olduğu şekliyle tevâtüren nakledilmiş olması, çocuklardan yaşlılara kadar herkesin bildiği üzere, Kur'an'a has bir özelliktir».¹⁴²

Bu konuda bir Hanefî usûlcüsü de şöyle der : «Kur'an Resûlullah'a inzâl edilen, mushaflarda yazılı bulunan ve asla üzerinde şüphe edilmeyen mütevâtir nakille bize kadar gelen bir kitaptır».¹⁴³

el-Âmidî, «Kur'an-ı Kerîm'in en büyük özelliği iki kapak arasında yazılmış mushaflar halinde bize kadar tevâtür yoluyla nakledilmiş olmasıdır», der.¹⁴⁴

Kur'an-ı Kerîm'in toplanmasının ve tertibinin ancak tevfiķî olduğuna dâir görüşleri zikreden Suyûtî, daha son-

140. İbn Hazm, el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm, c. 1, s. 95, Mısır bs.

141. Sarduş-Şeria, et-Tavdîh fî'l-Usûl, c. 1, s. 26, Mısır bs.

142. Sa'du'ddin Taftazânî, et-Telvîh alâ't-Tavdîh, c. 1, s. 27 Mısır bs.

143. Hafızuddin Abdullah b. Ahmed en-Nesefî, el-Menâr fî'l-Usûl, s. 9, Hind bs.

144. el-Âmidî, el-İhkâm, c. 1, s. 228, Mısır bs.

ra şöyle der : «Kâdî Ebû Bekir, el-İntisâr isimli kitâbında, «Bizim görüşümüz Allah'ın indirdiği, olduğu gibi kabul edilmesini emrettiği, inzâlınden sonra neshetmediği ve tilâvetini kaldırmadığı bu Kur'an'ın tamamı, Hz. Osman'ın mushafının ihtivâ ettiği iki kapak arasındaki kitaptır. Ondan ne bir şey çıkarılmış, ne de ona birşey ilâve edilmiştir, der. el-Begavî de, Sahâbe (r.a), Allah'ın Resûlüne indirdiği Kur'an'ı, hiçbir şey ilâve etmeden ve hiçbir şey çıkarmadan iki kapak arasında topladılar», ¹⁴⁵ der.

el-Hâzîn, tefsirinin mukaddimesinde şöyle der : «Allah'ın Hz. Muhammed'e indirdiği Kur'an'ı, Ashâbın, hiçbir ekleme ve çıkarmada bulunmaksızın, topladıkları sahih delille sâbittir. Onlar, Kur'an'ı hiçbir takdîm ve tehir yapmadan ve Resûlullah'ın yapmadığı hiçbir düzenlemeye gitmeden, Resûlullah'tan işittikleri şekilde yazdılar... Kur'an şu anda elimizde bulunan mushaflarımızda olduğu şekliyle, Levhi Mahfûz'da yazılıdır». ¹⁴⁶

el-Kâdî, Şifâ'sında şöyle der : «Bil ki, kim Kur'an'ı veya mushafı herhangi bir şeyle hafife alır, yalanlar veya inkâr ederse, ondan bir cüz'ü veya bir âyeti, onun açık haberlerinden ve hükümlerinden birini yalanlar veya inkâr ederse, Kur'an'ın reddettiği bir şeyi isbat ederse ve yahutta ondan bilinen bir şeyi inkâr eder veya ondan şüphe ederse, ulemânın ittifakı ile kâfirdir. Yüce Allah şöyle buyurur : «O, değerli bir Kitâb'dır. Geçmişte ve gelecekte onu bâtil kılacak yoktur. Hakîm ve övülmeye lâayık olan Allah katından indirilmedir». ¹⁴⁷

İmâm Buhârî, Sahîh'inde, «Resûlullah (s.a.s) Sâdece İki Kapak Arasında Olanı Bıraktı» adı altında bu konu-

145. Suyûtî, el-İtkân, c. 1, s. 63, Kâhire 1368.

146. el-Hâzîn, Tefsîru Hâzîn, c. 1, mukaddime, s. 7, 8, Kâhire 1955.

147. Kâdî İyâd, eş-Şifâ,

ya müstakil bir bölüm ayırır ve sonra İbn Abbâs'ın «Ne-bî (s.a.s) bir şey bıraktı mı?» diye soran bir kimseye verdiği şu cevâbı zikreder : «Hz. Muhammed (s.a.s), iki kapak arasında olandan başka bir şey bırakmadı». İbnu'l-Hanefiyye adıyla tanınan Muhammed b. Ali b. Ebî Tâlib de aynı şeyi söyler».¹⁴⁸

İşte bizim Buhârîmizin naklettikleri... İşte onların Buhârîleri (!) nin rivâyet ettikleri... İşte Ehl-i Sünnet İmamlarının görüşleri... İşte onların imamlarının görüşleri!...

Bu konuda daha başka nasslar da vardır. Meselâ İmam ez-Zerkeşî «el-Burhân»'ında, el-Kâdî'nin el-İntisâr'ındaki konuyla ilgili görüşünü naklettikten sonra şöyle der : «el-Kâdî'nin bu görüşü, Kur'an'ın naklinin doğruluğuna, hıfzına ve tağyirden korunduğuna, onda fâzlalık ve noksanlık olduğu iddiasında bulunan Rafîzîlerin iddialarının yalan olduğuna delil teşkil eder. Yüce Allah, «Doğrusu Kitâb'ı Biz indirdik. Elbette onun koruyucusu da Biziz» (15/9); «Doğrusu vahyolunanı kalbine yerleştirmek ve onu sana okutturmak bize düşer» (5/17) buyurduğu halde, Kur'an'da tahrîf nasıl mümkün olur? Ümmet, bu âyetten murâdın, mükelleflerin onunla amel etmesi için, Kur'an'ın muhafazası, hatadan ve bozulmadan korunması olduğunda ittifak etmiştir. Bu sebeple Müslümanlar, mushafın naklinin sıhhatini ve selâmetini mutlak vâcib görürler».¹⁴⁹

Ehl-i Sünnet müfessirleri «Onun koruyucusu elbette Biziz» (15/9) âyetinin altında, Kur'an her türlü tağyîr, tebdil ve tahrîften mahfûzdur, açıklamasında bulunurlar. Hemen hepsi bu hususta ittifak ederler. Meselâ el-Hâzin

148. Buhârî, Sahih, Kitâbu Fadâilî'l-Kur'an.

149. ez-Zerkeşî, el-Burhân fî Ulûmî'l-Kur'an, c. 2, s. 167, 1957. 1. bs.

tefsirinde şöyle der : «Hz. Muhammed'e indirdiğimizin koruyucusu elbette Biziz» âyetinden murâd, onun her türlü fazlalık, noksanlık, tağyîr, tebdîl ve tahrîften korunmuş olması demektir. Gerçekten de Yüce Kur'an bütün bunlardan korunmuştur. İnsanlardan ve Cinlerden hiçbir kimse ona bir harf veya kelime ilâve etmeye veya ondan harf veya kelime çıkarmaya muktedir olamaz. Bu diğer semâvî kitapların hilâfına Kur'an'a has bir özelliktir. Zira diğer semâvî kitapların bazılarında tahrîf, tebdîl, fazlalık ve noksanlık olmuştur. Yüce Allah, Kur'an'ın korunmasını kendi üzerine aldığından Kitâb'ımız fazlalık ve noksanlıktan korunmuş olarak kıyâmete kadar aslî hâliyle kalacaktır».¹⁵⁰

en-Nesefî'de tefsirinde, Hicr sûresinin 9. âyetinin açıklaması ile ilgili olarak şöyle der : «Allah insanlara Kur'an'ın kendi katından indirilmiş olduğunu ve inzâli sırasında şeytanlardan muhafaza edildiğini açıkça belirtir. Kur'an'ı, önceki kitapların hilâfına fazlalık, noksanlık, tahrîf ve tebdilden her zaman koruyan Allahtır. Zira Allah önceki kitapları korumayı üslenmedi. Onları Rabbâniyyûn (kendilerini Allah'a adanmış olanlar) muhâfaza ettiler; o kitaplarda bulunan haberler değişti ve böylece tahrîf edilmiş oldular. Halbuki Kur'an, bütün bunlardan korundu».¹⁵¹

İbn Kesîr de şöyle der : «Yüce Allah Kur'anı bizzat kendisinin indirdiğini ve onu tağyîrden ve tebdilden koruyanın da kendisi olduğunu beyân buyurdu».¹⁵²

el-Fahrû'r-Râzî, tefsirinde şunları yazar : «Biz bu Kitâb'ın tahrîften, fazlalıktan ve noksanlıktan koruyucusu-

150. el-Hâzin, Tefsir, c. 3, s. 89.

151. en-Nesefî, Tefsîru Medârik, s. 189. (Tefsîru Hâzin'in hâmişi, c. 3)

152. İbn Kesîr, Tefsir, c. 2, s. 547, Kâhire.

yuz, ifâdesinde Yüce Allah'ın «Geçmişte ve gelecekte onu bâtil kılacak yoktur» (41/42), «Eğer o Allah'tan başkasından gelseydi onda çok ayrılıklar bulurlardı» (4/82) âyetleri esas teşkil eder. Eğer Allah, onun korunmasını vâdettiyse, sahâbe niçin Kur'an'ı bir mushafta toplama işiyle meşgul olmuştur; Allah onu koruyorsa korkmaya ne gerek vardır —denilirse, şu cevap verilir : Onların Kur'an'ı bir mushaf halinde toplamaları, bizzat Yüce Allah'ın onu korumasının sebeplerindendir.... Bir kimse Kur'an'dan bir harf veya bir nokta değiştirmeye çalışsaydı, herkes ona bu yalandır ve Allah'ın Kitâb'ını değiştirmektir, derdi. Hatta çok yaşlı bir ihtiyar Kur'an'dan bir harfi yanlış telâffuz etse veya hatalı okusa, küçük bir çocuk bile ona, «Ey ihtiyar, hata ettin, doğrusu şöyle şöyledir» derdi. «Onun koruyucusu elbette Biziz» (15/9) âyetinden murâd, işte budur. Bil ki hiçbir kitapta Kur'an'ın hıfzında olduğu gibi ittifak hâsıl olmamıştır. Zira Kur'an'dan başka bütün kitaplarda az veya çok yanlışlık, tahrîf, tağyîr vâki olmuştur. Halbuki Kur'an-ı Kerîm her bakımdan bu gibi şeylerden korunmuştur. Hal böyleyken dinsizler, Yahudiler ve Hristiyanlar tam bir birlik halinde Allah'ın bu en büyük mucizesini iptal ve ifsâd etme yoluna gitmişlerdir». ¹⁵³

Kur'an'da Tahrîf Olduğunu İleri Süren Şîî Kitaplar

Buraya kadar Kur'an hakkındaki Şîî âlimlerinin ve imamlarının görüşleri ile Ehl-i Sünnet'in inancını belirtmeye çalıştık. Şîîler, bu görüşlerin dışında kendilerince mâsum sayılan imamlarından ve bilginlerinden, bu anlayışın aksi olan rivâyetler ve hadîsler zikretmedikleri gibi, üstelik her devirde, özellikle bu konuda «Kur'an'da

153. er-Râzî, Tefsîru Mefâtihi'l-Ğayb, c. 5, s. 380, Mısır bs.

Tağyîr ve Tahrîf» adı altında müstâkil kitaplar yazmışlardır. Bu çirkin akîdelerini yaymak ve kendilerince ortaya attıkları delillerle isbat etmek için konuyla ilgili neşriyatlarını artırmışlardır.

Şîilere göre güvenilir bir bilgin olan Ahmed b. Muhammed b. Hâlid el-Berkî, «Kitâbu't-Tahrîf» adında müstakil bir kitap yazmıştır. Nitekim Tûsî, el-Fihrist isimli eserinde, en Necâşî de kendi kitâbında, bu eserden bahseder. Onun babası Muhammed b. Hâlid el-Berkî de «Kitâbu't-Tenzil ve't-Tağyîr» isimli bir kitap yazmıştır ki, Necâşî bunun da adını zikreder.

Şîilerin hadîs sahasında güvenilir ve kusursuz olarak kabul ettikleri Ali b. Hasan b. Faddâl, bu konuya, «Kitâbu't-Tenzil Min el-Kur'an ve't-Tahrîf» adını taşıyan müstakil bir eser tahsis etmiştir.

Muhammed b. Hasan es-Sayrafî de, «Kitâbu't-Tahrîf ve't-Tebdîl» isimli müstakil bir kitap yazmıştır; Tûsî, bundan da Fihrist'inde bahseder.

İbnu'l-Mâhiyâr adıyla tanınan Şîî müfessirin hocası Ahmed b. Muhammed b. Seyyâr, «Kitâbu'l-Kırâat» isimli bir kitap yazmıştır; Tûsî Fihrist'inde, Necâşî de Ricâl'inde bunu zikreder.

Hasan b. Suleyman el-Hillî «et-Tenzil ve't-Tahrîf» isimli bir kitap yazmıştır.

İbnu'l-Hicâm adıyla tanınan Şîî müfessir Muhammed b. Ali b. Mervân el-Mâhiyâr, «Kitabu Kırâati Emîri'l-Mü'minin ve Kırâati Ehli'l-Beyt» isimli bir kitap yazmıştır.

Ebû Tâhir Abdu'l-Vâhid b. Ömer el-Kummî, «Kırâatu Emîri'l-Mü'minin» adlı bir kitap yazmıştır; İbn Şehrâsub, Meâlimu'l-Ulemâ adlı kitabında bundan sözeder.

Şîîlerin Şeyhu'l-Celil lâkabını verdiği Ali b. Tâvus, «Su'du's-Suûd» adlı kitabında, bu konuyla ilgili olarak yazılmış başka kitaplardan da sözeder. «Kitâbu Tefsîrî'l-Kur'ân ve Te'vîluhu ve Tanzîluhu»; «Kırâatu'r-Resûl ve Ehli'l-Beyt»; «Kitâbu'r-Redd Alâ Ehl-i't-Tebdîl», bunlar dandır. İbn Şehrâşûb Menâkıb'ında «Kitâbu's-Seyyârâ» isimli bir başka eserden daha sözeder.¹⁵⁴

İlk Şîî bilginler gibi, sonrakiler de, bu konuda kitaplar yazmışlardır. el-Mirzâ Hüseyin b. Muhammed Takiyyu'n-Nûrî et-Tabersî (1325/1907)'nin «Faslu'l-Hitâb fî İsbâti Tahrîfi Kitâbı Rabbi'l-Erbâb» isimli eseri bunların en meşhûrlarından birisidir. Bu eser, bu konuda yazılmış en geniş kitaptır; zira Şîî âlim, Kur'an'da tahrîf olduğunu uzun uzadıya isbat etmeye çalışır; Şîa'dan Kur'an'da tahrîf olmadığını söyleyen veya tahrîfi kötülüyeneri de reddeder. O, «Li-Reddi Ba'zı's-Şühûhât an Fasli'l-Hitâb» isimli bir başka kitap daha yazmıştır.¹⁵⁵

Hintli Şîî âlimler de, bu bâtil akideyi izhâr ve ispat etmek için, birçok kitap yazmışlardır. Mirzâ Sultan Ahmed ed-Dehlevî'nin «Tashîfu Katibîn ve Naks Ayâti Kitâ-

154. Faslu'l-Hitâb'tan naklen, s. 29.

155. Bütün bunlardan sonra, bir kimsenin, «en-Nûrî et-Tabersî, bu. kitabında, tahriften bahsetmiyor, bilakis Kur'an'da tebdîl ve tahrîf olmadığını isbat ediyor», demesi mümkün müdür? es-Sâfi, bu sözüyle kimi aldatacağını zannediyor? O, «Faslu'l-Hitâb» isimli kitabın kendisinden başka hiçbir kimsede olmadığını mı sanıyor, yoksa dinleyenlerin doğru kabul edebilecekleri büyük bir yalan söylemek cür'etinde mi bulunuyor? Hayır es-Sâfi, istediğin şeyin yerine gelmesi mümkün değildir. Siz yalan söylemeye devam ettiğiniz sürece, yalanlarınızı veya aldatmalarınızı ortaya çıkaracak pekçok kimse mevcuttur. Gelin, bize uyun!.. Gerçekleri değiştirmeniz ve aklı selim sâhiplerini aldatmanız mümkün değildir. en-Nûrî et-Tabersî'nin kitabı, öncekilerden sonrakilere kadar bütün Şîîlerin, İnsanların elinde bulunan iki kapak arasındaki Kur'an'a inanmadıklarına dâir, mühim bir vesîkadan başka birşey değildir. Ondan konumuzla ilgili birçok ibâre naklettik. Zikretmediklerimiz zikrettiklerimizden çok daha fazladır.

bin Mubîn» isimli kitâbı ile Seyyid Muhammed Müctehid el-Luknevî'nin «ve Darbetun Haydariyyetun» adlı kitapları bunlardandır. Ayrıca Fars, Arab ve Urdu dillerinde yazılmış pek çok kitap vardır.

Öte yandan Şîîlerin ittifakla kabul ettikleri bu inançlarını açıklamak için, kitaplarında müstakil bölümler ayıran birçok Şîî bilgin vardır. Meselâ Kuleynî'nin hocası Ali b. İbrâhim el-Kummî ve hadîste ikinci büyük imamları olan Muhammed b. Yâkub el-Kuleynî, eserlerinde, bu hususta müstakil bölümler ayıranlardandır. Aynı şekilde es-Seyyid Muhammed el-Kâzımî, Şerhu'l-Vâfiye isimli kitabında, konuya, «İmamların Yanında Olan Hâric, Kur'an'ın Tamamı Toplanmamıştır», başlığını taşıyan müstakil bir bölüm ayırır. eş-Şeyh es-Saffâr da, el-Besâir adlı kitabında, «Allah'ın İndirdiği Kur'an'ın Tamamı İmamların Yanındadır» başlıklı bir bölümü; Sa'd b. Abdillâh da, Nâsihu'l-Kur'an ve Mensûhuhu adlı kitabında «Âyetlerde Tahrîf» isimli müstakil bir kısmı bu mevzuya tahsis etmişlerdir.

Gerçekten Şîîlerin hadîs, tefsir, akâid, fıkıh ve usûl kitapları, genellikle tahrîf konusuna yer verirler ve mevcut Kur'an'ı kötülerler. Şîîlerden bu çirkin inanca karşı çıkanları, çağırıyoruz ve soruyoruz: «Allah'ın Kitâbına hiçbir şey ilâve edilememiş ve ondan hiçbir şey çıkarılmamış olduğu şeklindeki inancınızda samîmi iseniz, bu şekilde inanan bir kimse hakkında ne diyorsunuz?

Onu tekfîr mi ediyorsunuz? Çünkü bu tekfiri gerektiren bir husustur. Onun İslâm dininden çıktığına mı fetvâ veriyorsunuz? Zira Ehl-i Sünnet imamları ve âlimleri böyle fetvâ vermişlerdir. Görelim! Takiyyeyi ve Müslümanları aldatmayı nereye kadar götüreceksiniz.

Yukarıdan beri uzun uzadıya bahsettiğimiz üzre, bütün İslâm tarihi boyunca ve günümüzde Şîiler Kur'an'ın muharref olduğuna ve değiştirildiğine inanırlar. Onların bu inkârları, doğruya ve gerçeğe dayanmaz. Şîilerden bazılarının, Kur'an'da tahrîf ve tağyir olmadığına inandıklarını söylemeleri, ya Müslümanların sözlerinden, tenkitlerinden ve kötülemelerinden kurtulmak için ya da gizli sırrın ortaya çıkmasının ve hakîkatın anlaşılmasının farkına varmış olmalarından dolayıdır.¹⁵⁶

Hak bütün yüceliği ile ortaya çıkmıştır. Hakikat apaçık meydandadır. Tevfik Allah'tandır. Âlemlerin Rabbi'na hamdolsun.

156. Şîilerin Kur'an'da tahrîf olduğuna inandıklarını söyleyen ve bu töhmeti Şîilikten kaldırmayı büyük bir şevkle üzerine alan Lutfullah es-Saffî'nin, Mirza Hüseyin b. Muhammed Takiyyu'n-Nürî'yi methetmesine ne buyrulur?! Bizim kanaatımıza göre, buradaki tenâkuz, es-Sâfi'nin bir yerde bu itirazları reddetmesi, bir başka yerde ise methetmesi, sonra aynı yerde, bu çirkin akîdeye inanan fakat onun zannettiği şekilde inandığını söylemiyerek bunu, açık seçik ve Şîilerce geçerli delillerle ispat eden ve Kur'an'da tahrîf vâki olduğunu geniş bir şekilde ele alan kitaplar telif eden bir kimseyi, övmesinden ileri gelmektedir. O halde, Kur'an'da tahrîf olduğunu açıkça söyleyen Şîa'nın ilk devir âlimlerinin övülmesinin sebebi nedir? Niçin onlara saygı ve hürmet gösteriliyor? Halbuki dinin esaslarından birini inkâr eden bir kimseye ne hürmet edilir, ne de tâzim gösterilir. O, dinin esaslarından birini inkâr ettiğinden dolayı, bütün müslümanların icmâi ile inkârcıdır, hakîr ve küçük görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ş İ A V E Y A L A N

«Şîa» lafzı söylenir söylenmez, onunla birlikte hemen «yalan» da akla gelir. Bunlar, sanki aralarında fark olmayan eş anlamlı iki kelime gibidirler. Bu iki kelime, mezhabin kurtulup Şîî akîdelerinin ortaya çıkarıldığı gün birbirlerine yapışmışlardır. Şîilik yalan üzerine kurulmuştur ve yalanla ayakta durmaktadır.

Şîilik yalan mahsûlü olduğundan, Şîîler «yalan»'a takdîs ve tâzim süsü verdiler ve ona kendi isminden başka bir isim takarak «takiyye» adını verdiler. Onlar takiyye ile saklandıklarının tersini, gizlediklerinin zıddını izhârederler. Takiyyeye bağlılıkta son derece ileri giderler; hattâ onu dinlerinin bir esası, temeli ve aslı sayarlar; bunu mâsum kabul ettikleri imamlarından birine nisbet ederler. Onların Buhârîleri olan Muhammed b. Yâkub el-Kuleynî, bu hususla ilgili olarak şunu rivâyet eder : «Takiyye, benim ve ecdâdımın dînidir; takiyyesi olmayanın dîni de yoktur».⁷ Bunu söyleyen, Şîîlerin, iddialarına göre, beşinci imamları olan Ebû Câferdir!

el-Kuleynî, yine Ömer el-A'cemî'den Ebû Abdillâh (a.s.)'ın, «Ey Ebû Ömer, dinin onda dokuzu takiyyedir; takiyyesi olmayanın dini de yoktur», dediğini nakleder.²

1. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, c. 2, s. 219, (Bâbu't-Takiyye), (Hind bs. c. 1, s. 484).

2. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 217. (Hind bs. c. 1, s. 482).

el-Kuleynî, Ebû Basîr'den de şu rivâyeti nakleder : «Ebû Abdillâh (a.s), takiyye Allah'ın dinindendir, dedi. Ona, gerçekten Allah'ın dininden midir, diye sorduğumda, evet Allah'a yemin olsun ki, takiyye Allah'ın dinindendir, dedi».³

İşte Şîîlerin mensup oldukları din ve inandıkları akîde budur! Bu hakkın gizlenmesi ve bâtılın izhârından başka birşey değildir. Onlar, bu hususta bir de hadîs uydurarak şöyle derler : «Süleyman b. Hâlid, Ebû Abdillâh (a.s)'ın, «Ey Süleymân sizin dininiz öyle bir dindir ki, Allah onu gizleyeni aziz, açığa vuranı da zelil eder», dediğini nakleder».⁴

Bu durum Allah'ın şu kelâmı ile nasıl bağdaşır : «Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan onun onun elçiliğini yapmamış olursun»⁵; «Ey Muhammed artık sana buyurulanı açıkça ortaya koy. Puta tapanlara aldırış etme».⁶

Allah'ın Resûlü (s.a.s) de, Vedâ Haccı'nda dinini ilân ve akîdesini izhâr ederek söyle buyurur : «Tebliğ ettim mi?» Orada bulunanlar hep bir ağızdan «evet» derler. Bunun üzerine «Şahit ol Yâ Rabb! Burada bulunanlar bulunmayanlara tebliğ etsin; nice tebliğ olunan kişi vardır ki, onu bizzat işitenden daha iyi anlar».⁷

Hz. Peygamber (s.a.s) yine şöyle buyurur : «Allah, bizden birşey işitip onu, işittiği gibi başkalarına bildiren kişinin yüzünü ak etsin. Nice tebliğ olunan kişi vardır ki,

3. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 217. (Hind bs. c. 1, s. 483).

4. Kuleynî, aynı eser, c. 2, s. 222. (Hind bs. c. 1, s. 485).

5. Mâide : 5/67.

6. Hicr : 15/94.

7. Buhârî.

onu bizzat işitenden daha iyi anlar»;⁸ «Bir âyet bile olsa, benden işittiğinizi tebliğ edin».⁹

Yüce Allah, nebîlerini ve resûllerini şu âyetleriyle över : «Allahın göndermiş olduklarını tebliğ edenler, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar. Allah hesap gören olarak yeter».¹⁰

Allah, Ashâbı Kirâm'ı da şu ifâdelerle över : «İnananlardan, Allah'a verdiği ahdi yerine getirenler vardır. Kimi, bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahdlerini hiç değiştirmemişlerdir. Bu sebeple Allah, doğruları doğrulukları ile mükâfatlandırır. İkiyüzlüleri de dilerse azablandırır veya tevbelerin kabul eder. Şüphesiz Allah bağışlayandır, merhâmet edendir».¹¹; «....Allah, yolunda cihad eden, yerenin yermesinden korkmayan bir millet getirir...».¹²

Allah, münâfıkları yalanları sebebiyle zemmederek şöyle buyurur : «Ey Muhammed! İki yüzlüler sana gelince : «Senin şüphesiz Allah'ın peygamberi olduğuna şehâdet ederiz» derler. Allah, senin kendisinin peygamberi olduğunu bilir; bunun yanında Allah, iki yüzlülerin yalancı olduklarını da bilir».¹³ Allah münâfıkların özelliklerini de şöyle belirtir : «İnananlara rastladıkları zaman, «inandık» derler, elebaşlarıyla baş başa kaldıklarında, «Biz şüphesiz sizinleyiz, onlarla sâdece alay etmekteyiz» derler».¹⁴ Allah onların uğrayacakları cezâyı da şöyle açıklar :

8. Tirmizî.

9. Buhârî.

10. Ahzâb : 33/39.

11. Ahzâb : 33/23, 24.

12. Mâide : 5/54.

13. Münâfıkûn : 63/1.

14. Bakara : 2/14.

«Doğrusu münâfıklar cehennemin en alt tabakasındadırlar. Onlara yardımcı bulamayacaksınız».¹⁵

Resûlullah (s.a.s), yalanı yasaklayıp zemmetmiş, doğruluğu ise emredip övmüştür. Nitekim Buhârî ve Müslim şu hadîsi rivâyet ederler : «Doğruluktan ayrılmayın; zira doğruluk, iyiliğe, iyilik ise cennete götürür. İnsan doğrulukta ve doğruyu aramakta sebât ederse, Allah indinde siddik olarak yazılır. Yalandan kaçının; zira yalan kötülüğe, kötülük ise cehenneme götürür. İnsan, yalan söylemekte, yalancılıkta ısrar eder, yalanı aramakta diretirse, Allah indinde yalancı olarak yazılır».¹⁶

Süfyân b. Abdillâh es-Sakafî, Resûlullah'ın, «Din kardeşine bir şeyi yalan olarak söylemiş olman, onun da bunu tasdik etmesi, büyük bir hiyânettir», dediğini işittiğini söyler.¹⁷

Takiyye Din ve Şerîattır

Bu din, Müslümanların Allah'ın emri ve Peygamberin vasiyyeti ile inandıkları bir şeydir; ancak Şîîler, bu hususta akîdeye hattâ temel akîdelerine bile yalan katmışlardır.

Meselâ Şîîlerin «Sâdûk»'ları ve muhaddislerinin üstâdı Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn b. Bâbeveyh el-Kummî, meşhûr risâlesi «el-İ'tikâdât» ta şöyle der : «Takiyye vâcibtir; onu terkeden namazı terkeden gibidir», «Takiyye vâcibtir; el-Kâim ortaya çıkıncaya kadar onu terketmek câiz değildir. Onun hurûcundan önce takiyyeyi terkeden kişi, Allah'ın dininden, İmâmîyye'nin inancından çıkmış, Allah'a Resûlullah'a ve imamlara muhâlefet et-

15. Nisâ : 4/145.

16. Buhârî.

17. Ebû Dâvud.

miş olur. Câfer es-Sâdık (a.s)'a «Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır» (Hucurât : 9/13) âyetinin mânası sorulduğunda, «Takiyye ile amel edebilirsiniz, en muttakî olanınızdır», demiştir.¹⁸

Resûlullah'a, «Takiyyesi olmayan bir mü'min, başı olmayan ceset gibidir»,¹⁹ yalanını isnâd eden bir topluluk, niçin takiyyeyi inançlarının esaslarından saymasın?

Şûiler, takiyye ile ilgili olarak, mâsum kabul ettikleri imamlarından şunları nakleder :

Onlara göre ilk mâsum imam olan Ali b. Ebî Tâlib şöyle demiştir : «Takiyye mü'minin en üstün amelidir; mü'min, kendini ve kardeşlerini, fâcirlerden onunla korur».²⁰

Üçüncü imamları Hüseyin b. Ali şunu söyler : «Takiyye olmasaydı, dostumuz kim, düşmanımız kim bilinmezdi».²¹ —Yalan, sanki Şîa'yı tanımanın mi'yârı gibidir—.

Dördüncü imamları Ali b. el-Hüseyin'den şunu naklederler : «Allah, mü'minin bütün günahlarını affeder, onu dünyâda ve âhirette temizler; ancak şu iki günâhı affetmez : Takiyyeyi terketmek —ne günah ya! — ve kardeşlerinin haklarına riâyet etmemek».²²

Beşinci imamları el-Bâkır lâkabı ile meşhûr olan Muhammed b. Ali b. el-Hüseyin'in de şöyle dediğini naklederler : «Takiyyeden daha değerli ne vardır! Takiyye mü'minin cennetidir»,²³ «Eğer başınızda adâletsiz ve zâlim bir

18. İbn Bâbeveyh el-Kummî, İ'tikâdât, (Faslu't-Takiyye), İran 1274.

19. Tefsîrû Askerî, s. 162, Matbaatu Ca'ferî, Hind.

20. Aynı eser, aynı yer.

21. Aynı eser, aynı yer.

22. Aynı eser, s. 164.

23. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, (Bâbu't-Takiyye), c. 2, s. 220.

idâre varsa, onlarla zâhiren kaynaşın, içinizden²⁴ de kar-
şı çıkın».²⁵

24. Lutfullah es-Sâfi, Seyyid Muhibbuddîn el-Hatîb'in, risâlesin-
de doğru olarak yazdığı şu satırlara nasıl itirâz edebiliyor, bilemi-
yoruz. Şiîlerle bizim aramızda gerçek bir diyalogun kurulmasının
en büyük engeli «takiyye» dedikleri şeydir. Takiyye, onlara göre
dinî bir akide olup, onların bize, olduklarından başka şekilde gö-
rünmelerini mümkün kılar. Bu sebebledir ki, bizden kalbi temiz
olanlar, onların böyle yakınlık ve anlaşma istermişcesine davran-
malarına aldanırlar. Halbuki ne bunu isterler, ne de buna razı
olurlar ve bunun için çalışırlar. (Bu konuda bk. el-Hutûtul-Arida,
s. 8, 9, altıncı baskı).

Şiîlerin, sahîh bir kitap olarak kabul ettikleri el-Kâfî'de yer
alan ve imamlarından rivâyet olunan şu rivâyet, acaba el-Hatîb'in
söylediklerinden farklı şeyler mi ihtivâ ediyor? O, «takiyyeye inan-
dıkları için, Şiîlerin akâdeleri hususundaki ikrâr ve itirafları kabul
olunamaz; zira onlar açığa vurduklarının tam tersini içlerinde giz-
lerler, diyen kişi insanların alay konusu olmaz mı?» (es-Sâfi, Mea'l-
Hâtîb, s. 26), sözüyle acaba ne demek istiyor? Şiî imamların söz-
leri ortada dururken, kim insanların eğlencesi durumuna düşer?
es-Sâfi, dünyada, gizlediklerini sakladıklarını kendilerinden başka
bilen bir kimsenin olmadığını mı zannediyor da, aldatmak istedik-
lerini kandırabileceğini sanıyor? Yahut da Şiîler tarafından al-
datılan ve kendisi hakkında «el-Hatîb'den daha basîretlidir» diyen,
Mısırlı şeyh gibi, bütün insanları gâfil mi sanıyor? Ne var ki ey
Sâfi, her mevkiî mansıb sâhibinin kabiliyetli ve basîretli olması
zarurî değildir. Nice âlim vardır ki, doğruyu reddettikleri halde
dünyalık elde edememişlerdir. Binaenaleyh şeyhlik, basîretli olmak
ve önderlik için bir delil teşkil etmez.

es-Sâfi'nin «takiyye Sünnîlerce de câizdir» sözüne gelince : Bu
bâtıl bir iftirâ, büyük bir bühtandan başka birşey değildir; zira
Ehl-i Sünnet, Sünnî olsun olmasın, hiçbir müslüman için Şîa'nın
anladığı anlamdaki takiyyeyi câiz görmez. Zâhirlerinin, bâtnları-
nın tam tersi olduğu ve inanmadıklarını söyledikleri iddiasından
da Allah'a sığınırız. Onlar, geçmiş asırlardan beri doğrulukları, gü-
venilirlikleri ve fedakârlılıklarıyla ün yapmışlardır. Halbuki takii-
yeye inanan Şiîler, bu fazîletlerden ve şöhetten mahrumdurlar;
bunu kendi imamları da itirâf etmişlerdir ve kitaplarında bu tür
rivâyetler nakletmişlerdir. Meselâ Kuleynî, Abdullah b. Ya'fûr'dan
şu rivâyeti nakleder : «Ebû Abdillâh (a.s.)'a, ben insanlarla çok ha-
şır neşir olan bir kimseyim; sizin taraftarınız olmayanların doğru,
güvenilir ve vefâlı, size bağlı olanların ise, bu hasletlerden yoksun
olduklarını görmem, gerçekten beni çok şaşırtıyor, dedim. Bunun
üzerine Ebû Abdillâh oturduğu yerden kalktı, sinirli bir halde ba-
na doğru yürüyerek şöyle dedi : İmâmın velâyetinin Allah'tan ol-

«es-Sâdık» lâkablı Ebû Abdillâh künyeli altıncı imam-ları Câfer b. el-Bâkır'dan da şu rivâyet edilir : «Ey Ha-bîb! Allah'a yemin olsun ki, benim için yeryüzünde ta-kiyyeden daha değerli hiçbir şey yoktur; takiyye yapanı Allah yüceltir, takiyye yapmayanı ise, alçaltır».²⁶

Yedinci imamları olan Mûsâ b. Câfer, talebesi Ali b. Suveyd'e şöyle yazmıştır : «Bizim söylediğimiz veya bi-ze nisbet olunan birşey duyduğun zaman, hilâfının doğ-ru olduğunu bilsen bile, şakın hiçbir şey söyleme; çünkü sen, onu niçin söylediğimizi ve hangi sebeple vaz' ettiğ-i-mizi bilemezsin. Sana bildirdiğimize inan, gizlemeni is-tediğimizi ise ifşâ etme».²⁷

madığını kabul ederek Allah'a inananın, dini yoktur». (bk. el-Kâfi fi'l-Usûl, c. 1, s. 237, Hind bs.)

«Ey Sâfî, bak! Eskiden beri söylenen söz şudur :

Fazîlet, düşmanların da şahitlik ettiği şeydir».

Ehl-i Sünnet, hakikatı haykıran Ahmed b. Hanbel'i, açıkça ger-çeği söyleyen Mâlik b. Enes'i, inandığını kimseden çekinmeden ilân eden Ebû Hanîfeyi, kınından çıkmış keskin bir kılıç gibi olan İbn Teymiyyeyi, batılı çürüten İbn Hazm'ı ve tarihi şehâdet-leri ve cesâretleri ile dolduran daha nicelerini yetiştirmiştir. Bu büyük insanların yaşadıkları dönemlerde Şîî imamlar, (kendilerin-den rivâyet olunup yine kendilerine isnâd edildiği üzere), yalana sığ-narak, maskelerle gözlerini saklayıp kadın peçelerine bürünmeye razı olarak, mağaralarda gizlenirlerdi. Nerede bunlar, nerede on-lar... Cerîr bu konuda ne güzel söyler :

«Ey meclislerin Cerîr'i, bizî topladığın vakit,

İşte atalarım, getir onların bir benzerini».

Ey Sâfî, sen bu hile ile ne Müslümanları aldatabilirsin, ne de müslümanlar böyle bir hileye inanırlar. Birleşmeye ve anlaşmaya gelince; bu bir tarafın sadâkatı, diğer tarafın yalanı, bir tarafın ihlâsı, diğerinin hilesi ile mümkün olamaz. İki tarafından da ih-lâslı olması gerekir. Sadâkat her iki tarafta da bulunmalıdır. Bu ise, ancak takiyyeden vazgeçmekle mümkün olabilir. Takiyyeye sarılınması, onun müdâfaası ve ona taassubla sahip çıkılması ha-linde ise, böyle bir anlaşma ve yaklaşma söz konusu olamaz.

25. Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl, c. 2, s. 220.

26. Kuleynî, aynı eser, c. s. 217.

27. el-Keşşî, Ricâl, s. 365. (Ali b. Suveyd'in terceme-i halinde), Kerbelâ bs.

Sekizinci İmamları Ali b. Mûsâ şöyle der : «Vera'sı olmayanın dini, takiyyesi olmayanın imânı yoktur. Allah katında en üstününüz takvâsı en çok olanınızdır». Kendisine, ne zamana kadar böyle olacağı sorulduğunda, «Bilinen vakte kadar, yani Kâimimizin ortaya çıkacağı zamana kadar. Kim, Kâimimizin ortaya çıkışından önce takiyyeyi terkederse, bizden değildir», dedi.²⁸

İşte Şîîlerin yalan hususundaki inançları, onu kut-sallaştırmaları ve ondaki aşırılıkları bunlardır. Bütün bunlardan sonra, hiçbir kimse, onlara güvenebilir, sözlerini tasdik edebilir ve kendileriyle gidip anlaşabilir mi? Hindli Şîî bilgin es-Seyyid «İmdâd İmâm», şu sözleriyle bunu doğrulamaktadır : «İmâmiye ve Ehl-i Sünnet mezhepleri, farklı cihetlere doğru akan iki ırmak gibidirler ve kıyâmete kadar da birbirlerinden uzak olarak akacaklardır. Birleşmeleri imkânsızdır».²⁹

el-Hatîb de, risâlesine vermiş olduğu şu isimle bunu dile getirmiştir : İmâmiye Şîası Dîninin Üzerine Kurulu Olduğu Ana Esaslar ve Onunla Bütün Fırka ve Mezhepler de Dâhil Olmak Üzere İslâm Esaslarının Birleştirilmesinin İmkansızlığı.

Doğru ile yalan nasıl birleştirilir? Doğru söyleyen ile yalancı bir araya gelebilir mi? Zira yalancı, yalanı zarûrî ve vâcib saymakla kalmıyor, aynı zamanda onu Allah'a yaklaşmak için en büyük vesîle olarak görüyor!

Takiyye Düpedüz Yalandan Başka Birşey Değildir.

Bazı Şîîler takiyyeye karşı çıktılar ve takiyyeden mak-sadın yalan söylemek değil, nefsin korunması ve şerden

28. el-Erdebîlî, Keşfu'l-Gumme, s. 341.

29. Misbâhu'z' Zulm, s. 41-42. (Onduca) Hind bs.

kurtulmak için gerçeğin (emr) gizlenmesi olduğunu söylediler.

Gerçek böyle değildir; zira onlar takiyye ile yalan ve aldatmayı kastederler ve inandıklarının tersini izhâr ederler. Bunun böyle olduğuna şunlar delil teşkil etmektedir :

Muhammed b. Yâkub el-Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Furû' isimli kitâbında, Ebû Abdillâh'tan şunları rivâyet eder : «Münâfıklardan bir kimse ölmüştü. Hüseyin b. Ali (a.s) dışarı çıkıp onun cenâzesi ile birlikte yürümeye başladı. O sırada dostlarından (mevlâ) biriyle karşılaştı. Ona nereye gidiyorsun diye sorduğunda, namazını kılmamak için bu münâfığın cenâzesinden kaçıyorum, dedi. Bunun üzerine Hüseyin (a.s), sağımda durmaya bak, benden ne duyarsan aynısını söyle, dedi. Münâfığın velisi (imam) tek bir alınca Hüseyin de tekbir alarak şöyle dâa etti : Ey Allahım falan kuluna tam bin defa lânet et. Ey Allahım bu kulunu insanların ve beldelerin içinden geçir, cehennemine ulaştır ve ona en şiddetli azâbını tattır, çünkü o, düşmanlarını dost edinmiş, dostlarına düşman olmuştu. Nebî'nin Ehl-i Beyt'ine buğzederdi».³⁰

Bu yalanın bir benzerini Resûlullah'a isnâd ederek ona iftirâda bulunan Şîîler, Ebû Abdillâh (a.s)'ın şu rivâyetini nakledecekler : «Abdullah b. Ubey b. Selûl ölünce, Hz. Peygamber onun cenâzesine iştirak etti. Hz. Ömer Resûlullah'a, Allah seni onun kabrinde dâa etmekten nehyetmedi mi, diye sordu. Resûlullah cevap vermedi. Bunun üzerine Ömer tekrar, Allah seni onun kabrinde duâ okumaktan nehyetmedi mi, diye sorduğunda, Resûlullah şu cevâ-

30. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Furû', (Kitâbu'l-Cenâiz), c. 3, s. 189. (Hind bs. c. 1, s. 99).

bı verdi : Sana yazıklar olsun! Benim nasıl dúa edeceği-
mi nereden bileceksin! Dedim ki, Allahım onun karnını
ateş ile doldur, kabrini ateşle doldur ve onu ateşe at. Ebû
Abdillah (a.s.), O (Ömer) böylece Resûlullah'a söylemek
istemediği bir şeyi söyledi, dedi».³¹ Bu, takiyye hususun-
da Şîîlerin itikâdıdır. Şöyle ki, onlara göre, Resûlullah,
Allah'ın hakkında istiğfarda bulunulmasını menettiği bir
münâfık için istiğfâr ediyor görünerek —Allah korusun,—
insanları aldatıyor. Resûlullah böylece, rivâyet ettikle-
ri üzere, ashâbının yaptığıнын tersini yapmak sûretiyle
Allah'a ve emirlerine muhâlefet ediyor; çünkü onlar, Re-
sûlullah'ın onun için dúa mı, yoksa bedduâ mı ettiğini
bilmiyorlar. İşte bu sebeple ashâbın rahmet diledikleri
kişiye, aynı anda Hz. Peygamber lânet ediyor. Böylece
Resûlullah'ın içi dışına, dışı içine uymamış oluyor. On-
lara göre —Allah korusun— Ömer'e söylemek istediği
husus buydu.

İslâm'ın son derece güçlü olduğu bir devirde Resûl-
ullah (s.â.s)'ı Abdullah b. Übey'e bedduâda bulunmaya
sevkeden nedir? diye sorabilirsin. Abdullah b. Ubey İs-
lâm'dan ve onun şevketinden korktuğu, bir takım fayda
ve menfâatlara tamah ettiği için münâfıklık etmiştir. Şîî-
ler ise bu uydurma haberi yalnızca çirkin akîdelerini kuv-
vetlendirmek için kullanmışlardır. Onlar böylece Resûlul-
lah'ın da tıpkı imamları gibi takiyye —yani yalan— ile
amel etmiş olduğunu göstermek istiyorlardı. İşte bu, nef-
si muhâfaza ve kötülükten korunmak için işi (inancı) giz-
lemektir, dedikleri Şîîlerin takiyyeleridir. Hiçbir kimse
bunun yalan ve manâfıklık olduğundan şüphe edemez.

31. Kuleynî, aynı eser, c. 3, s. 188. (Hind bs. c. 1, s. 99).

Takiyyenin sırf münâfıklık olduğunu açıklayan bir diğer rivâyeti Kuleynî, Kitâbu'r-Ravda'da, Muhammed b. Müslim'den nakleder : «Ebû Abdillâh (a.s)'ın yanına vardım; yanında Ebû Hanîfe vardı. Ona, canım sana fedâ olsun, garib bir rüyâ gördüm, dedim, Bana, ey Müslim'in oğlu, işte onu bilen burada oturuyor, dedi ve eliyle Ebû Hanîfe'yi işâret etti. Bunun üzerine ben, rüyâmda evime girmiştim, o sırada zevcem bana karşı gelerek üzerime birçok ceviz attı, doğrusu bu rüya beni çok şaşırttı, dedim. Ebû Hanife, sen zevcenin mirâs meselelerinde ona karşı çıkıyorsun ve bu konuda ihtilaf ediyorsunuz; şiddetli bir sıkıntıdan sonra, inşaallah istediğine kavuşacaksın, dedi. Bunun üzerine Ebû Abdillâh (a.s), doğru söyledin yâ Ebû Hanife, dedi.»

«Ebû Hanîfe çıkıp gittikten sonra Ebû Abdillâh (a.s)'a, canım sana fedâ olsun, bu nâsıbînin tâbirinden hoşlanmadım, dedim. Ebû Abdillâh (a.s), üzülme, ne onların tâbiri bizim tâbirimize, ne de bizimki onlarınkine uyar; senin rüyânın tâbiri onun söylediği gibi değildir, dedi. Ben, cânım sana fedâ olsun, ona, hatalı olduğu halde «doğru söyledin» demen ve bunun üzerine yemin etmenin sebebi nedir, diye sordum. Ebû Abdillâh, evet, onun hatâda isâbet ettiğine dâir yemin ettim, dedi».³²

Bilindiği üzere Ebû Hanîfe, kendisinden korkulacak derecede makam mevkî sâhibi bir kimse değildi; üstelik idârecilerin öfkesine hedef olan bir insandı. Sonra o, Ebû Abdillâh'tan ne kendisini övmesini ne de rüyâsını soran kişiyi kendisine yöneltmesini istemişti. Ebû Abdillâh bizat Ebû Hanîfe'yi övmüş, Muhammed b. Müslim'in rüyâsını tâbir etmesini istemişti. Daha sonra onu tasdik et-

32. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'r-Ravda), c. 8, s. 292.

miş ve tâbirinin doğruluğuna dair yemin etmişti; onun meclisinden ayrılmasından sonra da onu hatâli olmakla suçlayıp ondan teberrî etmişti. Buna ne demek lâzım? Bunun nifâktan başka bir ismi olabilir mi?

Bunun bir benzeri de, yine Kuleynî'nin, bir âyetle ilgili olarak el-Kâfî'de rivâyet ettiği şu haberdur : «Mûsâ b. Uşeym şöyle der : Ebû Abdillâh (a.s.)'ın yanında idim. Bir kimse, ona, Allah'ın Kitâbından bir âyetle ilgili bir soru sordu, o da cevap verdi. Sonra bir başkası gelerek aynı âyet hakkında sordu, ona birinciye verdiği cevabın tam tersini söyledi. Bu bana öyle dokundu ki, kalbimin âdetâ bıçaklarla doğrandığını hissettim. Kendi kendime, bir vâv harfinde bile hatâ yapmayan Ebû Katâde'yi Şam'da bıraktım da, böyle büyük hatâlar yapan bir kimsenin yanına geldim, dedim. Ben böyle düşünürken bir başkası daha geldi ve ona yine aynı âyeti sordu. Bu sefer her iki cevaptan farklı bir cevap verdi³³ O zaman kalbim rahatladı ve bunun bir takiyye olduğunu anladım».³⁴

İnsaflı kişiler bu konuda ne derler? Bu nasıl bir takiiyedir? Bu tanâkuz ve tezâtlara, onları hangi kötülük sevketmiştir? Bununla hangi musîbetten kurtulmuşlardır? Dînî ve dünyevî meselelerde, böyle bir itikâda sâ-

33. Kitâbında, «Takiyyeye inandıkları için, Şiîlerin akîdeleri hususundaki ıkrâr ve itirâfları muteber değildir, diyen kişi, insanların eğlencesi olmuyor mu?» ifâdelerini kullanan Lutfullâh es-Sâfi, bu durum karşısında artık ne diyebilecek? (Bk. Mea'l-Hatîb fî Hutûtihi'l-Arîda, s. 36). Ey Sâfi, kim insanların eğlencesi oluyor, Şiîler mi, yoksa, onları tenkid edenler mi? «Onlarla bizim aramızda, ihlâslı ve gerçek bir diyalogün kurulmasında ilk engel takiyye dedikleri şeydir», derken el-Hatûb haklı değil mi? Doğruyu söylemiyor mu? Şiîler, kendilerince mâsum olan imamları Ebû Abdillâh Câfer'den nakledilen, Sahih kitaplarından el-Kâfî'de yer alan, Ebû Câfer'in takiyye icâbı, bir âyet hakkında muhtelif cevaplar verdiğini bildiren rivâyet hakkında ne derler?

34. Kuleynî el-Kâfî fîl-Usûl, c. 1, s. 163.

hip olan bir kimseye güvenilebilir mi? Böyle bir insan, Kitâb'a ve Sünnet'e inanır mı? Keşke bilebilseydim... Onların, ne zaman takiyye ile amel edip, ne zaman etmediklerini kim bilebilir? Bu dini bozmak, İslâm'ın temelini yıkmak, Allah'ın Kitâb'ının âyetleri ile oynamak değil midir?

Bundan da öte, Şîîlerin iddialarına göre, imamları, takiyye sebebiyle haramı helâl, helâlî haram saymışlardır. Meselâ el-Kâfî'de Ebân b. Tağleb'ten şu rivâyet edilir : «Ebû Abdillâh (a.s)'ın şöyle dediğini işittim : Babam (Muhammed el-Bâkır), zamanında, takiyye gereğince doğan ve atmacanın öldürülmesinin helâl olduğuna dâir fetvâ verirdi. Ben ise, onlar için takiyyeyi gerekli bulmuyorum; onlar haramdır».³⁵

Bu konuda ne söylenebilir? Onun helâl diye fetvâ verdiği haram değil midir? Ey Allah'ın kulları, din ve şeriat bu mudur? Onun, avâmdan birinin bile haram olarak kabul ettiği bir şeyin helal olduğuna dair fetvâ vermesi caiz midir? Onların iddia ettikleri imâmet ve ismet nerededir?

Bakınız Cenâbı Hakk bu konuda ne buyuruyor : «Ey Muhammed de ki, Allah'ın kulları için yarattığı zinet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir».³⁶ Allah Yahudilerin ve Hıristiyanların zemmi için de şöyle buyurur : «Onlar Allah'ı bırakıp hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesîh'i rableri olarak kabul ettiler».³⁷ Resûlullah (s.a.s) da bu hususu şu sözleriyle açıklar : «Onlar kendilerine helâl kıldıkları bir şeyi helâl kabul ederler; kendilerine haram kıldıkları bir şeyden de sakınırlar».³⁸

35. Kuleynî, el-Kâfî Fî'l-Furû', c. 6, s. 208. (Hind bs. c. 2. s. 80)

36. A'râf : 7/32.

37. Tevbe : 9/31.

38. Tirmizî.

Yüce Allah, bir şeyi haram yahut helâl kılmanın yalnız kendisine âit olduğunu; peygamberinin bile bu hususta hiçbir hakkının olmadığını şu âyetle beyân etmiştir : «Ey Peygamber, Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin kendine yasak ediyorsun».³⁹

Haramı helâl, helâli haram kılan sâdece el-Bâkır değildir! Şîîlerin inançlarına göre, bütün imamlar, Allah'ın haram kıldığını helâl, helâl kıldığını da haram sayma hakkına sâhiptirler. Bu yüzden el-Bâkır, haramı helâl, helâli haram saymıştır.

Şîa'nın büyük muhaddisi Ebû Amr Muhammed el-Keşî kitâbında şu rivâyeti nakleder : «Hamdeveyh, Muhammed b. el-Hüseyin'den, o, el-Hakem b. Miskîn es-Sakafî'den, o, Ebû Hamza Ma'kıl el-İclî'den, o, Abdullah b. Ebî Ya'fûr'dan şöyle rivâyet eder : «Ebû Abdillâh (Câfer)'a, Allah'a yemin olsun ki, bir hurmayı ikiye ayırıp şu helâl, şu haramdır derseni, helâl dediğinin helâl, haram dediğinin de haram olduğuna inanırım. (—Acaba Ebû Abdillâh bu söze karşı çıkıp reddetti mi? hayır üstelik şöyle dedi : —) Allah sana rahmet etsin, Allah sana rahmet etsin.»⁴⁰ İşte Şîîlerin övdükleri îtikâdları budur. Ebû Ya'fûr'un bu sözü üzerine el-Câfer şunu da söylemiştir : «Abdullah b. Ebî Ya'fûr'dan başka hiçbir kimse, Allah'ın hakkımızda farz kıldığını bize edâ etmemiştir».⁴¹

....Şîîlerin dokuzuncu imamları Muhammed b. Ali b. Mûsâ, kendisine Şîa'nın ihtilâfı hakkında bir soru sorulduğunda şu cevabı vermiştir «İmamlar, istediklerini helâl, istemediklerini haram kılan kimselerdir». —Böyle bir inancı olan kimsenin diğer meselelerde yalan söylemiye-

39. Tahrîm : 66/1.

40. el-Keşî, Ricâl, s. 215.

41. el-Keşî, aynı eser, 215.

ceğine nasıl inanılabilir? Helâl-Haram konularında kendisine güvenilmeyen bir kimseye, mübahlar konusunda nasıl güven duyulabilir?

Sonra el-Bakır'ı, fetvâyı vermeye zorlayan kimdir? Câfer'in sözünden anlaşılan, babasının fetvâsının Emevî sultanlarını hoşnut etmek için verilmiş olaçağı hususudur. Zira o, «(babam) Emevîler devrinde fetvâ veriyordu», diyor. Bunu böyle kabul etsek bile, acaba Şîîler, doğru olduğuna inandıkları şu rivâyete ne diyeceklerdir : «Câbir'in, bizzat el-Bâkır'dan naklettiği bu rivâyete göre Resûlullah (s.a.s) şöyle demiştir : Kim zâlim bir sultanı, Allah'ı gazâba getirerek hoşnud ederse, Allah'ın dîninden çıkar». ⁴² Şîîler, haram'ı helâl kılmayı Allah'ı gazâblandırmak saymıyorlar mı?

Ali b. Ebî Tâlib, iddialarına göre, bir hutbesinde şöyle demiştir : «İmân, sana zararı dokunacak bir yerde doğruluğu, fayda temin edecek olan yalana tercih etmendir». ⁴³

Artık hiçbir kimse, takiyyenin sırf yalan olduğundan şüphe edebilir mi?

Bu hususla ilgili birkaç misâl daha verelim

Bu konuda pek çok misâl mevcuttur. Meselâ Seleme b. Muhriz'den şu rivâyet nakledilir : «Ebû Abdillâh'a, bana vasiyet eden bir ermânî'nin öldüğünü söyledim, ermânî'nin ne olduğunu sordu, onun dağlarda yaşayan bir Nebâtî olduğunu, öldüğünde terikesini bana vasiyet ettiğini, geriye yalnız bir kızı kaldığını söyledim. Bana, terikesinin yarısını al, dedi. Bu haberi Zürâre'ye söylediğimde, o senden takiyye yapmış, malın tamamı kıza aittir,

42. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, c. 3. s. 737.

43. Nehcu'l-Belâğa, c. 2, s. 129, Beyrut bs.

dedi. Bunun üzerine tekrar Ebû Abdillâh'ın yanına gittim. Ona, Allah sana hayırlar versin, dostlarımız, senin bana karşı takiyye yaptığını söylüyorlar, dedim. O, hayır, Allah'a yemin olsun ki sana karşı takiyye yapmadım; fakat kefil olmaktan korktum; bunu hiç kimse anlamı, dedi. Hayır, dedim. Ebû Abdillâh, kıza malın kalanını da ver, dedi».⁴⁴

Bakın Ebû Abdillâh, Seleme b. Muhriz'e önce malın yarısını almasını, sonra da tamamını kıza vermesini söyledi. Bu iki şıktan ancak birisi doğru olabilir. O, ya malın yarısını almak hakkına sâhiptir, ya da hiçbir şey alamaz. Eğer hiçbir hakkı yoksa, niçin önce yarısını almasını söyledi; şayet hakkı varsa niçin ikinci seferde fikrinden döndü? Zürâre b. A'yun ne arkadaşı ve yoldaşı, ne de bir mukallidi olduğu halde imâm niçin korkuyordu? Bir kimsenin, takiyye adına, doğru bir ifadeyle yalan ile, Allah ve Resûl'ünün emirleri hilâfına fetvâ vermesi câiz midir?

Ferâiz meseleleri, içtihatlarla değil, nasslarla sâbittir. Nassları değiştirip ve bozup, tersine fetvâ veren bir kimseye diğer meselelerde itimâd edilebilir mi? Yine Kuleynî'nin el-Furû' fî'l-Kâfî'de naklettiği, bu rivâyete çok benzeyen bir rivâyet daha vardır. Buna göre Abdullah b. Muhriz şöyle der : «Ebû Abdillâh'a, bana vasiyette bulunan bir kimsenin öldüğünü ve geriye kızının kaldığını, bu adamın mirâsı hakkında ne diyeceğini sordum. Bana, mirasının yarısını kıza, yarısını da mevlâlara ver, dedi. Bu meseleyi dostlarımıza danıştığım da onlar, hayır, Allah'a yemin olsun ki, mevlâlara verilecek birşey yoktur, dediler. Bunun üzerine Ebû Abdillâh'ın yanına tekrar gidip, dostlarımız mevlâlara verilecek bir şey yoktur, o

44. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Furû', c. 7, s. 86, 87. (Hind bs. c. 3, s. 48).

sana karşı takiyye yapmıştır, diyorlar, dedim. Ebû Abdillâh, hayır, Allah'a yemin olsun ki, sana karşı takiyye yapmadım; fakat terikenin yarısını almandan korktum; eğer korkmuyorsan diğer yarısını da kıza bırak, Allah sana kefil olacaktır, dedi».⁴⁵

Bu iki rivâyetten anlaşılıyor ki, Şîîler yalana, sâdece nefsi korumak, zâtı muhâfaza etmek için cevaz vermekle kalmamışlar, hiçbir sebep olmaksızın yalan söylemişlerdir. Soru soran Abdullah b. Muhriz ve Seleme ne Emevîlerden, ne de Abbâsîlerdendir; her ikisi de hakiki Şîî olup «mâsum imâm»'ın taraftarlarındandır. Aynı şekilde, Câfer verdiği bâtil fetvâyı, takiyye icâbı değil, maslâhat icâbı ve yalan yere verdiğini de belirtmiştir.

Şîî imamlar, takiyyenin sâdece yalandan ibâret olduğunu da açıklamışlardır. Meselâ Ebû Basîr, Ebû Abdillâh (Câfer)'tan şu rivâyeti nakleder : «Ebû Abdillâh, takiyye Allah'ın dinindendir, dediğinde gerçekten Allah'ın dininden midir, diye sordum. Şöyle cevap verdi : Evet, Allah'a yemin olsun ki, takiyye Allah'ın dinindendir. Nitekim Yûsuf onların yüklerini yükletirken bir su kabını kardeşinin yüküne koydurdu. Sonra bir münâdî şöyle bağırdı : Ey kervancılar siz hırsızsiniz» (Yûsuf : 12/70) Halbuki onlar hiçbir şey çalmamışlardı».⁴⁶

Şîî muhaddis el-Keşşî'nin naklettiği rivâyet bundan daha açıktır : «Hüseyin b. Muâz b. Müslim en-Nahvî, Ebû Abdillâh (a.s)'tan şunu nakleder : Ebû Abdillâh bana, duyduğuma göre halkı câmiye toplayıp onlara fetvâ veriyormuşsun, dedi. Ben de, evet zaten buradan ayrılmadan sana bunu soracaktım; ben câmideyken bir kimse yanıma

45. Kuleynî, aynı eser, c. 7, s. 87. 88, (Hind bs. 3, 48).

46. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, c. 2, s. 217.

gelip bir şey soruyor, ona bu hususu anlatırken senin söylediklerini haber veriyorum.... dedim. Bunun üzerine Ebû Abdillâh, bildiğin gibi yap, ben de öyle yapıyorum, dedi».⁴⁷

Onların imam dedikleri bu kimse, insanlara yalan söylemelerini ve başkalarını aldatmalarını emrediyor. Yüce Allah, «Ey inananlar! Allah'tan sakının ve doğrularla beraber olun»,⁴⁸ «Ey inananlar Allah'tan sakının ve dürüst söz söyleyin»⁴⁹ buyururken, bu anlayışa ne demeli? Buradaki mesele, yani takiyye, Allah'ın bu zikrettiğimiz âyetlerine ters düşmektedir. Şiîler, sâdece yalan söylemekle kalmıyorlar, üstelik onu emrediyorlar ve Allah'a yaklaşımda bir fazilet sayıyorlar, mezheplerini bunun üzerine kuruyorlar. Onların hadîs ve tefsir kitapları, bu nevî yalan ve bâtil sözlerle doludur.

Onlar, bu durumdan şikâyet eden bir kimseyi, bu hilâf, tenâkuz ve yalandan ibâret olan takiyyenin maslahat ve maksada dayandığını belirterek suçlarlar. Meselâ el-Keşşî, Ebû'l-Hasan Mûsâ el-Kâzım'ın hapishanede iken taraftarlarından birine şöyle yazdığını zikreder : «Bizim dâvetimizi kabul edeceğine inandığın bir kimseyi, Rabbinin yoluna çağır. Biz hapisteye olduğumuz için üzülme. Bizden mervî veya bize nisbet edilen bir haber sana ulaştığında, yanlış olduğunu bilsen bile, sakın bu bâ-

47. el-Keşşî, Ricâl, s. 218. Lutfullah es-Sâfî, Şiîlerin takiyyeyi câiz görüp, onunla, zâlim sultanlar ve idârecilerin tahakkümü altındaki İslâm ülkelerinde amel ettiklerini nasıl iddia edebiliyor?... Burada herhangi bir zulüm ve zorlama mı var ki, takiyyeye, daha doğrusu apaçık bir yalana ve batılı savunmaya sığınıyor? Önce söylediğini söylemese veya en son dediği gibi konuşsa, kendisine ne gibi bir zorlama yapılabilir? Onun arkadaşları, yoldaşları, öğrencileri, tâbîleri ve taklitçileri ile birlikte olduğu zamanki hâli böyle olursa, başkaları ile berâber olduğu zaman acaba nasıl olur?

48. Tevbe : 9/119.

49. Ahzâb : 33/70.

tıldır, deme⁵⁰; zira sen, onu niçin söylediğimizi nasıl vasıflandırdığımızı bilemezsin». ⁵¹

Onlar, sâdece yalan söylemekle kalmaz, üstelik insanları buna teşvik ederler. Meselâ Ebû Abdillah'tan şu rivâyette bulunurlar: «Sizden her kim, farz namazını vaktinde kılar ve sonra onlarla beraber tahiyeye namazını kıalarsa, Allah bu kimseye yirmi beş derece sevap yazar. O halde böyle yapmaya devam edin». ⁵²

Bir kimsenin, Kur'an ve Sünnet'e aykırı bir söz işitiş, bu imamların birisinden rivâyet edilmiştir diye alması ve onun bâtıl olmadığına hükmetmesi, akla uygun bir şey midir? Bir sözün, sâdece imamlardan sâdır olması, Kitâb ve Sünnet'e uygun düşmemesi hâlinde, onu kabul etmeyi gerektirmez; çünkü İslâm'da esas olan, sâdece, tenâkuz ve hilâftan uzak bulunan Allah'ın Kitâbı ve Resûlünün Sünnet'idir.

Aynı şekilde, akıllı bir insanın, bazıları bazısına ters düşen bir şey duyup veya götürüp, «bu tamâmen haktır ve doğrudur», demesi mümkün müdür? Gerçeğin bir tek olduğu mâlumdur. Bir kimsenin sözlerinin birbirini tutmaması ve görüşlerinin tenâkuz halinde olması, yalanın açık alâmetlerindendir.

Şîîlerin, bir mesele hakkında ileri sürdükleri bir görüş, muhakkak o meseledeki başka bir görüşle tezat teşkil eder. Hattâ hadis râvilerinin içinde bile, hakkında

50. el-Keşşî, Ricâl, s. 368.

51. «Takiyye, Şîîler ile aramızda diyalog kurulmasına engeldir; zira doğru mu, yoksa yalan mı söylediklerini, samîmi mi oldukları, yoksa gâyelerinin ihânet etmek mi olduğunu bilemeyiz», diyen el-Hatîb haklı değil mi?

52. el-Kummî, Men Lâ Yahduruhu'l-Fakîh, (Bâbu'l-Cemâa), s. 1.

hem sika, hem de zayıf diye bir kavil olmayan birisine rastlamak biraz zordur. Öyle ki, bazılarının sika dediği bir râviyi, diğerleri Esfel-i Sâfilîne indirerek lânetlilerin lânetlisi yapar.

Şii Râviler

Bu konuda en açık misâli, büyük muhaddisleri, meşhûr râvîleri üç imamın Mûsâ, Câfer, el-Bâkır'ın dostu Zurâre b. A'yun teşkil eder. Şii tarihçiler, onu, bir sahife de överek, başka bir sahifede kötüleyerek anlatırlar. Bir seferinde ehl-i cennetten, başka bir seferinde ehl-i cehennemden sayarlar. Bir yerde en ihlâslı insan, diğer bir yerde en kötü insan olarak gösterirler. Meselâ el-Keşşî, Zurâre'nin hayat hikâyesini anlatırken, Ebû Abdillâh'ın, onun hakkında, «ey Zurâre, ismin cennetliklerin isimleri arasındadır», dediğini zikreder.⁵³ Başka bir yerde yine Ebû Abdillâh'ın şöyle dediği nakledilir: «Ölülerden ve dirilerden, en çok şu dört kişiyi severim: Bureyd b. Muâviye, Zurâre, Muhammed b. Müslim ve el-Ahval. Bunlar, insanların içinde en çok sevdiklerimdir».⁵⁴ «Allah Zurâre b. A'yun'a rahmet etsin. O ve onun gibiler olmasaydı, babamın sözleri unutulup gitmişti».⁵⁵ «Hatıralarımızı ve babamın hadîslerini unutulmaktan koruyan, ancak Zurâre, Ebû Basîr, Muhammed b. Müslim ve Bureyd b. Muâviye olmuştur. Eğer bunlar olmasaydı, kimse onları ortaya çıkaramazdı. Onlar, dînin koruyucuları, Allah'ın helâli ve harâmı hususunda babamın emîrleri, dünya ve âhirette bize en evvel kavuşacak olanlardır».⁵⁶

53. el-Keşşî, Ricâl, s. 122.

54. el-Keşşî, aynı eser, s. 123.

55. el-Keşşî, aynı eser, s. 124.

56. el-Keşşî, aynı eser, s. 125.

Zurâre b. A'yun hakkında, bu naklettiğimiz sözleri söyleyen Ebû Abdillâh (Câfer), yine aynı kişi hakkında İbn Ebî Hamza'dan nakledilen bir rivâyette İbn Ebî Hamza'nın «...Onlar inanıp imanlarına haksızlık karıştırmayanlardır» (6/82) âyetini okuması üzerine, «Allah bizi ve seni bu zulümden korusun», der. İbn Ebî Hamza'nın, bu zulmün ne olduğunu sorması üzerine, «o, Allah'a yemin olsun ki, Zurâre, Ebû Hanîfe ve onun gibilerin ihdâs ettikleri şeydir», der. İbn Ebî Hamza'nın, o zinâ irtikâb etmiştir, demesine karşılık da, «zinâ günahdır», der.⁵⁷

Ziyâd b. Ebî'l-Hallâl'ın naklettiği bir rivâyet daha da ileridir : «Ebû Abdillâh (a.s) (üç defa) şöyle der : Allah Zurâre'ye lânet etsin. Allah Zurâre'ye lânet etsin. Allah Zurâre'ye lânet etsin.»⁵⁸

Leys el-Murâdî de, Ebû Abdillâh (a.s.)'tan şunu işittiğini söyler : «Zurâre muhakkak sapık olarak ölecektir.»⁵⁹

Ali el-Kasîr'den de şöyle rivâyet edilir : «Zurâre b. A'yun ve Ebû'l-Cârud, Ebû Abdillâh (a.s)'ın yanına girmek için izin istediklerinde, Ebû Abdillâh (a.s) : Ey çocuk onları içeri al; onlar ölümlerin ve dirilerin iki danasıdır, demıştır.»⁶⁰

Zurâre'nin yüzüne karşı, «Zurâre olmasaydı, babamın hadîsleri yok olur giderdi», «Ey Zurâre, ismin Cennet ehlinin isimleri arasındadır» derken, aynı kimsenin arkasından da, «o, A'yun sülâlesinin yüz karasıdır; o, ne benim, ne de ecdâdımın dînindendir», diyor.⁶¹

57. el-Keşşî, aynı eser, s. 131, 132.

58. el-Keşşî, aynı eser, s. 133.

59. el-Keşşî, aynı eser, s. 134.

60. el-Keşşî, aynı eser, s. 135.

61. el-Keşşî, aynı eser, s. 137.

Yine aynı Zûrâre hakkında, Şîîlerin yedinci imâmı İbn Câfer Ebû'l-Hasan Mûsâ, «Allah'a yemin olsun ki, Zûrâre Allah Taâlâyâ muhâcir idi», demiştir.⁶²

İbn Ebî Mansûr el-Vâsîtî, Ebû'l-Hasan'ın şöyle dediğini işittiğini nakleder : «Zurâre benim imâmetimden şüphe etti; Allah'tan onu bağışlamasını diledim».⁶³

Zurâre b. A'yun, Ebû Câfer el-Bâkır'a, sultanlara verilen hediyeler hakkında bir soru sorduğunda, Ebû Câfer, «bir sakıncası yoktur» cevabını vermiştir. Daha sonra da, «Zurâre, bana sultanın bu işi yapmasının haram olduğunu söyleyip, beni halîfe Hişâm'a şikâyet etmek istiyor» der,⁶⁴ O, bu sözleriyle, Zurâre'nin bir hâin, bir Emevî casusu olduğunu söylemek istiyor. Onun oğlu Ebû Abdillâh (Câfer) ise, babasının vefâtından sonra onu hem övüyor, heme zemmediyor. Daha sonra onun oğlu yani İbn Ebî Câfer Ebû'l-Hasan Mûsâ, da onu över; babası Ebû Abdillâh ise taraftarlarından birinin kendisine, Zurâre'yi en son ne zaman gördüğünü sorması üzerine, «günlerdir görmedim; boş ver; eğer hastalanmışsa sakın ziyâretine gitme, ölmüş ise cenâzesine katılma», der. Onun bu sözlerine şaşırarak «Zurâre'den mi bahsediyorsun», diye soran râvîye, «Evet. Zurâre, Yahudilerden de, Hırîstîyanlardan da, Allah için üçüncüsüdür diyenlerden de, daha kötüdür», der.⁶⁵

62. el-Keşî, aynı eser, 139.

63. el-Keşî, aynı eser, 138.

64. el-Keşî, aynı eser, 140.

65. Bk. el-Keşî, aynı eser, s. 142. el-Keşî'nin Ricâl'inin hâşiyelerini yazan es-Seyyid Ahmed el-Huseynî, şunu söylemeye nasıl cür'et edebiliyor, bilemiyorum : «Bu kitâbın müellifinin Zûrâre hakkında ortaya koyduğu rivâyetler iki kısma ayrılır : Bunların bazıları onun medhi, İmam Sâdık ve babasının yanındaki büyük ve yüce mevkiini belirtmek, ilim, mârifet ve Ehl-i Beyt hadislerini kaybolmaktan korumak hususunda, diğerlerini geride bırakışının beyânı hakkındadır; diğer bir kısmı da bunların tam tersi olan ri-

Sâdece vahiyle ve ilhamla konuşan üç mâsum imâmın devrini idrâk eden ve bu imamların onun hakkındaki görüşleri, birbirine göre farklılık arzeden, Şîî kutuplarından birinin hâli işte budur! Allah, bunların durumlarını ne güzel açıklar : «Allah'a karşı yalan uydurandan ve ya kendisine bir şey vahyedilmemişken 'Bana vahyolundu', 'Allah'ın indirdiği gibi ben de indireceğim' diyenden daha zâlim kim olabilir». ⁶⁶

«Eğer o Allah'tan başkasından gelseydi, onda çok ayrılıklar bulurlardı». ⁶⁷

«Bunlar Allah'ı ve insanları aldatmaya çalışırlar, oysa sâdece kendilerini aldatırlar da farkında değillerdir.» ⁶⁸

«İnananlara rasladıkları zaman, 'inandık' derler, elebaşlarıyla başbaşa kaldıklarında, 'Biz şüphesiz sizinle-yiz! onlarla sâdece alay etmekteyiz' derler». ⁶⁹

Durumu Zurâre gibi olan daha pek çok Şîî kutup vardır. Daha doğrusu, Muhammed b. Müslim, Ebû Basîr, Himrân b. A'yun ve başka Şîî âlimler ve râvîler de dahil

vâyetlerdir. Bu rivâyetlere göre o, çok yalan söyleyen, çok hadîs uyduran iki yüzlü bir kimsedir...»

Aynı şekilde, şöyle demeye nasıl cesâret edebiliyor : «(Zürâre ile ilgili olan) kötöleme, yalanlama ve tekfir, sâdece, müdâfaa, muhâfaza ve takiyye icâbı sâdır olmuştur....» (s. 133, 134).

Bu, takiyye midir, yoksa yalan ve hile midir? Adamın yüzüne karşı başka türlü konuşuluyor, arkasından başka türlü! İmamların Zürâre'den korkmasının sebebi nedir? O, Ümeyye Oğullarından mı, yoksa Abbâsî meliklerinden biri miydi? Hayır... Zürâre, Ebû Abdillâh'ın ve Ebû'l-Hasan'ın taraftarlarından birisiydi. Öyleyse, onları, bu kimseyi tekfir etmeye mecbur eden nedir? İmamlar tarafından tekfir edilen bir insan, nasıl olur da Şîa'nın hadîste en çok güvendiği ve dayandığı bir kimse olabilir?

66. En'am : 6/92.

67. Nisâ : 4/82.

68. Bakara : 2/9.

69. Bakara : 2/14.

olmak üzere, aynı durum, hemen herkes için söz konusudur. Onlar, bazan cennetle müjdelenip en muhlis insan sayılırlar; bazan da zemmedilip tekfîr edilir, cehennemle korkutulurlar.

Şîiler Niçin Takiyyeye İnanırlar?

Şîiler, takiyyeye inanma ve onunla amel etme sebeplerini açıklarlarsa da, bütün diğer meselelerde anlaşıl-mazlığa düştükleri gibi, bu konuda da ihtilâf etmişlerdir. Onlardan bir grup, «takiyye canı, ırzı, ve malı korumak için vâcibtir», derler.⁷⁰

Şeyhu't-Tâife et-Tûsî, tefsiri et-Tıbyân'da, «Takiyye canı korumak için vâcibdir; ancak hakkı açıkça söyleme-nin cevâzı hususunda ruhsat olduğu da rivâyet olunmuş-tur..... Museyleme'nin kıssasından, takiyyenin bir ruh-sat, hakkı açıklamanın ise bir fazîlet olduğu anlaşılma-k-tadır», der.⁷¹

Şeyh Sadûk da şöyle demiştir : «Takiyye vâcibdir. Kâim zuhûr etmediği sürece onu kaldırmak câiz de-ğil-dir. Kim, Kâim'in zuhûrundan önce takiyyeyi terkeder-se, İmâmiyye inancından çıkmış, Allah'a, Resûlü'ne ve imamlara muhâlefet etmiş olur. es-Sadık (a.s)'a «Allah indinde en değerliniz, ondan en çok çekineninizdir» âyeti sorulduğunda, «Takiyye ile en çok amel ediniz, en müt-takî olanınızdır», cevâbını vermiştir».⁷²

Şîiler, Ali b. Ebî Tâlib'in de, «Takiyye mü'minin en üstün amelidir; onunla kendisini ve kardeşlerini fâcirler-den muhâfaza eder», dediğini naklederler.⁷³

70. Şîa kitapları.

71. Tûsî, Tefsîru't-Tıbyan.

72. İbn Bâbeveyh el-Kummî, el-İ'tikâdât.

73. Tefsîru Askerî, s. 163.

Onlardan bir grup da, «Takiyye, ister canı korumak için, isterse başka birşey için olsun, vâcibdir», dediler. Kuleynî, Zürâre'den, Ebû Câfer'in şöyle dediğini nakle-der : «Her zarûret anında, takiyye mümkündür; bu zarû-reti, takiiyye sâhibi herkesten daha iyi bilir».⁷⁴

Şeyh es-Sadûk da, Câbir'den şu rivâyette bulunur : «Allah Resûlü'ne, ey Allah'ın Resûlu, insanlar Ebû Talib'in kâfir olarak öldüğünü söylüyorlar, dedim. Bana, ey Câbir, Rabbin gaybı en iyi bilendir; beni semâya çıkardığı gece Arşa vardığımda, dört ışık gördüm; bana : Bu, Abdulmuttalib; bu, amcan Ebû Tâlib; bu, baban Abdullah; bu da, amcanın oğlu Câfer b. Ebî Tâlib'dir, denildi. Ben de, ey Allah'ım, onlar bu dereceye nasıl nâil oldular, dediğimde, onlar imânlarını gizledikleri ve ölünceye kadar küfürlerini izhâr ettikleri için bu dereceye nâil oldular, dedi».⁷⁵

Şîî müfessir et-Tabersî, «...ancak, onlardan sakınma-nız hali müstesnâdır» (3/28) âyetinin, nefsi korumak için dinde takiyye yapmanın câiz olduğuna delil teşkil ettiğini söyler.⁷⁶

Tûsî, Müseyleme kıssası ile ilgili olarak Hasan'ın ri-vâyetini zikrettikten sonra, «bu takiyye için bir ruhsattır, gerçeği izhâr etmek ise, fazîlettir», der.⁷⁷

Lutfullah es-Sâfî, kitâbı «Mea'l-Hatîb...» de, «Evet, Şîa Muâviye, Yezîd, Velîd ve Mansûr gibi zâlim sultan-ların ve emirlerin idâre ettiği İslâm ülkelerinde yaşayan Müslümanların takiyye yapmalarını câiz görmüş ve onun-la amel etmişlerdir», der.⁷⁸

74. Kuleynî, el-Kâfî fî'l-Usûl, Bâbu't-Takiyye.

75. Câmiu'l-Ahbâr,

76. et-Tabersî, Mecmau'l-Beyân, «Ancak onlardan korunmanız başka» (Âl-i İmrân : 3/28) âyetinin tefsiri.

77. et-Tûsî, et-Tıbyân.

78. es-Sâfî, Mea'l-Hatîb fî Hutûtihi'l-Arîda, s. 39.

Hindli Şîî âlim Seyyid Ali, «İmâmiyye, malı ve canı korumak için takiyyenin câiz olduğuna inanır», demiştir.⁷⁹

Kuleynî, Zürâre'nin Ebû Câfer'den naklettiği şu rivâyeti zikreder : «Şu üç şeyde hiçbir kimseye karşı takiyye yapmam :⁸⁰ İçki içmek, ayaklara meshetmek ve hacc esnâsında mut'a nikâhı».⁸¹

İbn Bâbeveyh el-Kummî de, kitâbında bu rivâyetin bir benzerini nakleder : «İmâm (a.s), içki içmek, ayakları meshetmek ve hacc mut'ası hususunda hiç kimseye karşı takiyyede bulunmadığını söylemiştir».⁸²

Gerçekten Şîîler, ister canı korumak, isterse başka bir şey için olsun, bütün meselelerde takiyyeyi vâcib sayarlar. Daha doğrusu onlar, yalana fenâ halde alışmışlar, ona cevaz vermiş—ler ve ona başka bir isim takarak fazîleti ile ilgili hâdisler uydurmuşlardır.

Şîîler, imamlarından gelen farklı kaviller, çelişkili görüşlerle karşılaştıklarında, gene takiyyeye ihtiyac duymuşlar, ona sığınmışlardır. Kendilerine, hatâ ve unutmadan mâsum olan imamlarının tek bir şey hakkında nasıl olup da ihtilâfa düştükleri, bir seferinde cevaz verdikleri bir şeyi, bir başka zamanda nasıl haram kıldıkları; aynı şey hakkında bir vakitte başka, diğer bir vakitte başka şeyler söyledikleri şeklinde bir îtirazda bulunduğu zaman ise, onların yani imamlarının, her iki durumda da, bunları takiyye icâbı yaptıklarını söylemekten başka verilecek bir cevap bulamamışlardır. İnsaf sâhibi Şîîler, bunu îtirâf etmişlerdir.

79. Misbâhu'z-Zulm, s. 71, (Orduca), Hind bs.

80. Ama oğlu şarap içme hususunda takiyyeye baş vuruyordu.

81. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Furû', (Bâbu Meshi'l-Huff), c. 1, s. 39, Hind bs.

82. Kummî, Men Lâ Yehduruhu'l-Fakîh, c. 1, s. 16 Hind bs.

Bu hususla ilgili bazı misâller :

Üçüncü asrın tanınmış Şîî âlimlerinden Ebû Muhammed el-Hasan en-Nevbahtî, Ömer b. Rebâh'tan şu rivâyeti nakleder : «Ebû Câfer (a.s.)'e bir mesele sordum, cevap verdi. Sonra bir başka sene yine aynı meseleyi sordum; birinciden farklı bir cevap verdi. Ebû Câfer'e, cevabın bu mesele hakkında bir önceki sene vermiş olduğun cevâba uymuyor, dediğimde, Ebû Câfer : Olabilir; cevabımız takiyye icâbı verilmiştir, dedi. Bu cevap, benim, Ebû Câfer ve imâmeti hakkında şüphelenmeme sebep oldu. Daha sonra, Ebû Câfer'in taraftarlarından olan Muhammed b. Kays isimli bir kimseye rastladım. Ona, Ebû Câfer'le aramızda geçenleri şöyle anlattım : Ebû Câfer'e bir meseleyi sordum, bana cevap verdi. Bir başka sene aynı şeyi sorduğumda, daha önceki cevâbının tersini söyledi. Ona, niçin böyle farklı cevap verdiğini sorduğumda, takiyye icâbı öyle yaptığını söyledi. Allah biliyor ki, ben, o meseleyi, ona, vereceği fetvâya uymak ve onunla amel etmek için samimiyetle sormuştum, başka bir amaçım yoktu. Üstelik, ben bu haldeyken benden takiyye yapmasına bir sebep de yoktu. Bunun üzerine Muhammed b. Kays, belki yanında takiyye yapması gereken bir kimse vardı, dediğinde, hayır, onun yanında sorusu olan, benden başka hiç kimse yoktu; fakat o, her iki cevâbı da rastgele vermiştir. Geçen sene verdiği cevâbı hatırlayamadığı için aynı cevâbı veremedi, dedim. Bu konuşmalardan sonra Ömer b. Rebâh : Ne şekilde ve hangi sebeple olursa olsun, bâtil fetvâ veren ve Allah'ın vâcib kılmadığı bir yerde takiyye yaparak huzur içinde kapısını kapatan bir kimse, imam olamaz, deyip, onun imâmetini reddeder. Aynı şekilde, imâmın sâdece emru bi'l-marûf ve nehyu ani'l-münker yapması gerektiğini de belirtir».⁸³

83. Nevbahtî, Fıraku's-Şîa, s. 80, 81, 82, (Matbaatu'l-Haydariyye), Necef-İrak 1379.

Kuleynî, Zürâre b. A'yun'dan, Ebû Câfer (el-Bakır)'ın şu rivâyetini nakleder : «Ebû Câfer'e bir mesele sordum, cevap verdi; sonra bir baskası gelip aynı meseleyi sorduğunda, ona, bana verdiğinin tersi bir cevap verdi. Bir başka adam daha gelip aynı şeyi sorduğunda ise, ilk iki cevaptan farklı bir cevap verdi. Bu iki kişi meclisten çıktıktan sonra ona, Ey Allah Resûlünün oğlu, taraftarlarınızdan iki kişi bir mesele sormak için ta Irak'tan geldiler; onlardan herbirine diğerine verdiğinden farklı bir cevap verdin, dedim. Bunun üzerine bana, Ey Zürâre, bu, bizim için de sizin için de daha hayırlıdır, dedi ve şöyle devam etti : Babama, taraftarlarınız, yanından ihtilâf ederek çıkmış olsalar bile, onları savaşa veya ateşe sevketseniz, giderlerdi, dedim».⁸⁴

el-Keşşî, bu rivâyetin bir benzerini onun oğlu altıncı imam el-Câfer'den nakleder : «Ebû Abdillâh.... Muhammed b. Ömer'den şunu rivâyet eder : «Ebû Abdillâh (a.s)'ın yanına girdim; bana, yanından ayrıldığında Zürâre nasıldı, diye sordu. Güneş batıncaya kadar ikinci namazını kılmıyordu, dedim. Ona namazını ashâbının vakitlerinde kılmasını, aksi takdirde çok kızdığımı söyle, dedi. Bunu Zürâre'ye bildirdiğimde, şöyle dedi : Allah'a yemin olsun ki, senin onun hakkında yalan söylemeyeceğini biliyorum; fakat o, bana terkedilmesini iğrenç bulduğum bir şey emretti».⁸⁵

Zürâre, Câfer b. Muhammed el-Bâkır'ın «İstitâat»ın tefsiri meselesinde tenâkuz ve tezâda düştüğünü görünce, «bana bilmediği halde istitâat'ı açıklayan o, yani Ebû Abdillâh el-Câfer değil midir? Sizin bu adamınız, kelâm ilminden hiç nasib almamış, dedi».⁸⁶

84. Kuleynî, el-Kâfi fî'l-Usûl, s. 37.

85. el-Keşşî, Ricâl, s. 128.

86. el-Keşşî, aynı eser, s. 133.

Bunun benzeri bir başka rivâyet de, yedinci imamları Câfer'in oğlu Mûsâ'l-Hasan'dan rivâyet edilir. el-Keşşî bunu senedi ile birlikte Şuayb b. Yâkûb'dan nakleder: «Ebû'l-Hasan'a, evli olduğunu bilmeden evli bir kadınla evlenen kimsenin durumunu sordum. Cevap olarak kadının recmedileceğini, eğer bilmiyorsa, adama bir şeyin gerekmiyeceğini söyledi. Bunu Ebû Basîr el-Murâdî'ye anlattığımda, vallahi kadın recmedilir, adama had cezâsı tatbik edilir, —elini göğsüne götürerek— zannederim arkadaşımızın ilmi kemâle ermemiş, dedi».⁸⁷

Bu Ebû Basîr, Câfer b. Bâkır'ın, «o bahtiyarları yani Bureyd b. Muâviye, Ebû Basîr, Muhammed b. Müslim ve Zürâreyi cennetle müjdele; bunlar Allah'ın helâl ve harâmı konusundaki emînleri, en seçkinleridir. Bunlar olmasaydı, nübüvvet haberleri kesintiye uğrar, unutulup giderdi»,⁸⁸ dediği dört kişiden birisi olan Ebû Basîr'dir.

Daha önceleri de Şîîler, Hz. Hasan ve Hüseyin (r.a)'den gelen buna benzer tezaad ve tenâkuzlardan müşteki olmuşlardır. Nevbahtî bu şikâyetleri zikreder ve şöyle der: «Hüseyin şehîd edildiğinde, taraftarlarından bir grup şöyle demişlerdir: Hasan ve Hüseyin'in yaptıkları işi anlayamıyoruz; şayet Hasan'ın taraftarlarının çokluğuna ve güçlü olmasına rağmen Muâviye ile sulh yapıp savaşmaktan âciz olduğunu kabul etmesi gerekli ve doğru bir iş ise, taraftarları az ve zayıf olan Hüseyin'in, daha çok adamı olan Yezîd'le, kendisinin ashâbının tamamının ölümüne müncer olan muhârebesi bâtıldır ve vâcib değildir; çünkü şayet Hüseyin Yezîd'le savaşmaktan vazgeçip sulh taleb etseydi, Muâviye ile savaşmaktan vazgeçen Hasan'dan daha çok mâzur görülürdü. Eğer Hüseyin'in, kendisi, çocuk-

87. el-Keşşî aynı eser, s. 154.

88. el-Keşşî, aynı eser, s. 152.

ları ve taraftarları katledilinceye kadar Yezîd'le savaşması vâcib ve doğru bir iş ise, yanında çok sayıda taraftarı bulunduğu halde Muâviye ile savaşmayı bırakan Hasan'ın yaptığı iş bâtıldır. Bu yüzden bir kısım Şîiler, Hasan ve Hüseyin'in imâmetinden müşteki oldular ve onlardan ayrılarak diğer Müslümanların içine karışıp dağıldılar».^{89,90}

Hindli Şîi âlim, «Esâsu'l-Usûl» isimli kitâbında, imâmlarından naklen şunları bildirir : «İmâmlardan rivâyet olunan mesûr hadîsler gerçekten çok farklıdır. Öyle ki, her hadîsin mukâbilinde ona zıt olan bir başka hadîs vardır; üzerinde ittifak edilen hiçbir haber yoktur ki, ona tezâd teşkil eden başka bir haber bulunmasın. Nitekim bu durum, Şeyhu't-Tâife et-Tûsî'nin «et-Tehzîb» ve «İstîbâr»,ının başında açıkladığı gibi, bazılarının Şîilikten çıkmasına sebep olmuştur».⁹¹

Takiyyenin diğer bir sebebi de, Şîi imamların taraftarlarına teşeyyu' üzere olduklarını yalan vaadlerle ispat etmeye çalışmış olmalarıdır. Kuleynî, Ali b. Yaktîn'den şu rivâyeti nakleder : «Ali b. Yaktîn oğluna şöyle demiştir : Ebû'l-Hasan, Şîa'nın yüz senedir emellerle büyüdüğünü söylemiştir; böyle söylemesine rağmen söylendiği gibi olmamıştır. Ali de şöyle demiştir : Size söylenen, yalnız bir kaynaktan gelmektedir; fakat Câfer'le ilgili olan mesele bahsedildiği gibi olmuştur. Bizim işimiz ise, henüz gerçekleşmedi; emellerle oyalandık durduk. Eğer bize, bu iş, iki ya da üç yüzyıldan aşağı olmaz denseseydi, kalbler katalaşır, insanların hepsi İslâm'dan dönerdi; fakat onlar,

89,90. Şîiler kendilerine «Havass» ve «Sünnet Ehli», sapıklık ve bid'atlerine karşı çıkanlara da «Avam» adını verirler; Yahudiler de kendilerine «Allah'ın Oğulları», başkalarına ise, «cahiller» demişlerdir.

91. Esâsu'l-Usûl, s. 15. Hind bs.

insanların kalblerini ısındırarak, rahatlamalarını sağlayacak şeyler söylediler».⁹²

Nevbahtî'nin kitâbında, Süleyman b. Cerîr'den naklettiği bir rivâyet bundan daha açıktır : «O taraftarlarına şöyle demiştir : Rafizîlerin imâmları, taraftarlarına iki kelime beyân ederler. Onlar bu iki kelime sâyesinde, imâmlarından hiç birinin aslâ yalan söylemediklerine inanırlar. Bunlar «beda'» ve «takiyye»dir. Şîî imamlar, olmuş ve olacağına ait haberler ve yarın ne olacağının bilinmesi hususunda, taraftarlarına, kendilerini, peygamberlerin makâmında gösterdiler. Taraftarlarına, yarın ve ileride gelecek günlerde şöyle şöyle olacaktır dediler. Söyledikleri gerçekleştiği zaman, biz size, bunun böyle olacağını daha önce söylemedik mi? Allah'ın nebîlerine bildirdiklerini biz de biliriz; Nebîler Allah'tan nasıl ilim alıyorsa, biz de aynı şekilde Allah'tan ilim, alırız, dediler. Eğer olacağını söyledikleri şey tahakkuk etmezse, taraftarlarına, Allah'ın bu hususta beda' yaptığını söylediler. Takiyyeye gelince, helâl, harâm ve din ile ilgili diğer konulardaki meseleler çoğalınca, imamlar gelen sorulara cevaplar verdiler. Soru soran taraftarları, aldıkları cevapları ezberlediler ve daha sonra yazıp tedvîn etiler. İmâmlar ise, vermiş oldukları cevapları hıfzetmediklerinden, bir süre sonra unuttular; çünkü meseleler, ne bir günde, ne bir ayda, daha doğrusu farklı senelerde, farklı zamanlarda ve aylarda rivâyet olundu. Böylece bir mesele hakkında muhtelif ve birbirine zıt cevaplar, farklı meselelerde de birbirinin aynı olan cevaplar ortaya çıktı..-Taraftarları bu durumu anlayınca, cevaplardaki karışıklığı ve farklılığı imamlara yüklediler; sebebini sordular ve öğrendiklerinde de onları ayıpladılar.

92. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Usûl, (Bâbu Kerâhiyyeti't-Tevkît), s. 233.

Bu nasıl câiz olabilirdi? Zira imamları kendilerine, «biz bu cevâbı takîyye icâbı verdik, nasıl istersek öyle cevap veririz; çünkü bu bize kalmış bir iştir. Biz, size faydalı olan şeyi, bekânızın nerede olduğunu, düşmanımızı savuşturmayı sizden daha iyi biliriz», demektedirler. İmamların yalan söyledikleri ne zaman ortaya çıktı ve onların hak veya bâtil üzere oldukları ne zaman bilindi de, Ebû Câfer'in taraftarlarından bir grup bu iddiada bulundu ve Ebû Câfer'in imâmetini kabul etmediler».⁹³

Takîyye inancının ortaya çıkmasında âmil olan bir başka zaruret de, Şîî imamlardan, Resûlullah'ın ashâbını övdükleri, Kur'an'ın şehâdetine göre üstünlüklerini itiraf, imâmet ve liyâkatlarını ikrâr ettikleri yolunda bazı haberlerin olmasıdır. Bunun yanı sıra Hz. Ali'nin ve Ehl-i Beyt'in, ashâbın kendilerine bey'at ettiklerini bildirmeleri, onlara kızlarını vermeleri, aralarında güçlü ve güzel münâsebetler kurmaları; zaman zaman Şîa'dan teberrî edip onları zemmetmeleri, akidelerinin bozukluğunu açıklamaları, onların şaşımalarına ve takîyyeye sarılmasına sebep oldu; zira Şîîlik yalnızca Hz. Muhammed (s.a.s)'in ashâbından teberrî, onlara ve dostlarına karşı şiddetli düşmanlık besleme, Ehl-i Beyt'e bağlılık iddia etme ve sâdace kendilerine samimiyet gösterme esası üzerine kurulmuştur. Şîîler bu çıkmazla karşılaştıklarında, kurtuluşu, imamlar bunu ancak takîyye gereği söylediler; fakat açığa vurduklarının aksine inanıyorlardı, demekte bulmuşlardır.

Sahâbenin Medhi

Râşid halîfelerin dördüncüsü Mü'minlerin Emîri, Şîîlere göre de ilk imam olan Ali b. Ebî Tâlib (r.a), Resûlullah (s.a.s)'in ashâbını şu sözleriyle över : «Ben Hz. Muhammed (s.a.s)'in ashâbını tanıdım; içinde onlara

93. Nevbahtî, Fıraku's-Şîa, s. 85, 86, 87.

benzeyen bir kişi bile göremiyorum. Onlar toz toprak içinde, saçları başları dağınık bir halde, sabahtan akşama kadar Allah'a itâat için alınlarını yere sürerek namaz kılarlardı. Onlara dönecekleri yer hatırlatıldığında âdetâ ateş üzerinde duruyormuş gibi olurlardı. Uzun secdelerinden dolayı —keçinin üzerine yattığı ayaklarında olduğu gibi— alınlarında nasırlar meydana gelirdi. Allah'ın adı zikredildiğinde, yakaları ıslanıncaya kadar gözlerinden yaşlar akardı. Onlar, cezâdan korktukları ve sevâbı umdukları için, tıpkı fırtınalı bir günde sağa sola eğilen ağaçlar gibi sallanırlardı».⁹⁴

Hız. Ali (r.a), Hız. Ebû Bekir ve Hız. Ömer (r.a) hakkında da şöyle der : «Müslümanların en üstünleri, Allah'a ve Resûlüne imân ve itâatta en yakınları, söylediğim gibi, halife Sıddık (Ebû Bekir) ve halife Farûk (Ömer)'dir».⁹⁵

Şiîlerin altıncı imamları Ebû Abdillâh'tan rivâyet edildiğine göre, bizzat Ebû Abdillâh Hız. Ebû Bekir ve Ömer'e bağlılık göstermeyi emrederdi. Kuleynî de Ebû Basîr'den řu rivâyeti naklediyor : «Ebû Abdillâh'ın huzurunda oturuyordum; o sırada Ümmü Hâlid geldi, Ebû Abdillâh'tan içeri girmek için izin istedi. Ebû Abdillâh bana, sözünü dinlemek hoşuna gider mi? diye sordu. Ben de evet, dedim; bunun üzerine onun girmesine izin verdi. Beni kendisi ile beraber hasıra oturttu. Sonra Ümmü Hâlid içeri girdi ve fasîh bir lisanla konuşmaya başladı. Ebû Abdillâh'a, Ebû Bekir ve Ömer hakkında ne düşündüğünü sordu. O da, her ikisine de tevellî et (dost kabul et) dedi. Bunun üzerine kadın, öyleyse Rabbime kavuştuğumda, o ikisine velâyeti, bana, senin emrettiğini söylerim, dedi. Ebû Abdillâh da, evet, dedi».⁹⁶

94. Nehcu'l-Belâğâ, s. 143. (Ali'nin hutbesi). Beyrut 1387.

95. el-Meysem, Şerhu Nehci'l-Belâga, c. 1, s. 31, Tahran bs.

96. Kuleynî, aynı eser, (Kitâbu'r-Ravda), s. 29, Hind bs.

Aynı şekilde, onun babası Muhammed el-Bâkır'ın da, Sıddîk'i (Ebû Bekir) övdüğü haber verilir. Meselâ meşhûr Şîh âlim Ali b. İsmâ el- Erdebîlî, «Keşfu'l-Gumme fî Ma'rifeti'l-Eimme» isimli kitâbında şunu rivâyet eder : «İmam Ebû Câfer'e, kılıcın süslenmesinin câiz olup olmadığı sorulduğunda, evet câizdir, Ebû Bekir Sıddîk da kılıcını gümüşle süslerdi, cevabını verir. Soru sâhibi, gerçekten sen böyle mi söylüyorsun, deyince, İmâm yerinden fırlayarak, evet Sıddîk, diyorum, evet Sıddîk diyorum. Her kim ona Sıddîk demezse, Allah onun sözünü ne dünyâda, ne de ahirette tasdîk eder, der».⁹⁷

Hiz. Ebû Bekir'in mertebesinin, nübüvvet mertebesinden sonra geldiği mâlumdur. Birçok Kur'an âyeti buna şahitlik eder. Meselâ bir âyette şöyle buyrulur : «...İşte onlar Allah'ın nîmetine erîştirdiği peygamberlerle, dosdoğru olanlar, şehidler ve iyilerle beraberdirler».⁹⁸

Üç Râşid Halifenin Hilâfedinin Kabulü - Tanınması

Hiz. Ali ve çocukları, Hiz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın halîfeliklerini itirâf ve ikrâr etmişlerdir. Hiz. Ali, onlara yardımcılık etmiş, danışmanlık yapmıştır. Hiz. Ali'nin ve çocuklarının bu ilk üç halîfeyi övdükleri bilinmektedir.⁹⁹ Meselâ Hiz. Ali, «Allah'a yemin olsun ki, Hiz. Ebû Bekir'in idâre ettiği ülke, eğriliğin düzeldiği, hastalığın şifâ bulduğu, Sünnet'in tatbik edildiği, fitnenin olmadığı, kötülüğün

97. el-Erdebîlî, Keşfu'l-Gumme fî Ma'rifeti'l-Eimme, (Şah Abdülaziz ed-Dehlevî'nin et-Tuhfetu'l-İsnâ Aşeriyye isimli eserinden naklen),2. bs. Mısır 1378.

98. Nisâ : 4/69.

99. Nehcu'l-Belâğa şârihleri «fulan»dan maksadın Hiz. Ebû Bekir olduğunda ittîfak etmişlerdir. Bazıları da bundan maksadın Ömer olduğunu söylemişlerdir. Her hâlükârda bu iki ismin dışına çıkmamışlardır; istenen de budur.

kalktığı, hayırlı işlerin yapıldığı bir yerdir. O, yalnız Allah'a itâat etti ve sâdece O'ndan korktu».¹⁰⁰

Hız. Ali, Rûm gazvesine çıkmak hususunda kendisiyle iştişare eden Hız. Ömer'e şöyle demiştir : «Sen bizzat savaşa katılır, düşmana karşı durursan, mağlûb olduğun takdirde, o uzak beldelelerde, Müslümanların sığınabilecekleri herhangi bir yer¹⁰¹ kalmaz; sende sonra başvurabilecekleri birini bulamazlar. Sen yerine muhârib bir kimse gönder, onunla birlikte cesâretli ve mahâretli savaşçılar sevkets. Şayet Allah zafer nasib ederse, istediğine kavuşmuş olursun. Allah zafer nasib etmezse, o zaman, Müslümanlar sana döner ve sana sığınırler».¹⁰²

Hız. Ömer, İran Savaşına bizzat katılması hususunda kendisi ile iştişare ettiğinde de Hız. Ali şöyle demiştir : «Bu iş, onu desteklemenin ve yardımsız bırakmamanın, azlık veya çoklukla olmadığı bir iştir. O, Allah'ın izhâr ettiği İslâm dinidir; ordusu Allah'ın hazırladığı ve yardım ettiği ordusudur. Böylece ulaşacağı yere ulaşmış, doğacağı yerde doğmuştur. Biz, Allah'ın vâadine güvenmekteyiz; Allah vâdettiğini yerine getirir, ordusuna yardım eder. «el-Kayyum bi'l-emr»¹⁰³ (emir sâhibi), «en-Nizâm»¹⁰⁴a benzer; onları o iplik bir arada tutar. İplik koparsa, düzen bozulur, taneler dağılır, tam olarak asla dizilemezler. Araplar bugün sayıca az iseler de, İslâm'ın verdiği kuvvet ile çok sayılırlar; Birbirlerini destekledikleri için, üstündürler. Sen değirmen taşının mili ol; savaş değirmenini Araplarla döndür. Onları savaş ateşine sevkets, sen savaşa girme; çünkü sen buradan çıkarsan civardaki Araplar itâattan ay-

100. Nehcu'l-Belâga, s. 350.

101. «Kânife», sığınılan merkez, üs anlamındadır.

102. Nehcu'l-Belâga, s. 193.

103. «el-Kayyum bi'l-emr» işi yerine getiren, demektir. Bununla halifeyi kastediyor.

104. «en-Nizâm», boncuk dizilen ip, anlamındadır.

rılırlar; geride bıraktığın şey, yöneldiğin şeyden daha önemli olur. Arab olmayanlar sana bakınca, bu Arabların kökü, onu kestiğiniz zaman, esenliğe kavuşursunuz, derler. Bu düşünce, sana daha fazla saldırmalarına, seni ortadan kaldırmaya çalışmalarına sebep olur.... Sayılarının fazla olduğunu söylemene gelince, biz bundan önce, sayımızın çokluğuyla değil, Allah'ın nusretine, yardımına güvenerek savaşırdık».¹⁰⁵

Hız. Ali, insanlar etrafına toplanıp Hız. Osman'dan şikâyet ettiklerinde, onun yanına giderek şöyle demiştir : «İnsanlar arkamda, beni, seninle aralarında elçi olmam için sana gönderdiler. Allah'a andolsun ki, sana ne diyeceğimi bilemiyorum; sana senin bilmediğin bir şey de söylemiyorum; senin bilmediğin bir yolu da gösterecek değilim. Bizim bildiklerimizin hepsini sen de biliyorsun. Hiç bir konuda senden daha ileri değiliz ki, onu sana haber verelim. Gizlice haber aldığım bir şey yok ki onu sana bildirelim. Bizim gördüğümüzü sen de görüyorsun, işittiğimizi sen de işitiyorsun. Bizim sohbet ettiğimiz gibi, sen de Resûlullahla sohbet ettin. Ebû Kuhâfe oğluyula Hattab-oğlu, doğru hareket etmeye, senden daha lâıyk değillerdir. Sen, Resûlullah'a onlardan daha yakınsın. Onlar, ona dâmad olmadılar; sen ise bu şerefi elde ettin».¹⁰⁶

Hız. Ali, her üç halîfenin hilâfetlerini överek şöyle der : «Ebû Bekir, Ömer ve Osman'a bey'at eden Müslümanlar, aynı şekilde bana da bey'at etiler. Artık burada hazır bulunanların yeni bir kimse seçmesine, hazır olmayanların da reddetmelerine mahal kalmamıştır. Şûrâ, Ensâr ve Muhâcirîn'den müteşekkildir; eğer onlar bir kimse üzerinde ittifak eder, onu imâm kabul ederlerse, bu, Allah'ın hoşnud olduğı bir iş olur. Eğer bir kimse, bir iftirâ veya

105. Nehcu'l-Belâğâ, s. 203, 204.

106. Nehcu'l-Belâğâ, s. 234.

yeni bir şeyle baş kaldırırsa, ona haddini bildirirler. Eğer diretirse, Mü'minlerin yolundan başkasına uyduğu için, onunla savaşırlar. Allah, yüz çevirip döneni, lâıyk olduğu yere döndürür».¹⁰⁷

Şîi âlim ve müfessir Ali b. İbrâhim el-Kummî, «Allah'ın sana helâl kıldığını, niçin kendine haram ediyorsun» âyetinden sonra, hiçbir kapalılığa meydan vermiyecek şekilde, şu açıklamada bulunur : «Resûlullah, bir gün karısı Hafsa'ya, sana bir sır vereyim mi, diye sorunca, o da, evet, dedi. Bunun üzerine Resûlullah, benden sonra hilâfete Ebû Bekir, ondan sonra da baban (Ömer) geçecek, dedi. Hafsa, bunu sana kim bildirdi, diye sorunca, Resûlullah, Allah bildirdi, dedi».¹⁰⁸

Hiz. Osman'ın şehîd edilmesi üzerine kendisine bey'at etmek isteyen halka, Hiz. Ali'nin şöyle dediği nakledilir : «Beni bırakın, benden başkasını arayın.... Beni, kendinizden biri imiş gibi bırakırsanız, başa getirdiğiniz kimseye, sizin en çok uyânınız, itâat edeniniz ben olabilirim. Benim size vezîr olmam, emîr olmamdan daha hayırlıdır».¹⁰⁹

Ummu Kulsûm'un Hiz. Ömer ile Evlendirilmesi

Hiz. Ali'nin, Hiz. Fâtımâ'dan olan kızı Ummu Kulsûm'u Resûlullah'ın halîfesi Mü'minlerin Emîri Ömer el-Fârûk ile evlendirmesi, onunla ilk üç halife arasındaki sağlam ve köklü bağları gösteren bir delildir. Şîi muhaddisler, müfessirler ve «mâsum» imamlar da bunu itirâf etmişlerdir. Meselâ el-Kuleynî, Muâviye b. Ammâr'dan, Ebû Abdillâh'ın şöyle dediğini nakleder : «Ebû Abdillâh (a.s)'a, kocası ölen bir kadının iddet müddetini evinde mi, yoksa

107. Nehcu'l-Belâğa, s. 366, 367.

108. Kummî, Tefsir, c. 2, s. 376, Necef 1387.

109. Nehcu'l-Belâğa, s. 136. Beyrut bs.

istediği yerde mi geçirmesi gerekir? diye sordum. İsteddiği yerde geçirebilir; zira Ali (a.s), Ömer vefât edince Ummu Kulsûm'u alıp kendi evine götürdü, dedi». ¹¹⁰

Bu rivâyetin bir benzerini Ebû Câfer et-Tûsî, «Tehzîbu'l-Ahkâm» isimli kitâbının 'Kadınların iddeti' ile ilgili bölümünde zikreder, ayrıca «el-İbsâr»ında da bundan bahseder.(c. 2.s. 185)

Tûsî, yine babası kanalıyla Câfer'den şunu nakleder : «Hz. Ali'nin kızı Ummu Kulsûm ile Ummu Kulsum'un oğlu Zeyd b. Ömer b. el-Hattâb aynı zamanda öldüler. Hangisinin daha önce öldüğü bilinmemektedir, birbirlerine mirasçı da olamamışlardır. İkisinin cenâze namazı birlikte kılınmıştır». ¹¹¹

Kitâbında «Ummu Kulsûm'un Evliliği» diye bir bölüm ayıran Kuleynî, bu bölümde, Zurâre'den şu haberi rivâyet eder : «Ebû Abdillâh (a.s) Ummu Kulsûm'un evliliği hakkında, bu bizi kızdıran bir evlilik, demiştir». ¹¹²

Muhammed b. Ali b. Şehr Âşûb el- Mâzendarânî de şöyle der : «Fâtıma (a.s)'dan Hasan, Hüseyin, Muhsin, Zeyneb el-Kübrâ ve Ummu Kulsûm el-Kübrâ dünyâya geldi. Ömer Ummu Kulsûmla evlendi». ¹¹³

Şîîlerin eş-Şehîd diye bilinen ikinci kimseleri olan Zeynu'd-Dîn el-Âmilî de şunları söyler : «Hz. Peygamber bir kızını Osman ile, diğer kızı Zeyneb'i de Ebû'l-Âs ile evlendirdi; bunların ikisi de Hâşim Oğullarından değildir. Aynı şekilde Ali de Ummu Kulsûm'u Ömer ile evlendirdi. Abdullah b. Amr b. Osman Hüseyin'in kızı Fâtıma ile,

110. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Furû, c. 2, s. 311, Hind bs.

111. Tûsî, Tenzîbu'l-Ahkâm, c. 2, 380, Tahran bs.

112. Kuleynî, el-Kâfî fi'l-Furû, c. 2, s. 141. Hind bs.

113. el-Mâzenderânî, Menâkıbu Âli b. Ebî Tâlib, c. 3, s. 162, Bombay-Hind) bs.

Mus'ab b. ez-Zübeyr de onun kardeşi Sekîne ile evlendi. Bunların da hiçbirisi Hâşim Oğullarından değildir». ¹¹⁴

Şia'nın Zemmi ve Tenkîdi

Bu zikrettiklerimiz, Şîilerin mâsum imamlar olarak kabul ettikleri Hz. Ali ve evlâdının sözleri ve onların Resûlullah'ın ashâbı ile olan münâsebetleridir. Şîiler bu şahıslara (Ali ve evlâdı) bağlı olduklarını, onları sevdiklerini ve yolundan gittiklerini söylemelerine rağmen, açıktan açığa ashâbı ve Resûlullah'ın ilk üç halifesini kötülerler ve buğzederler. Ne var ki, Hz. Ali, bu inançta olan taraftarlarını kötüleyerek bedduâda bulunur; şöyle ki; «Vallahi Onların bâtil üzerinde ittifaklarına karşılık, sizin doğru üzerinde fırka fırka olmanız; gerçek imâmınıza isyân etmeniz, onların bâtil imamlarına itâatları; sizin hıyânetiniz, onların ise, emâneti sâhibine teslim etmeleri; ülkelerine bağlılıkları, sizin ise fesâdınız sâyesinde, üzerinize devlet olacaklarını sanıyorum. Allah'a yemin olsun ki, siz benden, ben de sizden usandık. Allahım bana onların yerine daha hayırlısını, onlara da benim yerime benden kötüsünü ver. Kalblerini sudaki tuz gibi erit». ¹¹⁵

Taraftarlarına lânetler yağdıran Hz. Ali şöyle der : «Ey erkek benzerleri! Siz erkek değilsiniz. Çocuk beyinli-ler, kadın kılıklılar, sizi hiç görmemeyi, tanımamayı ne kadar isterdim! Sizi tanımak beni pişmân etti ve üzdü. Allah sizleri bahretsin... Kalbimi irin, göğsümü kin ile doldurdunuz. Beni gama kedere garkedip, yeyip bitirdiniz. İsyân edip beni yardımsız bırakmakla, benim yolumu saptırdınız. Öyle ki, bu yüzden Kureyş, Ali b. Ebî Tâlib cesâretli bir adam; fakat harpten anlamaz, der oldu. Vallahi size şaşarım. Kureyş içerisinde benden daha şiddetli

114. el-Âmilî, Mesâliku'l-Efhâm, (Kitâbu'n-Nikâh) c. 1, İran 1272.

115. Nehcu'l-Belâğa, s. Beyrut bs.

harbeden, daha cesur olan biir var mı? Ben daha yirmi yaşına basmadan harbetmeye başladım; işte şimdi altmış yaşındayım; fakat kendisine itâat edilmeyen kimse-
nin hükmü yoktur».¹¹⁶

Hz. Ali yine şöyle der : «Ey bedenleri bir, hevesleri ve arzuları farklı olan insanlar! Sözleriniz, en katı taşları bile yumuşatır ufalarken, yaptığınız işler, düşmanın size tamah etmesine sebep olur. Meclisinizde şöyle şöyle konuşursunuz, harp zamanı ise, harpten kaçan bir kimsenin âdeta ölümün kendisinden uzaklaşmasını istercesine dediği gibi, git uzaklaş, dersiniz. Ne sizi çağıranın dâveti sizce önemli bir şey sayıldı, ne de elinizden tutanın kalbi rahat etti. Borcunu ödemeyi erteleyen borçlunun kendini savunması gibi, hep benden uzatmamı istediniz. Binbir bahâne ile kendinizi oyalıyorsunuz. Hiç zelil zulmü engelleyebilir mi? Hak, ancak mücâhede ile elde edilir. Bu yurdunuzdan sonra hangi memlekette zorbalık yapacaksınız? Benden sonra hangi imamla savaşıacaksınız? Aldatılmış olan, —Allah’a yemin olsun ki— sizin aldattığınızdan başkası değildir. Sizi elde eden —Allah’a yemin olsunki— hedefine isâbet etmeyen bir ok elde etmiştir. Sizi sevkeden, gönderen, hedefini bulmayan yaydan ipinde karar kılmayan bir ok atmıştır. Allah’a yemin olsun ki, ne sözünüzü tasdik edebiliyorum, ne yardımınızı umabiliyorum, ne de düşmanı sizinle tehdit edebiliyorum. Neyiniz var, nedir ilâcınız? Nasıl tedâvi edilebilirsiniz? Bilmeden laflar etme, sizde, haramdan çekinmeyi gaflet olarak telakki etme sizde, Hak’tan başkasına tamah etme yine sizdedir».¹¹⁷

Hz. Ali, Muâviye’nin yardımcılarını övüp kendi taraftarlarını zemmederken de şunları söyler : «Nefsim elinde

116. Nehcu'l-Belâğa, s. 70, 71.

117. Nehcu'l-Belâğa, s. 72, 73.

olan Allah'a yemin ederim ki, bunlar, Hakka sizden daha lââyık oldukları için değil, liderlerinin bâtıllarına dört elle sarıldıklarından, sizin ise hak olan dâvâdan geri kalmanız sebebiyle, size hükmedeceklerdir. Diğer milletler liderlerinin zulmünden korkarlarken ben, halkımın zulmünden korkuyorum. Cihâda gitmenizi, koşmanızı istedim, gitmediniz. Sözümü dinletmek istedim, dinlemediniz. Gizli olarak ve alenî olarak çağırdım, cevap vermediniz. Nasihat etim, kabul etmediniz. Sanki hazır olmayan şâhitler, efendi gibi kullarsınız. Hikmetli sözler söylüyorum, nefret ediyorsunuz. En güzel şekilde vâzediyorum, vâazımdan kaçıp ayrılıyorsunuz. Âsîlerle cihâda teşvik ediyorum, daha sözümün sonu gelmeden, bir de bakıyorum ki, Sebe askerleri gibi meclislerinize dönüyor, duyduğunuz vâazlarla sanki aldatılmışsınız gibi davranıyorsunuz. Sizi sabah düzeltiyorum, akşama yanıma yılan gibi eğri geliyorsunuz. Düzeltten âciz kaldı; düzeltilmek istenen de müzminleşti.»

«Ey bedenleri burada, akılları başka yerde, arzuları farklı, liderlerine belâ olmuş insanlar! Siz mâsiyette olduğunuz halde, önderiniz Allah'a ibâdet ediyor. Şamlıların lideri ise, Allah'a işyân etmesine rağmen ona taraftarları itâat ediyorlar. Allah'a and olsun ki, Muâviye'nin benimle, dinarla dirhemini değiştirilmesi gibi, sizin hakkınızda bir mübâdele yapıp, benden sizin onunuzu almasını, onlardan birini bana vermesini ne kadar isterdim! Ey Kûfeli, her türlü belâ sizden başıma geldi. Sizler, kulakları olan sağır, konuşan dilsizler, gören körler gibisiniz; ne harb esnasında kerîmsiniz, ne de sıkıntı anında kardeşisiniz. Ellerinizi kurusun! Ey ne zaman bir taraftan toplansa, diğer taraftan dağılan, çobanları kayıp olmuş develere benzeyenler! Vallahi öyle zannediyorum ki, harp kızılsın

çarpışma şiddetlense, kadının nâmusunu teslim etmesi gibi, Ali b. Ebî Tâlib'den ayrılırsınız».¹¹⁸

«Allah'a yemin olsun ki, düşmanla karşılaştığımda, şehid olma ümidim olmasa, devemi çöktürür, sizi bırakır giderdim ve dört bir taraftaki birbirini ayıplayan, suçlayan, sapıklık ve hile ile çekiştiren insanların istediğini sizden istemezdim. Sayınızın fazla olması, kalbleriniz birlik içinde olmadığından, bir fayda sağlamaz».¹¹⁹

Hız. Ali, taraftarlarının özelliklerini de şu sözleriyle açıklar : «Kazâsından, takdîrinden ve sizin gibi bir fırkayla beni imtihan ettiğinden dolayı Allah'a hamdolsun. Siz öyle bir topluluksunuz ki, emretsem itâat etmezsiniz; çağırırsam gelmezsiniz; bıraksam bâtıla dalarsınız; size harb edin desem yanaşmazsınız. Halk, bir imâmın etrafında birleşip toplansa, iftirâ atarsınız. Bir çarpışmaya sanki istermişsiniz gibi gitmeye kalkışsanız, geri dönersiniz. Ocaklarınız sönsün! Sizler ne Rabbiniz uğrunda çalışmayı, ne de hakkınız için cihâd etmeyi düşünüyorsunuz. Ölüm ve zelillik sizden başkasının değildir. Allah'a yemin olsun ki, bir gün gelecek Allah, sizin yanınızda olmaktan iğrendiğim bir halde, bizi birbirimizden ayıracaktır. Sizler ne biçim insanlarsınız? Sizi birleştiren bir din yok mudur? Kanınızı kaynatan, sizi dürten bir haysiyet yok mudur? Muâviye'nin kaba saba ayak takımını çağırması, onların da hiçbir karşılık beklemeksizin ona tâbî olmaları şaşılacak bir şey değil midir? Halbuki ben, İslâm'ın temsilcileri ve mîrâscıları olan sizleri yardıma veya bir miktar bağışa çağırıyorum da, benden ayrılıyor, hakkımda ihtilâfa düşüyorsunuz. Benim razı olduğum şeye siz razı olmuyorsunuz, üstelik kızdığımı da biliyorsunuz. Bu du-

118. Nehcu'l-Belâğa, s. 141, 142.

119. Nehcu'l-Belâğa, s. 176.

120. Nehcu'l-Belâğa, s. 183.

rumda, en çok arzu ettiğim şey, ölümdür. Size, belki aklınız başınıza gelir diye, Kur'an'ı okudum, açıkça tartışım, beğendiğinizi açıkladım. İnkâr ettiğiniz şeyin öyle olmadığını bildirdim. Kör olan gözleriniz görse, uyuyanlarınız uyansa, ne olurdu? Kumandanları Muâviye, öğretmenleri İbn Nâbigâ (Amr b. el-As) olan insanlar Allah'tan ne kadar uzak!»,¹²¹

Diğer Şîî İmâmlara Göre Şîilik

Buraya kadar Mu'minlerin Emîri Hz. Ali'nin taraftarları (Şîa) hakkında söylediklerini zikrettik. Hasan, Hüseyin ve kendilerince mâsum saydıkları imamların Şîiler hakkında söyledikleri de şöyledir: Kuleynî, Ebû'l-Hasan Mûsâ'dan şu rivâyeti nakleder: «Şayet taraftarlarımızı bir seçime tâbî tutsaydım, onların sâdece dalkavuklar olduklarını; bir imtihana tâbî tutsaydım, yalnız mürtedler olduklarını görürdüm».¹²²

Molla Bâkır el-Meclisî, Mecâlisu'l-Mü'minîn isimli eserinde, İmâm Mûsû Kâzım'ın, «Abdullah b. Ya'fûr'dan başka emrime itâat edip vasiyyetimi kabul eden bir kişi bile bulamadım», dediğini rivâyet eder.¹²³

el-Keşşî, babasından el-Câfer'in şöyle dediğini nakleder: «Allah'a yemin ederim ki, bana itâat edip sözüme uyan tek bir insan tanıdım; o da Abdullah b. Ya'fûrdur».¹²⁴

Hasan b. Ali (r.a), taraftarlarından şu sözlerle bahseder: «Allah'a yemin ederim ki, gördüğüm kadarıyla, Muâviye bunlardan daha hayırlıdır. Bunlar taraftarım olduklarını iddia ettikleri halde, beni öldürmek istiyorlar; malı-

121. Nehcu'l-Belâğa, s. 258, 259.

122. Kuleynî, el-Kâfî, (Kitâbu'r-Ravda), s. 107, Hind bs.

123. el-Meclisi, Mecâlisu'l-Mü'minîn, (Beşinci Meclis), s. 144, Tahran bs.

124. el-Keşşî, Ricâl, s. 215.

mı gasbediyorlar. Muâviye'den emân (ahid) alıp ailemle birlikte güven içerisinde olmam, canımı korumam, onların beni katletmelerinden, evimin ve ehlimin heder olup gitmesinden daha hayırlıdır. Muâviye ile harbetmeye kalksam, vallahi boynumu keserler de, barış için Muâviye'ye takdim ederlerdi. Allah'a andolsun ki, şerefli olduğum halde Muâviye ile sulh yapmam, beni esir olarak öldürmesinden daha iyidir. Böylece o bana, bir ikrâmda bulunmuş olur; bu da Hâşim Oğulları için sonsuza dek cârî bir âdet olarak kalır. Zaten Muâviye ve oğlu, bizim ölüme de dirimize de ikrâmda bulunuyorlar».¹²⁵

«Kûfelileri —kendi taraftarları ile babasının taraftarlarını— tanıdım ve denedim. Onlardan kötü niyetli bir kimsenin bana faydası dokunmaz. Onların ne vefâları var, ne de yaptıkları işte, verdikleri sözde duruyorlar. Onlar değişik tabiatta farklı insanlardır; kılıçlarını bize çevirdikleri halde, kalblerimiz sizinledir, diyorlar».¹²⁶

Hız. Hasan'ın kardeşi Hız. Hüseyin de, kendisini Kûfe'de dâvet edip onun namına Müslim b. Akîl'e bey'at ettikten sonra, onu destekleyip yardımda bulunacakları yerde, aleyhine dönen Kûfeli taraftarlarına şöyle seslenir : «Ey cemâat! Lânet olsun üzerinize. Hüzün, şekâvet ve helâk yakanızı bırakmasın! Korkudan şaşırarak bizden yardım istediğiniz zaman, koşarak yardımınıza geldik; fakat siz, elinizdeki kılıcı bize karşı biletiniz. Sizin ve bizim düşmanlarımıza karşı yaktığımız ateşi, bize doğru alevlendirdiniz. Böylece dostlarınıza düşman, düşmanlarınıza da dost oldunuz. Halbuki onlar, size ne adâlet getirdiler, ne de onlardan birşey bekliyordunuz. Bizden size karşı bir kötülük südür etmemişti. Haydi üzülmün, ah vah edin; çün-

125. et-Tabersî, Kitâbu'l-İhticâc, s. 148, Tahran bs.

126. et-Tabersî, aynı eser, s. 149.

kü siz bizi bu işe zorladığınızda, henüz kılıç kınındaydı, fikriniz daha olgunlaşmamıştı. Siz kabak hafifliği ile bey'atımıza koşunuz, kelebeklerin ateşe üşüşmeleri gibi bey'atımıza üşüştinüz. Sonra da bu bey'atınızı aptalca bözdünüz¹²⁷. Bu ümmetin tağutları hidâyetten ne kadar uzak!..¹²⁸

Bunun daha pek çok misâlleri vardır. Bunlar, onların takiyyeye sığınmalarını gerektiren sebeplerdir. Çünkü, başta Ebû Bekir, Ömer, Osman olmak üzere sahâbeyi hem övmek, hem de ayıplayıp tahkîr etmek mümkün değildir. Aynı şekilde bir yandan Şîileri zemmedip kötülemek, öte yandan da «Dinin usûl ve erkânını yalnız Şîamızdan al; zira eğer onları bırakıp geçersen, dinini, Allah'a, Resûlüne ve onların emânetlerine hıyânet eden hâinlerden almış olursun..... Kıyâmet gününe kadar, Allah'ın Resûlü'nün, meleklerin, temiz ve sâlih yüce ecdâdımın, benim ve Şîa-mın lâneti onların üzerine olsun»¹²⁹, demek, aynı şekilde mümkün değildir.

Şîilere, bu iki durumun nasıl uyuşabileceği sorulduğunda, «imamlar bunu sâdece takiyye icâbı söylediler», derler. İşte bütün bu çıkmazlardan kendilerini kurtarabilecek tek sığınak takiyyedir. O zaman da onlara şu sorular sorulur : Bunun takiyye olup olmadığını kim biliyor?

Hakk nerede? Doğru nerede?

Yalan nerede sıdk nerede?

Hakk nerede bâtil nerede? Haktan sonra bâtıldan başka ne vardır?

127. İşte bu kimseler Şîidir ey Lutfullah es-Sâfi!? Senin, Ehl-i Sünnet'in kendileriyle yakınlaşmasını istediğin kimseler bunlar mı? İmamlarına bile vefâlı olmayan ve ihlâsla bağlı bulunmayanlar Ehl-i Sünnet'e karşı samîmi olur ve kendilerine söylenen sözü tasdik ederler mi? Ne dersin? el-Hatîb'e nasıl cevap verebilirsin?!...

128. et-Tabersî, Kitâbu'l-İhticâc, s. 145.

129. el-Keşşî, Ricâl, s. 10.

Onların, sahâbenin, Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın (r.a) medhi hakkındaki sözleri, onlara bey'at etmeleri, kızları ile evlendirmeleri; kendi taraftarlarından teberrî edip zemmetmeleri hep takiyye icâbı olmuşsa, onları buna zorlayan kimdir? diye sorulur. Acaba bu hususta, Şîîleri, imamlarına yardım etmekten vazgeçmeye, imamları da bu hareketlerinden dolayı taraftarlarını kötölemeye sevk etmek gibi gerçeklere ve vâkıalara dayanan sözler söylemeye mecbur eden, bir can korkusu var mıydı?

Onların, âsî ve bozguncu taraftarlarını, Hz. Muhammed'in temiz, ihlâslı ve vefâkâr ashâbı ile mukâyese etmelerine, Hulefâ-i Râşidîn'in yüceliğine şehâdet etmelerine, kendilerine, bey'at edip, yardımcılıklarını ve müşâvirliklerini yapmalarına ne demeli?!

Onları bana zorlayan nedir? Bu işleri yapmaları ve bu sözleri sarfetmeleri için onları tehdîd eden neydi? Eğer Hz. Ali, Hz. Ömer'e kızıyor olsaydı, Rûm ve İrân seferleri ne bizzat katılmak hususunda kendisiyle istişare ettiği zaman, savaşta öldürölüp, kendisinin de Ehl-i Beyt'in de rahat etmesi için, Hz. Ömer'e savaşa katılmasını söylerdi. Fakat Hz. Ali, bunun aksine, onun bizzat gitmesini doğru bulmayarak, onu gitmekten alakoydu; onu, Arabların aslı, boncuk dizilen ip misâli telâkki ettiğini belirtti.

Takiyye İnancına Reddiye

Şîîlerin, can tehlikesi olduğu zaman takiyyenin câiz olacağına dair, Kur'an âyetlerinden, hâdislerden ve rivâyetlerden deliller getirmesi, düşünen insanları güldürecek bir mâhiyet arzeder. Onlar, şu âyetleri takiyyenin cevâzına delil olarak ileri sürerler :

«Kendinizi kendi elinizle tehlikeye atmayın» (2/195).

«İbrahim yıldızlara bir göz attı ve ben rahatsızım, dedi» (37/88).

«Yusuf'un kardeşleri gelip yanına girdiler. Kendisini tanımadıkları halde o onları tanıdı» (12/58).

«Gönlü imanla dolu olduğu halde, zor altında olan kimse müstesnâ, inandıktan sonra Allah'ı inkâr edip, gönlünü kâfirliğe açanlara Allah katından bir gazap vardır; büyük azab da onlar içindir» (16/106). Onlar, bu âyetlerle birlikte daha başka âyetleri, Ebû Cendel, Ebû Zer, Ebû Bekir'in kıssaları ile ilgili rivâyetleri de takiyye için delil gösterirler. Ancak onların bütün bu istidlâlleri bâtıldır; zira ne bu âyetlerden herhangi birisi, ne de söz konusu rivâyetler, kesinlikle yalanın ve takiyyenin câiz olduğuna delâlet eder. Bu âyetler ve hadîsler, açıkça, yalanın ve Şîl'lerin dinde takiyye yapmasının câiz olmadığını ifâde eder. Meselâ Yüce Allah şöyle buyurur : «Ey Peygamber!! Rabbinden sana indirileni tebliğ et, eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan korur. Doğrusu Allah kâfirlere yol göstermez».¹³⁰ «Allah'ın göndermiş olduklarını tebliğ edenler, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar...».¹³¹ «Ey Muhammed! Artık sana buyrulanı açıkça ortaya koy, puta tapanlara aldırış etme».¹³² «Nice Peygamberlerin yanında Rabb'e kul olmuş pek çok kimse savaştı. Allah yolunda başlarına gelenlerden ötürü gevşememişler, yılmamışlar ve boyun eğmemişlerdi. Allah sabredenleri sever».¹³³ «Ey inananlar! Aranızda dinden kim dönerse bilsin ki, Allah, sevdiği ve onların O'nu sevdiği inananlara karşı alçak gönlü, inkarcılara karşı güçlü, Allah yolunda cihat eden, yere-

130. Mâide : 5/67.

131. Ahzâb : 33/39.

132. Hicr : 15/94.

133. Âl-i İmrân 3/146.

nin yermesinden korkmayan bir kavim getirir...».¹³⁴ «Ey İnananlar! Allah'tan sakının ve dürüst söz söyleyin...».¹³⁶

Resûlullar (s.a.s) da şöyle bururur : «Doğru olunuz»,¹³⁷; «Müslüman kardeşine, onun tasdik edeceği bir yalan söylemen büyük bir hiyânettir».¹³⁸

Hız. Ali'nin de şöyle dediğı nakledilir : «Mü'min, ister ciddi, isterse şaka ile olsun, yalanı terketmedikçe imânın tadını bulamaz»,¹³⁹; «İman, sana zararı dokunacak olsa bile, doğruluğı, fayda verecek yalana tercih etmendir».¹⁴⁰

Şiîlerin takiiye konusunda delil olarak ileri sürdükleri âyetler, Hz. İbrâhim'in kıssasında olduğı gibi, sâdece tevriyenin câiz olduğuna delâlet ederler. Hz. İbrâhim onlara, «ben hastayım» sözüyle, «ben sizin yaptıklarınızdan dolayı hasta oldum »demek istemiştir. Hz. Yusuf'un kıssasında ise, ne takiiye, ne de tevriye vardır; çünkü onun kardeşlerini tanımasına rağmen bunu onlara bildirmemesi takiiyeye delil teşkil etmez.

«...Zor altında kalanlar müstesna...» (Nahl : 16/106) âyetinin mânâsı, insanlara küfrü öğretmek, haram üzere fetva vermek ve gerçeğin tersini söylemeye teşvik değildir; eğer insan Allah'a küfretmeye zorlanırsa, kalbden inanmadan ve imân etmeden, bunu söyleyebilir, demektir.¹⁴¹

134. Mâide : 5/54.

135. Tevbe : 9/119.

136. Ahzâb : 33/70.

137. Buhârî.

138. Sünen-i Ebû Dâvud.

139. Kuleynî, el-Kâfi fi'l-Usûl, Bâbu'l-Kizb.

140. Nehcu'l-Belâğ.

141. Hâzin, tefsirinde bu âyetle ilgili olarak şunları zikreder : «Küfre zorlanan kimsenin açıkça küfür kelimesini telaffuz etmesinin câiz olmadığı, kapalı sözler veya küfr iması veren sözler söylemesi gerektiğı; şayet açıkça küfretmesi istenirse, bütün kal-

«Mü'minler kâfirler dost edinmesinler» (2/28) âyet-i kerîmesinde ise, kesinlikle, takiyye ile ilgili bir husus yoktur. «Kendinizi kendi elinizle tehlikeye atmayın» (2/195) âyetinde de aynı durum söz konusudur; zira âyetten kast edilen, Müslümanların kendilerini helâka götürecektir bir cimrilikte bulunmamalarıdır. Nitekim Hülâsatu'l-Menhec'de ve diğer Şîî tefsirlerde, Şîî âlimler, âyeti bu şekilde tefsîr etmişlerdir.

Ebû Cendel ve Ebû Zer'in kıssalarına gelince, bu ikisinde de takiyyeye âit en ufak bir işâret yoktur. Aynı şekilde, Ebû Bekir'in, «önündeki adam kimdir?» diye kendisine sorulduğunda, bana yol gösteren bir adam, demesinin de, aslâ takiyye ile bir ilgisi yoktur. Resûlullah da, hayra ve cennete rehberlik etmiyor muydu?

Şâh Abdülaziz ed-Dehlevî de, «Tuhfe» isimli eserinde, takiyye hususunda şunları yazar : «Takiyye ancak korku ile olur; korku ise iki kısımdır. Birincisi, can korkusu ki, bu şu iki sebepten Şîî imamlar için söz konusu olamaz : Birincisi, imamlar (Şîîlere göre) kendi ihtiyarları ile ölürlere. Nitekim Kuleynî el-Kâfî'de bu meseleden bahsetmiş, hattâ bu meseleye bir bölüm ayırmıştır.¹⁴³ Şîî imamlar da bu konuda icmâ etmişlerdir. İkincisi, imamlar (Şîîlere göre), olmuş ve olacak şeylerin ilmine vâkıftırlar. Bunun için onlar, ecellerini, nasıl öleceklerini ve özellikle ne zaman öleceklerini bilirler. İşte bundan ötürü, ecel gelmeden (ölümden) korkmazlar; dolayısıyla dinlerinde münâ-

biyle iman üzere olması ve söylediğine inanmaması şartıyla, bunun mübah olduğu hususunda icmâ edilmiştir. Yâsir ve Sumeyye'nin hallerinde olduğu gibi, öldürülünceye kadar sabretmesi ve küfretmemesi daha fazîletlidir. Onlar, küfür kelimesini telâffuz etmesizin öldürülmüşlerdir. Bilâl da bütün gücüyle işkenceye sabretmiştir». Bk. Tefsîru Hâzin, c. 3, s. 136.

142. «Şîîlik ve Sünnîlik» bölümünde bu husus geniş bir şekilde anlatılmıştır.

143. Bu akîdelerin geniş izâhı da, 1. Bölümde geçmiştir.

fıklık yapmalarına, avamdan olan mü'minleri aldatmalarına hiçbir sebep yoktur.»

«İkinci korku şekli ise, meşakkat, bedenî eziyet, hakâret ve küfürden, hürmetin ihlâlinden doğan korkudur. Şüphesiz bunlara katlanıp sabretmek âlimlerin vazifesidir. Gerçekten de onlar, Allah'ın emrine bağlanmakta dâima belâlara katlanmışlar, zaman zaman zâlim sultanlara karşı direnmişlerdir. Aynı şekilde Hz. Peygamber'in Ehl-i Bey'ti ise, atalarının dinine yardım hususunda, meşakkatlere tahammül etmede, herkesten önde gelirler. Şayet takiyye vâcib ise, imamların imâmı Hz. Ali, Allah Resûlünün halîfesi Hz. Ebû Bekir'e niçin altı ay bey'at etmedi? Onu, vâcibi hemen yerine getirmekten alakoyan sebep neydi? Sonra Hz. Ali ve evlâdı hiçbir zaman takiyye yapmamışlardır; zira seçkin Şîî âlimlerden naklettiğimiz gibi, takiyye ancak can korkusu ve şer'den korunma durumunda söz konusudur. Şîî imamlar ise, —daha önce zikrettiğimiz akîdeleri gereğince— başkalarında bulunmayan bir güce sâhiptirler. Nitekim Tabersi, bunu şöyle anlatır : «Ömer, Selmân'la kavga etti ve ona acı çektirmek istedi. Bunun üzerine Emîrül-Mü'minîn Ali, onun üzerine fırlayıp, elbisesinin eteklerinden tuttu ve onu yere vurdu».¹⁴⁵

er-Râvendî de şu hâdiseyi zikreder : «Ali'ye, taraftarları hakkında Ömer'in ileri geri konuştuğu haberi geldi. Daha sonra Ali, Medîne bahçelerinde bir yolda Ömer'le karşılaştı. Ali'nin elinde bir yay vardı. Ey Ömer, taraftarlarım hakkında konuştuğunu haber aldım, boyundan büyük işlere kalkışma, şimdi elimdesin, deyip, elindeki yayı

144. Şâh Abdulaziz ed-Dehlevî, Muhtasarü't-Tuhfetü'l-İsnâ - Aşeriyye, İhtisâr eden ve düzenleyen es-Seyyid Mahmûd Şükrî el-el-Alûsî, thk. ve nşr. es-seyyid Muhıbbu'd-Dîn el-Hatîb, Matbaatu's-Selifiyye, 1387.

145. et-Tabersi, el-İhticâc, s. 45, İran bs.

yere fırlattı. Yay bir anda, deve büyüklüğünde, ağzı açık bir yılan haline gelip, ağzı açık bir halde, yutmak için Ömer'e doğru ilerlemeye başladı. Bunun üzerine Ömer, Allah Allah, ey Ebû'l-Hasan, bundan sonra hiçbir konuda konuşmam, diye yalvarıp yakarmaya başladı. Ali, eli ile yılanı vurdu, yılan eskisi gibi tekrar yay oldu. Ömer korku içerisinde evine gitti».¹⁴⁶

Hız. Ali'ye şu sözler de nisbet edilir : «Allah'a yemin olsun ki, şayet tek başıma onlarla karşılaşsam, yeryüzü dolusu olsalar bile, asla onlardan korkmam».¹⁴⁷

Bu durum sâdece Hız. Ali'ye has değildir; aynı şekilde bütün imamlar, başkalarının elde edemediği bu cesâret, kuvvet ve mucizelere aynı ölçüde sâhiptirler. Meselâ sekizinci imamları Ebû'l-Hasan Ali b. Mûsâ'nın şöyle dediği rivâyet edilir : «İmamın birtakım alâmetleri vardır. Onlar, insanların en âlimi, en hikmetlisi, en müttakîsi, en akıllısı ve en cesûrudur. Onlar her şeyi bilirler; yeryüzünde onlar için gizli olan hiçbir şey yoktur.... Duâları makbuldur. Öyle ki, kayaya bile beddua etseler, kaya ikiye ayrılır. Allah Resûlü'nün kılıcı Zülfükâr ve silâhı onların yanındadır».¹⁴⁸

Kuleynî'nin rivâyetine göre, imamlar, Mûsâ'nın levhalarına ve âsasına, Süleyman'ın yüzüğüne sahiptirler; aynı zamanda onların, okların ve mızrakların tesir edemediği bir ismi vardır». Öyleyse, bu vasıflara sâhip olan imân, niçin ve kimden takiyye edecektir?

Son olarak şunu öğrenmek isteriz : Bu takiyye, daha doğru bir ifâde ile bu yalan, Şîilere göre ne zaman vâcib olmuştur?

146. er-Râvendî, Kitâbu'l-Harâic ve'l-Cerâih, s. 20, 21, Bombay bs.

147. Nehcu'l-Belâğa, Hız. Ali'nin hutbesi.

148. İbn Babeveyh el-Kummî, el-Hısâl, s. 105, 106.

el-Erdebîlî, el-Hüseyin b. Hâlid'den şunu rivâyet eder : «er-Rızâ (a.s) şöyle demiştir : Verâ'sı olmayanın dini, takiiyesi olmayanın imânı yoktur. Allah katında en üstünü-nüz, en müttakî olanınızdır». «Ne zamana kadar böyledir, ey Allah Resûlü'nün oğlu diye sorulduğunda da, «bilen vakte kadar, yani Kâim'imizin¹⁴⁹ ortaya çıkacağı vakte kadardır. Kâim'imizin ortaya çıkmasından önce takiiye ile amel etmeyi terkedenden bizden değildir»,¹⁵⁰ demiştir.

Kuleynî, Ali b. el-Hüseyin'den şu rivâyeti nakleder : «Allah'a yemin olsun ki, Kâim ortaya çıkmadan önce, bizden ayrılan kişi daha kanatları düzelmeden yuvasından uçan kuş yavrusu gibidir. Çocuklar onu eline alıp oynarlar».¹⁵¹

İbn Bâbeveyh de şunları yazar : «Takiyye vâcibtir. Onu Kâim'in ortaya çıktığı zamana kadar kaldırmak câiz değildir. Kim takiiyeyi, Kâim'in hurûcundan önce terke derse, Allah'ın ve İmâmiyye'nin dininden çıkmış Allah'a, Resûlü'ne ve imamlara muhâlefet etmiş olur».¹⁵²

149. Sayın Lutfullah es-Sâfi, şöyle derken takiiye ile amel etmiş oluyor : «Şia, takiiyeyi câiz görmüş, Muâviye, Yezid.... vs. gibi zâlim sultanların tahakkümü altında bulunan İslâm ülkelerinin halkı arasında onunla amel etmiştir....»; «bu devir, Emevîlerin Abbâsîlerin devirleri ile kıyaslanamaz; o devirler başkaydı, bu zaman başka...». (Bk. es-Sâfi, Mea'l-Hatîb fî Hutûtihi'l-Arîda)

ey Sâfi, takiiye yalnız o devirlerde değil, bahsettiğin bu zamanda da var; takiiye yani yalan sâdece eski zulüm devirlerinde değil, Şia'nın bütün tarihî seyri boyunca her zaman var olagelmıştır, bu gün de vardır. Hatta sen bile ey Sâfi, yalanlarla saçmalıklarla dolu eserlerinde takiiye ile amel ediyorsun. Meselâ, «takiiye eskiden vardı, fakat artık yok» derken takiiye yapıyorsun. Zira senin imamların «Takiyye vardır ve el-Kâim'in zuhûruna kadar da —henüz zuhûr etmemiş, ebediyyen de zuhûr etmeyecektir— var olacaktır», diyorlar. Doğru olan kim, sen mi, yoksa imamların mı? Başka bir ifâdeyle yalancı kim, sen mi, yoksa onlar mı? İşte sana bilmediğin veya utanarak bilmezlikten geldiğin, mezhebinin hadisleri ve rivâyetleri....

150. el-Erdebîlî, Keşfu'l-Ğumme, s. 341.

152. Kuleynî, el-Kâfi, Kitâbu'r-Ravda.

Şîî İmâmiyye'nin inancı işte budur! Genellikle yalan, aldatma ve kötöleme esaslarına dayanır.

Allah Kur'an'da Müslümanlara hitâben şöyle buyurur : «Allah'a karşı yalan uydurandan, kendisine gelmiş olan gerçeği yalan sayandan daha zâlim kimdir? İnkârcılar için cehennemde bir durak olmaz olur mu? Gerçeği getiren ve onu doğrulayanlar, işte onlar, Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanlardır. Onlara Rabblerinin katında diledikleri şeyler vardır. Bu iyilerin mükâfâtıdır. Zira Allah, onların yaptıkları kötülükleri örter, onlara işledikleri şeylerin en güzel karşılıklarını verir. Allah kuluna yetmez mi? Ey Muhammed! Seni ondan başka şeylerle korkutuyorlar. Allah'ın saptırdığını doğru yola koyacak yoktur».¹⁵³

Allah ne kadar doğru söyler.

153. İbn Bâbeveyh el-Kummî, el-İ'tikâdât.

154. Zümer : 39/36.

BİBLİYOGRAFYA *

Ali b. Ebî Tâlib; Nehcu'l-Belâğâ, Beyrut 1387/1967.

el-Âmidî (631/1233»; el-İhkâm, Kahire 1968.

el-Âmilî : Mesâliku'l-Efhâm, İran 1282.

el-Askerî, el-Hasan b. Ali (İmâmîyye'nin 11. imamı), (260/873) et-Tefsîr, Matbaatu Ca'ferî, Hind trz.

el-Bercerdî : Akâidu's-Şîa, Tahran, 1932.

¹ el-Beyhakî : Sunen.

Browne E.G.: Tarihu Edebiyât-ı İran, Orducaya çev. ?. Hind. bs. trz.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl, (256/870) Camî'us-Sahîh.

el-Cezâirî, Seyyid Ni'metullah el-Hüseynî, (1112/1700) : el-Envâru'n-Nu-mâniyye fî Beyânî Neş'eti'l-İnsâniyye, İran 1280/1863.

el-Cezâirî : Menbau'l-Hayât, İran trz.

ed-Dârîmî, Ebû Ahmed Abdullah, (255/869) Sunenu'd-Dârîmî.

ed-Dihlevî, Abdulaziz, (1239/1823) : Muhtasarü't-Tuhfeti'l-İsnâ-âşeriyye, (iht. eş-Şeyh Mahmûd Âlûsî), Mısır 1387/1967.

ed-Dildâr Ali el-Hindî : el-İstiksâu'l-İfhâm, Lakhenov- 1315.

Ebû Dâvud, Süleyman b. Eş'as, (275/888) Sunenu Ebî Dâvud.

el-Erdebîlî, Ebû'l-Hasan Ali b. es-Saîd : Keşfu'l-Ğumme fî Ma'rifeti'l-Eimme, İran 1294/1877.

* Bu bibliyografya, yazarın metin ve dipnotlarda atıflarda bulunduğu eserler bir araya getirilerek, tarafımızdan tanzim edilmiştir. Bazı eserlerin basıldığı yer ve tarihi tespit edilemediğinden kontrol için kullandığımız nüshaların yer ve tarihleri verilmiştir. Çevirenler.

- el-Erdebîlî : Hadîkatu's-Şîa, İran trz.
- el-Hâirî, Seyyid Ali el-Lâhorî : Mev'ızatu Tahrîfi'l-Kur'an, (Nşr. Muhammed Rızâ el-Kummî), Lâhor 1923.
- el-Hâkim, Ebû Abdillâh en-Nisâbûrî (405/1014) : el-Mus-tedrek alâ es-Sahîhayn.
- el-Hatîb, Muhibbuddîn : Hutûtu'l-Arîda, Muessesetu Mekke trz.
- el-Hâzin : Fefsîru Lubâbi't-Te'vîl, Kahire 1955.
- el-İyâşî : Tefsir.
- İbn Abbâs : Tefsîr.
- İbn Bâbeveyh el-Kummî (Şeyh Sadûk) 381/991) el-İ-tikâdât, İran 1223.
- İbn Bâbeveyh el-Kummî : el-Hisâl, Tahran 1302, 1320.
- » » » Men Lâ Yahduru'îl-Fakîh, Ne-
cef 1377-78.
- İbn Bâbeveyh el-Kummî : Câmiu'l-Ahbâr, trz.
- » » » Tefsîr, Necef 1386/1966.
- İbn Ebî'l-Hadîd, İzzu'd-Dîn Ebû Hâmid Abdulhamîd b. Hi-betî'llah el-Medâinî (655/1257) : Şerhu Nehci'l-Belâğa, Tahran 1286.
- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed (241/855) Musned.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Muhammed ez-Zahîrî (456/1065): el-Fasl fî'l-Milel ve'l-Ehvâ ve'n-Nihal, Beyrut 1395; ayrıca bk. Bağdat bs.
- İbn Hazm : İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm, Mısır 1345-1347.
- İbn Kesîr, İmâdu'd-Dîn Ebû'l-Fidâ İsmâîl b. Kesîr el-Ku-reşî (774/1373) Tefsîr, Kahire bs.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd (275/888) : Sunen.
- İbn Manzûr : Lisânu'l-Arab, Beyrut 1968.
- el-Kâşânî, Muhammed b. Takî : Hidâyetu't-Tâlibîn, (Fars-ca) İran 1282.

- el-Keşşî, Muhammed b. Ömer (340/951) Ricâl, Kerbelâ-İrak trz.
- el-Kirmânî : İrşâdu'l-Ayâm.
- el-Kuleynî, Muhammed b. Yakûb (328/939) el-Kâfî fî'l-Usûl, Tahran 1381. (Ayrıca bk. Hind. bs.)
- el-Kuleynî : el-Kâfî fî'l-Furû, İran 1312 (Ayrıca bk. Hind bs.)
- el-Kummî, Ebû'l-Hasan Âli b. İbrahim b. Hâşim (307/919) Tefsîr, Necef 1386.
- Kurtubî, Ebû Abdilah Muhammed b. Ahmed el-Ensârî (567/1171) : Tefsîr.
- Mâlik b. Enes Muvatta'.
- el-Mâmekânî, el-Hasan b. Abdillâh en-Necefî (1322/1905) Tenkîhu'l-Makâl fî Ahvâlî'r-Ricâl, Necef 1352 (?).
- el-Mâzenderânî, İbn. Şehrâşub Muhammed b. Ali (588/1192) Menâkıbı Âl-i Ebî Tâlib, Kum 1379 (Ayrıca bk. Bombay bs.)
- el-Meclisî, Muhammed Bâkır (1110/1698) Tezkiretu'l-Eimme, Lahor bs.
- el-Meclisî, Muhammed Bâkır : Hayâtü'l-Kulûb.
- el-Meclisî, Muhammed Bâkır : Bihâru'l-Enyâr, Tahran 1384-1386.
- el-Meysem el-Bahrânî : Şerhu Nehci'l-Belâğa, Tahran 1378-1384.
- el-Muhsin el-Kâşî : Tefsîru's-Sâfî, İran trz.
- el-Mûsevî Bahru'l-Cevâhir, İran trz.
- Muslim b. Haccâc (261/874) : Sahîhu Muslim.
- en-Nâkî el-Hindî : el-İnsâf.
- en-Necâşî, Ahmed b. Ali (450/1058) : el-Fihrist, Hind 1317.
- en-Nesefî : Tefsîru'l-Medârik (Tefsîru Hâzin'in kenârında).
- en-Nevbahtî, Ebû Muhammed el-Hasan b. Mûsâ (III/IX. asır) Fıraku's-Şîa, Necef, 1379/1959.

- er-Râvendî Kitâbu'l-Harâic ve'l-Cerâih, Hind 1301.
- er-Râzî, Fahrüddin (606/1209): Mefâtihu'l-Ğayb, Mısır trz.
- es-Safâ Besâiru'd-Derecât, İran 1285.
- es-Sâfî, Lutfullah : Mea'l-Hatîb fî Hututihi'l-Arîda, Kum 1389.
- es-Suyûtî, Celâlu'd-Dîn Abdurrahman b. en-Nâsir eş-Şâfiî (911/1505) el-İtkân, Kahire 1368.
- eş-Şâtıbbî el-Muvâfakât, Ticariyye ve Münir ed-Dîmeşkî bs.
- eş-Şeyh Mufîd (413/1022) el-Emâlî,
- eş-Şevkânî : Fethu'l-Kadîr, Mısır 1383-1385.
- et-Taberî, Ebû Câfer Muhammed b. Cerîr (310/922) Tarihu'r-Rusul ve'l-Mulûk, Mısır bs.
- et-Tabersî, Ebû Ali Fadl b. el-Hasan b. Fadl (548/1153) Mecmau'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'an, Tahran 1374.
- Tabersî, Ahmed b. Ali (588/1192) el-İhticâc alâ Ehli'l-Lücâc, İran 1302.
- Tabersî, Mirzâ Hüseyin b. Muhammed Takiyyu'n-Nûrî (1320/1902) : Faslu'l-Hitâb fî İsbâti Tahrîfi Kitâbı Rabbi'l-Erbâb, İran 1298/1880.
- Tirmizî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsâ (279/892) Câmiu's-Sahih.
- et-Tûsî, Ebû Câfer Muhammed b. el-Hasan (460/1069) el-Fihrist, Hind. 1835.
- et-Tûsî : et-Tıbyân fî Tefsîri'l-Kur'an, Necef, 1957.
- et-Tusterî : Mecâlisu'l-Mü'minîn, trz.
- ez-Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Câdullah Muhmûd b. Ömer b. Mahmûd (538/1144) Keşşaf.
- ez-Zerkeşî : el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'an, 1957 bs.

İ N D E K S

A

- Abbas, 35, 37, 46.
Abbas oğulları, 35, 37.
Abdullah b. Abbas, 36, 37, 41, 119.
Abdullah b. Amr b. Osman. 177.
Abdullah b. Beşîr, 74, 119.
Abdullah b. Cundub, 59.
Abdullah b. Mes'ud, 119, 125, 127.
Abdullah b. Muhrîz, 156.
Abdullah b. Ömer, 39, 47.
Abdullah b. Sebe', 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 50, 52, 55.
Abdullah b. Sinan, 23, 87.
Abdullah b. Ubey, 149.
Abdullah b. Ebî Ya'fûr, 153, 182.
Abdulmuttalib, 56, 164.
Abdulmuttalib b. Rebîa, 46.
Abdurrahman b. Kesîr, 65.
Acem ülkesi, 49.
Âdem, 65.
Afganistan, 130.
Ahmed b. Ebî Tâlib et-Tabersî, 82, 86.
Ahmed b. Hanbel, 3.
Ahmed b. Muhammed, 91.
Ahmed b. Muhammed b. Ebî Nasr, 76, 100.
Ahmed b. Muhammed b. Hâlid el-Berkî, 136.
Ahmed b. Muhammed b. Seyyâr, 136.
Aîşe, 41, 42, 46.
Akîl, 37.
Ali bk. Ali b. Ebî Tâlib.
Ali Aşğar el-Bercerdî, 111.
Ali b. Ebî Tâlib, 1, 2, 7, 9, 12, 17, 20-32, 34-44, 48-50, 52, 53, 57-59, 61, 62, 65-67, 71, 74-79, 86, 87, 90, 96, 101, 105, 117, 120, 144, 154, 163, 171-179, 181, 182, 185, 187, 189, 190.
Ali b. Hasan b. Faddâl, 136.
Ali b. Hüseyin, 48, 49, 191.
Ali b. İbrâhim el-Kummî, 27, 81, 83, 84, 85, 87, 94, 125, 138, 176.
Ali b. Muhammed, 72.
Ali b. Mûsâ, 59, 147.
Ali b. Suveyd, 146.
Ali b. Tâvus, 137.
Ali b. Taktîn, 169.
Âl-i Beyt, 101.
Âl-i İmrân, 36, 43.
Âl-i Muhammed, 103.
Ali el-Kesîr, 160.
Allâme el-Futûnî, bk. el-Futûnî.
Allâme el-Meclisî, bk. el-Meclisî.
el-Âmidi, 131.
Ammar, 30, 31, 32, 43.
Amr b. el-Hamik, 43.
A'râf, 40.
Arab(lar), 84, 85, 174, 175.
Arab ülkeleri, 11
Arab Yarımadası, 11, 12, 47, 48.
Arş, 164.
aşâb-ı kirâm, 9, 20.
aşere-i mübeşşere, 18, 40.
Avrupa, 12.

B

- Bağdat, 6.
Bahâîlik, 1.
el-Bahrânî, 82.
el-Bâkır, 26, 27, 30, 40, 153, 154, 159.
Basra, 24, 37.
beda', 2, 55, 56, 170.
el-Begâvî, 132.
Benû Kaynuka, 47.
Benû Kureyza, 47.
el-Berâe b. Azîb, 40, 47.
el-Berkî, bk. Ahmed b. Muhammed el-Berkî.
el-Bersî, 65.
el-Besâir, bk. Besâiru'd-Derecât.
Besâiru'd-Derecât, 72, 89, 90, 138.
Beytu'l-haram, 73.
beytu'l-mal, 37.
Browne, 40.
Buhâri, 3, 70, 76, 132, 143.
Bureyd b. Muâviye, 159, 168.

C

- Câbir, 72, 74, 77, 88, 92, 93, 119, 154, 164.
Câfer b. Affan, 53, 54.
Câfer es-Sâdık, 10, 28, 29, 34, 37, 54, 63, 159, 160, 1982.
Câfer b. el-Bâkır, 53, 56, 57, 65, 146, 168.
Câfer b. Ebî Tâlib, 164.
Câfer b. Muhammed, 87.
Câmia, 79.
Cebrâil, 63, 66, 68, 70, 73, 93, 103.
Cebter, 28.
cehennem, 5, 6, 26.
Cehlem, 113.
Cemel, 40, 41, 42.
Cemşid oğulları, 49.
cennet, 5, 6, 13, 40, 160.
el-Cezâiri, 81, 110, 117, 119, 123, 128.
cifr, 71, 79.
Çin, 130.

D

- darbetun Hayderiyyetun, 138.
Dâvud b. Nu'man, 30.
Diyâr-ı Rum, 12.

E

- Ebû Abdillâh (Câfer), 23, 25, 28, 30, 34, 51-54, 58, 61, 63, 65, 70, 71, 73, 78, 84, 88, 90, 92, 94, 104, 140, 141, 146, 148, 161, 172, 176.
Ebû Ali et-Tabersî, 115, 116, 119, 123, 124.
Ebû Amr Muhammed el-Keşşî, 153.
Ebu'l-As, 177.
Ebû Basîr, 57, 70, 73, 86, 92, 140, 156, 159, 162, 168, 172.
Ebû Bekir, 2, 7, 16, 18, 21, 22, 25, 27-30, 32, 38, 39, 41, 45, 47, 74-76, 96, 99, 101, 102, 121, 125, 172, 173, 175, 176, 184-186, 188, 189.
Ebû Câfer, 30, 40, 42, 43, 50, 52,

55, 56, 72, 77, 88-91, 93, 95, 109,
 103, 140, 161, 164-167, 171, 173.
 Ebû Câfer et- Tûsî, 116, 117, 136,
 177.
 Ebu'l-Cârud, 160.
 Ebû Cendel, 186, 188.
 Ebu'd-Derdâ, 24.
 Ebû Hamza Ma'kıl el- Iclî, 153.
 Ebû Hamza, 27, 89, 103.
 Ebû Hamza es-Semâli, 27.
 Ebû Hanîfe, 3, 150, 160.
 Ebû İshâk, 65.
 Ebu'l-Hasan, 39, 52, 55, 70, 76, 79,
 91, 169.
 Ebu'l-Hasan el-Attar, 88.
 Ebu'l-Hasan Musâ, 55, 190.
 Ebu'l-Hasan Musâ el-Kâzım, 157.
 Ebu'l-Hasan Musâ er-Rıdâ, 83.
 Ebû Katâde, 151.
 Ebû Kuhâfe, bk. Ebû Bekir.
 Ebû Mansur Ahmed b. Ebî Tâlib
 et-Tabersî, 78.
 Ebû Muhammed, 15, 55.
 Ebû Muhammed el-Hasan en-
 Nevbahtî, 66.
 Ebû Rafîi, 62.
 Ebu's-Sabbah el-Kenânî, 91.
 Ebû Tâhir Abdulvâhid b. Ömer
 el-Kummî, 136.
 Ebû Tâlib, 164.
 Ebû Zer el-Gifârî, 23, 43, 74, 186,
 188.
 Ebû Zübeyr, 74, 119.
 el-Ecleh, 74.
 ehl-i bâtıl, 107.
 Ehl-i Beyt, 10, 16, 21, 23, 26, 40,
 43, 81, 87, 88, 93, 101, 115, 116,
 119, 148, 171, 185, 189.
 ehl-i emsâr, 43.
 ehl-i hak, 107.
 ehl-i kible, 7.
 ehl-i Sıffin, 43.
 Ehl-i Sünnet, 2, 9, 10, 44, 68, 76,
 123, 129, 133, 135, 138, 147.
 Emevîler, 154, 161.
 el-Emîn, 3.
 emr, 148.
 emru bi'-maruf ve'n-nehyu ani'l-
 munkar, 166.
 Endülüs, 130.
 Enes b. Mâlik, 40.
 Ensâr, 5, 28, 43, 74, 75, 96-98, 175.
 el-Envâr, bk. el-Envâru'n-Numâ-
 niyye.
 el-Envâru'n-Numaniyye fî Beyânî
 Marifeti Neşeti'l-İnsâniyye, 77, 79.
 el-Erdebîlî, 191.
 ermânî, 154.
 Esâsu'l-Usûl, 169.
 esfel-i sâfilîn, 159
 Esmâ binti Umeys, 38, 39.
 Eyyup b. Nûh, 100.

F

Fahreddin er-Râzî, 134.
 Fars, 44,
 Fârûku'l-Azam, 7.
 el-Fasl Fî'l-Milel, 129.
 Faslu'l-Hitâb, 127, 137.
 Fâtıma, 28, 38, 39, 49, 53, 71, 87,
 176, 177.
 Feyz b. Ebî Şeybe, 90.
 Fıraku's-Şia, 16.
 el-Fihrist, 136.

Firavn, 34.
Fudayl, 50.
Furad b. İbrâhim, 82.

Furkan, 27.
Fustat, 24.
el-Futûnî, 82.

G

Gadir Hum, 50, 89.
gaybet-i suğrâ, 72.

Gucerât, 113.

H

Habbetu'l-Avfi, 51.
el-Hac, 36.
hac mut'ası, 165.
Haçlı, 1.
Hafsa, 176.
haham, 152.
el-Hakem b. Miskîn es-Sakafi, 153.
Hakîm b. Cebele, 24.
Halid b. el-Velîd, 38, 39, 46, 75
halife, 105.
Hamza, 37.
Hamza b. Muhammed et-Tayyar, 25.
Hariciler, 1, 33.
Hasan, 28, 43, 63, 164, 168, 169, 177, 182, 183, 187.
Hasan b. Ali, 182.
el-Hasan b. Ali b. Nu'man, 89.
el-Hasan b. Ali b. el-Faddal, 91.
Hasan el-Askerî, 57.
el-Hasan b. Musâ, 15.
el-Hasan b. Zeberkân, 119.
Haşeviyye, 115.
Hâşimî, 63.
Haşimoğulları, 30, 37, 63, 177, 183.
Hatice, 63.
Hâtîmetu'l-müctehidîn, 101.
Hattaboğlu, 175.
Hayatu'l-Kulûb, 101.

Hayber, 62, 63, 66.
Haydar, 34.
el-Hazîn, 132, 133
el-Hıkd ve el-hâl sureleri, 128.
Hıristiyan(lar), 152, 161.
el-Hisâl, 119.
Hızır, 61.
Hidâyetu't-Tâlibîn, 101.
Himrân b. A'yun, 100, 162.
Hind, 169.
el-Hindî el-Molla, 28.
Hindu, 11.
Hindûluk, 14.
Hişâm, 161.
Hişâm b. Ebî Abdillâh, 27.
Hişam b. Sâlim, 70.
Horasan, 130.
Hucurât, 31.
Hûd, 36.
Hudeybiye, 97.
Hulâsatu'l-Menhec, 188.
hulefâi râşidîn, 9, 99, 102, 185.
Huneyn, 63.
Huzeyfe, 43, 64.
Hüseyin, 28, 43, 53, 54, 63, 87, 168, 169, 177, 182, 183.
Hüseyin b. Ali, 48, 94, 109, 148.
Hüseyin b. Halid, 83, 190.
el-Hüseyin b. Miyâh, 94.

Hüseyin b. Muaz b. Müslim en-Nahrî, 156.

Hüseyin b. Muhammed Takiy-yu'n-Nuri et-Tabersî, 80.

I — İ

Irak, 130, 167.
el - İyâş, 82, 94.
İbn Abbas, 36, 41, 133.
İbn Alkamî, 6.
İbn Babeveyh, 27, 91, 165.
İbn Câfer Ebu'l-Hasan Musâ, 160.
İbn Ebî Hamza, 160.
İbn Ebî Mansur, el-Vâsıtî, 160.
İbn Hanefiyye, Muhammed b. Ali b. Ebî Tâlib, 133.
İbn Hazm, 129, 130.
İbnu'l-Hışâm, Muhammed b. Ali b. Mervan en-Mâhiyâr, 136.
İbn Kesîr, 134.
İbn Nâbiğa, 182.
İbn Sebe', 56.
İbn es-Sevdâ, 22.
İbn Şehrâşûb, 136, 137.
el-İbsâr, 177.
ilâyı kelimetullah, 6.
el-İhkâm, 130.

el-İhticâc alâ Ehli'l-Lücâc, 76, 78, 86, 105, 125.
ilmu'l-Hudâ, bk. Seyyid el-Mur-taza.
İmam Mâlik, 2.
İmam Musâ Kazım, 182.
imâmet, 88, 89, 91.
el-imâm el-Mehdî, 127.
İmâmiyye, 16, 22, 120, 123, 143, 147, 165, 191, 192.
İncil, 98, 105.
el-İntisâr, 132, 133.
İran, 1, 11, 12, 174, 175.
İran şiliği, 9.
İsmâil b. Câfer b. Muhammed, 55.
İstibâsâr, 169.
istitaat, 167.
İsrâ, 36.
İsrâfil, 66.
el-İtikâdât, 120, 124, 143.

K

Kâbe, 6, 39, 61, 73, 74.
Kâdiyânîlik, 1.
Kâdı Ebî Bekir, 132, 133.
el-Kâfi, 34, 37, 38, 50, 55, 57, 70, 72, 73, 76, 79, 86, 88, 89, 109, 119, 124, 125, 148, 151, 152, 188.
el-Kâim, 20, 78, 79, 120, 121, 143, 163, 191.
el-Kâsım b. Muhammed, 72.
el-Kâşî, 86, 87, 94.
Kaynuka, 13.
el-Kayyim bi'l-Emr, 174.

Kemalu'd-Dîn Meysem el-Bahrâ-nî, 77.
Keşfu'l-Gumme, 173.
el-Keşşî, 14, 15, 20, 23, 25, 27, 30, 34-37, 41, 42, 52, 53, 100, 156, 157, 167, 182.
kıraatu'r-Resûl ve Ehli'l-Bey 137.
Kitâbu'l-Kıraat, 136.
Kitâbu Kiraati Emiri'l-Müminîn, 136.
Kitabu'r-Ravda, 150.

Kitabu'r-Redd alâ Ehli't-Tebdîl, 137.
 Kitâbu't-Tahrîf, 136.
 Kitâbu't-Tahrîf ve't-Tebdîl, 136.
 Kitabu Tefsîri'l-Kur'an ve Te'vîluhu ve Tenzîluhu, 137.
 Kitabu Tenzîl mine'l-Kur'an ve't-Tahrîf, 136.
 Kitabu't-Tenzîl ve't-Tahrîf, 136.
 Kûfe, 24, 180.

el-Kuleyni, 34, 36, 50, 55, 57, 59, 65, 70, 72, 73, 77, 79, 81, 86, 88, 89, 91-93, 95, 100, 103, 109, 119, 125, 138, 140, 141, 150, 151, 155, 164, 165, 167, 169, 172, 176, 182, 188, 190, 191.
 el-Kummî, 28, 29, 32, 37, 40, 52, 104, 119.
 Kureyş, 8, 21, 77, 100.
 Kureyza, 13.
 Kuzey Afrika, 12, 130.

L

el-Laknevî, 138.
 Levh-i Mahfuz, 2, 11, 112, 132.
 li-Reddi Bâzi's-Şubihât an faslı'l-Hitâb, 137.
 lâ hükme illalillâh, 2.

Lebid, 85.
 Leys el-Mâturidî, 160.
 Lût, 66.
 Lutfullah es-Sâfî, 164.

M

Mâide, 29.
 Mâlik b. en-Nuveyre, 38.
 Mamekânî, 15.
 Mansur, 164.
 Ma'rifetu'n-Nâkilîn anî'l-Eimme-ti's-Sâdikîn, 14.
 Mârîka, 34.
 Meâlimu'l-Ulemâ, 136.
 Mea'l-Hatîb, 164.
 el-Meclisî, 81, 82, 101, 117, 126.
 Muhammed b. Abdîrrahman, 90.
 Muhammed b. Ali b. Babeveyh el-Kummî, 113, 115, 116, 120, 124.
 Muhammed b. Ali b. el-Hüseyyin, 144.
 Muhammed b. Ali b. Musâ, 153.
 Muhammed b. Ali b. Sehr Aşub el-Mâzenderânî, 177.

Muhammed el-Bâkır, 35, 36, 59, 152, 173.
 Muharrem b. Ebî Bekîr, 25, 26, 27.
 Muhammed b. el-Fadl, 91, 100.
 Muhammed b. Fudayl, 91.
 Muhammed b. Hasan es-Seyrâfî, 136.
 Muhammed b. el-Hüseyyin, 153.
 Muhammed b. Kays, 166.
 Muhammed b. Mesleme, 39, 46.
 Muhammed b. Müslim, 52, 90, 150, 159, 162, 168.
 Muhammed b. Ömer, 167.
 Muhammed b. Ömer el-Hâfız el-Bağdâdî, 74.
 Muhammed Râdî, 43.
 Muhammed Şah el-Kacar, 111.

Muhammed b. Semân, 89.
Muhammed b. Süleyman, 79.
Muhammed b. Yakub El-Kuleynî,
77, 148.
Muhsin el-Kâşî, 79, 81, 121, 122.
el-Mukaddes el-Erdebîlî, 125.
Mûsâ, 15 16, 20, 56, 61, 68, 105.
Mûsâ b. Câfer, 43, 146.

Musâ el-Hasan 168.
Musâ b. Uşeym, 151.
Musab b. ez-Zübeyr, 178.
Müseyleme, 24, 163, 164.
Mushaf, 68, 74, 119.
mut'a nikahı, 120.
Mürşidu'l-En'am, 127.
Müslim b. Akîl, 183.

N

en-Nâbiğa, 130.
Nâdir, 13.
Nahl, 29.
Nasihu'l-Kur'an ve Mensûhuhu,
138.
Nebâtî, 154.
en-Necâşî, 15, 81, 156.
Nehcu'l-Belağa, 9, 22, 43, 44.

en-Nesefî, 134.
Nevbahtî, 15, 16, 21, 23, 25, 52,
56, 168, 170.
Ni'metullah el-Cezâiri, 66, 80.
Nuh, 28, 65.
en-Nûrî et-Tabersî, 127, 137.
Nurullah et-Tusterî, 15.

O — Ö

Osman, 2, 7, 13, 16, 17, 18, 34, 25,
125, 126, 127, 130, 132, 173, 175,
30-33, 45, 48, 76, 77, 101, 102, 121,
176, 177, 184, 185.
Ömer, 2, 7, 16, 18, 21, 22, 25, 26, 27,
30, 32, 38, 39, 45, 47, 48, 49, 74-76,

96, 99, 101, 102, 125, 130, 148, 149,
172, 173, 174, 177, 184, 185, 189,
190.
Ömer el-Acemî, 140.
Ömer b. Rebâh, 166.

P

Pakistan, 1, 11, 113.

papaz, 152.

R

er-Râdî, 44
Râfizî, 170.
Râfizîlik, 15.
Ramazan, 113.
Ravza-i Muttahhara, 39.
Ravzatu's-Safâ, 17.
Reyhân b. Salt, 55.

er-Ridâ b. Musâ, 55.
Ricâl, 14, 37, 100.
rec'at, 21, 56, 57.
Ruhu'l-Emin, 128.
Rum, 185.
Rum diyarı, 44.
Ruslar, 1.

S

Sa'd b. Abdillâh, 138.
 Sâdık, 3, 146, 163.
 es-saduk, 13, 116, 123, 143.
 es-Safî, 38, 79, 86.
 es-Sâfî (tefsir), 121.
 Safvan, 100.
 Sâfiye, 66, 67.
 Sahibu'l-Emr, 72.
 Sahibu'z-Zaman, 80, 120.
 Salih el-Huzâî, 31.
 Salim b. Seleme, 77.
 Sâmirî, 32, 34.
 San'a, 22.
 San'a yahudileri, 13.
 Sâsânî, 48, 49.
 Sefîr, 72.
 Sehl b. Ziyâd, 79.
 Seleme b. Cendel, 85.
 Seleme, 156.
 Selman el-Farisi, 26, 43.
 Seleme b. Muhriz, 154, 155.
 Selmân, 189.
 Serdâb, 78.
 Seyfullah, 38.
 Seyyid Ali, 165.
 es-Seyyid Ali b. Tâvus, 124.

es-Seyyid Dildâr, 127.
 Seyyid Muhammed el-Himyerî, 34.
 es-Seyyid Muhammed el-Kâzımî, 138.
 Seyyid el-Murtaza, 115, 116, 121, 123.
 es-Seyyid Ni'metullah el-Cezâirî, 63, 79.
 Seyyid Nîmetullah el-Hüseynî, 77.
 Sıddîk, 7, 25.
 Su'du's-Suûd, 124, 137.
 Suheyb, 27.
 sûretu'l-velâye, 128.
 Suriye, 130.
 Sutun, 130.
 Suveyd b. Gafele, 21.
 Suyûtî, 131.
 Süfyan b. Abdillâh es-Sehâfî, 143.
 Süleyman b. Cerîr, 170.
 Süleyman b. Dâvud, 10, 72.
 Süleyman b. Hâlid, 141.
 Sünnet, 4, 7, 19, 20, 53, 70, 75, 158, 173.

S

Şâfii, 3
 Şah Abdülaziz ed-Dehlevî, 188.
 Şam, 24, 44.
 Şark, 1, 11, 18.
 eş-Şâtibî, 113.
 Şehrbânu, 48.
 Şerhu Nechi'l-Belâğa, 77.
 Şerik, 72.
 Şerhu'l-Vâfiye, 138.

eş-Şerîf Ebu'l-Hasen Muhammed er-Râdî, 9.
 eş-Şeyh Ahmed b. Ebî Tâlib et-Tabersî, 125.
 Şeyh Saduk İbn Babeveyh el-Kummî, 73, 143, 163, 164.
 eş-Şeyh es-Saffar, 138.
 Şeyhu'l-İslâm, 101.
 Şeyhu't-Tâife, et-Tusî, 116, 122,

124, 163, 169.
Şeytan, 28, 29.

Şuayb b. Yâkub, 26, 168.
eş-Şifâ, 132.

T

Taberî, 24.
Tabersî, 42, 74, 76, 105, 164, 189.
Talha, 40, 96.
Tâif, 63.
takiyye, 6, 9, 106, 107, 120, 129,
138, 140, 141, 143, 144, 146, 147,
152, 154, 163, 164, 169, 170, 171.
Tashifu Katibîn, 137.
teberri, 151.
Tebûk, 50, 63.

Tehzîbu'l-Ahkam, 169, 177.
Tenkîhu'l-Makal, 15.
et-Tenzîl ve't-Tahrîf, 136.
tevellî, 172.
Tevrât, 105.
et-Tenzîl ve't-Tahrîf, 136.
Tuhfe, 188.
Tûku'l-Hamâme fi Mebâhisi'l-
imâme 21.
Türkistan, 130.

U — Ü

Ubeydullah, 37.
Uhud, 40.
ulu'l-azm, 64.
usre ordusu, 13.
usûli erbaa, 34.

Uzak Doğu, 12.
Ümeyye oğulları, 30, 104.
Ümmü Halid, 172.
Ümmü Kulsûm, 176, 177.

V

Vasî, 107.
Vedâ Haccı, 141.
velâyet, 20, 50, 51, 89, 90, 92.

Velîd, 164.
el-Verd b. Zeyd, 30.
vesâyet, 20, 50, 51.

Y

Yahudî(ler), 2, 9, 11, 15, 16, 18,
20-25, 30, 47, 48, 50, 53, 152, 161.
Yahûdilik, 7, 14, 15, 17, 22, 42.
Yahya b. Ebî Zekeriyya b. Amr
b. ez-Zeyyâd, 89.
Yahya b. Edîm, 72.
Yahya b. Hamza ez-Zeydî, 21.
Yemen, 22, 44.

Yezdcurd, 48, 49.
Yezid b. Muâviye, 109, 164, 168,
169.
Yunus, 51.
Yusuf, 156, 186, 187.
Yusuf et-Temmâr, 61.
Yuşâ b. Nûn, 15, 16, 20.

Z

Zebur, 68.	Ziyad b. Semere, 126.
zekat, 51.	Zinnûreyn, 7, 30.
ez-Zerkeşî, 133.	Zuhruf, 29.
Zeyd, 75.	Zürâre b. A'yun, 26, 51, 59, 154,
Zeyd b. Ömer b. el-Hattab, 177.	155, 160, 161, 162, 164, 165, 167,
Zeyd b. Sâbit, 74, 77, 102, 125.	168, 177.
Zeyneb el-Kübrâ, 177.	zureyk, 28.
Zeynu'l-Âbidîn Ali b. el-Hüseyin,	Zû Seleme, 33, 34.
23, 35, 36, 48.	Zübeyr, 40,96.
Zeynu'd-Dîn el-Âmilî, 177.	Züheyr, 130. ✓
zındık, 105.	Zülfikâr, 78, 190.